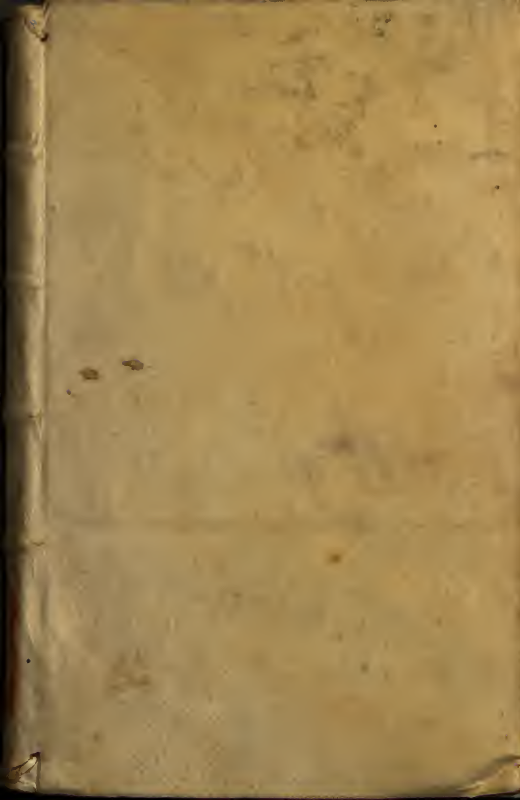

BIBLIOTECA NAZ.le
111
D
37.39
NAPOLI

111
D
37-39

Digitized by Google

Digitized by Google

83
8
34

Digitized by Google

HOMERI
ILIAS
LATINIS VERSIBUS EXPRESSA.

Digitized by Google

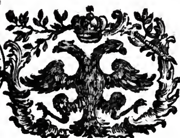
HOMERI ILIAS
LATINIS VERSIBUS EXPRESSA
A RAYMUNDO CUNICHIO
R A G U S I N O.
PROFESSORE ELOQUENTIAE ET LINGUAE GRAECAE IN COLLEGIO ROMANO.

ADDJICIUNTUR
EPIGRAMMATA SELECTA
ANTHOLOGIAE GRAECORUM
EX EODEM CUNICHIO

Ad Amplissimum Virum
BALTHASSAREM ODESCALCHIUM

PRIMA EDITIO VENETA.
TOMUS PRIMUS.

VENETIIS,
CIϽ. IϽCC. LXXXIV.
EXCUDEBANT HÆREDES BALLEONII.

Superiorum Permissu, ac Privilegio.

Digitized by Google

AD BALTHASSAREM
ODESCALCHIUM
LIVII II. BRACHIANI
DUCIS FILIUM

SS. CAESS. RR. AA. MM. CUBICULARIUM ET COMMENDATARIUM INCLYTI ORDINIS S. STEPHANI HUNGARIAE REGIS APOSTOLICI

ILIADIS LATINO CARMINE VERTENDAE
AUCTOREM ATQUE AUSPICEM

RAYMUNDI CUNICHII

ELEGIA.

MAgnanime hortator vatum ductorque tuis qui (1)
Clam populo carmen ludimus in laribus,
Quo nunc me, horrentem fluctus mergique timentem,
Parva jubes vasto pandere vela mari;

Immen-

(1) Est enim princeps Occultorum, qui ejus in aedibus, longe a populari strepitu, atque ab omni ambitione, sua interdum carmina recitant, *exigui numero, sed bello vivida virtus*. Hunc ego in coetum cooptatus, atque Iliadem poetice vertere jussus, haec scribo. quorum summa est: me operis magnitudine perterrefieri, sed tamen Virgilianis opibus confisum de eo aliqua cum laude conficiendo nequaquam desperare.

Immensa & valida sulcat qui caerula puppi,
Pone sequi lembo Maeonidam exiguo?
Nil tibi ego possum, BALTHASSAR magne, negare,
Quem toto admirans pectore suspicio,
Atque colo. eximiis clarum virtutibus (1), artes
Complexum doctae Palladis omnigenas,
Musarumque artes varias (2), comemque, bonumque,
Accessu & facilem, suavis & alloquii
Haud parcum; utque brevi dicam simul omnia dicto,
Patrique & matri moribus assimilem.
Quos, verum cupiam si ponere nomen utrique,
Urbis

(1) In quibus quidem virtutibus inest etiam illa singularis Modestia animi longiorem suorum decorum commemorationem non ferentis. quae mihi, multa dicere, atque, ut in libris dicandis fieri solet, liberius in omnes clarissimi viri laudes excurrere cupienti, manum quodammodo injicit, atque invitum in his paucis, quae vix attingo, consistere cogit.

(2) Utrasque ille artes ac disciplinas, tum severiores, quibus Minerva, tum hilariores, quibus Musae praeesse dicuntur, a puero adamavit; multam utrisque operam dedit; complevit pectus optimarum rerum scientia, linguam procudit, atque ad omnem orationis elegantiam sedulo exercuit. quibus rebus est assequutus, ut, quae scribit, mirifice probentur omnibus, qui aut rerum cognitione, aut verborum cultu delectantur; nec ejus carmina vel philosophis inania, vel poetis austera videantur. Hoc, quo ille praestat, scribendi genus, plenum gravitatis atque elegantiae, cujusmodi sit, facile perspici potest, ut alia praeteream, vel ex eo carmine, quo hoc anno PII VI. providentissimi ac publicae utilitatis studiosissimi Pontificis in Academia Ecclesiastica restituenda sapientiam laudavit; vel ex eo, quo anno superiore Octaviam sororem praestantissimam foeminam, aeque praestanti viro Josepho Rospiliosio Zagaruoli duci nubentem, suavissimis atque optimis versibus est alloquutus; nec, usitato more poetarum hymenaeos canentium, nugas egit: sed copiose ac graviter de conjugio disserens, docuit, virtutem unam esse, qua adjuncta conjuges felicissimi, qua remota miserrimi atque aerumnosissimi evadant,

Urbis jure queam dicere delicias;
Foeminei hanc generis rarum decus, hunc decus ingens,
Jactat queis sese Romula terra, virum;
Conspicuos proavum claro fulgore suorum,
Ambo luce sua sed mage conspicuos;
Exemplar gnatis geminum virtutis avitae.
Quod tu, avida inspectum mente oculoque, refers.
Haec tibi ego propter dulci devinctus amore
Quid ni me praestem morigerum & docilem;
Ac subeam jussus duri quodcumque laboris;
Vel si me pennis carpere praepetibus
Aeriosque velis tractus & nubila caeli,
Tentantem Icarias sidera ad alta vias?
Te tamen est aequum tam duris parcere jussit,
Nec velle id, vates quod tuus, ingenium
Omne licet promam solers, atque impiger omnes
Contendam nervos, efficere haud valeam;
Ut certe haud valeo, quod mandas, dia Latinis
Maeonidae magni carmina carminibus
Vertere sic, vates summo ut contendere vati
Ardore ac pulchris haud dubitem numeris:
Nec malus interpres faciam, fecere quod olim
Multi, qui, dictis omnia frigidulis
Complentes, verbum verbo sunt reddere tantum
Conati; atque meram barbariem attulerunt
Pro cultu, obscuras pura pro luce tenebras,
Stridorem cantu pro liquido horrisonum,
Sic, jure irasci vatum ut queat optimus ille,
Si gressum Elysiis huc ferat e domibus,
Et Venere adspiciat sese omni, omnique lepore

 Exu-

Exutum, & Graji floribus eloquii,
Horrentem foede, balbumque, & verba sonantem
Vilia, quae spernat vel puer e trivio,
Mirari & soli possint, queis nulla venustas,
Nulla & inest fatuo in pectore mica salis;
Literulas docti venari, nilque pusillum
Negligere; obliti tot bona, Maeonides
Queis valet, ac mira complet dulcedine mentes,
Imaque flexanimo carmine corda subit.
His tu me similem non vis, nec verba Latine
Sola jubes, cultum vatis at eximii
Exprimere, ingentesque animos, sacrumque furorem.
Verum id quam durum sit, reor, ipse vides,
Quamque alias vires, nervosque in carmine poscat,
Quam mihi Castaliae quos tribuere deae,
Quippe etenim, ut rebus, lingua sic praestat Homerus;
Verbaque mirifice, mirifice numeros
Contribuens, formas pulchri se vertit in omnes;
Qualis, qui Nerei per vada salsa gregem
Caeruleum pascit Proteus, & nunc fluit undae
Assimilis, flammas nunc abit in rapidas.
Nam modo sedatus fertur, velut amnis in alveo
Ingenti sese cum tacito evoluit
Ingentem cursu placidus, ripamque virentem
Illimi tardus lambere gaudet aqua:
Hinc atque hinc teneras errant armenta per herbas,
Et Zephyri arboreas vix ciet aura comas:
In medio sternit late se vitreus humor,
Inque udis ludunt Naiades thalamis.
Sic vates leni fundit se carmine, mentes

Et

Digitized by Google

Et blando illectas irrigat eloquio.
Nunc ruit, idem auctus multo velut imbre, soluta
Et nive, mugitu cum fremit horrisono,
Et ripam super exundat, molesque superbus
Proruit, eversis amnis & aggeribus
It campo spumansque tumensque, & pinguia culta
Turbidus immani diluit eluvie,
Et nemora & celsas annoso robore silvas
Contorquet rapidis in mare vorticibus:
Jamque greges tulit & pastorum agrestia septa;
Flent moesti attonitis mentibus agricolae,
Et pavidi fugere micanti pectore Fauni,
Atque altis abdunt se Dryades latebris.
Talis: talem ajo? multo pol grandior ille,
Amplior & multo, viribus & validis
Auctior, exsultatque fremens & corda legentum
Miscetque & variis turbat agens numeris;
Ac partes raptans quo vult contorquet in omnes.
Me certe, Phoebo tactus ut incaluit
Praesenti vates, divini & pectoris alto
Exprompsit carmen grandiloquum ex adyto,
Sic agit, attonitumque animi sibi vindicat, aures
Sic mi concentu complet Apollineo,
Sic mi omnes alto miscet sub pectore sensus,
Cuncta mihi ut videar non legere, ast oculis
Usurpare ipsis manifesta in luce diei.
Bellantum in densos abripior cuneos,
Ardet ubi saevus medio in certamine Mavors,
Atque virum atque alti cornipedum fremitus,
Et galeae, clypeique, horrendum & tela fragorem
Dant

Dant late: nigro in pulvere semianimes,
Flos juvenum, duro confossi pectus ab aere,
Languidulo extremos ore cient gemitus;
It multo largus passim de vulnere sanguis,
Purpureo & subter flumine terra madet:
Seu Troum furit in turmas acer Diomedes (1),
Palladia & divum numina fretus ope
Haud dubitat saevisque minax incessere dictis,
Atque hasta impavidus figere vulnifica:
Sive aciem rapit in Danaos male turbidus Hector (2),
Urere deprensas & parat igne rates,
Spem reditus dulcem injectis & perdere flammis;
In nocte Argivam fumifera & sobolem
Mactare extremum jam ponti ad litus adactam,
Incertam rerum consiliique inopem,
Et Jovis adversi pulsam domitamque flagello;
Ajax ni magnus praesidio subeat,
Fortiaque adversis opponens pectora telis
Extremum sociis arceat exitium:
Seu Phrygiam Xanthi pubem conturbat in alveo (3),
Fulmineoque virum milia multa neci
Dat ferro Aeacides, trepidoque, & rauca frementi
Praepedit aggesta caede vias fluvio;
Virque deum, toto supra caput impendentem
Amne, celer campo sustinet in viridi;
Excitus Aetnaeo ripas dum corripit igni.
Atque nemus flammis Mulciber involuit
Circum omne, ac tumidum vesano gurgite flumen
Sistit-

(1) Iliad. lib. V. (2) Lib. XV. (3) Lib. XXI.

Siſtitque, in mediis & ferus urit aquis.
Victor at exſultans animis ingentibus heros
Verſa fuga curru proterit aeriſono
Corpora cornipedumque virumque, ac turribus ardet
Sub Phrygiis leto ſternere Priamiden (1)
Inviſum, ſaeva Patrocli caede madentem.
Quem muris miſerum proſpicit e patriis
Infelix genitor, viſuque exterrita mater
Heu volvi foedo in pulvere ſeminecem!
Heu celeri exſtinctum raptari ad litora curru!
Attoniti &, ſciſſis veſtibus, exululant,
Canitiem & manibus foedant: circum omnia planctu
Foemineo, atque virum queſtubus anxiferis
Inſonuere; alto ceu ſi de culmine Troja
Igni uſta extremos corruat in cineres.
Agmina quid Grajum variis cum fortia ludis (2),
Juſta ubi Patroclo reddita ſunt, hilarat;
Atque inter ſeſe committit prima virorum,
Caeſtu, arcu, lucta, curſibus & rapidis,
Fulmineaque haſta, veſani & pondere diſci
Ferre avidos magno munus ab Aeacida?
Quid coetu in populi cum ſuſcitat alta ſonantem
Nunc Laertiaden grandiloquum, Pylium (3)
Neſtora nunc, placido cui ſe vox fundit ab ore
Et melle & dulci dulcior ambroſia?
Quid cum alto vates infert ſe magnus Olympo,
Et divum haud dubitat pingere concilia (4)?
Juppi-

(1) Iliad. lib. XXII. (2) Lib. XXIII. (3) Lib. II.
(4) Lib. VIII.

Juppiter in medio ſedet arduus, omnipotenti
  Nutu orbem & genitor concutit aſtriferum,
Et maria, & terras omnes, altique profundam
  Noctem Erebi. ſtantem caelicolae attoniti
Mirantur, gelido perculſi corda pavore:
  Auguſto ille graves intonat ore minas:
Divum audax quicunque ſuo ſine numine Troum
  Gentem, vel gentem juverit Argolicam,
Dejecturum infra Titanas Tartara in ima
  Supremo caeli e vertice praecipitem,
Horret ubi obſcuro longe depreſſior Orco
  Immani carcer ferreus in barathro.
Haec ut ego aggrediar verſu tentare Latino?
  Haec ut ego poſſim vertere ſic, facies
Rerum aeque ut maneat clara & manifeſta, colorem
  Quidque ſuum & ſervet, mentem animi & penitam
Illabens, aeque capiat teneatque legentem
  Cantu & Muſeis implicitum illecebris?
Id nec ego, quiſquam nec poſſit, ni pater alta
  Ipſe virum Phoebus Pegaſidum in nemora
Ducat, & Aonii ſupremo in vertice montis
  Tingere Hyantheo labra ſinat latice
Fontibus ex iſdem, multo ſe proluit amni
  Unde ſacer vena e divite Maeonides.
Hoc ſibi ſed nemo ſperet; quod Muſa Maroni,
  Divinam ut Latio conderet Aeneida,
Poſſe dedit ſoli, potu dignatus eodem,
  Carminis ut ſumma par quoque laude foret.
Salve magne Maro vatum exaequare parentem
  Cui dedit heroa Calliopea tuba;

Quem

Quem docuit ſolum numeroſque & verba, referri
  Queis poſſet pulchri Graecia quidquid habet.
Salve iterum vates, vatum & pater. unus Homerum
  Tu poteras dignis vertere carminibus,
Atque ſui ſimilem Romano oſtendere cultu.
  Id quando haud placuit, verba mihi, ac numeros,
Vimque tuam, & clarum clara mage luce nitorem
  Suffice; ſi cultor te tuus a puero
Dilexi multis vatum prae milibus unum;
  Si tua pervigili ſcripta lego ſtudio;
Aurea ſi cupido tua dicta in pectore condo,
  Oblito ne quid defluat ex animo.
Audior? an ſpernit vates mea grandia vota?
  Audior: en votis annuit ille meis.
Balthassar, renuo jam nil tentare pericli;
  Nec metus eſt vires ne grave frangat onus,
Hic mihi ſi facilem det ſeſe, ac praebeat omnes
  Linguae, quas docto in carmine condit, opes.
Ut Juno, captum forma ſopire Tonantem (1)
  Vellet in Idaeis cum dea verticibus,
Blanditias, molleſque jocos, omneſque popoſcit
  Verborum Idaliam delicias Venerem.
Illa, ubi cuncta inerant, ceſton dedit: haec, ubi cepit
  Continuo aethereis digrediens domibus

Inque

(1) Graecam vocem Graeco flexu extuli Martialem ſequutus. ea vox ſi cui minus placet, legat *zonam*, aut *lorum*. eſt enim ceſtus lorum, ſeu cingulum acu pictum: in quo inerat, ut eſt apud Homerum Iliad. lib. XIV. amor blandiloquentia, cetera quibus animi hominum amore inflammantur. quae hujuſmodi vim habent, a Graecis, itemque a Latinis Graeco vocabulo, *philtra* dicuntur.

Inque Idam venit, praeſtanti & munere compos
  Difficilis facta eſt, haud mora, propoſiti:
Sic mihi Mantous ſua det ſi philtra poeta,
  Linguae cultus ubi mirus ineſt, lepidi
Verborum & flores, aurique & mentibus apti
  Concentus; philtra haec ne modo defuerint;
Mens quod avet, mandas quod tu mihi, dulcis amice,
  Quod pote vix fieri, forſitan efficiam:
Felicemque operis, functum & mea munera pulchre
  Fors erit ut tu aliquo captus amore legas;
Tuque, tuus tecum & frater (1), ſpes altera magnae
  Magna domus. fratrem dicere, proh ſuperi!
Cogor enim, geminos licuit nec dicere fratres,
  Ut volui infelix, dicere ut inſtiteram.
Quippe alter fratrum (2) triſti, haec dum ſcribimus ipſa
  Ereptus fato, proh dolor! occubuit.
Et caros luctu nec opina morte parentes,
  Germanos luctu & perdidit unanimos,
Et fidum attonitae perculſa mente ſorori
  Obruit immenſa pectus amaritie.
Queis mite ingenium juvenis, formaeque leporem,

Et

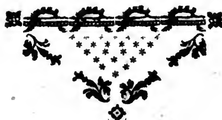
(1) Antonius eques Hieroſolymitanus; in quo ego adoleſcentulo non ſolam ſpem, atque indolem virtutis ineſſe video, ſed multa alia praeterea, quae etiam in viris ſolent laudari.

(2) Joſephus Abbas Claravallenſis, qui annum duodevicesimum vix ingreſſus, in ipſo aetatis flore jam caelo maturus, obiit ſuo magis, quam reipublicae tempore; cui praeſtantiſſimum adoleſcentem propter excellens ingenium, & eximiam virtutem, cum primum aetate ſe corroboraſſet, magno uſui ac praeſidio futurum nemo dubitabat. Natus eſt XIII. Calendas Apriles MDCCLIX. exceſſit e vita XIII. Calendas Majas MDCCLXXVI.

Et verba Hyblaeo dulcia melle magis,
Doctrina & cultum pectus, mentemque sagacem,
Suetam & res miro expendere judicio,
Innocuum & vitae constanti lege tenorem,
Virtutisque ardens eximiae studium,
Dignaque tot bene dicta omni bene factaque laude
Res nulla oblito diluet ex animo,
Quin, desiderio fixi acri, in flore juventae
Exstinctum leto nocte dieque vocent,
Exstinctum leto? vesano haec ille dolori
Ignoscat felix tristia verba precor.
Extinctum nec enim leto est fas dicere, dulci
Compositum somno sustulit astriferas
Quem divum ad sedes Virtus, celsoque locavit
Ipsa novum gaudens caelicolam in solio;
Regnat ubi, fruiturque sua jam sorte, procellas
Nec tristes metuit, nec mare navifragum
Vitae hoc, quo miseri jactamur, nocte sub atra
Insanis acti per vada turbinibus.
Aequius est nostro quos certe horrere periclo,
Illi quam fletus fundere luctificos,
Qui tenuit portum, tuta & statione receptus
Aeternae gaudet gaudia laetitiae.
Parcite jam lacrimis, clamo, neu tristia moesto
Quis fletu faxit funera caelicolae.
Clamo iterum: lacrimis non fas violare beatum
Est juvenem, caeli quem tenet alta domus;
Pulchrior, & melior cui parta est vita. suprema
Rursum nascuntur luce boni, haud pereunt.

Hacte-

Hactenus haec, dulci nimium provectus amore.
Nunc magnum accingor vertere Maeonidam.
En age, jam da lora: feror quo mittis, & audax,
Ut res cunque cadet, jussum opus aggredior.

OPERIS RATIO

EIDEM CL. V. AB INTERPRETE REDDITA.

TRia ſunt, BALTHASSAR optime, atque optimarum artium amantiſſime, (te enim unum iterum affari, tibi uni hujus tuo juſſu elucubratae interpretationis rationem reddere placet) tria, inquam, omnino ſunt, quae ad omne opus, ut recte ac laudabiliter fiat, neceſſario requiruntur. Primum ut vere judicemus quid fieri oporteat, deinde ut id facere poſſimus, poſtremo ut velimus. Quorum trium, quamquam duo illa priora, ſi forte deſint, nobis merito exprobrari non poſſunt, tertium poteſt; utpote quod in noſtra manu, ac poteſtate ſit poſitum: tamen ex omni ſcriptorum numero multo plures reperias, qui dicant ſibi voluntatem, quam qui aut judicium, aut facultatem defuiſſe. Qui tamen ipſe, quem fatentur, atque adeo interdum profitentur, voluntatis defectus, ut omni culpa vacare putetur, alii alias cauſſas plerumque parum probabiles afferre conſueverunt. Poetis quidem illud imprimis uſitatum eſſe animadverti, ut languoris, ac deſidiae ſuae hanc potiſſimum cauſſam fuiſſe dicant, quod illis defuerit patronus aliquis priſco illi Maecenati non abſimilis, cujus ope ſe humo attollere, atque ad laudem eniti poſſent. Scitum eſt enim ingenii culpam fortunae tribuere, & comminiſci aliquid, unde id, quod aſſequi non potueris, alieno potius, quam tuo vitio nequaquam

b ſequu-

ſequutus eſſe videare. Hanc ego excuſationis latebram, in qua multi poetae vel mediocres, vel etiam mali ſaepenumero deliteſcunt, mihi omnino praecluſam eſſe video; cui ad hanc Homericae Iliadis interpretationem rite conficiendam, ut cetera omnia defuerint, patronus certe non defuit. Eum enim huic operi meo in te patronum, eum hortatorem, adjutoremque ſum nactus, quo, ſi optio data eſſet, nullum potuiſſem optare, mihique ex omni copia deligere meliorem; virum ſumma nobilitate, ſummis opibus, ſummo ingenio, ſumma in re poetica intelligentia; qui me tua ſponte poſt verſa Anthologica, tibique dicata, ut eodem modo Iliadem verterem humaniſſimis, graviſſimiſque verbis es cohortatus; qui ſemel impulſum urgere ad extremum, & currentem, quod ajunt, incitare non deſtitiſti; qui opus ubi eſſet confectum, tua id impenſa in lucem edere liberaliſſime, munificentiſſimeque juſſiſti, non multa exemplaria, quibus amicos munerares, tibi reſervare, cetera omnia magno numero mihi habere, tuae in me, quam ego omnibus muneribus antepono, benevolentiae monumentum. Hujuſmodi patronus cui obtigerit, non eſt credibile me in ſcribendo minus quam potuerim contendiſſe, ac non potius dediſſe operam diligenter, ut te talem virum tui de me judicii, tuaeque in me liberalitatis minime poeniteret. Quamobrem ſi quid peccavi, immo vero ubi aliquid peccavi; multa enim in opere tam longo, ac tam difficili peccaſſe minime dubito; nolo me quiſquam defendat hoc modo: Potuit melius, verum hunc locum neglexit. quidni, quod Homero conceſſum eſt, ut interdum dormitaret, id Homerico etiam

inter-

interpreti concedatur? Homero enim suo arbitratu illa canenti, si uspiam negligentior fuit, quod non facile adducor ut Horatio concedam, sine flagitio esse negligenti licebat: mihi tuo jussu, a quo singulari benevolentia & liberalitate essem provocatus, eadem interpretanti, certe non licebat. Itaque si quis defendere volet, alia me quavis potius quam ista ratione defendat. Dicat nimio ejus rei, quae mandata erat, exequendae studio plus aequo festinasse; dicat gravissimo, ac laboriosissimo instituendae juventutis muneri addictum, ac verentem, ne quid privatis studiis de opera publica detraherem, ad omnia, quemadmodum cupiebam, limanda & perpolienda non satis otii habuisse; dicat carmina, quae ab Ovidio non nisi animo sereno deducta provenire dicuntur, scripsisse temporibus turbulentis, animo anxio, atque sollicito; dicat postremo, quidquid libuerit, modo hoc firmum, fixumque maneat, me non oscitanter meo munere functum esse, atque ibi etiam, ubi quod agebam parum successit, tamen sedulo fecisse, quod potuerim. Satis, opinor, intelligis ex his, quae dixi, me adhuc non tam de versibus, quam de moribus meis tibi probandis esse sollicitum, nec tam laborare, ut bonus interpres, quam ut bonus vir esse existimer. Boni enim viri officium definitur hac una, quam mihi praesto fuisse dico, sedula studiosaque voluntate; boni interpretis, non item. Affert quidem voluntas, ut ad alia magna atque praeclara, sic etiam ad bene interpretandum permultum momenti. opus enim natura sua implexum, ac perdifficile bene fieri non potest, nisi fiat sedulo, ac diligenter: verumtamen omnis sedulitas,

 quan-

quantacunque fuerit, ac diligentia frustra erit, nisi interpres adhibuerit praeterea illa duo, quae a me initio sunt posita, judicium, quo vere statuerit, quid fieri opus esset, ac facultatem, qua id efficere potuerit, quod optimum esse judicarit. Quamobrem, siquidem tibi non modo me, sed opus etiam meum probari velim, ostendam necesse est, horum neutrum mihi defuisse. Quod quidem facere conabor, sed ita, ut ad judicium quod attinet, fidenter, & sine ullo erroris metu affirmare non dubitem, genus interpretandi, quo sum usus, optimum esse: quod autem pertinet ad meam in eo genere facultatem, dicam aliquid timide, ac pedetentim, nihil tam metuens, quam arrogantiae reprehensionem, a quo me vitio cum in omni vita, tum in iis, quae scribo, profiteor abesse quam longissime. Primum igitur sic habeto: duo esse interpretandi genera, duas veluti scholas, sectasque interpretum: altera est eorum, qui verbum e verbo convertunt, singulas voces religiose, atque adeo superstitiose adnumerant, nihil eo quo positum est loco, mutare audent, qui denique, sola, quam unam in ore habent, atque assidue depraedicant, fidei ratione contenti, omne praeterea ornamentum, omnem Latinae linguae concinnitatem, omnem aptae verborum collocationis venustatem aspernantur. Hi, si eos vertant scriptores, qui rerum, non verborum, gratia expetuntur, possunt profecto non solum ferri, sed etiam probari, & consequi primum hanc laudem, ut ejus linguae, ex qua verterint, periti, ejus, in quam verterint, non imperiti fuisse existimentur; deinde etiam illam, quae multo est major, ut putentur minime aberrasse a veritate

tate

tate, & rerum notitias, quae fere unae in hujuſmodi ſcriptoribus quaeruntur, maxime ſinceras, atque incorruptas ſuo illo ſimplici, quamvis inculto, atque horrido ſermone conſervaſſe. Verumtamen hoc vertendi genus, quo in aliis pleriſque contenti eſſe poſſumus, ſi quis transferat ad oratores, aut ad poetas, qui non magis rerum pondere, quam verborum ſplendore commendantur, neceſſe eſt, injucundum, ineptum, omni ex parte vitioſiſſimum inveniri. Quum enim potiſſima, vel ſola potius laus interpretis haec ſit, ut eum, quem exprimit, & cujus quamdam velut imaginem ſpectandam proponit, ſcriptorem ſui quam ſimillimum repraeſentet; qui hoc genere utetur, repraeſentabit profecto ſui diſſimillimum. Quis enim Demoſthenem, aut Homerum inquinate, quis frigide, quis hiulce, atque aſpere loquentes poſſit agnoſcere? alterum ſine oratorio, alterum ſine poetico illo concentu, quo aures hominum capiuntur, ac mentes ipſae mirandum in modum demulcentur, ac percelluntur. Homero quidem verſum qui adimunt, mihi propemodum Herculi clavam, Jovi fulmen adimere videntur. id enim eripiunt, quo ille plurimum valet; quo ſublato, poetae fortaſſe nomen retinere poteſt, propterea quod in illa ipſa tam abſurda, atque abſona verborum congerie, tamen, quod Flaccus de diſſolutis Ennii verſibus affirmabat, etiam disjecti poetae membra inveniantur; at ſummi certe poetae, & patris ac principis poetarum decus retinere non poteſt. Me quidem miſeret divini hominis, quum eum audio ſine cantu, ac prope ſine voce aliena lingua balbutientem, rudem, inconditum, enervem, nihil venuſte, nihil ſuaviter, nihil ſu-

blate, ut ſolet, ac granditer efferentem. Itaque & ſtomachari ſoleo interdum, & dicere, parum fortaſſe probabiliter, ſed, ut arbitror, vere: nullos mihi interpretes minus fideles videri, quam eos, qui in oratoribus, ac poetis de ſua fide maxime gloriantur, eamque ſibi, non ſua ſcribentibus, ſed aliena vertentibus, non ſolum praecipue, ſed etiam unice cordi fuiſſe affirmant. Quae enim, malum, eſt iſta fides, quae poetam exhibet ſui diſſimillimum, omni poetico inſtrumento, ac ſupellectili ſpoliatum, ex grandi exilem, ex numeroſo abſonum, ex puro inquinatum, ex dulci inſuavem, ex vehementi & concitato ſegnem ac remiſſum; poetam denique, ut brevi omnia complectar, non ſuo, ſed alieno more loquentem? Ut volet quiſque ſentiat: mihi profecto is erit maxime fidus interpres, qui ab archetypi virtutibus minime aberrarit; qui ſive oratorem, ſive poetam ita fuerit interpretatus, ut non ſolum eadem, ſed etiam eodem modo dixerit, Demoſthenica, ut ita loquar, Demoſthenice, Homerica Homerice. Atque hoc eſt alterum ex duobus illis, quae ſupra dixi, genus interpretandi, praeclarum ſane, atque magnificum, verum adeo difficile, atque impeditum, ut multo ſit minus operoſum ſua ſcribere, quam aliena hoc pacto interpretari. Verumtamen ſic judico, aut abſtinendum ab hujuſmodi ſcriptoribus aliena lingua explicandis, aut, ſi eos explicare volumus, hoc omnino genere utendum eſſe, quod unum eſt illorum ſplendori, granditati, ſuaviloquentiae accommodatum. Quod genus qui repudiant, ac, ne aliquam voculam, interdum nullius pretii, Graeci ſermonis propriam, Latino parum aptam, deperdant, ſuperius il-

lud

lud genus exile, atque horridum amplectuntur, nec eorum quos vertunt dignitati satis consulunt, nec suae: quippe qui ob eam rem a minuto aliquo litteratore, & graeculo fortasse laudantur, ab hominibus non ineptis, vereque litteratis magnopere vituperantur, & optimorum scriptorum non illustratores, sed corruptores esse dicuntur: quibus jure objici possit illud idem, quod Terentius, approbante, ut mihi persuadeo, ac plaudente populo Romano, objecit aemulo poetae nimis anxie, sed parum eleganter Graecas fabulas vertenti:

- - - bene vertendo, & easdem scribendo male, ex Graecis bonis Latinas fecit non bonas.

Itaque dum inconsulto, ac praeter modum boni interpretes haberi volunt, hoc assequuntur, ut mali scriptores, ac de pulcherrimis aliorum scriptorum, quae corruperint, operibus, male omnino meriti deprehendantur. Quanto rectius, quantoque consultius facerent, si ejus operae, quam totam in bene vertendo, hoc est in verbis Latinis ad verba Graeca accommodandis consumunt, partem seponerent, atque in bene scribendo, hoc est in omnibus, quibus praestat is quem interpretantur, virtutibus aemulandis, ac repraesentandis collocarent? si recentiorum quorundam, nihil sani hac in re praecipientium, fatuitatem, atque ineptias contemnerent, veteres illius aurei saeculi scriptores audirent, atque imitarentur? quos, quum & utriusque linguae naturam haberent plane perspectam atque cognitam, & judicio essent acerrimo, profecto credibile est, ut in

 cete-

ceteris artibus, quae ad humanitatem pertinent, ſic etiam in hoc interpretandi negotio, vidiſſe omnium optime quid fieri oporteret. Verum hoc tempore tantum eſt faſtidium vetuſtatis, tanta novitatis veluti prurigo, ut multi a propoſito ſibi fine aberrare turpiter malint, quam uſitatis antiquorum itineribus eodem pervenire. Qui hoc morbo, atque adeo hac inſania laborant, ſua inſtituta, ſuaque commenta ſibi habeant, me hominem e veteri diſciplina veterum inſtitutis uti patiantur. Hos ego, optime Balthassar, qui mihi in humanioribus ſtudiis, quod de Tireſia etiam apud inferos Homerus ait, *ſoli ſapere* videntur, *ceteri umbrarum vagari modo*, hos, inquam, habui auctores, & magiſtros; hi mihi facem quodammodo praetulerunt, meque eadem, qua ratio impellebat, auctoritate, exemploque ſuo deduxerunt. Nec vero ipſum tantummodo genus indicaverunt, ſed etiam eo genere quemadmodum utendum eſſet quaſi intento digito commonſtrarunt. Mitto Plautum, Terentium, Catullum, Horatium, Virgilium, quorum multa ſunt converſa e Graecis, nihil ſervili illa ratione, quam improbo, omnia liberali hac, ut ita dicam, & generoſa, quam nemo ſanus poſſit non probare. In uno M. Tullio placet conſiſtere, diſertiſſimo illo, ut ait Catullus, Romuli nepotum, ac digño praeter ceteros, unde in omni dicendi ratione & praecepta, & exempla petantur. Utinam divini hominis praeſtantiſſima hoc in genere monumenta extarent, duae illae orationes inter ſe contrariae Aeſchinis, ac Demoſthenis; quas, ut Romanos quoſdam oratores, Atticorum nomine abutentes, doceret quid eſſet Attice dicere, ex

Grae-

Graecis fecit Latinas. Extaret profecto optimae interpretandi rationis exemplar absolutissimum; atque ad illud liceret, quasi ad quandam formulam, revocare omnes quicunque eloquentium virorum scripta interpretantur. Nunc illae, nescio quo malo rei litterariae fato, vel hominum potius, a quibus eas diligentissime servari oportebat, incuria, vel periere, vel, quod sperare fas est, alicubi abditae in pulvere, atque in tenebris delitescunt. Cujus tamen jacturae incommodum farciunt aliqua ex parte pauca illa verba, quibus idem ipse Tullius exponit rationem, qua est usus in iis convertendis. Quae sane verba si rite intelligantur, omnem mihi videntur hujus rei doctrinam continere. CONVERTI, inquit, NON UT INTERPRES, SED UT ORATOR. Quid ais, M. Tulli? convertisse te illas orationes affirmas, ut interpretem convertisse negas? quid est aliud convertere, quam interpretari? qui porro interpretantur, quo eos alio, quam interpretum, nomine verum est appellari? Ego vero, inquit, etiam quum meas orationes scribo, utor scientia litterarum, quam qui solam profitentur, grammatici vocantur; sed, quod huic eloquentiæ quasi fundamento amplissimum totius eloquentiae velut aedificium impono, atque superstruo, eas sine ulla controversia scribo non ut grammaticus, sed ut orator. Est hoc nimirum in omni opere usitatum, ut ex eo, quod ibi potissimum est, artifices nominentur. Audio, atque, ut mihi videor, intelligo, quid dicat. Duas nobilissimas orationes convertit non illo genere exili, & strigoso, quo qui utuntur, satis habent, si utcunque Latine loquantur, sed illo altero amplo, at-

que

que opimo, pleno fucci, atque nervorum, quod qui adhibent, omnes explicant divitias orationis. duos fummos oratores fic eft interpretatus, ut eos ad fummam dicendi laudem non ferviliter fubfequi, fed focialiter comitari videretur; ut non folum indicaret, quid illi admirabiliter Graece dixiffent, fed etiam oftenderet, illa eadem quam aeque admirabiliter ipfe Latine poffet dicere. Id qua ratione affequi fit conatus, operae pretium eft confiderare. Et quoniam omnis oratio conftat fententiis & verbis, in utraque re quid fibi faciendum putarit, attente infpiciamus. SENTENTIIS IISDEM, ET EARUM FORMIS TANQUAM FIGURIS. In fententiis nihil arbitrio loci effe credidit. Jure id quidem, non enim aliae fententiae verae funt apud Graecos, aliae apud Latinos; non aliae fententiarum formae, quibus Athenis, aliae quibus Romae, vel res demonftretur, vel animi hominum aut concitentur, aut leniantur; ut quae Atticus orator, exempli gratia, interrogando extulerit, ea Romanum oratorem efferre oporteat affirmando. nec vero, mutatis fententiis, illa jam conversa ex Aefchine, atque ex Demofthene, fed ab ipfo potius Tullio excogitata, jure dicerentur. Age, qui in fententiis confervandis fuit fumma religione, qualis fuerit in verbis audiamus. VERBIS AD NOSTRAM CONSUETUDINEM APTIS: quae videlicet, vel fingula, vel plura inter fe nexa & copulata, nihil haberent infolens. & odiofum, fed effent haec Romanorum, aeque ac illa erant Atticorum auribus accommodata. IN QUIBUS NON VERBUM PRO VERBO NECESSE HABUI REDDERE. Immo vero id nequaquam facere neceffe habuifti,

ſti, ſiquidem inſolentiam orationis, quam ambo illi oratores, ſed Demoſthenes praeſertim, omni opere vitabant, effugere volebas, eaque afferre, quae tuorum civium conſuetudo minime repudiaret. Vidit hoc ſane vir prudentiſſimus, atque omnis ad orationem pertinentis artificii ſcientiſſimus. Quid ergo fecit? ſingula verba ſervare non potuit: SED GENUS, inquit, OMNIUM VERBORUM VIMQUE SERVAVI. Uſus ſum verbis, quorum, ſi minus forma, certe genus ac natura eſſet eadem, aeque propriis, aeque agentibus, eodem modo rem demonſtrantibus, atque in animos hominum influentibus. Addit cauſſam, cur id fecerit: NON ENIM EA ME ADNUMERARE LECTORI PUTAVI OPORTERE, SED TAMQUAM APPENDERE. Praeclare, nihil enim refert, totidem ne, an pluribus, an paucioribus verbis Graeca verba converteris; neque id quaerunt lectores, ſi modo aliquid ſapiunt; ſed illud potius: quae Latine ſcripta ſunt, Graeciſne ſint leviora, an vero pari, ut ita dicam, momento, & iis, quarum in oratoria dictione ratio habetur, virtutibus aeque ponderoſa. Atque hoc quidem de numero verborum ab iis velim diligenter animadverti, qui, ubi aliquid ſerviliter, ſive, ut ipſi ajunt, fideliter verterint, quaſi magnum aliquid fecerint, gloriantur totidem ſe illa verſibus, aut etiam, ſi ſuperis placet, totidem verbis tranſtuliſſe. Apage iſtas ineptias. *Hoſtem qui feriet, mihi erit Carthaginienſis*, *Quiſquis erit*, ait apud Ennium ſummus ille imperator: ſic mihi, eximii aut oratoris, aut poetae optimas ſententias, optimis verbis, ſive multis, ſive paucis, qui expreſſerit, is erit optimus interpres; nec merus modo interpres, ſed etiam, ſi ita

appel-

appellari volet, vel orator, vel poeta. Multa hoc loco exempla afferri possunt, ex quibus manifesto appareat, Latinos scriptores, dum Graeca interpretarentur, nequaquam sollicitos fuisse de verbis numerandis, sed contraxisse interdum orationem, saepe autem produxisse, ita ut est visum, atque ut res postulabat; nec ob eam rem minori laude esse dignatos. Equidem Catulli elegiam de coma Berenices quum lego, eam sic probo, ut valde suspicer Graecum poetam esse a Latino superatum. In qua tamen video summum interpretem hunc, quem dico, verborum ac versuum numerum, in quo minutuli interpretes magnopere occupantur, usque eo non curasse, ut illos versus, qui fere soli ex tota, quae intercidit, Callimachi elegia supersunt, atque apud Arati scholiasten leguntur, quatuor ille versibus convertere non dubitarit. Quum enim Graecus scripsisset:

Ἡ δὲ Κόνων μ' ἔβλεψεν ἐν ἠέρι τὸν Βερενίκης
Βόστρυχον, ὃν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς,

noster convertit,

Idem me ille Conon caelesti in lumine vidit,
E Bereniceo vertice caesariem
Fulgentem clare; quam multis illa deorum
Levia protendens brachia pollicita est.

Quanto hoc rectius, quanto venustius, & magnificentius, quam si duobus itidem versibus sic extulisset:

Meque Conon caelo vidit flavum Berenices
Cirrum, quem cunctis obtulit illa deis.

In quibus ipsis *flavum* illud addidi, vel ut versum explerem,

plerem, vel ut ille cirrus lectori minus displiceret. Sed hunc omitto: redeo ad Tullium; cujus ratio in Graecis convertendis qualis fuerit, satis arbitror ex iis, quae dixi, perspici potuisse. Summus videlicet dicendi, & interpretandi magister duas Aeschinis & Demosthenis contrarias orationes, quod etiam Hieronymus, qui eas legerat, in epistola ad Pammachium testatur, sic transtulit, *ut multa in illis praetermiserit, multa addiderit, multa mutaverit, ut proprietates alterius linguae suis proprietatibus explicaret*. Haec igitur sit nobis veluti norma, qua oratoriam interpretationem dirigamus; hanc eandem sine ullo erroris metu ad poeticam interpretationem, ubi opus fuerit, transferamus. Est enim finitimus, ut ait idem Tullius, oratori poeta; in quo etiam venustiorem orationis cultum, & ornamenta floridiora, & numeros accuratiores esse decet. Quarum rerum caussa quum oratori concedatur illa, quam dixi, libertas in verbis suo more deligendis, atque ad omnem rerum varietatem, ita ut linguae ratio postulat, accommodandis, multo est aequius eandem poetae concedi. Quae quidem libertas nec anxia sit, nec meticulosa, sed justa, sed legitima, sed moderata; quae id, quod erit visum, addat, detrahat, mutet, faciat denique omnia quae velit, sed nihil velit non consentaneum rationi. Nam si ultra legem, ultra morem, ultra omne rationis praescriptum progredi coeperit, illa jam erit, non libertas, sed, inani specie, falsoque nomine libertatis abutens, licentia; qua nullum est in interprete vitium majus, & quo animi hominum magis offendantur. Utinam ego essem ejusmodi, ut moderatae illius libertatis

exem-

exempla ex me peti possent. Ea certe passim in toto opere mihi usus esse videor, non temere & inconsulto, sed ita ut ratio vel postulabat, vel, ut levissime dicam, patiebatur. Nec vero dubito, ut hoc etiam adjungam quod valde ad rem pertinet, multa esse loca, in quibus hoc jus legitimae libertatis usurpasse putabar, quum tamen minime usurparim, ac potius Homero servierim voluntariam quidem, sed fidelissimam servitutem. Exemplo esse potest vel primus ille versus,

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος·
Iram cane dea Pelidae Achillis,

in quo convertendo, vocem *μῆνιν* expressi, non uno verbo *iram*, sed duobus *iram trucem*. scripsi enim:

Iram, diva, trucem Pelidae concine Achillei,

non ut inani vocabulo versus quasi lacunam explerem; quod aeque facile alia ratione assequi potuissem, sed ut Homero pressius haererem, ac servarem illud Tullianum de verbis lectori non annumerandis, sed appendendis. Vocem enim *μῆνιν*; quaecunque demum ejus vocis origo sit, quod grammaticis, de illa inter se digladiantibus, quaerendum ac statuendum relinquo, equidem didici ex Phocyllide, majus quiddam, quam *ὀργὴν*, id est simplicem iram, significare. Ait enim:

Ὀργὴ δ' ἐςίν ὄρεξις· ὑπερβαίνουσα δὲ, μῆνις
Ira est appetitus; at modum supergressa μῆνις.

Quum

Quum ergo vox Latina levior esset, quam Graeca, adjeci illud ponderis veluti complementum, ut ex utraque parte quasi momenta essent aequalia. Id mihi Horatius itidem fecisse videtur (lib I. O. 6.) quum, eandem Homericam vocem intuens atque exprimens, (quod & Bentleius animadvertit, & cuilibet eum locum legenti facile apparet), non satis habuit scribere *Pelidae* STOMACHUM, sed scripsit, GRAVEM *Pelidae* STOMACHUM *cedere nescii*. Eodem pertinet illud Virgilii de ira Junonis, huic Achillis irae quamsimillima: *Junonis* GRAVIS IRA *& inexsaturabile pectus*. Irae videlicet magnitudinem, quae propter Latinae linguae egestatem uno verbo exprimi non poterat, pluribus verbis expressit. Vides igitur, me in primo Homeri versu, atque adeo in prima voce, nequaquam nimis liberum, sed fortasse nimis anxium fuisse. Eundem hunc versum Helius Eobanus Hessus ita convertit, ut mihi videatur, quasi dedita opera in ipso aditu sui operis immoderatae libertatis exemplum posuisse. Scripsit enim:

Dic mihi magnanimi Pelidae, Musa, furorem.

quem versum, non inelegantem, nec similem multorum, qui apud eum occurrunt inculti & invenusti, ne forte videar improbare sine caussa, singula verba cum Homericis collata cujusmodi sint consideremus. DIC. atqui Homerus *canendi* verbo est usus in Iliade, quam, ut rei dignitas postulabat, exordiri voluit magnificentius: *dicendi* verbum ad Odysseam, poema submissius ac pacatius, reservavit. MIHI. etiam hoc pronomen peti ex

Odys-

Odyssea, atque huc obtrudi non oportuit; in quo inest fortasse quaedam suavitas, granditas non inest. id sentimus ita esse, quum legimus aut illud Theocriteum, *Εἰπέ μοι, ὦ Κορύδων, τίνος αἱ βόες*; aut illud Virgilianum, *Dic mihi, Dameta, cujum pecus*? quorum utrumque ipsa tenuitate commendatur, & est pastoritio sermoni ordiendo valde accommodatum. MAGNANIMI. qui vir fuerit Achilles, docet Homerus (*l.* 20. *v.* 467.) hisce verbis:

> Ου γάρ τι γλυκύθυμος ἀνὴρ ἦν, οὐδ' ἀγανόφρων,
> Ἀλλὰ μάλ' ἐμμεμαώς.
> *Haud etenim vir mitis erat, lenisque, sed ultra*
> *Morem acer.*

eundem, Homeri vestigiis insistens, Horatius in Epistola ad Pisones talem jubet induci, ut

> *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer*
> *Jura neget sibi data, nihil non arroget armis*;

eumque ipse idcirco alibi vocat *pervicacem*, *superbum*, *insolentem*. Qui hujusmodi sit, eum post Aristotelem philosophi omnes quotquot de moribus scripsere, si rogentur, *magnanimum* esse negabunt; ac dicent longe esse transgressum eos fines, intra quos magnanimitas continetur. Ego magnanimum, si minus sapientum, certe vulgi judicio, a quo non abhorrent poetae, fuisse concedam: praesertim quum meminerim ab ipso Homero, semel ut opinor, *μεγάθυμον* appellari. Quid ergo displicet?

cet? hoc nimirum, quod nemini ſano placere poſſit: quum Homerus in re proponenda nullam magnanimitatis mentionem fecerit, eam ab interprete apponi de ſuo; quum Homerus de Achillis ira ſe acturum profiteatur, interpretem quiddam amplius profiteri; ſe videlicet acturum de ira Achillis *magnanimi*, id eſt, ita acturum, ut illum in ira exercenda nuſquam non magnanimum eſſe appareat. hoc enim ſuſcipere ac polliceri videtur, ſi quidem illa vox *magnanimi* non eſt ſupervacanea, ſed neceſſaria, cujuſmodi eſſe debent omnes omnino voces, quae in rei, de qua dicturi ſumus, propoſitione adhibentur. Quod ſi ita ſe res habet, neceſſe eſt unius voculae adjectione, facta eo loco, in quo nihil adjici fas erat, totam Homeri Iliadem mirifice corrumpi: quippe quum in ea multa occurrant, quae ad magnanimitatem referri non poſſunt, quaeque idcirco reticeri oportuiſſet ab illo, qui eam laudem, in poemate exordiendo, heroi ſuo tanquam propriam tribuiſſet. PELIDAE: cujus Pelidae? nam etiam Pyrrhus, is, qui apud Trojam Neoptolemi nomen invenit, atque ob eximiam virtutem cantari potuit, eſt *Pelides*; quae vox non magis Pelei filium, quam Pelei nepotem ſignificat. Hanc ob cauſſam Homerus Achillis non modo genus, verum etiam nomen declarandum putavit. interpres cur genus expreſſit, nomen diſſimulavit? cur ſcripſit *Pelidae*, non, ut Homerus, *Pelidae Achillis*? MUSA. Homerus Calliopen, epici carminis praeſidem, in Odyſſea vocat *muſam*, heic in Iliade *deam*; quo nomine honor magis ſignificatur. mihi has voces inter ſe commutari, ac muſam in Iliadem ſine ulla cauſſa interpretis arbitratu transferri

c non

non placet. FURORUM. Initio carminis, ubi rem proponimus, verbis maxime propriis utendum eſt, atque omnis ambiguitas fugienda. nihil enim anteceſſit, ex quo poſſit id quod eſt anceps dignoſci, atque id quod eſt obſcurum illuſtrari. Jam ſi *furor* hoc loco proprie dicitur, quid aliud poſſumus intelligere, quam dementiam, ſive, ut Tullius definit, *mentis ad omnia caecitatem*, qua qui laborant, mente capti perhibentur: ſin autem *furor* non proprie dicitur, quaero qua ratione aut ego, aut alius quiſquam poſſit divinare, quem potiſſimum furorem poeta, vel interpres velit intelligi. nulla eſt enim animi cupiditas impotens & effraenata, quae non aliquam habeat cum furore ſimilitudinem, atque ob eam rem non interdum furor nominetur. multi enim mortales, quod Cicerones pueri (Att. lib. 6. epiſt. 1.) de magiſtro ſuo Dionyſio dicebant, furenter iraſcuntur; multi furenter amant; ſunt qui furenter aut doleant, aut laetentur. Quid vaticinatores, ac poetae, qui etiam ipſi ſuo modo furere dicuntur, nec unquam plus ſapere, quam quum ſacro illo furore inflammantur? Animadverti alia quoque ratione furoris vocem a Virgilio uſurpari, atque illos, qui perdite amantur, amatorum ſuorum *furorem* appellari. Itaque Gallum (Eclog. 10. v. 37.) ſic loquentem inducit:

Certe ſive mihi Phyllis, ſive eſſet Amyntas,
Seu quicumque furor.

quo modo Achillis *furorem* quum audimus, quid vetat quominus Briſeidem ſignificari ſuſpicemur? In his, inquam,

quam, tot furoribus, quaero quis possit dispicere, aut divinare, quem potissimum furorem interpres velit intelligi? Notum est, inquit, in Iliade agi de ira. Unde notum? nempe, ut opinor, ex hoc ipso versu Homeri, quem tu, Heli, interpretaris; cui te lucem affundere, non lucem ab eo mutuari oportebat. Est enim alienum a rei natura, & prorsus ridiculum, quum interpres poetam explicandum susceperit, mutatis partibus, non poetam ab interprete, sed interpretem a poeta explicari. Nec vero plus ages, si ad ἔτυμον confugias, ac dicas te vocem μῆνιν duxisse a μαίνεσθαι, quod est *furere*. primum enim, id ἔτυμον falsum esse, docet Eustathius ex doctrina veterum grammaticorum; atque affirmat, quod res est, a verbo μαίνεσθαι non μῆνιν, sed μανίαν derivari. deinde, quaecunque esset hujus vocabuli origo, Latinae linguae rationem haberi oportebat, neque in re, de qua esset agendum, proponenda, eam vocem adhiberi, quae si proprie diceretur, falsa esset; si non proprie, ambigua & perobscura. Satis, ut arbitror, ostendi Eobanum ea libertate, quae poetae interpretanti conceditur, licenter abusum esse in primo versu. in quo quidem consisto, nec postulo, ut ex eo fiat conjectura de ceteris; nec usurpo Ovidii illa (Fast. I.)

principiis omen inesse solet.
Ad primam vocem timidas advertimus aures,
Et primum visam consulit augur avem.

Haec, inquam, non usurpo: praesertim quum videam, me quoque, si minus in primo versu, certe in iis, qui

primum proxime consequuntur, non quidem egressum esse fines legitimae libertatis; sed tamen fuisse aliquanto liberiorem, quam vellem; ac deinde, in opere progredientem, ipsa exercitatione assequutum esse ut Homero arctius adhaererem. Sed haec omitto, in quibus fui aliquanto fortasse verbosior, nec tamen, ut mihi videor, excessi e via, neque aberravi a proposito, verum hoc egi, quod in optimo interpretandi genere constituendo magni momenti est, ut, prolato aliquo exemplo, licentiam a libertate segregarem, quasique fraenum injicerem interpreti ab auctore suo longius, quam par est abscedenti. Redeo jam ad Tullium; quem mihi unum hujus itineris, lubrici sane, atque infesti periculis, ducem ac demonstratorem esse volui; cui quid placeret perquam diligenter exquisivi, cujus auctoritate graviissimoque judicio si me tueri potuero, aliorum, si qui erunt, qui contra sentiant, judicia non magni facienda esse arbitrabor. Hic igitur tantus vir, quem mihi in his, quas tracto, disciplinis unum omnium instar esse profiteor, in oratoribus quod genus interpretandi optimum putarit, ostendi; atque id quale esset, ipsius verbis cum propositis, tum etiam expositis, declaravi; idemque genus ob easdem caussas dixi adhibendum esse multo etiam magis in poetis. Nec vero arbitror Tullium, si voluisset exponere quomodo convertisset aut Aratea, aut alia Graecorum carmina, quae in ejus libris leguntur, non aeque de his scripturum fuisse, quod scripsit de illis duabus a se conversis duorum Atticae eloquentiae principum orationibus: se videlicet ea convertisse, non ut interpretem, sed ut poetam, servantem easdem sententias & ea-

rum

rum formas; verba eo, quo supra demonstratum est, modo, ad Latini sermonis consuetudinem accommodantem. Haec in poetis ita, ut dico, ab illo esse facta, qui Graece sciunt, facile perspicient, si eius carmina cum eorum, quos interpretatus est, carminibus comparabunt: qui autem Graece nesciunt, idem tamen assequentur, si ea conferent cum interpretamentis, quae suo illo more, verbum verbo exprimentes, ac nullam litteram, aut apicem negligentes, grammatici elaboraverunt. Id porro ubi fecerint, genus Tullianum, vel priscum potius; eo enim sunt usi omnes, qui aliquid sunt interpretati, prisci illi aurei saeculi scriptores, atque, ut me illos, eorum singularem eloquentiam, atque acerrimum in his humanissimarum artium studiis judicium, non sine caussa admirantem, scripsisse memini, heroes

nati melioribus annis,
Judicium nondum abstulerat, sensumque decori
Juppiter, effundens noctem caliginis atrae.

hoc inquam, genus, ubi Latina cum Graecis contulerint, quale sit, certius judicabunt; mihique erunt, quemadmodum spero, multo aequiores, quum viderint, quorum vestigia presserim, quae mihi exempla proposita duxerim ad imitandum. Horum ego exemplorum, ne sim longior, cetera quidem, Balthassar eruditissime, tibi, atque aliis, si qui erunt tui similes, qui laborem minime fugiant, quaerenda, ubi sunt, & contemplanda relinquo. unum esse video, quod ab Homerico interprete, de optima, & usitata veteribus interpretandi ra-

tione agente, fine flagitio, certe fine legentium querela, diffimulari, ac praetermitti non poffit. Is eft Homeri locus, ubi (Iliad. lib. 2. v. 98.) Ulyffem inducit, oftentum decem pafferum, a ferpente devoratorum, & Calchantis ea de re vaticinationem, commemorantem. quem locum nofter fe converfum exhibuit in libro fecundo de divinatione. Hunc nos contueamur fane diligenter, atque in eo quantum opus erit immoremur. Ac primum quidem proferantur

VERSUS HOMERI

Τλῆτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν
Εἰ ἐτεὸν Κάλχας μαντεύεται, ἠὲ καὶ οὐκί.
Εὖ γὰρ δὴ τόγε ἴδμεν ἐνὶ φρεσὶν, ἐστὲ δὲ πάντες
Μάρτυροι, οὓς μὴ κῆρες ἔβαν θανάτοιο φέρουσαι·
Χθιζά τε καὶ πρώϊζ', ὅτ' ἐς Αὐλίδα νῆες Ἀχαιῶν
Ἠγερέθοντο κακὰ Πριάμῳ καὶ Τρωσὶ φέρουσαι,
Ἡμεῖς δ' ἀμφὶ περὶ κρήνην, ἱεροὺς κατὰ βωμοὺς
Ἔρδομεν ἀθανάτοισι τεληέσσας ἑκατόμβας,
Καλῇ ὑπὸ πλατανίστῳ, ὅθεν ῥέεν ἀγλαὸν ὕδωρ·
Ἔνθ' ἐφάνη μέγα σῆμα· δράκων ἐπὶ νῶτα δαφοινὸς,
Σμερδαλέος, τόν ῥ' αὐτὸς Ὀλύμπιος ἧκε φόωσδε,
Βωμοῦ ὑπαΐξας, πρός ῥα πλατάνιστον ὄρουσεν·
Ἔνθα δ' ἔσαν στρουθοῖο νεοσσοὶ, νήπια τέκνα,
Ὄζῳ ἐπ' ἀκροτάτῳ, πετάλοις ὑποπεπτηῶτες,
Ὀκτώ· ἀτὰρ μήτηρ ἐνάτη ἦν, ἣ τέκε τέκνα·
Ἔνθ'. ὅγε τοὺς ἐλεεινὰ κατήσθιε τετριγῶτας·
Μήτηρ δ' ἀμφεποτᾶτο ὀδυρομένη φίλα τέκνα·
Τὴν δ' ἐλελιξάμενος πτέρυγος λάβεν ἀμφιαχυῖαν·

Αὐτὰρ

Αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ τέκν' ἔφαγε στρουθοῖο, καὶ αὐτὴν,
Τὸν μὲν ἀρίζηλον θῆκεν θεὸς, ὅσπερ ἔφηνε·
Λᾶαν γάρ μιν ἔθηκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω·
Ἡμεῖς δ' ἑσταότες θαυμάζομεν οἷον ἐτύχθη·
Ὡς οὖν δεινὰ πέλωρα θεῶν εἰσῆλθ' ἑκατόμβας,
Κάλχας δ' αὐτίκ' ἔπειτα θεοπροπέων ἀγόρευε,
Τίπτ' ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες Ἀχαιοί;
Ἡμῖν μὲν τόδ' ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα Ζεὺς,
Ὄψιμον, ὀψιτέλεστον, ὅου κλέος οὔποτ' ὀλεῖται·
Ὡς οὗτος κατὰ τέκν' ἔφαγε στρουθοῖο, καὶ αὐτὴν,
Ὀκτὼ, ἀτὰρ μήτηρ ἐνάτη ἦν, ἣ τέκε τέκνα·
Ὣς ἡμεῖς τοσσαῦτ' ἔτεα πτολεμίξομεν αὖθι,
Τῷ δεκάτῳ δὲ πόλιν αἱρήσομεν εὐρυάγυιαν·
Κεῖνός θ' ὣς ἀγόρευε· τὰ δὴ νῦν πάντα τελεῖται·
Ἀλλ' ἄγε μίμνετε πάντες, ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοὶ,
Αὐτοῦ, εἰσόκεν ἄστυ μέγα Πριάμοιο ἕλωμεν.

his Homeri verſibus addatur, eorum gratia qui Graece neſciunt,

INTERPRETATIO TOTIDEM VERBIS

Tolerate, amici, & manete aliquandiu; ut ſciamus
An verum Calchas vaticinetur, an & non.
Probe enim hoc ſcimus animo; eſtis autem omnes
Teſtes, quos non Parcae inceſſerunt mortis auferentes;
Herique & nudius tertius, quando in aulidem naves Achivorum
Congregabantur, mala Priamo & Trojanis ferentes,
Nos autem circumjecti circa fontem, ſacris in altaribus

Faciebamus immortalibus perfectas hecatombas,
Pulchra ſub platano, unde fluebat limpida aqua:
Illic apparuit magnum ſignum: draco rubris maculis dorſo diſtinctus,
Horribilis, quem ipſe Olympius miſit in lucem,
Ex imo altari prolapſus, ad platanum concitatus perrexit:
Ibi erant paſſeris pulli puſilli nati,
Ramum ſuper ſummum ſub foliis latentes,
Octo: verum mater nona erat, quae pepererat natos:
Ibi ille hos miſerabiliter voravit ſtridentes:
Mater vero circumvolabat lugens dilectos natos:
Hanc autem implicans ala prehendit valde clamitantem.
Sed poſtquam natos devoraverat paſſeris, & ipſam,
Hunc quidem mirabilem fecit deus, qui oſtenderat:
Lapidem enim ipſum fecit Saturni filius verſuti:
Nos autem ſtantes admirabamur quale factum eſſet.
Sic igitur terribilia portenta deorum ſubiere hecatombas,
Calchas vero ſtatim deinde vaticinans concionabatur,
Cur muti facti eſtis comantes Achivi?
Nobis quidem hoc oſtendit ſignum magnum providus Juppiter,
Serum, ſeri exitus, cujus gloria nunquam peribit.
Ut hic natos devoravit paſſeris & ipſam,
Octo, ac mater nona erat, quae pepererat natos:
Sic nos tot annos bellabimus ibi;
Decimo autem urbem capiemus ſpatioſas vias habentem.
Et ille quidem ſic concionatus eſt: quae nunc omnia complentur;
Verum age, manete omnes, bene ocreati Achivi,
Heic, quouſque urbem magnam Priami ceperimus.

Haec

Haec deſcripſi ex interpretatione Samuelis Clarkii, quam ipſe, in operis praefatione, ait, eſſe, *non elegantem nec venuſtam*, ſed ita confectam, ut *verbis verba*, *ſingulis ſingula reſpondeant*, *Graecis Latina*. Age jam proferatur ea, quam laudavi,

INTERPRETATIO M. TULLII.

Ferte viri, & duros animo tolerate labores;
Auguris ut noſtri Calchantis fata queamus
Scire, ratos ne habeant, an vanos pectoris orſus:
Namque omnes memori portentum mente retentant,
Qui non funeſtis liquerunt lumina fatis.
Argolicis primum ut veſtita eſt claſſibus Aulis,
Quae Priamo cladem, & Trojae, peſtemque ferebant:
Nos circum latices gelidos, fumantibus aris,
Aurigeris divum placantes numina tauris,
Sub platano umbrifera, fons unde emanat aquai,
Vidimus immani ſpecie, tortuque draconem
Terribilem, Jovis ut pulſu penetrabat ab ara.
Qui platani in ramo foliorum tegmine ſeptos
Corripuit pullos: quos cum conſumeret octo,
Nona ſuper tremulo genitrix clangore volabat.
Cui ferus immani laniavit viſcera morſu.
Hunc, ubi jam teneros volucres, matremque peremit,
Qui luci ediderat, genitor Saturnius idem
Abdidit, & duro firmavit tegmine ſaxi.
Nos autem timidi ſtantes mirabile monſtrum
Vidimus in mediis divum verſarier aris.
Tum Calchas haec eſt fidenti voce locutus:

Quidnam torpentes ſubito obſtupuiſtis Achivi?
Nobis haec portenta deum dedit ipſe creator,
Tarda, & ſera nimis, ſed fama ac laude perenni.
Nam quot aves tetro mactatas dente videtis,
Tot nos ad Trojam belli exantlabimus annos;
Quae decimo cadet, & poena ſatiabit Achivos.
Edidit haec Calchas; quae jam matura videtis.
\- - - - - - - - - - - - - - -
\- - - - - - - - - - - - - - - - - - -

Vides inter ſuperiora illa & haec proxima quantum interſit: illa eſſe rudia & incondita, contexta, vel potius congeſta verbis cuicuimodi, ita ut caſus tulit, ſine ullo artificio conjectis; haec levia, & numeroſa, coagmentata lectiſſimis verbis, certa lege, ac ſolertia non mediocri diſpoſitis & collocatis: ibi interpretem ita loqui, ut putes, Graecum hominem, quum ſingulas tantummodo Latinas voces didicerit, Latine loquendi rationem, id eſt proprias Latinorum formulas ignoret, in aliena lingua patriae linguae conſuetudine utentem, ita orationem conformare, nihil ut in ea non appareat inſolens & peregrinum; heic alterum interpretem, vel magis poetam, illa eadem ſic effari, ut credas te audire civem Romanum, in media urbe natum & educatum, illi advenae praecipientem, & oſtendentem, ea, quae dixerit inſolenter & perabſurde, quemadmodum dici oportuerit, ut Latinis auribus apta eſſent. id ut praeſtet, uti ſcienter praeclara illa & generoſa libertate, quam ſaepe jam laudavi, & oratori oratorem, poetae poetam interpretanti neceſſariam eſſe dixi; ſententias

eaſdem

easdem retinere, verba, ita ut res postulat ac ratio praescribit, commutare, addere, omittere, contrahere, dilatare; eorum vim ac pondus conservare, de multitudine vel paucitate nihil omnino laborare; postremo id assequi, ut, quae scribit, non advecta e Graecia, sed in Latio nata videantur; nec vero, nisi aliunde id constet, facile statui possit, ille ne Homerum, an eum Homerus converterit. Haec igitur carmina mihi decrevi optimi generis interpretandi tanquam exemplar & formam esse debere; haec quasi regulam, ad quam referrem ea, quae ipse facerem; haec veluti mensuram, qua adhibita, intelligerem, concessa interpreti libertas quo impune progredi possit, quem ad finem, sine ulla reprehensione prudentium hoc in genere virorum, pervenire. Quem ego finem, errore atque inscientia, fortasse non raro sum transgressus, verum ut sciens & prudens non dico transilirem sed attingerem, meumque jus omne usurparem, a me ipse impetrare vix unquam potui; atque id quod Tullius praeclare fecisset admirans, tamen ipse facere non sum ausus. Grammaticorum enim calumniam, quam ille vir summus, summa dignitate & auctoritate praeditus, non metuebat, mihi tanto minori, non sine caussa, metuendam* esse putavi. Hoc ita esse facile intelligi poterit, si cum Tulliana interpretatione conferatur eorundem Homeri versuum

MEA INTERPRETATIO

O socii, durate, atque heic subsistite paullum,
Ipsa dum pateat re tandem, verane Chalchas

Vati-

Vaticinans, an falſa canat. res cognita cunctis,
Quam memoro; teſtes cuncti, fatalia vitae
Queis nondum triſtes ruperunt ſtamina Parcae.
Quippe olim, atque adeo nuper, cum ſe Aulide Grajae
Denſarent puppes Priamo, Phrygibuſque ferentes
Exitium; ad fontem fierent cum ſacra virenti
Sub platano, purae qua ſeſe illimis agebat
Rivus aquae; monſtrum confeſtim apparuit ingens,
Convertitque oculos ad ſe, tremefactaque corda.
Namque draco horrendus, magni quem rector Olympi
Miſerat in lucem, ſquama fulgente, cruentis
Et dorſum inſignis maculis, prorepſit ab ara;
Tum celeri platanum lapſu petit efferus. illic
Paſſeris, in ſummo ramorum vertice, pulli
Implumes octo ſub denſa fronde latebant,
Nona parens nidum ſervabat. protinus atro
Stridentes querula nequidquam voce voravit
Ore draco: mater circumvolitabat acutum
Lugens. lugentem trepida ferus arripit ala,
Poſtremamque vorat. poſt haec, mirabile viſu,
Immanem durum in lapidem Saturnius anguem
Induit. obriguit mutatis artubus ille:
Nos animi attonitos circum ſtupor altus habebat.
Haec ſacris viſa in mediis portenta deorum.
Tum Calchas prompſit veraci has pectore voces
Vaticinans: Nam cur muti ſic ſtatis, Achivi?
Hoc Jovis augurium ſerum, ſeróque futurum
Eventu; at cunctis clarum; & memorabile in oris.
Paſſeris ut pullos octo, nonamque voravit
Ipſam etiam ſerpens matrem, ſic Pergama circum

Et

Et nobis totidem bellandum haec monſtra per annos
Portendunt: urbem decimo vaſtabimus anno.
Haec vates: matura ſuo quae tempore jam jam
Omnia complentur, tantum perſtate volenti
Heic alacres animo, bello quaſſata biluſtri
Pergama dum noſter ſubvertat denique Mavors.

Mea haec ſi conferas cum Tullianis, majore illum, ut par eſt, fiducia ſcribere animadvertes: at genus, quo utimur, eſſe idem; idem utrique propoſitum eſſe, ut Homerum videlicet ſui quam ſimillimum repraeſentet, utrumque, id ut efficiat, ſententias eaſdem ſervare, verba, eadem vi, atque pondere, ad Latinae linguae conſuetudinem ſic aptare, ut ſatisfacere poſſint lectori non fatuo, illa expendenti potius, quam numeranti. Satis multa mihi videor dixiſſe, cur hoc genus interpretandi, quo me judicavi uti oportere, optimum debeat exiſtimari. Reliquum eſt ut dicam aliquid de mea hoc in genere facultate, quod & partitio illa poſtulat, a qua ſum exorſus, & vero ſupra ego me facturum eſſe promiſi, parum fortaſſe conſiderate: ſed initio videndum fuit, quid pollicerer; nunc, re promiſſa, fides aliquo modo iiberanda eſt. Hoc ut paucis tranſigam, nec diu conſiſtam in eo ſermone, in quem veni oppido non libenter, ſic equidem ſtatuo: facultatem, qua de agimus, tribus rebus definiri; utriuſque linguae Graecae ac Latinae, & poetici artificii ſcientia: haec quanta ſint in interprete, tantam eſſe interpretandi optimo illo genere facultatem. Jam de me ipſe quid dicam? hoc primum, quod mihi videor ſine ullius offenſione poſſe dicere:

me

me in illis, quae posui, quid possim nescire; scire hoc unum ut possem aliquid, magnis meis laboribus, & diuturna multorum annorum exercitatione contendisse: deinde hoc etiam (quid enim loquens cum homine amicissimo quidquam dissimulem?) meam hoc in genere facultatem, quantulacunque est, mihi videri aliquanto majorem, quam, quantam ad idem opus conficiendum olim attulit, scriptor saeculi XVI., Helius Eobanus Hessus; a quo uno, quod sciam, ante me, non pars aliqua Iliadis, ut ab aliis, sed tota Ilias Latino carmine fuit reddita. Cui, laboriosissimi operis consorti & socio, ne parvo, pravoque animo videar obtrectare; & ne quis mihi objiciat illud Hesiodeum

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

sive, ut ego meo more converti,

Fictori fictor, fabro faber invidet; odit
Mendicus mendicum, oditque poeta poetam:

haec ne quis mihi objectet, quid inter me & Eobanum intersit, quanta sit utriusque eodem in genere facultas, tibi atque aliis idoneis lectoribus, ut consideretis, ac statuatis, permitto; meque polliceor de me, deque illo, non aliud judicaturum, quam quod a vobis sensero judicari. Id judicium ut possit fieri, erit profecto non inopportunum, si eorumdem, quos supra recitavi, Homeri versuum, post Tullianam, & meam, afferatur etiam haec

HE-

HELII EOBANI HESSI INTERPRETATIO.

Quare agite, o ſocii, reliquum durate, breveſque
Temporis expectate moras, dum ſcire queamus,
Verane vaticinans praedixerit omnia Calchas,
Aulidis in portum piſcoſae quando ſubiſtis
Navibus Argivi, Priamo Trojaeque ferentes
Exitium. quia vos illic ad ſacra fuiſtis
Exta deum teſtes, praeter quam, quos mala fato
Parca tulit. meminiſſe poteſtis tempore ab illo,
Quo nos ad poſitam dis immortalibus aram
Sacra parabamus, denſis qua plurima ramis
Umbrabat platanus, ſubter quam frigida puro
Unda reſultabat rivo; quo tempore viſum
Eſt ingens nobis monſtrum. draco terga cruentis
Diſtinctus maculis, arae ſublapſus ab imo
Proſiſuit pede; ſic Saturnius ipſe volebat.
Ipſe vago lapſu ramos amplexus in altam
Evaſit platanum, tetigitque cacumina, quorum
Nidus in arce fuit, numero bis quatuor intus
Paſſeris includens pullos; qui frondibus altis
Haerentes exſultabant implumibus alis.
Quos omnes, vano matrem ſtridore vocantes,
Cum draco peſtifero depaſtus dente fuiſſet,
Ipſam etiam matrem, circum ſua pignora fruſtra
Sollicitas querulis quatientem vocibus alas,
Corripuit, nonamque avidam demiſit in alvum.
Protinus in ſaxum mutatum Juppiter ipſum
Conſpicuum poſuit: ſed nos horrenda deorum

Con-

Conſtitimus ſtupido mirantes omina viſu,
Praecipue quanam ratione ad ſacra deorum
Tam dirum veniſſet opus, monſtrumque nefandum.
Tum Calchas, divina tenens miracula, fatur:
Cur vos tanta novi ſubit admiratio monſtri,
Crine graves Danai? prudens nam Jupiter iſtud
Prodigium immiſit, veniet quo gloria nobis
Sera & tarda quidem, ſed fama & laude perenni.
Sicut enim ſerpens avido crudelis hiatu
Octonos pullos nona cum matre voravit,
Sic nos fata novem mittunt in bella per annos
Saeva, gerenda manu ſpatioſae ante inclyta Trojae
Moenia, quae decimo tandem capiemus in anno,
Atque everſa ſolo dabimus. fore talia Calchas
Praedixit. quae nos nunc omnia perficiemus.
Quare, agite, obdurate, ſupremum & ferte laborem,
O fortes Danai, donec victricibus armis
Evertamus opes Trojae, Priameia regna.

In his ego verſibus meum judicium non interpono: nec dico, quid mihi videatur ſcriptum heic eſſe contorte ac perturbate, quid frigide, quid parum numeroſe, atque etiam parum Latine; horum, inquam, nihil dico, ac tantummodo volo eos verſus conferri cum meis; &, ſi mei forte, quemadmodum ſpero, meliores, vel, ut verius loquar, tolerabiliores videbuntur, hoc poſtulo, ut Homeri amatores habeant mihi aliquam gratiam, quod Iliadem Latino carmine ſic expreſſerim, ut aequiore animo legi poſſit; optent autem, quod ego me, non tam de mea laude, quam de operis perfectione, ac de

com-

Digitized by Google

communi uiilitate cogitantem, optare profiteor, ut post me exiſtat aliquis, qui, meis hiſce minime contentus, ſcribat ipſe multo meliora, quae poſſint homines Latinae linguae ſtudioſi non modo ferre, ſed etiam admirari. Equidem arbitrabor, me laboris mei fructum cepiſſe non poenitendum, ſi multorum ſtudia commovero, meoque exemplo, aut heic Romae, aut uſpiam terrarum, excitaro aliquem interpretem tanta facultate, quantam rei magnitudo requirit; qui efficiat id, quod ego, hac ingenii, & doctrinae tenuitate, atque his occupationibus, efficere non potuerim; qui deuique Homerum exhibeat Latine loquentem non modo eodem carminis genere, quo ille uſus eſt, verum etiam eadem vi, & eadem ſuavitate orationis. Hunc ego jam nunc animo proſpicio, hunc admiror, huic faveo, hujus veluti formam mihi effingens, excellentiam & magnitudinem contemplans, me ipſe contemno, & meam hanc interpretationem prorſus deſpicio. Quae tamen; dum expectabitur is, quem dixi, Homero dignus interpres, & erit nemo praeter Eobanum, qui Latino carmine Iliadem converterit, niſi omnia me fallunt, non eſt profecto cur debeat omnino repudiari. Habes jam ea omnia, quae mihi hoc in ſermone dicenda eſſe conſtitueram; de cura non mediocri, qua tua mandata ſum exſequutus, de optimo interpretandi genere, quo ſum uſus, de mea in eo genere facultate. quam tu ſi parem operi difficillimo fuiſſe judicabis, tuam ego agnoſcam in me benignitatem, qui mihi plus tribuas, quam quantum veritas patiatur: ſin autem imparem, meam tu agnoſces in te

d obſer-

obſervantiam, qua fit, ut tuae voluntati obſequi coner non ſolum in iis, quae praeſtare atque efficere poſſum, ſed etiam in iis, quae uon poſſum.

IMPRIMATUR.

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

F. A. Epiſcopus Montis Altis ac Viceſgerens.

APPROBATIONES,

Quod literati homines bene multi, ſed in Graecis literis non admodum verſati jamdiu vehementer optabant; tandem aliquando repertus eſt, qui cum Graece Latineque optime ſciret, tum poetarum omnium facile principem Homerum ita verteret, ut non illius modo ſententiam utcumque adumbraret, ſed latinis verſibus elegantiſſime exprimeret. Is enim eſt ſtili nitor atque elegantia, ea latini carminis majeſtas ac dignitas, ut hic unus veteres omnes interpretes, qui magno numero idem conati ſunt, longe anteceſſerit, primuſque omnium mihi effeciſſe videatur, ut Homerus latine legi cum voluptate poſſit. Hanc ob cauſam ago equidem gratias Reverendiſſimo S. Palatii Magiſtro, qui hanc pulcherrimam verſionem legendam mihi, probandamque tradiderit. Cui etiam ſancte affirmo, atque teſtificor nihil, in

ea esse, quod sanctissimae Religionis puritati, optimaeque morum disciplinae adversetur.

Datum ex Aedibus Quirinalibus die 20. Augusti 1776.

Philippus Bonamicius
SS. D. N. ab epistolis latinis.

Quam-

Quamquam Homericae Iliados Poema, aetatum ac nationum omnium plausu atque admiratione celebratum, jam inde ab litterarum in Italia restauratione, sapientissimorum Principum cura latinis versibus reddi coeperit; constat tamen, nullam ad hanc usque diem Epici incomparabilis versionem prodisse, quae aut germano latini sermonis nitore, aut exacta Homericarum venustatum repraesentatione, aut denique numerosa quadam ac sublimi versuum magnitudine delicatis harum rerum aestimatoribus undecumque satisfaciat. Dolendum quidem est, viros aliquot eruditissimos, qui superioribus saeculis ad hanc scriptionem animum appulerant, Philelphos scilicet, Politianos, Floridos, sive morte interceptos, sive aliis lucubrationibus distentos, incoeptum opus urgere, atque ad umbilicum perducere minime potuisse. Nam, qua erant ingenii praestantia, & graecarum latinarumque literarum scientia, fortasse difficilem hanc, quam animo praeceperant, metam feliciter attigissent. Philelphus quidem maximis a Nicolao V. propositis praemiis hanc provinciam incredibili ardore susceperat; Pontifex enim doctissimus idem ac munificentissimus, praeter aedes in urbe pulcherrimas, & lautissimum praedium in agro Romano, decem millia aureorum nummum eidem dare constituerat, si Iliada atque Ulysseam latine vertisset. At inopinata tanti Pontificis mors effecit, ut Philelphus spe ingentium praemiorum frustratus, alio industriam suam, cogitationesque converteret. Politianus

autem non tam Magni Laurentii Medicis liberalitate & patrocinio illectus, quam, ut ipse de se fatetur, natura atque aetate ad Homeri blandimenta proclivior, quum Homericam tubam jam inde ab adolescentia latinis versibus tractare coepisset, incredibilem in Italia universa de se expectationem excitaverat. Neque dubium erat, quin in difficillimo opere perficiendo caeteris omnibus palmam esset praerepturus. Inerat enim ei praeter admirabile ingenium, judicium etiam acerrimum, & tanta rerum cognitio, atque ubertas verborum, ut solus ad graecas veneres pro dignitate exprimendas comparatus videretur. Equidem Cardinalis Papiensis, cui suae versionis partem Politianus legendam tradiderat, splendidissimam ait sibi visam esse, & ad omne venustatis genus compositam; orationem latinam in primis & illustrem, plenos etiam versus, & suis numeris magnifice auribus servientes. Sed tantam expectationem Medicae Gentis calamitas primum, mox immaturus ipsiusmet Politiani interitus miserabilem in modum corrupit, sexto vixdum Iliados libro absoluto. Quod idem fatum subiisse visus est etiam Franoisci Florici Sabini viri eruditissimi in Homero vertendo conatus. Nam quum octo Odisseae libros latinis carminibus elegantissime redditos immortali illi omnium optimarum artium Maecenati Francisco I. Galliarum Regi dedicasset tamquam specimen quoddam reliquorum Homeri operum, quae latine interpretari constituerat, Rexque ipse Graecarum literarum scientissimus hominem humanissimis & verbis & pollicitationibus in proposito confirmasset, vix uno aut altero elapso

pſo anno, & Rex beneficentiſſimus interiit, & Poeta ſingulari doctrina atque induſtria praeditus florente etiamnum aetate inimicorum fraude ſublatus eſt. Verum haec literariae Reipublicae incommoda longo nunc intervallo compenſat V. Cl. Raymundus Cunichius excellenti hac & abſolutiſſima Iliados verſione: quam cum juſſu Reverendiſſimi Patris S. Palatii Apoſtolici Magiſtri accurate diligenterque perlegerim, ita elegantem eſſe deprehendi, ita numeroſam, totque verborum & ſententiarum luminibus ornatam, ut Graecum Epicorum principem Virgilianis coloribus egregie depictum, exactiſſimeque expreſſum intueri mihi viſus fuerim. Nam, quod ad interpretationem attinet, ea quidem fidelis eſt in primis, & Graeco textui penitus adhaerens, niſi quando latinae linguae genius ſententias aliquot redundantes contrahere, aut in verbis compoſitis epithetiſque exprimendis quodam quaſi temperamento uti ſuaſerit. Conſtat enim, latinas Muſas Graecis multo ſeveriores pleraque reſpuere, venuſta illa quidem apud Graecos atque elegantia, ſed quae frigidum quippiam in latino carmine & plane infacetum ſonarent. Equidem arbitror in hoc praecipue optimorum interpretum induſtriam verſari oportere, ut non ſemper verba verbis, ſed ſententias ſententiis, quantum utriuſque linguae ratio patitur, reddendas curent, ſtudeantque iis potiſſimum & verbis & ſententiis uti, quibus Poeta Graecus uſus eſſet, ſi latine ſcribere inſtituiſſet. Quod quidem Interpreti noſtro ita feliciter ceſſiſſe comperio, ut haec ſua lucubratio ſuperiores omnes verſiones, atque adeo celeberrimam

illam

illam Helii Eobani Hessi multis nominibus superasse videatur. Quamobrem & doctissimo Auctori vehementer gratulandum arbitror, & immortales habendas gratias Principi praestantissimo Balthassari Odeschalchio, qui, ut est flagrantissimus optimarum artium & cultor & fautor, non prius apud Auctorem, hominem sibi omni ufficiorum genere devinctum, instare destitit, quam praeclaram hanc Homericae Iliados versionem perfectam, atque omni ex parte expolitam haberemus. Quo quidem factum est, ut quod summos potentissimosque Principes nequicquam exoptasse intelleximus, id ipse praecipuo quodam privilegio, & singulari felicitate obtinuerit. Quae cum ita sint, cumque in opere egregio nihil omnino deprehenderim, quod aut Religioni Christianae, aut bonis moribus officere possit, e re publica esse censeo, ut elegantibus typis quam citissime in lucem proferatur. Romae Kalend. Septemb. MDCCLXXVI.

Petrus Antonius Serassius.

IMPRIMATUR,

Fr. Thomas Augustinus Ricchinius Ord. Praed.
Sac. Pal. Apost. Magister.

A R-

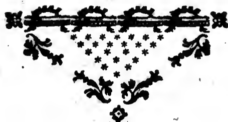
ARGUMENTA

SINGULORUM LIBRORUM SINGULIS VERSIBUS AB INTERPRETE COMPREHENSA.

I. *Iratus bello sociali absistit Achilles.*
II. *Falsa Mycenaeum ludunt insomnia regem.*
B. *Quo duce, qui populi, quotnam venere carinis.*
III. *Ergo Helenae soli pugnant Paris & Menelaus.*
IV. *Confundit foedus Pallas, pugna aspera surgit.*
V. *Tydides Venerem, dehinc Martem vulnerat hasta.*
VI. *Urbem adit, Andromachen affatur Martius Hector.*
VII. *Stant acies: medii confligunt Hector, & Ajax.*
VIII. *Juppiter Argivos premit: Hector laude superbit.*
IX. *Peliden orant reges, nec flectere possunt.*
X. *Tydides socio Troas speculatur Ulysse.*
XI. *Pugna, ubi primores Danaum sunt vulnere laesi.*
XII. *Grajorum ad murum pugnant: intro irruit Hector.*
XIII. *Neptunum Danais vires clam fratre ministrat.*
XIV. *Illicit, & somno componit Juno Tonantem.*
XV. *Juppiter evigilat; fratrem fugat; Hectora firmat.*
XVI. *Patroclum leto victorem dejicit Hector.*
XVII. *Ingens Patrocli ad gelidum fit pugna cadaver.*
XVIII. *Arma parat solers dio Vulcanus Achilli.*
XIX. *Desinit irarum, belloque armatur Achilles.*
XX. *Divi inter sese magno certamine pugnant.*

XXI.

XXI. *Aeacidae labor ad Xantum, pugnaeque deorum.*
XXII. *Hectora persequitur, caesoque insultat Achilles.*
XXIII. *Patrocli funus, vario & certamine ludi.*
XXIV. *Redditur Hectoreum corpus, fletumque crematur.*

NOI

Digitized by Google

NOI RIFORMATORI

DELLO STUDIO DI PADOVA.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. F. Gio: Tommaso Mascheroni Inquisitor General del Santo Offizio di Venezia nel Libro intitolato: *Homeri Ilias Latinis Versibus expressa a Raymundo Cunichio &c. Stampato*, non vi esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza agli Eredi Baglioni Stampatori di Venezia che possi essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 2. Aprile 1783.

(Andrea Querini Rif.

(Niccolo' Barbarigo Rif.

(Alvise Contarini 2.° K. Proc. Rif.

Registrato in Libro a Carte 78. al Num. 739.

Davidde Marchesini Segr.

Adi 2. Aprile 1783. Registrato al Libro dell' Eccell. Magist. contro la Bestemmia a C. 113.

Andrea Zanfermo Segr.

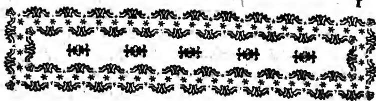
Adi 8. Aprile 1783. Registrato in Libro Privilegi dell' Università de' Librari, e Stampatori di Venezia.

Marc'Antonio Manfrè Prior.

I mea nunc Latias tantisper sola per urbes
Ilias, adveniat dum tua pulchra soror, (a)
Compta mei studio cura & praestante Zamagnae.
Illi ego te sociam jungier inde volo;
Cui pater est idem, quam cultu ornavit eodem
Vir mihi Thesea junctus amicitia.

(a) Odyssea videlicet, alterum poema Homeri, quam V. Cl. Bernardus Zamagna eodem modo est interpretatus, & eadem forma impressa est Venetiis Anno 1783. apud Hæredes Balleonios.

HO-

HOMERI

ILIADOS.

LIBER PRIMUS.

IRam, diva, trucem Pelidae concine Achillei,
Innumeris horrenda olim quae pressit Achivos
Luctibus; obscuro multas & compulit Orco
Heroum fortes animas; ac frigida leto
Membra feris canibus praedam, alitibusque reliquit
Omnigenis; (magni certo Jovis omnia nutu
Ibant) ex quo, acres ad jurgia saeva coorti,
Regnatorque virum Atrides, & dius Achilles
Ruperunt pactamque fidem, & socialia vincla.
Immani geminos reges, duo lumina Grajum,
Quis divum inter se rixa commisit, & alto
Indomitos acuit primum sub corde furores?
Candida quem superum genuit Latona parenti,
Arcitenens. regi offensus vulgo intulit atram
ille luem; totis passim quae didita castris
Argivam leto pubem sternebat acerbo
Unius Atridae ob culpam, Chrysenque superbis
Exceptum dictis; Chrysen, cui prima sacrorum
Cura, & Apollinei custodia credita templi.

Venerat hic Danaum ad naves ingentia ſecum
Dona ferens, gnatae pretium, vittamque ſacerdos
Aurato implicitam ſceptro geſtabat, & omnes
Ambibat precibus Grajos; geminoſque rogabat
Praecipue Atridas, rerum queis tradita ſumma:
Magnanimi Atridae, Grajum & gens fortibus armis
Inclyta; ſic divi, quotquot fulgentia caeli
Templa colunt, vobis Priameia vertere fundo
Moenia dent, ventiſque domum remeare ſecundis;
Solvite ſervitio mihi dulcem & reddite natam.
Reddite; neu pretium, neve haec inſignia, dextra
Quae geſto, & longe jaculantem ſpernite Phoebum.
Talibus orabat ſenior; cunctique favebant
Grajugenae aſſenſu haud dubio, ſacrique verendam
Canitiem capitis, capiendaque dona fremebant.
Non tamen his flexit verbis Agamemnona: ſaevus
Ille virum totis actutum excedere caſtris
Imperat, ac flentem dictis inceſſit amaris:
Ocyus hinc abſcede, ſenex; ne, ſive manentem,
Seu puppes fuero redeuntem nactus ad altas,
Nil tibi jam proſit ſceptrumve, aut infula Phoebi.
Quam poſcis, gnatam certum eſt dimittere nuſquam,
Dum procul abductam patria tellure ſenectus
Occupet Argivas inter, noſtrumque cubile
Ornantem, & gracili texentem ſtamine telas.
At tu, dum ſalvo licet, hinc te proripe; nec me
Incaſſum precibus, longaque incende querela.
Sic ait: ille metu mutus nihil hiſcere contra
Eſt auſus; tacituſque dolenſque in litore curvo,
Spumea qua rauco frangunt ſe caerula fluctu,

Ibat;

Digitized by Google

Ibat; &, ad caelum tollens inanantia fletu
Lumina, ſollicito dedit has de pectore voces:
Audi haec, arcitenens, cujus ſub numine Chryſa eſt,
Quo Cilla & Tenedos circumflua rege ſuperbit,
Sminteu: ſi qua tuus templo tibi grata ſacerdos
Serta tuli, impoſui ſi quando viſcera flammis
Caprarumque, boumque; unum hoc da, magne, precanti,
Phoebe: luat miſeri lacrimas, luctumque parentis
Foeda clade tuis Danaum gens icta ſagittis.
Talibus orantem Phoebus, fletuſque cientem
Audiit, & ſummi celſo de vertice Olympi,
Obſcuro faciem nimbo circumdatus almam,
Deſcendit; non ille arcus, pharetramque decoram
Oblitus, non tela; humero quae mota ſonabant,
Turbidus obſtantes lapſu dum trajicit auras.
Ut venit, claſſi adverſus conſedit, & acrem
Contenditque arcum torvus, celeremque ſagittam
Expulit; inde aliam atque aliam. ſtriduntque, volantque
Tela Dei, horrendumque argenteus inſonat arcus.
Principio celereſque canes, montanaque ſtravit
Jumenta; hinc ipſos jaculis inceſſit acutis,
Funera funeribus cumulans; ſemperque recenti
Igne pyrae latos paſſim fulſere per agros.
Tela novem cecidere dies: lux extulit ortum
Ut decima, in coetum vocat omni a litore Grajos
Pelides, magnae monitu Junonis: Achivum
Quippe vicem curans morientum diva dolebat.
Nulla mora; Aeacidae juſſu venere frequentes
Argolici proceres, Danaumque exercitus omnis.
Quos inter ſurgens heros ita farier orſus:

Atrida, ut video, Troja Phrygibusque relictis,
Errandum rursus pelago, vitandaque fata;
Si qua tamen fessis dederit fortuna regressum.
Nam simul heic bellumque luesque absumit Achivos.
Verum age, nunc aliquem, seu vates ille, sacerdos
Sive fuat, somnive interpres, (somnia namque
Ipse deum caelo genitor demittit ab alto)
Oremus pandat, cur saevit Phoebus Apollo?
Num prece, neglectus, sacro aut succenset omisso?
Num pingui nidore ovium, pecorisque piatus
Caprigeni, tristes ponet placabilis iras?
Talia Pelides: contra cui talibus infit
Calchas Thestorides; quo non præstantior alter
Augurio divum mentes, atque abdita rerum
Pandere. scit vates fato quaecumque trahuntur,
Quae sunt, quae fuerunt; Phoeboque acceptus & idem
Lectus, ad Iliacas classem qui duceret oras,
Captaretque auras augur, cursumque doceret:
Nempe jubes, regi superum gratissime Achilleu,
Fatidicis iram Phoebi me pandere dictis.
Pando equidem: divum sed tu mihi numina sancta
Jura, quidquid erit, verbis, dextraque futurum
Auxilio. Grajis qui maximus imperat, unum
Quem populi observant regem, non auribus aequis
Audiet haec. capiti exitium, rebusque ruinam
Comparat ille suis, regum qui concitat iram
Deterior; regum ira latet sub pectore, donec
Erumpat se, nacta locum, tempusque nocendi.
Ergo age, dic, num quis me laedet vera loquentem,
Parentemque tuis, Danaum fortissime, jussis?

Aeaci-

Aeacides contra; Fide, inquit, pelle timorem,
Quiſquis ineſt animo; fretus me vindice, noſti
Augurium quodcumque, refer, teſtis mihi Phoebus;
Quem tibi rite vocas; Grajis quo afflante futuros
Eventus aperis, mentemque, & fata deorum;
Donec ero, veſcarque auris vitalibus uſquam,
Nullus erit, qui te violet, dextramque ſceleſtus
Impune attollat contra: non, dixeris ipſum
Si regem, imperio cunctis qui praeſtat, Atriden.
Sic animo eſt vatis pulſus timor, ergo ita fatur;
Non prece, non ſacro ſuccenſet Phoebus omiſſo.
Ille ſacerdotem propter furit; his Agamemnon,
Quem foede caſtris exegit, nec dedit orbo
Dilectam patri gnatam; nec dona recepit
Ferreus. hunc propter ſaevit deus, & magis idem
Saeviet, ille luem nunquam, nec funera feſſus
Mittere, ni patrios repetat formoſa penates
Chryſeis, doniſque auctus, nataque recepta
Placatus genitor, taurorum ſanguine multo
Ipſe deum exoret, coeptas ne proferat iras.
Talibus orantem torvo Pelopeius heros
Lumine ſpectabat: mens ira exaeſtuat, acres
Horrendum micuere oculi, turbataque frons eſt.
Tum vatem increpuit, rupitque has pectore voces:
Terrorum infelix vates, laetabile nunquam
Quidquam ego te audiero, ſemper ſed voce canentem
Dira triſte aliquid? nam me ſaevis tua dictis
Perpetuo immeritum laedunt reſponſa, nec unquam
Meve, meoſve juvas vel verbo, perdite, vel re.
Et nunc vaticinans irato haec funera Phoebo

Miſſa canis genti Danaum, dimittere captam
Quod non ſuſtinui Chryſeida. quippe Mycenis
Optabam noſtros coleret captiva penates;
Illa Clytemneſtra melior, quam corpore, mente
Quam celeri longe praeſtat, manuumque labore.
Nec tamen abnuero, ſi rerum pendet ab illa
Certa ſalus, Chryſam duci, reddique parenti:
Nec populi exitio laetor, diriſque meorum
Funeribus: contra ſed vos mihi digna parate
Praemia confeſtim, donis ego ſolus Achivum
Ne caream. nam quod mihi muneris obtigit, ecce
Dilapſum fluit e manibus longeque recedit.
  Vix ea fatus erat, paribus cum dius Achilles
It contra dictis, & magno haec pectore fatur:
  Inclyte rex Atride, animo qui tantus habendi
Gliſcit amor? praedae non ulla intacta Pelaſgis
Pars ſuperat. victis quae capta ex urbibus olim,
Partiti ad naves tulimus, ſua quiſque, laboris
Exiguum ingentis pretium; nec didita caſtris
Cogi iterum, partemque tibi deducier aequum eſt.
Verum, age, poſcenti Phoebo concede puellam:
At nos tergeminis aequi penſabimus olim
Jacturam donis, ſi quando Jupiter urbe
Annuat Iliaca tandem, gazaque potiri.
  Tum ſic Atrides: Nequidquam vana per artem
Moliris, Pelida, dolis & cuncta videntem
Fallere vis tectis. partis tu nempe fruare
Dives? ego famula doleam fraudatus adempta:
Audi ergo, & mea dicta memor ſub pectore conde.
Vel mihi pro rapta dignum Chryſeide munus

Sponte

Sponte dabunt Graji, dare vel ſi forte recuſent
Sponte ſua, veniens alta ad tentoria, dona
Vel tua, vel Telamoniadae, vel fortis Ulyſſei,
Ipſe abigam. quoquo veniam, contendere nemo
Audebit, metuenſque mali muſſabit inultus.
Attamen haec alias diſquiri praeſtat: in aequor
Nunc potius curvo deductam litore puppim
Remigio aptemus: conſcendat gnataque, gnatae
Et quas adventu laetus, doniſque ſacerdos,
Mactet oves Phoebo, peſtemque avertat Achivis.
Dux eat Idomeneus, Ajaxve, aut dius Ulyſſes;
Vel tu, ſi cordi eſt, rerum ſaeviſſime Achilleu,
Duc ipſe; atque, deo ſacris de more ſolutis,
Exora pacem Danais, rebuſque ſalutem.

Talibus ille: tuens quem dudum lumine torvo
Pelides: Nam quis, rerum foediſſime, poſthac
Te Danaum regem ferat, ac tua juſſa capeſſat;
Sive iter indugredi jubeas, ſeu tendere in hoſtem?
Non etenim huc veni Teucrorum laeſus ab ullo;
Nec mihi Dardania quiſquam de gente juvencos,
Paſcenteſve avertit equos, vel tempore in ullo
Frugiferos Phthiae viduavit fructibus agros.
Iliacis namque a muris Phthiotica longe
Regna jacent: medii montes, immenſaque ponti
Aequora. te propter patriam, caroſque penates
Liqui amens; quaeroque meo tibi ſanguine laudem
Veſanus, fratrique tuo. tu, cuncta ferentem
Vos propter, quidquam nec curas, nec facis hili:
Quaeque labor longus peperit mihi, quaeque dedere
Grajugenae merito, rapturum dona minaris.

Dona tuis non aequa tuli, nec dives abibo
Aeque olim, tandem captae cum moenia Trojae
Vaſtarint Danai. duri pars maxima belli
Uſque meis geritur manibus: cum denique laeti
Congeſtas partimur opes, tibi maxima praedae
Pars cedit; magnis ego quae mihi parta periclis
Obvenit merces, abeo parvamque, meoque
Gratam animo portans ad naves, membra labore
Fractus adhuc, ſaevi longo & certamine Martis.
At nunc, quod ſatius multo eſt, te, ingrate relicto,
Cum ſociis, armiſque, aerata & claſſe per altum
Vela dabo; nec me indecorum tua caſtra videbunt
Digna, indigna pati, fruſtra & bellare rapacis
Ludibrium Atridae. Quae poſtquam talia fatus
Pelides, contra tumido Pelopeius ore:
I, claſſem committe auris, ventoque ferente
Carpe fugam quavis; nec te moror, aut prece mens eſt
Ambire ut maneas. qui me obſerventque, juventque
Sunt alii mecum fortes, praeque omnibus aequus
Juppiter. I; mihi te nemo eſt infenſior unus
Regibus e cunctis: cui ſemper jurgia cordi,
Rixaeque, pugnaeque. acer quod Marte feroci
Praeſtas, parce tumere; Dei ſunt omnia munus.
I, puppeſque tuas tecum, pubemque tuorum
Duc ſedes longe ad patrias, regnaque per urbes
Myrmidonum: nec te curo jam ſcilicet hilum,
Nec metuo iratum. quin hoc ambage ſine ulla
Praedico: mihi formoſam Chryſeida Phoebus
Quando aufert; puppique mea deducta, meoque
Remige mittetur: verum Briſeida pulchram

Ipſe,

Ipſe, tuum munus, per vim tentoria ad alta
Rapturus veniam; noſcas ut denique, Achille
Atrides quanto melior ſim; nec minus alter
Horreat aequalem mihi ſeſe attollere contra.
Sic ait: indoluit Pelides, atque ſub hirto
Pectore conſilium partes verſabat in ambas.
Num femori haerentem gladium diſtringat, & acer
Diſturbetque viros circum, regemque trucidet;
An premat indomito gliſcentem corde furorem.
Talia verſanti ſecum, magnaque trahenti
Fulmineum vagina enſem; delapſa per auras
Advenit caelo Pallas, quam regia Juno
Miſit, amanſque ambos, & curans diva; retroque
Adſtitit, injecitque manum flavaque prehendit
Caeſarie, mediis manifeſta in millibus uni.
Horruit, intremuitque artus, & lumina flexit
Verſa retro admirans Pelides; nec mora divam
Agnovit fulgentem oculos; ac talia fatur.
O Jovis aegiſoni proles, dea, cur mihi, cur nam
Veniſti? an dantem ut videas jura omnia peſſum
Atriden? ſibi qui factis (non irrita jacto
Verba) ſibi exitium factis ſtruit ipſe ſuperbis.
Haec heros; blandis cui ſic Tritonia verbis.
Diva modum poſitura tuo, Pelida, furori,
Si parere voles, veni huc delapſa deorum
Sedibus e ſuperis, miſſu Junonis amore
Quae vos aequa pari ſpectatque, & curat utrumque.
Ergo age, parce gravi rixae; neve extrahe ferrum:
Dic potius, quot erunt, ſaevis convicia verbis.
Hoc tibi praedico vates non vana; futurum

Tripla

Tripla tibi ut quondam pro tali praemia noxa
Ultro adsint: nunc parce, meis neve abnue dictis.
Sic dea; sic placidis respondit vocibus heros:
Vestra quidem, superi, faciendum est jussa: calescant
Corda licet furiis, praestat parere tamen dis.
Qui divos audit, divis auditur & ipse:
Talibus ille deam alloquitur, pulchroque tenebat
Ingentem in capulo dextram: dein impulit ensem
Horrendum retro, vaginaque abdidit alte,
Praesenti nequaquam ausus non cedere divae.
Ergo tecta Jovis Pallas, divumque petivit
Concilium: Atridae rursus maledicere coepit
Pelides, fuditque irato haec turbidus ore:
Vino plene, canisque oculos, cervique fugacis
Corda gerens, nunquam cum pube ad praelia, nunquam es
Ausus ad insidias cum primis ire virorum.
Quippe putas mortem, belli tentare pericla.
Multo etenim praestat Danaum per castra, vel uno
Si quis te laesit verbo, mutireque contra
Est ausus, grassari odiis, pretiumque laboris
Eripere, & praedae quidquid virtute paravit.
Rex populi haud pastor, sed foede vorator. inertes
Inter enim regnas: quod ni foret, haec foret hercle
Nunc illata tuae postrema injuria genti.
Sed tibi praedico, regum & violabile nulli
Jusjurandum addo. sceptrum hoc regale, quod umbras
Et virgulta unquam non fundet, stirpe recisum
Ut semel est, posuitque comas, & brachia ferro,
Olim arbos, auro inclusum gestamen Achivi
Nunc manibus versant reges, queis Jupiter auctor

Servan-

Servandaſque dedit leges, dicendaque jura:
Hoc ego nunc teſtor ſceptrum regale, futurum
Tempus, cum Danaum nemo non optet Achillem;
Cum nequeas rebus lapſis, Atrida, levamen
Ferre ullum, fruſtra moerens, ubi milia paſſim
Leto multa dabit ferus Hector, ſtrataque ferro
Corpora acervatim campis confuſa jacebunt.
Tunc triſtes tibi diſcerpent praecordia curae,
Tunc te damnabis fruſtra, feroque pigebit
Contempſiſſe virum, qui, Mars ubi praelia miſcet,
Optimus in cunctis pugnat bellator Achivis.
  Sic ait; eque manu auratis fulgentia bullis
Sceptra ſolo iratus projecit; ſedit at ipſe
Turbidus. Atrides contra furit aſper, acerbus,
Dira fremens. Horum medius tum, ſede relicta,
Exſurgit Neſtor, Pyliae rex gentis, & auctor
Conſilii ſapiens, cui vox manabat ab ore
Suaviloquo jucunda, ipſo dulcis mage melle.
Huic duo ſecla virum, quos inter natus & altus
Ille Pylo in ſacra fuerat, jam condita dudum
Deſierant, aetas haec ibat tertia regi.
Qui bonus ambobus prudenti haec pectore fatur:
  Pro ſuperi! tibi quantus adeſt jam Graecia luctus!
Gaudebit certe Priamus, natique, Phrygumque
Turba omnis tota exſultans laetabitur urbe,
Audierit ſi vos, Grajum duo lumina, primos
Conſilioque manuque, odia exercere, moleſta
Et rixa implicitos jurgari mutua: verum
Audite, atque ſeni laeta parete minores
Mente ambo. verſatus ego ſum namque virorum

In coetu quondam virtute ac robore vobis
Praestantum longe, nec me sprevere monentem.
Nullum quippe virum vidi, nullumque videbo,
Qualem Pirithoum regem, regemque Dryanta,
Caeneaque, Exadiumque, deoque parem Polyphemum,
Theseaque Aegiden formaque, & viribus aequum
Caelitibus. nemo his fuit usquam fortior omni
Terrigenum in numero. fortes cum fortibus arma
Contulerunt, fretique animis bella aspera contra
Montanas gessere feras, & Pelio in alto
Nubigenas dira straverunt caede bimembres.
His ego tunc; ipsi namque ultro in bella vocarunt;
Ex Apia, atque Pylo veni comes; atque virili
Pugnabam pro parte hosti, non audeat ullus
Cui pugnare hominum, vestra haec quos extulit aetas.
Ille virum me flos audibat saepe, meisque
Parebat monitis. hortanti, & vera monenti
Vos quoque nunc parete, oro; quod prosit utrique.
Nec tu, Atrida, potens quamvis magnusque, puellam
Eripe, donarunt olli quod munus Achivi;
Nec tu, Pelide, regi contende; parem rex
Sceptrifer haud etenim est aliis sortitus honorem;
Cui decus ipse dedit magni regnator Olympi.
Si te diva parens genuit, si Marte feroci
Hunc vincis, regno vincit, pluresque coercet
Imperio ille tamen. dirum at compesce furorem
Tu prior, Atride. Peliden, ponat ut iram,
Ipse orans flectam precibus; qui murus Achivum
Est genti saevi contra discrimina belli.
Haec senior. tum sic Atrides: Vera, nec ulli

Non laudanda, ſenex, dicis; verum efferus iſte
Exſultatque animis, vultque omnibus altior unus
Ire aliis, fraenare omnes, ac ducere quovis,
Regna tenens. Fruſtra ſperat ſed talia Grajos
Poſſe pati. duri fortem ad certamina belli
Quod fecere illum faciles di, ſaeva profari
Idcircone ſinunt ſtulta convicia lingua?
  Jactantem haec celer eſt ſic interfatus Achilles:
Imbellis fuerim, & nihili, quaecumque loquare,
Cervorum in morem tua ſi praecepta faceſſam.
Quaere alios, quibus imperites, faciendaque mandes
Ore minax torvo. tua jam nec juſſa veretur
Pelides, regique negat parere ſuperbo.
Hoc tibi praeterea dico, tu pectore dictum
Conde memor. certum eſt pro ſola nolle puella
Vel te, vel quemquam contra pugnare, dediſtis
Quandoquidem quae dona, eadem nunc tollitis ipſi.
Sed, quae multa mihi congeſta in puppibus altis
Sunt alia, invito ne quis me attingere, clamo,
Audeat. aut agedum conare, Atrida, periclum
Et facito, ut noſcas rem tuque, & cetera Grajum
Turba omnis. mora nulla, tibi latus hauriet imum,
Atque tuo tepefacta fluet mea ſanguine cuſpis.
  Haec ubi jactarunt ſaevis mala jurgia dictis,
Surrexere ambo, coetuque abiere ſoluto.
Pelides graditur celſa ad tentoria, regem
Patroclo ac denſa comitum ſtipante caterva.
Atrides celerem deducit litore puppim,
Remigioque legit biſdenos, robora pubis
Argivae: tum dona deo portanda carinae

Impo-

Imponit, pulchramque una Chryſeida ducens
Ipſe locat, prudens dux puppim ſcandit Ulyſſes.
  Illi alacres pellunt certantibus aequora remis;
At juſſu Atridae luſtrat ſe cetera pubes,
In ſalſum & ſordes abſtergens dejicit aequor.
Tum Phoebo mactant procurvo in litore paſſim
Caprigenumque pecus, praeſtanti & corpore tauros,
Imponuntque aris. late ſe fumida nubes
Attollit, mixtuſque altas it nidor ad auras.
  Talia dum celerat caſtris Argiva juventus,
Atrides, nondum pacato corde minarum
Immemor, Eurybaten compellans, Talthybiumque,
Praecones ambo, celereſque ad juſſa miniſtros;
Ite, ait, actutum celſa ad tentoria ſaevi
Aeacidae, atque manu Briſeida ducite. juſſus
Nam dare ſi renuat, fuerit quod acerbius, ipſe
Majori veniam numero comitante meorum.
  Sic ait; hi regis non mollia juſſa faceſſunt;
Moerentéſque ibant propter mare, donec ad altas
Myrmidonum puppes, & ſepta ingentia magni
Pelidae venere. illic videre ſedentem
Pro foribus juvenem tentoria ad ipſa, ſuaque
Non longe a puppi. venientes vidit Achilles,
Agnovitque, animoque haud eſt laetatus. at illi
Magnanimum veriti regem, & formidine mentem
Suſpenſi, effari nihil auſi, nilque rogare,
Stabant. his, gelido perculſos namque pavore
Senſit, Pelides haec miti pectore fatur:
  Praecones ſalvete deumque hominumque ſequeſtres;
Huc propius me ferte pedem. non veſtra, tyranni

Culpa sed est, duci sibi qui Briseida saevus
Imperat. En age, quam poscit, Patrocle, puellam
Educ ipse foras, ducendam & tradito: at este
Ipsi olim testes coram dis, quidquid & usquam
Est hominum, coramque immiti rege; cruentam
Grajorum ob cladem nostri si venerit usus.
Demens quippe ruit vesana mente, nec ante
Quid fuerit, nec quid venturum prospicit, olli
Salva rates juxta pubes ut pugnet Achivum.
  Sic ait: at dicto paret Patroclus amici,
Formosamque foras ducens Briseida, tradit.
Illi abeunt rursum ad naves: invitaque flensque
It mulier, lento figens vestigia gressu.
  Tum vero moerens lacrimasque effudit Achilles,
Et longe a sociis digressus litore in ipso
Consedit pontum adspectans, palmasque tetendit,
Et caram tali est affatus voce parentem:
  Mater, ad angusti spatium cui scilicet aevi
Sum genitus, claro saltem decorasset honore
Me pater altitonans: miserum nunc despicit, ullam
Nec tribuit partem decoris. majoris Atridae
Ludibrium heic jaceo; mea praemia rapta superbus
Ille habet. Hos alto rumpebat pectore questus,
Perque genas ibant lacrimae sine more fluentes.
  At mater, specubus quae tunc, ut sueta, sedebat
In patriis, gemituque audito exterrita surgit;
Et summo, nebulae similis, tenuique vapori,
Emersit fluctu, seditque in litore gnati
Ad latus, atque manu flentem permulsit amica.
Tum roseo, blande compellans, ore locuta est:

Quid

Quid fles? quis menti ſubitus dolor incidit aegrae?
Dic age, dic, caram nec cela, nate, parentem.
Ille refert, imo gemitum de pectore ducens:
Scis, mater, ſcis ipſa. jubes quid nota profari
Nequidquam? Thebas, ſacram ſedem Eetionis,
Venimus, & captam bello vaſtavimus urbem.
Praeda ingens, vecta huc ad naves, inter Achivos
Rite fuit diviſa omnis. Chryſeida forti
Exemptam dedimus majori munus Atridae.
Dein Chryſes, Phoebi curat qui templa ſacerdos,
Advenit Grajum ad naves ingentia ſecum
Dona ferens, natae pretium, vittamque precantum
De more implicitam ſceptro geſtabat, & omnes
Ambibat precibus Grajos; geminoſque rogabat
Praecipue Atridas, rerum queis tradita ſumma eſt,
Dicta ſenis Grajos flexere; ſacrique verendam
Canitiem capitis, capiendaque dona fremebant.
At non Atriden precibus, non vincere fletu
Evaluit. miſeri lacrimas ferus ille parentis
Increpuit; caſtriſque actutum excedere juſſit
Multa minans. triſti ſenior tum percitus ira
Retro abiit: Phoebus Danais quem dira precantem
Audiit, atque luem fatali turbidus arcu
Immiſit foedam populis. condenſa jacebant
Corpora acervatim nigro manantia tabo;
Saeva dei totis volitabant ſpicula caſtris.
Inde, malae ut cladis veraci pectore cauſſam
Fatidicus vates, Phoebo monſtrante, retexit;
Primus ego coetu in Danaum, quem rite vocaram,
Placarique deum juſſi, reddique puellam.

Atri-

Atrides dirum infremuit, ſurgenſque minatus
Eſt mihi, quae doleo nunc jam perfecta. parenti
Puppe cava Chryſae gnatam delecta juventus
Argivum ponto ducit, mactandaque Phoebo
Dona vehit: noſtrum gemini, Briſeida, munus
Praecones duxere modo ad tentoria regis.
Verum age nunc, ſiquod potis es, tu ſedula proli
Auxilium fer diva tuae. caeleſtia ſcandens
Tecta Jovem exora ſupplex; tibi Jupiter unquam
Si dicto eſt ullo, factove adjutus. in aede
Jactantem patria nam ſaepe audiſſe recordor,
Te ſolam e ſuperis dirum avertiſſe Tonanti
Exitium, cum vincla olli di, vimque pararent,
Neptunus pater, & Juno, & Tritonia Pallas:
Solam atrox turbaſſe nefas, ſubitoque vocaſſe
Centimanum, divi Briareum quem nomine dicunt,
Aegeona homines. advenit, robore patrem
Ille ſuum praeſtans, multo qui laetus honore
Caelicolas inter magna in Jovis aede ſedebat.
Hunc veriti abſtiterunt coepto di; vincla trementum
Excuſſa e manibus, libertas parta Tonanti eſt.
Haec memora juxtaque ſedens, amplexaque ſupplex
Genva dei; ſi forte velit Troaſque juvare,
Et Danaum ad celſas pubem compellere puppes
Litus in extremum, caeſam, foedeque fugatam;
Cui parent, omnes praeclaro ut rege fruantur;
Utque malo ingenti doctus jam noſcat Atrides,
Et doleat noxam; laeva quod ſprevit iniquus
Mente virum, in cunctis cui par non ullus Achivis.
Haec ille: haec lacrymis contra Thetis alma profuſis:

Digitized by Google

Cur laevo genitum te, gnate, miserrima fato
Eduxi? cura vacuus, nec laesus ab ullo
Saltem ageres heic ad naves, cui tam prope vitae
Di finem posuere. brevi nunc, o miser, aevo es,
Moestior & cunctis, curisque infestior aevi
Hoc quodcunque trahis, Parcis heu natus iniquis.
Ibo equidem aetherei praecelsum ad culmen Olympi,
Atque Jovi, quae vis, fabor, si flectere possim.
Interea tu, nate, cavis ne abscede carinis,
Iratusque sede Grajis, nec proelia tenta.
Hesternus, divum coetu stipante, remotos
Oceani ad fines abiit conviva bonorum
Jupiter Aethiopum: bissena luce redibit
Sidereas caeli ad sedes. tunc ardua scandam
Tecta Jovis, genibusque advolvar: verba precantis
Irrita nec cedent, ni spes me ludit inanis.
  Sic ait, eque oculis dilapsa evanuit, aegrum,
Iratumque animi linquens, demptumque furentem
Ob decus, & raptam forma praestante puellam.
  Interea Laertiades mactanda ferebat
Dona deo, & Chrysae ad sacras pervenerat oras.
Curva ubi se portu primum ratis intulit alto,
Vela legunt, mediaque locant composta carina:
Funibus hinc malum demittunt, atque paratam
Reclinant apte in sedem; celerique per undas
Remigio tuta sese statione recondunt.
Anchora tum jacitur, firmant retinacula puppim.
Optatum in litus juvenum manus emicat: inde
Exponunt laeti pecudes, Phoebeia dona,
Et pulchram ad patrias ducunt Chryseida sedes:

Ipse

Ipse manu sacram Phoebi quam sistit ad aram,
Atque patri, ut jussus, tradens haec fatur Ulysses:
Huc me, Chrysa, virum regnator misit Atrides,
Et jussit ghatamque tuam tibi ducere, Phoebo
Et facere, ac placare deum, qui concitus ira
Saevit, & ingenti luctu demergit Achivos.
Sic ait; inque manus patri dat: suscipit ille
Gaudens, ac tremulis oblatam amplectitur ulnis.
Interea pulchram juvenes ex ordine ad aram
Mactandas statuunt pecudes, & flumine puro
Perfudere manus, spargendaque farra tenebant,
Atque salem. Chryses ambas ad sidera palmas
Sustulit, ac senior sic magna est voce precatus;
Audi haec arcitenens, praesenti numine Chrysam
Qui regis, ac Tenedum, Cillamque. haud vana precantem
Et prius audisti; mihi laudem, tristia Grajis
Damna ferens; & nunc audi, finemque malorum
Da, pater, ac pestem Danais averte nefandam.
Sic ait; atque deum non cassa in vota vocavit.
Graji etiam fudere preces, veniamque rogarunt.
Tum fruges jaciunt salsas; cervice reflexa
Dein sacras jugulant pecudes, ac tergora costis
Deripiunt, ferroque secant femora, atque plicantes
Omento involvunt pingui, supraque resecta
Omnibus e membris imponunt frusta: sacerdos
Quae sacris adolet flammis, rubicundaque fundit
Vina: gerunt juvenes hinc atque hinc viscera quino
Fixa veru: postquam flammis femora usta, frequentes
Tosta igni postquam gustarunt viscera ad aram;
Secta minutatim fixerunt cetera longis

Digitized by Google

In verubus, curantque dapes, laetique paratis
Veſcuntur, ſtructiſque agitant convivia menſis.
Poſtquam exempta fames, amor & compreſſus edendi eſt,
Crateras pueri ſtatuunt, & vina coronant,
Inque orbem cyathis hauſtum tribuere liquorem.
Pota dehinc pubes laetum paeana canebat,
Tota & luce ſacro celebrabat carmine Phoebum,
Placabatque iram certo jaculantis ab arcu.
Audibat, largoque deus gaudebat honore.
  Interea aequoreas currum Sol condit in undas,
Et nigris terram involvit Nox atra tenebris.
Somno illi ad curvam ſeſe ſtravere carinam.
Inde, ubi purpureo veniens proceſſit ab ortu
Aurora, excedunt portu, curſumque capeſſunt
Ad ſocios. auram Phoebus pater ipſe ferentem
Adſpirat. laeti malum arrexere, ſinuſque
Velorum niveos pandunt; tum carbaſus auſtro
Inflatur, proram ſubter fremit unda, liquentes
Uncta vias currit, fluctu cedente, carina.
Aſt ubi venere ad ſocios, Argivaque caſtra
Ingreſſi, curvo ſubducunt litore puppim,
Longaque ſupponunt firmo de robore fulcra,
Dilapſique abeunt ſua quiſque ad ſepta, rateſque.
  Magnus at ingenti Pelides turgidus ira
Myrmidonum ad naves ſecreta in parte ſedebat,
Non coetus Grajum viſens, non praelia; triſti
Sed lacerans animum cura, pugnaeque videre
Implicitos durae cupiens diſcrimine Achivos.
  Jamque adeo duodena Eos proceſſerat amne
Oceani. Aethiopum linquentes regna redibant

Side-

Sideream divi ad ſedem. rex Jupiter ante
Incedit, ſubeunt alii, patremque caterva
De more ingenti celſa intra limina ducunt.
Nec Thetis eſt oblita preces, mandataque gnati;
Caeruleo at fluctu emergens feſtina ſupremi
Aerium per iter culmen conſcendit Olympi
Mane novo. Heic coetu divum ſecretus ab omni
Jupiter in ſumma caeli regione ſedebat.
Quem Thetis ut ſolum nacta eſt, contraque, profuſo
Ora madens fletu, ſedit, laevamque, precantum
More, manum appoſuit genibus, dextramque ſub imum
Suppliciter mentum admovit; dehinc talia fatur.
O pater, o divum rex; inter numina juvi
Si te unquam verbo, vel re; da, magne, precanti,
Quod cupio, durusque meos ne deſpice fletus.
Da, meus in Danais per te clareſcat Achilles,
Quem citus heu dulcis vitae manet exitus; omne
Cui ferus Atrides miſero decus abſtulit, &, quae
Pulchra viro dederant virtutis praemia Graji,
Eripuit, fas & contra ſibi vindicat omne.
At tu nunc, genitor, ſarci quod laudis ademptum eſt
Inſonti; atque favens Trojanis annue palmam
Uſque, meam donec prolem tot cladibus acti
Grajugenae donis cumulent; largoque rependant
Foenore, quod nunc flet raptum, decus. Haec ait alto
Cum gemitu. reddit nil contra Jupiter; haeret
Sed tacito immotus vultu. cunctatur & ipſa,
Genua tenens arcte, ſemel ut complexa, nec uſquam
Eſt potis avelli; roſeoque haec ſubjicit ore:
Jam mihi vel ſponde, pater, & bonus annue, contra

Abnue vel tandem, (nam quis metus?) hoc ego saltem
Infelix ut nosse queam, quam gratia nostra
Sit levis, inque deis quam negligar omnibus una.
Ingemuit pater; &, Cur me, dea, tristia cogis
Moliri nunc facta, inquit, cum conjuge & iras
Exercere? malis quae me vesana lacesset
Astutum verbis; mihi quae convicia divis
Saepe facit temere in mediis, queriturque juvare
Quod soleo immeritos dura inter praelia Teucros.
Quin tu, oro, has, videat ne te Saturnia, sedes
Linque domum rediens: curae mihi scilicet ista
Res erit: haud patiar frustra me, diva, rogatum.
Haec adeo, ne forte meis diffidere verbis
Incipias, moto firmabo vertice dicta.
Haec mihi namque fides verborum est maxima fanti
Caelicolas inter: moto quod vertice cumque
Annuero, immotum stat nec revocabile, donec
Pollicitum implerint maturo tempore Parcae.
Sic ait, & capite atque oculis pater annuit: almam
Ambrosius fluxit per frontem & regia crinis
Tempora: contremuere arces, & culmina Olympi.
His actis, ambo digressi: diva profundum
Desilit in pontum: caeli de vertice summo
Jupiter ingressus tectum est regale. parenti
Assurgunt divi confestim e sedibus omnes,
Nec quisquam est ausus venienti haud obvius ire.
Tum solio medius consedit. regia Juno
(Vidit enim furtim secreta in parte loquentem
Cum nympha quiddam Nereide) talibus audax
Orsa Jovem dictis incessere: Nectere fraudes

Docte,

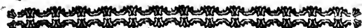
Docte, deum quisnam tecum est congressus, & una
Sedit? quidve doli struitis? cur me omnia celas,
Consiliumque capis semper sine conjuge, nec, quas
Mente foves, rerum pateris me noscere quidquam.
Sic Juno; ast hominum contra pater, atque deorum:
Diva, meo verso quaecumque in pectore, pandi
Si vis cuncta tibi, ludet spes te irrita; prosit
Nec tibi quod conjux mea diceris. omnia sciri
Quae decet, haec prae te nemo divumque, hominumve
Noverit: at divos quae celans molior, haec tu
Omnia nequidquam scitari & quaerere parce.
Huic amplis veneranda oculis Saturnia: Nam quid
Est opus, o conjux, tam dura & saeva profari?
Et nimium quidquam nec scitor, nec tua scrutor.
Moliris nullo contra pugnante, parasque
Securus quodcumque lubet. sed, candida blandis
Aequorei te nata senis ne ceperit actum
In fraudem verbis, metuo. nam vafra sedenti
Asseditque, genu & flens est amplexa; deaeque
Pollicitus, credo, es clarum decus addere Achilli,
Multa dare ad puppes Grajorum & milia leto.
Huic genitor, nutu caeli qui nubila cogit:
Juno, nihil non tu conjectas; fallere nusquam
Te possum. at quid ages aliud tamen, improba, ni te
Ut magis averser? triste ut tibi stulta periclum
Arcessas? nam, si vera istaec fare, voluntas
Quod mea fert, facio non ulli obnoxius. at tu
Jurgari jam parce, sedens & comprime vocem,
Atque meis pare dictis, ne quotquot Olympum
Divi habitant miserae nil prosint, si tibi saevas

Injiciam gliſcente manus male percitus ira.
Haec pater: illa metu pectus conterrita ſedit,
Nil contra mutire audens, iramque ſub alto
Ingentem, & ſaevos compeſcens corde furores:
Cuncti una patriam divi ingemuere per aedem.
At matri cupiens Vulcanus demere curam,
Caelicolis haec in mediis ita farier orſus:
Quis probet haec autem? vel quis ferat eſſe deorum
Hanc tantam primis rixam pro gente puſilla
Terrigenum, & ſubito miſceri cuncta tumultu?
Haec inter quem laeta juvent convivia, largae
Atque dapes; quando vincunt pejora? parentem,
Illa quidem per ſe quamquam ſapit, attamen ipſe
Hoc moneo: patrem contra ne pugnet, at iram
Obſequio vincat; verbis ne rurſus acerbis
Saeviat, ac nobis epulas & gaudia turbet.
Quippe etenim, ſi forte velit, nos ſedibus altis
Deturbare poli poſſit, qui vi anteit omnes
Horrendumque ciens tonitru, & flammantia torquens
Fulgura. Tu, genitrix, verbis placare minacem
Blanda para: facilis flecti eſt; placiduſque bonuſque
Continuo fiet, nec triſtes proferet iras
Longius. Haec dicens ſurgit de ſede, rotundum
Inque manus cyathum matri dedit, atque ita fatur.
Quidquid id eſt, mater, ferto aequa mente, moleſtum
Sit licet, hic videam ſciſſam ne forte pudendis
Verberibus, nec opem poſſim tibi ferre vocanti
Auxilium; fruſtra ſed cogar flere. Tonantem
Haud facile eſt magnum contra contendere vires.
Et quondam, memini, mater, tibi ferre volentem

Auxi-

Auxilium, arripuitque pede, & jaculatus ab alta eſt
Aede procul. tota, quam longa eſt, luce ferebar
In praeceps longe magnum per inane. cadente
Sole, ſuper Lemnum cecidi. excepere benigne
Sinties infractumque artus, animamque trahentem
Vix aegre tenuem. Sic ſanti maxima Juno
Arriſitque, oblata manu nec pocula ſprevit.
Tum dextra exorſus magno e cratere deabus,
Atque deis hauſtum miſcebat nectar: at ingens
Continuo riſus longi & ſonuere cachinni,
Ut claudum videre deum fragrantia ferre
Pocula, feſtinumque amplas curſare per aedes.
  Sic tota pariter celebrant convivia luce
Solis ad occaſum laeti, dapibuſque fruentes,
Auratae & ſtrepitu citharae, quam pulcher Apollo
Pulſabat, cantu & Muſarum alterna canentum.
  Verum ubi ſe clari ſolis jubar abdidit almum,
Conſurgunt menſis, coetuque ad tecta ſoluto
Quiſque ſua abſcedit ſomno gravis, aurea cuique
Olim ſolerti quae fecit Mulciber arte.
Ipſe etiam ad thalamum, dulci laxare quiete
Membra ubi conſuerat, proceſſit Juppiter, & ſe
Compoſuit ſomno: cubuit prope regia Juno.

Digitized by Google

HOMERI

ILIADOS.

LIBER SECUNDUS.

DI ſomno curas dulci, turmaeque virorum,
Et caelo, & terris, tacita ſub nocte levabant:
Juppiter inſomnis verſabat corde ſub alto,
Pelidae quonam decus ingens, triſtia quonam
Grajugenis ferret quamprimum funera pacto.
Omnia verſanti, haec animo ſententia ſedit,
Mittat ut Atridae Viſum exitiabile regi.
Hoc vocat ad ſeſe confeſtim, ac talia mandat.
Larva nocens, hominum ſopito illudere ſenſu
Docta, ito ad naves Danaum; ac tentoria furtim
Ingredere; Atridemque meis Agamemnona verbis
Alloquere, haec portans, quae do, mandata: comatos
Inſtruat ad pugnam toto de litore Achivos.
Ampla etenim Trojae capiet jam moenia. diſcors
Ante, deum nunc haud variat ſententia; cunctos
Flexit enim precibus tandem Saturnia Juno:
Trojanis & jam clades extrema parata eſt.
Sic ait: audivit ſummi ut mandata parentis,
Umbra levis rapido caeli per inania lapſu
Argolicas volat ad naves, majoris Atridae
Septum adiens; regemque intra tentoria nacta eſt
Membra toro ſtratum: ambroſius cui corpora late
Funde-

Digitized by Google

Fundebat ſeſe circum languentia ſomnus.
Huic ſtetit ignaro ſupra caput, omnia dio
Nelidae ſimilis, quem reges inter Achivos
Eximio Atrides unum obſervabat honore.
 Tum fatur: Dormis, Atrida invicte? ſupremum
Tota nocte ducem placido indulgere ſopori
Non decet, uni omnis rerum cui credita ſumma.
Ergo audi: venio Jovis huc tibi nuncius. ille
Aequus amat nam te, caelo & miſeratus ab alto eſt;
Ac jubet exorta feſtinum luce comatos
Inſtruere ad pugnam toto de litore Achivos.
Ampla etenim Trojae capies jam moenia. diſcors
Ante, deum nunc haud variat ſententia; cunctos
Flexit enim precibus tandem Saturnia Juno:
Trojanis & jam clades extrema parata eſt
Ab Jove. dicta memor ſerva haec, oblivia mentem
Neu capiant, dulcis cum ſomnus deſeret artus.
 Sic ait; inque auras fugit, regemque reliquit
Haec verſantem animo nunquam eventura. putavit
Namque die vertenda illo ſibi moenia Trojae,
Multos heu ſtrueret magni quid rector Olympi,
Multos ille parans gemitus, luctumque, laboremque
Et Troum & Danaum dura inter praelia genti.
 Jamque adeo pulſus ceſſit ſopor: haeret in ipſis
Viſa tamen facies oculis, audita ſonat vox
Auribus in mediis. molli tum corpora ſtrato
Erigit, atque ſedens pexamque, & pulchra nitentem
Induitur tunicam, dehinc pallia longa ſuperne
Injicit, atque pedum circumdat vincula plantis,
Eque humero bullis clarum ſuſpenderat enſem.

Tum

Digitized by Google

Tum veterum cepit ſceptrum immortale parentum.
Hoc geſtans Danaum ad naves greſſum tulit heros.
Aurora interea celſum conſcendit Olympum,
Atque Jovi, atque aliis lucem dis nuntiat almam.
Atrides magna praeconum voce vocari
Imperat in coetum Danaos: mora nulla, vocati
Adveniunt, ſeque affundunt, denſantque frequentes.
Neſtoream primo ad navem conſidere juſſit
Maturos aevi proceres, dehinc talia fatur
Conſilium exorſus: Laetas advertite mentes,
O ſocii. placida ſtratus cum nocte jacerem,
Umbra levis caelo adveniens mihi viſa, decorum
Corpus, formam, habitum ſimilis tibi, maxime Neſtor:
Atque caput ſupra ſtetit, & mihi verba locuta eſt
Ipſa haec, quae refero: dormis Atrida? ſupremum
Tota nocte ducem placido indulgere ſopori
Non decet, uni omnis rerum cui credita ſumma.
Ergo audi: venio Jovis huc tibi nuncius; ille
Aequus amat nam te, caelo & miſeratus ab alto eſt.
Ac jubet exorta feſtinum luce comatos
Inſtruere ad pugnam toto de litore Achivos.
Ampla etenim Trojae capies jam moenia. diſcors
Ante, deum nunc haud variat ſententia; cunctos
Flexit enim precibus tandem Saturnia Juno:
Trojanis & jam clades extrema parata eſt
Ab Jove. dicta memor fac ſerves. talia fata
Avolat umbra: ſopor dulcis mihi membra reliquit.
Ergo agite, Argolicas ſi forte armare phalanges
Contingat, ſaevoque animos incendere Marte.
Ipſe prior, qua fas, mentes tentare doloſis

Aggre-

Aggrediar cautus dictis; longoque jubebo
Defeſſos bello ad ſedes remeare paternas:
Vos aliunde aliis verbis inhibete ruentes.
Haec poſtquam fatus, conſedit. Maximus aevo
Litoreae rex ille Pyli dehinc talia Neſtor
Subjecit: Socii, Danaum regeſque duceſque,
Viſa ſibi caeca narraſſet ſomnia nocte
Si quicumque alius, vanus mendaxque putari
Quippe nec immerito, poſſet, ſpernique. ſed ille
Dixit viſa ſibi, Grajos qui maximus inter
Sceptra gerit, regum longe optimus. ergo volenti,
Quod jubet, huc animo certatim impendite curam,
Argivae ut poſſint armari ad bella phalanges.
Sic ait; ac princeps coetu digreſſus abibat.
Conſurgunt pariter, concordi & pectore cuncti
Paſtori parent populorum, ac juſſa capeſſunt
Sceptriferi Danaum reges. Ruit agmine magno
Interea toto condenſum litore vulgus.
Rupe cava ut quondam egrediens fluit ordine longo
Vulgus apum, ſupraque alias ſeſe uſque recentes
Agglomerant aliae, violaſque, & lilia circum
Verna catervatim fervent examine denſo:
Sic denſae in coetum celſis de navibus ibant
Caeruleos propter fluctus longo ordine turmae.
Per medios ſe Fama Jovis fert nuncia, greſſum
Illa viros celerare jubens. ſpiſſum undique vulgus
Confluit, ac magno miſcent ſe infuſa tumultu
Agmina confertim: tum pondere preſſa ſedentum
Terra gemit. gliſcunt fremitus: at voce noveni
Curſantes magna praecones, parcere tandem

Clamo-

Digitized by Google

Clamori, ae dios reges audire jubebant.
Jamque adeo ſedere omnes, compreſſaque late
Murmura. tum ſurgens Agamemnon pectore coepit
Haec ficto; ſceptrum geſtans, quod Mulciber olim
Fecerat ipſe Jovi praebens venerabile donum.
Summus Mercurio donarat Juppiter, inde
Mercurius Pelopi, atque Pelops dehinc tradidit Atreo,
Diti Atreus liquit poſt fata extrema Thyeſtae.
Hic moriens geſtare dedit tibi, magne Agamemnon;
Et patriis regnare Argis, longeque remotis
Urbibus in medio leges imponere ponto.
Hoc & tum nixus ſimulato haec pectore coepit:
Heroes Danai, gens dura, invictaque bello,
Inſidiis & fraude mala Saturnius heu me
Juppiter implicuit fallens. promiſerat olim
Ille mihi laetos reditus poſt Pergama verſa.
Nunc jubet indecorem, tot poſt male perdita Grajum
Milia, digreſſum ad ſedes hinc ire paternas.
Nempe Jovi hoc placitum; nutu qui cuncta potenti
Verſat agens; multas olim qui diruit urbes,
Diruet & multas rurſum volventibus annis.
Turpe ſed & ſeros hoc fando audire nepotes:
Totque viros, taleſque omni bellaſſe diu vi,
Nil egiſſe tamen; tanto cum Troia pubes
Argiva inferior numero foret, omnibus actum,
Nil tamen impenſis operum, longoque labore.
Nam, placeat cunctos icto ſi foedere utrinque
Cenſere, hinc Danaos, hinc Troas, quotquot in urbe
Indigenae; ac deni pariter ſedeamus Achivi,
Vinaque Tros adſtet qui denis miſceat unus;

Graju-

Grajugenum deſit multis, qui pocula ponat.
Uſque adeo Graji Troas praeſtamus, opinor,
Indigenas numero. ſocii ſed, milia multa,
Auxilio venere, haſtas quaſſare periti;
Atque moram injiciunt, nec bello imponere finem,
Et Phrygia nos urbe ſinunt, opibuſque potiri.
Quippe novem evolvit jam magnus Jupiter annos:
Robora jam ratibus putreſcunt, jamque rudentes
Solvuntur ſenio; interea deſertaque conjux,
Et flentes pueri ſolis nos uſque requirunt,
Credo equidem, in domibus; quos heic labor improbus uſque
Exercet miſeros nequidquam; caſſàque vota,
Speſque ferunt rapidi vanas per nubila venti:
Verum agite, ac dicto cuncti parete volentes:
Confeſtim ad patrios hinc demus vela penates,
Poſſe capi quando ſpes nulla eſt moenia Trojae.
Sic ait, incenditque animum ſub pectore cunctis,
Conſilium regis vafrum quoſcumque latebat.
Continuo immenſum coepit ferveſcere vulgus,
Concita ut Icarii tollunt ſe caerula ponti,
Cum Notus, atque altis de nubibus ingruit Eurus,
Ingenteſque cient veſano turbine fluctus.
Ac veluti denſam Zephyri cum flabra ſuperne
Impulerunt ſegetem, prono ſe vertice ſpicae
Inflexere, undat crebro ſeges horrida nutu.
Sic magno tot denſa urgent ſe milia motu.
It clamor caelo ad naves & curva ruentum
Litora: ſub pedibus denſa caligine pulvis
Tollitur: aura ſonat laetis hortatibus. altas
Arripiunt, certantque citi deducere puppes,

Atque cavas purgare vias, & fulcra carinis
Demere. late ingens confuſo murmure gliſcit
Vox inde ad patrias properantum ſolvere ſedes.
Tunc adeo fatum violans Argiva rediſſet
Pubes, Juno foret ni ſic affata Minervam:
Heu, Jovis aegiſoni proles Tritonia, ponto
Sic fugient nondum maturo tempore Graji?
Atque decus magnum Priamo, Phrygibuſq; relinquent
Argivam defeſſi Helenam? quam propter Achivum
Milia tot, patrio tam longe a limine, in atro
Strata ſub Iliacis jacuerunt pulvere muris.
En age tecta patris linquens pete caſtra, diſertis
Quemque virum & verbis inhibe dea, qua licet, altas
Nec ſinito a curvo deduci litore puppes.
Sic Juno; paret cui Pallas, lapſaque caelo
Se celeri niſu naves prope ſiſtit Achaeas.
Heic Laertiaden prudenti pectore, magno
Diva Jovi ſimilem nacta eſt. in litore ſtabat
Heros, nec puppim attigerat, ſed corde premebat
Sub tacito ingentes turbato pectore curas.
Quem prope ſtans dulci ſic voce affata Minerva eſt.
O Laertiade ſolerti mirus Ulyſſe
Ingenio, placet ergo cavas conſcendere puppes;
Molirique fugam? Priamo, Phrygibuſque relinqui
Argivam placet ergo Helenam? quam propter Achivum
Milia tot, patrio tam longe a limine, in atro
Strata ſub Iliacis jacuerunt pulvere muris.
Quin age, rumpe moras: turbae te immitte, virumque
Dulce loquens cohibe ſtudium, ſedaque pavorem,
Nec ſinito a curvo deduci litore puppes.

Sic

Digitized by Google

Sic ait: ille deae vocemque & verba loquentis
Agnovit. rumpitque moras, mollemque reducens
Dejicit ex humeris laenam; quam praeco jacentem
Suſtulit Eurybates Ithaceſius, atque ferebat
Pone ſequens. curſu rapido ſed concitus heros
Obvius Atridae venit, ſceptrumque paternum,
Geſtamen populis ſacrum & venerabile, cepit
Ipſius e manibus. quod geſtans inter Achaeas
Hac illac agilis curſat per litora puppes.
Tum ſi quem turba in magna regemve, ducemve
Nactus erat, blandus verbis retinebat amicis.
O bone, quid trepidas? non te, decet eſſe paventi
Aſſimilem: tacitus paullum conſide, tuique
Fac tecum ſedeant. nondum ſcis, magnus Atrides
Quid velit, ac tacito volvat ſub pectore: tentat
Nunc ille, iratus mox idem laedet Achivos.
Conſilio ignotum eſt multis quid dixerit ante
In procerum? & metuo ne quid ſtruat ille malorum.
Regis enim furit ira gravis praecordia circum,
Cui decus eximium ſummus dat Jupiter omnes
Inter Grajugenas, miroque indulget amore.
His blandus, mitiſque affatur prima virorum.
Nactus at ex humili quoſcumque eſt plebe cientes
Clamorem inſanum, torvus ſceptroque retrorſum
Pellebat, verbiſque minax terrebat acerbis.
Quin tacitus, maleſane, ſedes; audiſque loquantur
Quidnam alii, tibi qui praeſtant? ignave, nec ulli
Apte rei; non conſilio, non utilis armis.
At non hic omnes regno potiemur Achivi.
Fraena malum imperii multos tractare, potiri

Et rerum: cunctis unus qui conſulat eſto;
Rex unus, cui ſceptra dedit Saturnia proles
Juppiter, & rerum ſoli permiſit habenas.
Sic heros ibat per litus, milia perque
Denſa virum imperitans, parent, magnaque frequentes
In coetum rurſus turba fremituque feruntur.
Magna fremunt veluti cum vaſti ad litora fluctus,
Alliſaeque ſonant undae, pontuſque remugit.
Jamque adeo vulgus late conſederat omne,
Quiſque ſuam & poſito ſedem clamore tenebat.
Solus adhuc magno jactabat verba tumultu,
Neſcius ille modi, Therſites; dicta proterve
Multa & foeda levi ſolitus profundere lingua,
Quae poſſent cauſſam riſus praebere, jocique.
Hic Grajos inter longe foediſſimus omnes
Venerat ad Trojam; ſtrabus, pede claudus & uno,
Contractis anguſta humeris in pectora gibbus,
Crine caput raro leviter modo ſparſus acutum.
At Laertiadae, magnoque infenſus Achilli
Semper erat, contraque ambos convicia ſaepe
Fuderat. Hic foedis & tunc Agamemnona dium
Laedere gaudebat probris clamoſus: Achivi
Circum indignantes irata mente fremebant.
Ille autem regem dictis inceſſere acerbis
Ut ſemel incoepit, nunquam ceſſabat, acutum
Vociferans: Quid abeſt, quidnam tibi deſit, Atrida?
Cur fruſtra incuſas Danaos nil tale merentes?
Aere tibi jam plena intus tentoria; matrum
Turba ingens intus lectiſſima, quas tibi Graji
Largimur primo, ſi quam vi cepimus urbem.

Multum

Multum etiam huc aliquis Troum viſne afferat aurum,
Detque tibi, gnati pretium; quem ſcilicet olim
Aut ego captivum, aut alius ſibi duxit Achivum?
An tibi adhuc aliam Phrygia de gente puellam,
Quae placuit, duci tua vis ad ſepta; libido
Necdum etiam ſatiata mala eſt, nec rector in omnem
Nequitiam exemplo ceſſas inducere Grajos?
O fatui, o molles, o Achaides (ecquis Achaeos
Nam vocet?) hinc patrias cuncti ſolvamus ad oras
Ocyus in celſis digreſſi puppibus. ipſe
Congeſtas ſibi ſolus opes, ac ditia dona
Concoquat heic: noſcat re tandem ut doctus ab ipſa.
Anne opera ſoleat noſtra, manibuſque juvari;
Ipſum, deterior multo, qui ſprevit Achillem,
Vique duci eripuit, dederant quae praemia Graji.
Bile caret ſed enim piger atque ignavus Achilles.
Ni foret id, poſtrema tibi, noxiſque fuiſſet
Illa dies, Atrida, tuis. Convicia regem
Talia Therſites contra jactabat: Ulyſſes
Adſtitit at fanti ſubitus; torvoque protervum
Ore tuens tales rupit de pectore voces.
  Stultiloque, argutum clames licet, improbe, demens,
Deſine jam, magnis unus nec regibus aude
Certare; haud ullus quo Trojae ad moenia venit
Nequior in populis, qui Atridas cunque ſequuti.
Ten' maledicta decet talem tam foeda profari?
Te reditum patrias Grajis praeſcribere ad oras?
Quoſnam fata parent reditus, qualiſque futurus
Sit longi finis belli, res ardua dictu eſt,
Nota & adhuc nulli: magno maledicere Atridae

Tu tamen idcirco perſtas, nec plurima ceſſas
Objectare, viro tribuunt quae munera Graji
Heroes merito: ſolus tu, perdite, nunquam
Deſinis immeritum foedis proſcindere dictis.
Haec adeo tibi nunc praedico; (verba ſequetur,
Atque fidem faciet jam res non tarda) furentem
Iſto ſicubi erit rurſus deprendere pacto,
Hoc humeris mihi ne carum caput haereat ultra,
Ultra Telemachi genitor nec dicar, in ipſo
Te Grajum coetu arripiens ni pallia demam,
Et tunicam, & quidquid veſtis circumtegit artus;
Verberibus caeſum & foedis, ac multa gementem
Ad naves inter riſumque & ſibila mittam.
Sic ait, & ſceptro dorſumque, humeroſque nitenti
Perculit. ille autem curvo ſe corpore flexit,
Effuſaeque genis lacrimae, tumuitque cruenta
Liventi vibex tergo; tum membra pavore
Contremuit, tacituſque reſedit, & ore fluentem
Abſterſit moeſto, vultum foediſſimus, imbrem.
At Graji, quamvis curis ingentibus aegri,
Corda tamen dulci ſolverunt anxia riſu.
Atque aliquis ſocium compellans talia fatur:
Pro ſuperi! Laertiadae benefacta feruntur
Innumera. ille, manu fortis bellator, & idem
Conſilii ſapiens auctor, rem juvit Achaeam
Ut nemo: at geſtis hoc anteit omnibus unum,
Quod foedum caput, inſana convicia lingua
Ingerere adſuetum, coetu ſubmovit Achaeo.
Non erit ut rurſum fatuus clamator iniqua
Audeat in magnos opprobria fundere reges.

Haec vulgus: vafer at murorum everſor Ulyſſes
In coetu ſurgit medio, fulgentia magna
Sceptra manu geſtans. quem juxta glauca Minerva
Praeconi ſimilis ſtetit, atque ſilentia late
Indixit clamans populis; ut ſcilicet omnes
Primique, extremique & verba audire loquentis,
Conſilium & placida quirent expendere mente.
Ille autem haec fari prudenti e pectore coepit.
Infelix Atrida, omnem cui demere laudem
Feſtinant Graji; nemo ut probroſior uſquam
Rex te uno vivat poſthac. non pacta, fidemque
Exſolvunt, dederunt concordi foedere cuncti
Quam tibi, linquebant Argos cum fertile quondam,
Jurati ad patrios nunquam remeare penates
Ante, ſolo ſtraſſent captae quam moenia Trojae.
Nam, veluti molles pueri, viduaeve puellae,
Mutua ploratu indulgent, orantque reverti
Poſſe domum. Et, fateor, durum eſt procul eſſe paternis
Aedibus, atque angi tam longo tempore fruſtra
Optantes reditum. triſtatur ſaepe vel uno
Menſe ſua longe vivens a conjuge, ſi quem
Incluſum portu, curvaque in puppe ſedentem
Triſtis hyems, ſaeviſque tenent infeſta procellis
Aequora: at hic nobis, externo in litore longo
Implicitis bello, nonus jam volvitur annus.
Ergo, quod patriam ſpectant, ictique ſuorum
Quod deſiderio moerent, nil miror Achaeos;
Nec cuiquam iraſcor. ſed turpe eſt tempore longo
Manſiſſe, & vacuum ad patrios rediiſſe penates.
O ſocii, durate, atque heic ſubſiſtite paullum,

Digitized by Google

Ipſa dum pateat re tandem verane Calchas
Vaticinans, an falſa canat. res cognita cunctis,
Quam memoro; teſtes cuncti, fatalia vitae
Queis nondum triſtes ruperunt ſtamina Parcae.
Quippe olim, atque adeo nuper; cum ſe Aulide Grajae
Denſarent puppes Priamo, Phrygibuſque ferentes
Exitium; ad fontem fierent cum ſacra virenti
Sub platano, purae qua ſeſe illimis agebat
Rivus aquae; monſtrum confeſtim apparuit ingens,
Convertitque oculos ad ſe, tremefactaque corda.
Namque draco horrendus, magni quem rector Olympi
Miſerat in lucem, ſquama fulgente, cruentis
Et dorſum inſignis maculis, prorepſit ab ara;
Tum celeri platanum lapſu petit efferus. illic
Paſſeris in ſummo ramorum vertice pulli
Implumes octo ſub denſa fronde latebant,
Nona parens nidum ſervabat. protinus atro
Stridentes querula nequidquam voce voravit
Ore draco: mater circumvolitabat acutum
Lugens, lugentem trepida ferus arripit ala,
Poſtremamque vorat. poſt haec, mirabile viſu,
Immanem durum in lapidem Saturnius anguem
Induit, obriguit mutatis artubus ille:
Nos animi attonitos circum ſtupor altus habebat,
Haec ſacris viſa in mediis portenta deorum.
Tum Calchas prompſit veraci has pectore voces
Vaticinans: Nam cur muti ſic ſtatis, Achivi?
Hoc Jovis augurium, ferum, feroque futurum
Eventu; at cunctis clarum, & memorabile in oris,
Paſſeris ut pullos octo, nonamque voravit

Digitized by Google

Ipſam etiam ſerpens matrem, ſic Pergama circum
Et nobis totidem bellandum haec monſtra per annos
Portendunt: urbem decimo vaſtabimus anno.
Haec vates: matura ſuo quae tempore jam jam
Omnia complentur; tantum perſtate volenti
Heic alacres animo, bello quaſſata biluſtri
Pergama dum noſter ſubvertat denique Mavors.
Sic ait: ingenti verum clamore probarunt
Conſilium Danai; puppeſque & litora laeto
Laudantum fremituque virum, plauſuque reſultant.
Tum ſenior ſurgitque, ac fatur talia Neſtor.
Pro ſuperi! idne viris dignum? garrire ſedentes
Incaſſum, atque diem vanis conſumere verbis,
Mollibus aſſimiles pueris, queis ludicra cordi,
Nulla & adhuc mentes armorum cura fatigat?
Quo nobis jurata fides, quo foedera fuſo
Sancta mero, dextraeque datae, curaeque virorum,
Et conſulta ibunt? haec hauſerit omnia tandem,
Hauſerit, ac tenues in fumos verterit ignis?
Heic etenim clamore leves certamus inani,
Conſilii quidquam nec ſani extundimus. At tu
Propoſitumque urge conſtans, Atrida; jubeto
Ocyus & Grajos armari ad praelia, ſolus
Fruſtra tabeſcat ſinito, longeque remotus
Communi a coetu ſibi conſulat unus & alter,
Qui tamen efficient, faciant licet omnia, nunquam,
Ante domum ut patriam, natoſque petamus Achivi,
Quam pateat promiſſa, dedit quae Juppiter olim
Falſa ne ſint, an vera magis. namque annuit ipſe,
Cum puppes Danai ſcandebant fata ferentes

Trojugenis, dextra caeli e regione coruſcum.
Fulgorem oſtendens, laetum ſolventibus omen.
Ergo, viri, patrias nemo feſtinet ad oras
Ante, aliquam Troum quam ſecum abducere nuptam
Contigerit victori; hoſti quam digna rependat,
Proque Helenae raptu, ac gemitu poenam irroget aequam.
Sin aliquem inſanus tamen ad ſua tecta reverti
Ardor agit, puppim tangat modo, corpus acuto
Confoſſus ferro prior omnibus ut petat Orcum.
Tu, rex, quid poſcat res per te conſule, & aequus
Audi alium ſi quid dicet. quod dicere mens eſt
Nunc mihi, & audiri dignum, dignumque probari eſt.
Cum primum aeratas mittes in praelia turmas,
Inſtrue ſic, ut quaeque tribus, & curia quaeque
Impermixta aliis, diſcretaque tendat in hoſtem.
Hoc tibi ſi fieri placeat, nec mente repugnet
Indocili, juſſiſque obſtet ſententia Grajum,
Quis dux ignavo, ſeu miles pectore, contra
Quis forti, noſces: pugnabit namque caterva
Per ſe quaeque: etiam noſces obſtantibus an dis
Sterni Troja ſolo nequeat, male forte virorum
An pectus variique obſit mens inſcia belli.
Haec Neſtor: mirans cui talibus infit Atrides.
Magne ſenex, omnes & nunc, ut ſemper, Achivos
Eloquio dulci, prudenti & pectore vincis.
O utinam, divum pater, & Tritonia Pallas,
Arcitenens & Phoebe, decem mihi Neſtoras omni
Argivum in numero nanciſci fata dediſſent.
Quippe brevi manibus noſtris, & Marte ſecundo,
Urbs Priami regis capta, atque everſa jaceret.

Lucti-

Luctibus implicuit ſed me Saturnius, inque
Impulit heu rixas & jurgia vana; puella
Qui ſuper, invicto coepi contendere Achilli,
Iratiſque prior verbis odia aſpera movi.
Quod ſi iterum ſentire eadem ſocialiter, & ſi
Conſpirare animis detur; non ulla ruinam
Res queat Iliacis praeſentem avertere muris.
Nunc ite, ac victu firmate ad praelia vires.
Haſtam acuat ſibi quiſque; tegat quo corpora, ſcutum
Aptet; pernices apponens hordea large
Curet equos, currumque ex omni parte volucrem
Sedulus exploret, ſaevo & paret omnia bello,
Tota ut luce acri pugnemus Marte. laborem
Nulla quies longum ſiſtet prius, atra cruentae
Qua finem pugnae multa nox afferat umbra.
Largifluo ingentis clypei ſudore madebunt
Lora udum circa pectus; quaſſata labore
Haſta manum longo gravis atteret; & juga ſubter
Spumaque, eruptoque fluent ſudore jugales.
Si quis erit quem ſe durae ſubducere pugnae,
Et videam ad naves lentum ceſſare, feriſque
Alitibus, canibuſque actutum praeda jacebit.
  Sic ait; at magnus laudantum clamor ad auras
Ibat: ceu ſtrepitu horriſono fremit unda furenti
Acta noto in ſcopulum, diſcordibus incita ventis
Proſtantem aſſiduo quem pulſant caerula fluctu.
  Conſurgunt, laetique meant per litora, curvas
Et puppes; paſſim fumus tentoria ſupra
Erigitur; properantque dapes, & corpora curant.
Nec minus & magnis, ut cuique eſt copia, divis
Sacra

Digitized by Google

Sacra ferunt aliis alii, votiſque precantur,
Eripiant leto ſeſe bellique labori.
Interea ingentem taurum mactabat Atrides
Rite Jovi, pinguem, quinquenni aetate vigentem:
Et primos Danaum, miſſo praecone, vocarat
Ad ſacrum proceres. ante omnes Neſtor, & altus
Idomeneus, poſt hos gemini, duo germina Martis,
Ajaces, quintus Tydides, ſextus Ulyſſes,
Conſiliis magno non impar ille Tonanti,
Acciti venere. bonus bello Menelaus
Adfuit ipſe ultro ſacrum ad commune, dapeſque.
Hi ſalſas manibus fruges cepere, juvencum
Et prope conſtiterunt hinc atque hinc. lumina caelo
Extulit, atque orans Agamemnon talibus infit:
Juppiter altitonans magni regnator Olympi,
Ne prius occiduas Titan ſe condat in undas,
Quam Priami vertamque ſolo regalia tecta,
Incendamque fores infeſtis ignibus altas,
Hectoreum & circa pectus thoraca rigentem
Aere ſecans ſcindam; praeceps & plurima circum
Regem turba ſuum terram petat ore cruento.
Sic ait: at voto Saturnius abnuit: ille
Sacra probans, luctumque tamen clademque parabat.
Tum fruges jaciunt ſalſas, cervice reflexa
Ingentem & taurum jugulant, ac tergora coſtis
Deripiunt, ferroque ſecant femora, atque plicantes
Omento involvunt pingui, mox deinde reſecta
Omnibus e membris imponunt fruſta, ſacroque
Cuncta adolent igni. tum pinguia viſcera torrent
Fixa veru. Haec poſtquam guſtarunt rite frequentes,

Secta minutatim fixerunt cetera longis
In verubus, curantque dapes, laetique paratis
Veſcuntur, ſtructiſque agitant convivia menſis.
Poſtquam exempta fames epulis, & vina quierunt,
Talia facundo Nelides incipit ore:
  Non opus heic ſegnes longo ſermone morari,
Nec differre, deus quae ſpondet laeta, dabitque.
Surgamus: cogi praeconum voce frequentes
Tuque, Atrida, jube populos in litore, noſque
Ibimus hinc turmas hortari ad bella, moraſque
Tollere, & indomito mentes incendere Marte.
  Sic ait: extemplo monitis at paruit ille;
Ingentique jubet Grajos per litora paſſim
Ocyus ad bellum praeconum voce vocari.
Aſt alii interea denſa inter milia reges
Feſtinant, acuuntque iras, turbamque coercent
Diſcretam ordinibus certis. Tritonia Pallas
It ſimul, horrificam & gradiens gerit aegida, mirae
Artis opus, ſeniique expertem, & viribus aevi
Indomitam, centena auro quam fimbria ſqualens
Totam obit, ac pulchro nexatur plurima plexu,
Quaeque boves pretio centenos apta mereri.
Hanc geſtans Grajum vulgus dea magna ruebat
Per medium, tardaſque ciens in praelia turmas,
Vimque animo inſpirans; pubes ut tota furore
Acta novo duri cuperet certamina belli.
Jam domus oblito ceſſit de corde, penates
Et patrii; coepit reditu Mars dulcior eſſe.
Montis ut ingentem cum flamma in vertice ſilvam
Corripuit, longe percellit luce tuentum

Clara oculos: fulgor gradientum ex aere profusus
Sic Danaum sese caeli ad convexa ferebat.
Ac veluti densae volucres, seu plurimas anser,
Sive grues, longo seu dulces gutture cycni,
Asia se glomerant placidi per prata Caystri,
Exsultantque alis, magno & clangore sequentes
Usque vocant socias; circum stagna humida late,
Herbosaeque sonant ripae: sic agmina curvas
Linquebant puppes, celsa & tentoria, seque
Fundebant campo Phrygii prope nota Scamandri
Flumina. cornipedum pariter, pariterque virorum
Sub pedibus terra horrendum tremefacta sonabat.
Jamque adeo prato in florenti milia densa
Constiterant; quot vere novo fragrantia surgunt
Germina, luxuriat foliis quot mollibus arbos.
Confertim in caulis verno ut se tempore muscae
Conglomerant, cum plena madent mulctralia lacte;
Planitie in magna sic stabant agmine Graji
Conferto, cupidi vastare, ac perdere Troas.
Illos, caprigeni ut pecoris per pascua mixtos
Laeta greges facili secernunt arte magistri;
Ordinibus sic discretos in praelia certis
Disponunt reges. quos inter primus Atrides,
Ille oculosque, caputque Jovi, cum fulmina torquet,
Assimilis; Marti fulgentis pondera balthei;
Pectora Neptuno. praestanti corpore qualis,
Incedens armenta inter sese arduus effert
Taurus; in heroum numero tum Juppiter omni
Atridae talem formae ipse afflavit honorem.
Dicite nunc, Musae, caeli stellantia tecta

Quae

Quae colitis, (vobis divae nam cernere cuncta,
Cuncta audire datum est, nobis ignota, levique
Murmure vix tenuis famae demissa per aures)
Grajugenum quinam Trojana ad moenia reges,
Quique duces venere. ipsum numerare virorum
Nam quid ego coner, vel nomine dicere vulgus?
Non mihi si linguae denae sint, oraque dena,
Nescia si frangi sit vox, & pectus ahenum;
Ni, Jovis aegisoni proles, florentis Olympi
Cultrices Musae, vestra mihi voce moneri
Conti gerit, quotnam venere ad moenia Trojae
Sacra viri. Aggrediar nunc at memorare carinas,
Atque duces tantum, quos quaeque secuta carina est.

NUMERUS NAVIUM

SIVE BOEOTIA.

MArtia Boeotum digressa e pinguibus oris
Agmina Peneleusque, & Leitus acer agebant,
Arcesilausque, Prothoenorque, Cloniusque;
Qui Graeamque, Hyriamque colunt, Mycalessiaque arva,
Schoenumque, Scolumque, & celsis Aulida saxis,
Thespiamque, jugis Eteoni atque edita in altis
Moenia; qui circa Ilesium; quique Harma, & Erythras,
Hylenque & Peteona tenent, Eleonaque, Copas,
Ocalean, Medeona, Eutresin, moenia Thisbes
Editaque, & pavidis circum lustrata columbis.

Quique

Quique Coroneam, quique herbiferam Haliartum,
Quique Plateam habitant, qui Gliſſan, quique Hypothebas,
Oncheſtumque, ſacrum Neptuno qua nemus horret,
Niſſamque, & laetis foecundam vitibus Arnen,
Atque Mideam, atque extremis Anthedona in oris.
His quinquagenae puppes; in quaque feruntur
Bis ſexageni puppi, Boeotia pubes.
At quos Aſpledon populos, Minyeaque miſit
Orchomenus, fratres gemini, duo germina Martis,
Aſcalaphuſque ferox, & Ialmenus aſper in arma
Suſcitat. antiquis Azidae hos Actoris olim
In domibus virgo Aſtyoche penetralia ſcandens
Edita furtivos Marti congreſſa creavit.
Ter denae his ponti ſulcabant caerula puppes.
Phoceos Schediuſque, & Epiſtrophus inſtruit, ambo
Naubolidae Iphiti claro de ſanguine creti;
Qui Pythona viri montoſam, qui Panopea,
Daulidaque, & Criſſae qui moenia ſacra colebant;
Quique Anemorean, & Hyampolin, & Cypariſſum,
Cephiſſi & ripas, viciaaque rura tenebant,
Claram & Cephiſſi non longe a fonte Lilaeam.
Hos quadragenae puppes in bella ſecutae.
Qui ſimul ac patrias rite inſtruxere phalanges,
Boeotum ad laevam ſe dux armabat uterque.
Impiger at Locros Ajax ducebat Oilei;
(Ille minor, longe ille minor, quam mole ſuperbus
Membrorum ante alios omnes Telamonius Ajax:
Sed parvus, linoque levem thoraca puſillis
Artubus indutus, longe tamen optimus idem
Haſtam inter cunctos validam tractabat Achivos)

Qui

Qui Cynumque tenent; Opoentaque, Calliarumque,
Beſſamque, Scarphenque colunt, pulchraſque Augeas,
Tarphenque, Throniumque Boagria flumina circum.
Ille quaterdenas Locrorum, queis domus ultra
Euboeam, Trojana egit ſub moenia puppes.
At colit Duboeam quae pubes fortis Abantum,
Chalcidaque, Eiretriamque, & vitiferam Hiſtiaeam,
Litoream & Cerinthum, atque alti moenia Dii,
Quam Styra miſerunt bello, quam clara Caryſtus;
Martigena hanc audax Elephenor ducit in arma
Chalcodontiades, quem ſpirans robur Abantum
Gens ſequitur, ſummo retrorſum a vertice fuſa
Caeſariem, & circa pectus thoracas ahenos
Fraxineis alacris perrumpere cominus haſtis.
Ille quaterdena tranſmiſerat aequora puppi.
Tum quos Palladiae miſere ad praelia Athenae,
Ille ubi magnanimus quondam regnavit Erechtheus;
Alma ſolo tellus quem vitae fudit in auras,
Inque ſuo eduxit gremio puerilibus annis
Nata Jovis, templo in pingui ſtatuitque, Minerva;
Sacra ubi Erechthidae celebrant ſolemnia, divam
Et tauris, agniſque colunt volventibus annis:
Hos ducit Petei clara de ſtirpe Meneſteus,
Cui par terrigenas inter nemo exſtitit unquam
Aut peditem, aut equitum bello diſponere turmas.
Solus certabat Neſtor, longa ille ſenecta
Scilicet, ac vario bellorum doctus ab uſu.
Huic quadragenae ſulcabant aequora puppes.
Biſſenas egit puppes Salaminius Ajax,
Subduxitque locans ubi curvo in litore ſtabant

Actaeae

Actaeae claro fulgentes aere phalanges.
At qui Argoſque viri, & Tirynthia moenia linquunt,
Hermionen, Aſinenque, altum quas alluit aequor,
Troezena, Eionaſque, & vitiferam Epidaurum,
Aeginam, & Maſeta; bonus bello Diomedes
Hos agit, ac Stenelus Capanei; ſimiliſque deorum
Ingens Euryalus Meciſtei regia proles,
Meciſtei Talaionidae, dux tertius ibat.
Omnibus at princeps Diomedes imperat acer.
Hos octogenae puppes in bella ſecutae.
At quos praeclarae juvenes miſere Mycenae,
Atque Corinthus opum dives, pulchraeque Cleonae,
Orniaeque, & Araethyrea, & Sicionia tellus,
Primus ubi Adraſtus ſceptris, ſolioque potitus,
Quique Hypereſian, celſamque colunt Gonoeſſan,
Pellenenque tenent, atque Aegion, & maris oram
Late omnem, atque, Helicem quae cingunt, pinguia rura;
Horum centenis regum rex ipſe carinis
Imperat Atrides Agamemnon; plurima pubes
Cui Grajum, atque omnes inter longe optima paret.
Ille autem, fulgens armis, atque aere coruſco,
Exſultatque animis, magnoſque it maximus inter
Heroas; laetuſque ſua virtute, ſuorum
Et numero ingenti, praeſtanti & robore gaudet.
Qui magnam liquere cavae Lacedaemonis urbem,
Pharenque, Spartamque; & Meſſae grata columbis
Moenia, Bryſiaſque colunt, pulchraſque Augeas,
Quique Helos,atque Laan,quique Oetilon altum,& Amyclas;
Hi ſexagenas denſo implent milite puppes:
Quas Agamemnonius frater ducit Menelaus

Impi-

Impiger, atque armat ſeorſum, nec ceſſat in hoſtem
Hortari, cupiens uxoris primus abactae
Raptumque, & longos ulciſci Marte dolores.
  Inde Pyli, Areneſque viri qui moenia linquunt,
Atque Thryum Alphei ſtructum vada propter, & Aepy,
Et Cypariſſeenta, & belligeram Amphigeniam.
Et Pteleon, & Helos, & celſum Dorion; olim
Nactae ubi Threicium Thamyrin, dum forte redibat
Oechalia ex alta, tua linquens Euryte regna,
Muſae divina ſpoliarunt carminis arte.
Quippe etenim demens ventoſa dicere lingua
Auſus erat, ſecum dulci ſi carmine Muſae
Certarent, ipſas victurum carmine Muſas.
At divae, aegiſoni proles Jovis, eruta vati
Luminaque iratae abſtulerunt, artemque canendi;
Ut citharamque, modoſque omnes oblitus, in atra
Conditus inſanum defleret nocte furorem.
Acer equis Neſtor Trojae ſub moenia gentes
Duxerat has novies denis in bella carinis.
  Arcadiam ſed quae ſub vertice Cylleneo
Epytium colit ad tumulum Mavortia pubes;
Qui Pheneum, Ripenque tenent, gregibuſque frequentem
Orchomenum, Stratiemque, & celſae culmen Enipſes
Ventoſum, qui Mantineam, Stymphalon, & altam
Parraſien; hos ſexdenis Agapenor agebat
Navibus, Ancaei fortis regno inclyta proles.
Condenſi curvis venere in puppibus, aere
Fulgens, atque artes belli omnes docta juventus;
Ipſe viris puppes firmo quas robore ſtructas
Miſerat Atrides, pontum ut tranſmittere poſſent.

Absunt namque mari, nec cordi nautica res est.
At qui Buprasium, quique Elidos arva colebant,
Quos Hyrmine agros, & Myrsinus ultima, vasto
Olenia & rupes, & Alision orbe coercent:
Quattuor his reges praesunt, denaeque sequuntur
Regum quemque rates, quas pubes complet Epea.
Amphimacus ducit primas, & Thalpius acer,
(Huic Cteatus pater, Actorides pater Eurytus illi)
Inde Amaryncides ducit validus Diores,
Quartus agit tum deinde Polyxenus ille deo par,
Rex Augeiada prognatus Agastene rege.
At qui Dulichiumque, & Echinadas, Elida contra
Ardua saxa mari magno circumflua, linquunt,
Hos agit ille Meges Marti par, inclytus armis,
Phylides. genuit quem Phyleus optimus, olim
Dulichias patrem fugiens cum venit ad oras.
Hunc quadragenae puppes in bella secutae.
Inde Cephallenum pubem ducebat Ulysses
Magnanimam, quos saxa Ithacae, quos Neritos umbra
Horrenti e nemorum mittit, Crocyleaque tellus;
Quae Samon, Aegilipa & praeruptam, quaeque Zacynthum,
Epirumque colunt, adversaque litora gentes.
Imperat his, qui mente Jovem catus aequat, Ulysses.
Bissenas minio pictas agit ille carinas.
Aetolos agit inde Thoas Andraemone cretus,
Qui Pleurona colunt, quique Olenon, atque Pylenen,
Chalcida & undisonam, Calydonis & aspera saxa.
Nemo erat Oenidum nam clara e prole superstes,
Et superas flavus Meleager liquerat auras.
Huic ergo Aetolaeque acies, & credita rerum

Summa: quaterdenas qui duxit in arma carinas.
Idomeneus Cretas regit heros inclytus hasta,
Qui Gnossumque tenent, Gortynaque moenibus altis
Cinctam, & Miletum, Lyctumque, albamque Lycastum,
Phaestumque & Rhytium florentes pube virorum,
Quosque alios misit populos Minoia tellus,
Una sinu magno centum quae amplectitur urbes.
Hos regit Idomeneus hasta bonus, atque cruento
Meriones similis dura inter praelia Marti;
Quos octogenae puppes in bella secutae:
Tlepolemus forti satus Hercule, fortis & ingens
Ipse, novem duxit Rhodiorum trans mare puppes,
Tres creti in partes qui moenia terna colebant,
Lyndon, Ialyssumque, soloque albente Camirum.
Tlepolemus, bello egregium quem pulchra creavit
Astyoche magno Alcydae, cum moenia victor
Multa virum post versa a flumine Selleente
Captivam ex Ephyra praestanti corpore duxit.
At puer ut viridi firmavit membra juventa
Aedibus in magnis nutritus, forte peremptus
Incauto est cari genitoris avunculus, aegre
Fessa trahens senio tunc membra Licymnius, olim
Sed clarus bello, cum firma aetate vigebat.
Ergo rates, mora nulla, citas, & vela paravit,
Ingentem & comitum numerum, fugitque per undas.
Ille Rhodum extorris, vitans irasque, minasque
Herculeae gentis, tandem pervenit opimam
Cum sociis; tresque in partes discreta juventus
Legit ibi sedes: at rex hominumque, deumque
Jupiter eximio profugis indulsit amore,

 Omni-

Omnigenas & opes de summo effudit Olympo.
Nireus ex Syma tres ducit in arma carinas,
Nireus Aglaiae, & Charopi de sanguine regis,
Nireus, qui Danaos inter pulcherrimus omnes,
Pelida excepto, Phrygias advenit ad oras:
Sed nec fortis erat, nec magnum duxerat agmen.
Qui Nisyrum habitant populi, Crapathumque, Casumque,
Coumque Eurypyli sedem, pontoque Calydnas
In medio, hos ducunt Phidippus, & Antiphus, acri
Marte feros genuit quos Thessalus Heraclides.
Horum terdenae sulcabant aequora puppes.
Dehinc juvenes, quicumque Argos liquere Pelasgum,
Atque Alon, atque Alopen, celsam & Trechina colebant,
Phthiamque, & claram formosis Hellada nymphis;
Nomine Myrmidonas dicunt, Hellenas, Achaeos.
Quinquaginta horum puppes ducebat Achilles.
Martis at horrisoni cessabat lecta juventus
Immemor, ordinibus nec qui discerneret ullus
Dux erat errantem procurvo in litore turbam.
Ad naves tumidus nam corda jacebat Achilles,
Iratus flavam propter Briseida, multo
Olim bellator sibi quam sudore paravit,
Lyrnessumque manu populans, & moenia Thebes;
Evenique Selepiadae duo germina, saevis
Fulmineos hastis juvenes, torvumque Myneta,
Et validum nigro demisit Epistrophon Orco.
Hanc propter longe a sociis jacet ille, furitque
Indignans: mox saeva tamen consurget in arma.
Quae Phylacenque habitat pubes, & Pyrrhason almae
Floriferam Cereris tellurem, Itonaque matrem
Lani-

Lanigeri pecoris, Pteleumque virentia juxta
Pascua, litoreamque Antrona, his inclytus olim
Protesilaus erat ductor dum vita manebat:
Tunc miserum jam terra sinu condebat in atro.
Heu miserum; Phylace in patria cui regia conjux,
Ambas illa genas lanians, incoeptaque frustra
Magna domus longe digresso in bella relicta est.
Ipsum autem, primus Danaum dum litus ab alta
Desilit in Phrygium puppi, vir fixit acuto
Dardanius telo, viridique exstinxit in aevo.
Nec tamen illa suo pubes ductore carebat,
Moesta ducem quamvis leto sibi fleret ademptum.
Martius aeratas cogebat in arma catervas,
Ordine quamque suo disponens rite, Podarces
Phylacidae Iphicli minor aevo filius alter,
Protesilae tuus frater, nec par tamen armis
Ille tibi, clarum virtute, ac fortibus orsis
Quem socii memores optabant morte peremptum.
Ille quaterdenas ducebat in arma carinas.
Qui Glaphyrasque Pherasque colunt Boebeia propter
Stagna viri, & Boeben, & turrigeram Iaolcon,
Undenis horum dux ibat puppibus acer
Filius Admeti Eumelus, quem dia creavit
Admeto Alcestis Peliae pulcherrima proles.
At quos Methoneque viros, atque aspera Olizon,
Taumacieque, acres bello, Meliboeaque misit,
Puppibus in septem (delecti quamque sedebant
Quinquageni intra puppim) bonus ille sagitta,
Assuetos aeque certo sua mittere ab arcu
Tela, Philoctetes patriis abduxerat oris,

Digitized by Google

Ille sed in sacra Lemno sub rupe jacebat
Aequorea, taboque fluens, diramque dolorum
Vim patiens: illic saevi nam dente colubri
Fixum olim, ac tetro spargentem saxa cruore
Liquerunt regem Danai: sed tempore eundem
post parvo memores, conversa mente, requirent.
Nec tamen illa, suo quamquam ductore carebat,
Turba duce Iliacis nullo bellabat in oris.
Quippe Medon it per medios, atque instruit agmen
Pulchra nothum forti quem Rhena eduxit Oileo.
Qui Triccenque habitant, & Itomes ardua in alto
Saxa jugo, Oechaliamque, ferox ubi sceptra gerebat
Eurytus, hos ducunt Podalirius, atque Macaon,
Asclepi genus, ambo insignes arte medendi.
Terdenae his ibant pulchrae longo ordine puppes.
Quae colit Ormenium pubes; fontemque Hyperearn,
Asteriumque tenet, Titanique albentia saxa,
Hos agit Eurypilus Evaemonis inclyta proles.
Hunc quadragenae puppes in bella secutae.
At qui Gyrtouenque viri, Argissamque colebant,
Ortenque, Elonenque, albisque Oloossona muris,
Instruit hos in bella bonus bello Polypoetes,
Pirithoi proles, Jovis alto a sanguine creti;
Pirithoo peperit quem nobilis Hippodamia,
Ille feras ultus qua victor luce bimembres
Egit ad Aethicum fines a Pelio alto.
It comes huic Martis clara de gente Leonteus,
Magnanimi proles Caenidae invicta Coroni.
Hos quadragenae Trojam advexere carinae.
Inde bis undenas Trojana ad moenia puppes

Ille

Ille Cypho adveniens agit acri remige Guneus.
Hunc Enienes, & armigeri, genus acre, Peraebi,
Frigida quiquè habitant Dodonae rura, ſequuntur,
Quique colunt pingues campos, & amoena vireta,
Quae ſecat, ac lenta Titareſius alluit unda;
Pulchra fluens qui ſe Penei devolvit in alveum,
Nec tamen & vitreis uſquam confunditur undis,
Sed natat in morem liquidi ſuſpenſus olivi.
Quippe etenim Stygii pars dicitur eſſe fluenti,
Quod metuunt magni jurare, ac fallere divi.
Magnetas Prothous Tentredone cretus agebat,
Qui ſaltuſque tenent virides Peneia circum
Flumina, frondoſum ſilvis & Pelion altis.
Huic quadragenae ſulcabant caerula puppes.
  Hi Danaum regeſque duceſque in bella profecti
Cum geminis Phrygium venere ad litus Atridis.
Verum aliis numero quiſnam praeſtaret in omni
Virque, & equus, vati pigeat ne dicere, Muſae.
Eumeli Pheretiadae praeſtabat equarum
Nobile par, pedibus rapidas aequare volucres
Natae ambae, ambabus unus color, una erat aetas,
Tergaque ceu tenui directa, aequataque filo.
Pieriae has olim per ſaltus pavit Apollo
Arcitenens, terrorem atrum per bella ferentes.
Omnes mole viros, & vi Telamonius Ajax
Praeſtabat longe, ſaevos dum corde furores
Irato volvens dius ceſſabat Achilles,
Nullum non animis, invicto & robore vincens
Ille, & equi regis currum cervice trahentes.
Sed tum fluctivaga moerens in puppe jacebat

Atridae iratus magno: ludebat inermis
Interea comitum manus omnis litore in ipso
Discoque, & jaculo certans, volucrique sagitta:
Alipedes at equi stabant vacuos prope currus
Abjuncti; & loton segnes, apiumque palustre
Pascebant: velis tecti de more jacebant
Myrmidonum currus intra tentoria; moesti
Illi hac, atque illac ibant per castra, ducemque
Optabant frustra, saevi & certamina belli.
Interea campis Danaum condensa ruebant
Agmina, fulgentique ardentes aere catervae:
Ut segetem cremat ingenti cum flamma sonore,
Atque ruit late immissis Vulcanus habenis.
Terra gemit subter. Veluti cum, saeva corusca
Tela manu torquens, divum rex fulgurat, alto
Et quatit in Arimis tonitru juga celsa, Typhoeo
Stravit ubi durum vasta sub rupe cubile;
Vadentum sic terra virum concussa gemebat
Sub pedibus: celeri transmittunt agmine campos.
Iris at, aerias volucri pede lapsa per auras,
Ab Jove Trojugenis venit belli, atque laborum
Nuncia. Vestibulo in Priami juvenesque senesque
Stabant, turba ingens, in coetum forte coacti.
Intulit in medios huc se dea, voce Politen
Assimulans, gnatum Priami; speculator in alto
Qui, pedibus fretus, busto senis Aesyetae
Sederat, observans Graji si litore curvo
Digressi Trojae sub muros castra moverent.
Huic similis regem alloquitur, ac talibus infit.
O pater, usque placet longis sermonibus horas

Ducere, ceu quondam placida ſub pace: nec ortum
Eſſe vides durumque, & ineluctabile bellum.
Saepe virum ſubii bellantum praelia miles;
Agmina ſed nunquam tanta uſquam, ac talia vidi.
Quot ſilvae frondes, quot praefert litus arenas;
Tot campo incedunt urbem, ac tua regna daturi
Exitio. Nunc, tu quod mando, protinus, Hector,
Exequere. auxilio multi huc venere, frequentem
Et complent urbem populi diverſa loquentes
Multimodis; nec enim lingua eſt mortalibus una.
Horum quoſque ſuus fac princeps inſtruat; unus
Quiſque ſuos princeps regat inter praelia cives.
  Sic ait: agnovit vocem, praeceptaque divae
Hector, concilium & ſolvit. mora nulla; juventus
Arma fremit: verſo panduntur cardine poſtes
Aerati, & plenis fundunt ſeſe agmina portis,
Turmae equitum, peditumque cohortes: denſa virorum
Turba ruit, magno miſcentur cuncta tumultu.
  Eſt procul ante urbem procero vertice collis
Camporum in medio; circum vaſta undique ſeſe
Planities tendit, Batieam nomine dicunt
Mortales; divi, pernicis buſta Myrinnae.
Heic ſocii primum diſcreti, ac Troica pubes,
Quaeque ſuis & ſub ducibus gens rite coacta.
  Troas magnus agit, galeaque it clarus ahaena
Hector Priamides, quem circum lecta juventus
Plurimaque, & longe bello fortiſſima ſeſe
Armat, fraxineis horrens globus impiger haſtis.
  Dardanios Anchiſiades regit inclytus armis
Aeneas, Venus Anchiſae quem pulchra creavit,

Diva hominem Idaeo in ſaltu dignata cubili.
Aeneae comites, duo gnati Antenoris, adſtant
Archilochuſque, Acamaſque, ambo genus omne periti
Armorum tractare, omni & confligere Marte.
Qui ſilvoſae habitant Idae imo in monte Zeleam
Troes, & Aeſepi dites de flumine potant,
Inſtruit hos in bella Lycaonis inclyta proles
Pandarus. huic arcum Lycius donarat Apollo.
At qui Adraſteamque, & Apaeſi moenia, & altas
Teriae linquunt rupes, Pityeaque rura,
Hos duxere, duo fratres, Adraſtus, & acer
Amphius intorto protectus pectora lino.
Queis pater ille Merops Percoſius; omnia norat
Ante alios qui fata augur praeſtantior omnes;
Ire nec ad bellum gnatos lethale ſinebat:
At monitus fletuſque ambo ſprevere paternos;
Quippe malae urgebant miſeros in funera parcae.
At quae Percoten, & Praction, altaque Ariſbae
Moenia, quae Sextum pubes, quae liquit Abidum,
Armipotens bello Hyrtacides hanc Aſius armat.
Aſius Hyrtacides a flumine Selleente
Magnis qui ad Trojam, multo & ſpirantibus igni
Vectus equis princeps e diti venit Ariſba.
Hyppothous praeit haſtiferos in bella Pelaſgos,
Pinguia Lariſſae qui rura, urbemque colebant:
Hyppothous ſimul, atque Pylaeus, martia Lethi
Teutamidae proles, fratrum par nobile bello.
Tracas agunt aſperque Acamas, & Pirous heros
Quotquot fluctiſonus complectitur Helleſpontus.
Euphemus Cicones, bello genus acre, coercet

Troezeni Ceadae claro de ſanguine cretus.
Pyraechmes curvo bellantes Paeonas arcu
Duxerat. hos Amydon, atque Axius educit ingens,
Axius, illimi late qui funditur unda.
Ibant audaci ſub rege Pylemene durae
Paphlagonum ex Enetis gentes, agreſte repertum
Eſt ubi mularum quondam genus, alta Cytori
Qui juga, montoſum qui Seſamon, atque virentem
Parthenii ad ripam pulchros coluere penates,
Cromnamque, Aegialumque, & aerios Erythinos.
Ducit Halizonos Odiuſque, & Epiſtrophus, actos
Longinqua ex Alybe, argenti fluit unde metallum.
Inſtruit at Myſos Chromis una, atque Ennomus augur;
Nec tamen augurio nigrae ſubducere morti
Se potuit, manibus domitus pernicis Achillei,
Iliacam pubem cum Xanti ſtravit in alveo.
Aſcanius, Phorciſque Phrygas duxere feroces,
Pugnae avidos, procul Aſcaniae de pinguibus oris.
Maeonas at Meſthles, atque Antiphus egit, uterque
Cara Pylemenei proles, Gygaea creavit
Quos, ut fama, palus. ſecum iidem in praelia ducunt
Magnanimos Tmolo digreſſos Maeonas imo.
At Naſtes Caras ducebat voce loquentes
Barbarica, quotquot Miletum, atque horrida Phthirum
Luſtra colunt, vada qui circum Maeandria, celſae
Et Mycales altas, nemoroſa cacumina, rupes.
Hos pugnae cupidos Naſtes agit, Amphimachuſque;
Naſtes, Amphimachuſque, Nomione cretus uterque.
Hic & bella petens aurum, ceu culta puella,
Geſtabat vecors; ſed non arcere nitenti

Eva-

Evaluit mortem lamna, confossus at amne
Corruit in medio; tulit aurum fortis Achilles.
Sarpedon Lycia populos, & Glaucus ab alta
Ducebant, Xantus celer almo quam rigat amni.

HO-

Digitized by Google

HOMERI

ILIADOS.

LIBER TERTIUS.

Sub duce quaeque ſuo cum ſeſe in praelia gentes
Inſtruxere, Phryges magno clamore movebant
Caſtra: gruum qualis vacuas it clangor ad auras;
Quae, poſtquam fugere hiemem, nimboſque, patentis
Oceani denſae magno ſuper amne feruntur;
Et, vernum arctois veniens de partibus agmen,
Pygmaeis cladem que viris, & funera portant.
Parte alia taciti ſpirantes robur Achivi
Ibant, auxilium ſibi mutua ferre parati.
Ut nebulam Notus offudit ſi montibus, ipſa
Nocte magis furi gratam, pecoriſque magiſtris
Inviſam; ſpatii vix proſpicit ante viator,
Quantum unus poſſit lapidis pervadere jactus:
Sic pedibus ſubter vadentum in praelia pulvis
Tollitur, horreſcitque atra caligine campus.
Jamque adeo magis atque magis condenſa propinquans
Hinc acies atque hinc, ſeſe ad certamina belli
Aptarat, pugnamque invadere torva parabat.
At Paris ora deo ſimilis proceſſerat ante
Primam aciem. ille, humero pardi maculoſa retorquens
Terga, gerit dorſo pharetramque, arcumque ſonantem,
Auratum aſt enſem lateri; dextraque coruſcat

Bina

Digitized by Google

Bina manu longo praefixa haſtilia ferro,
Et Danaum primos veſana voce laceſſit,
Atque jubet ſecum forti decernere pugna.
Hunc ſimul ac vidit Menelaus vana tumentem
Ire gradu magno, Troum & praecedere turmas.
Eximium ceu cum ſilva leo corpus in alta,
Aut capream, aut cervum ſurgentem in cornua, nactus,
Jejuno fremit ore tuens, gaudetque, vorare
Et furit arreptum; non acres ille moloſſos,
Non metuens juvenum clamorem ac tela ſequentum:
Sic, Parin ut vidit, Menelaus gaudia corde
Vix capit, atque, avidus ſcelerato a ſanguine poenas
Sumere, deſiluit curru bellator ab alto,
Atque pedes peditem contra parat obvius ire.
At Paris, ut vidit fulgentem inſignibus armis
Atriden Graja ex acie procurrere, viſu
Contremuit ſubito perculſus, nigraque vitans
Fata, pedem retulit, ſociumque receſſit in agmen
Pallidus. Ut gradiens dumoſo in monte draconem
Qui videt, ac retro citus abſilit; inficit ora
Pallor; membra tremunt gelido concuſſa pavore:
Haud ſecus adſpectu Menelai exterritus ille
Trojugenum in turmas, & denſa in tela refugit.
Hector at haec cernens, non irae parcere, voci
Nec potuit; dictis fratrem & proſcidit acerbis.
Foede animum, faciem pulcher Pari, mollis, amator,
Docte malas tantum nuptis componere fraudes;
Debueras nunquam vel naſci, fata ſubire
Vel puer, ac primo caelebs exſtinguier aevo.
Id vellem, & ſatius multo foret, omnibus iſto

Quam praebere modo Grajis riſum, atque cachinnos.
Nam certe, ut formam videre, habitumque, putarunt
Eximium ante alios ferri, multiſque futurum
Exitio: enervem nunc te ſenſere, ſuumque
Errorem, ac vanos laeti riſere timores,
Tamne igitur mollis metiri claſſibus aequor
Audebas, turba comitum ſtipante, domoſque
Externas temerare, Apiaque abducere terra
Belligerae nuptam gentis; populoque, patrique
Triſte tuo exitium, magnum & tibi dedecus ipſi.
Quo fugis? Atriden paullum conſiſtere contra
Ne pigeat. noſces quae tecum eſt foemina, quali
Nupta viro fuerit: noſces; nec plectra, ſonantes
Nec citharae, Veneris nec munera grata, madenſque
Caeſaries myrrha, facies nec pulchra juvabit,
Cum ſtratus volvere cruento in pulvere. Troes
At lenti nimium, & faciles, timidique; jaceres,
Ni foret id, lapidum nimbo ſuperobrutus, & jam
Tot patriae lueres ſcelerato ſanguine damna.
Cui Paris: Objurgas me quando jure, quid, inquit,
Iraſcar? ſedenim tibi cor ſub pectore firmo eſt
Indomitum. findens lignum ut navale ſecuris
Dura ſubit, dextramque viri juvat incita, robur
Uſque augens: ſic dura tibi, ſic neſcia flecti
Mens viget, haud ullis unquam concuſſa periclis.
Ne mihi dona tamen, quae contulit aurea Cypris,
Objice. dona deum nulli ſpernenda. faventes
Quae praebent ſuperi, fatua quis mente recuſet?
Nunc, ſi me bellare jubes, ac tendere in hoſtem;
En age fac ſedeant Teucrique, Argivaque pubes.

Solus

Solus ego in medio, Mavortius & Menelaus
Deque Helena, & cunctis opibus pugnabimus acri
Marte. utri tandem cedet victoria, gazam
Ille omnem, thalamoſque Helenae ſibi laetus habeto.
Arma alii, atque iras ponent: ac, foedere pacto,
Vos Trojae muros, ac pinguia rura coletis;
Illi Argos longe in patrium, & ſua tecta redibunt.
Haec Paris: auditis gaudet ſermonibus Hector;
Et volat in medium laetus, Troaſque ruentes,
Tranſverſam opponens, bellator continet, haſtam.
Conſiſtunt omnes, ut juſſi, ac ſcuta reclinant.
At parte ex alia ſaxis, crebriſque petebant
Miſſilibus viſum Danai: ſed major Atrides
Exclamans turbam compreſſit voce furentem.
State, viri: cohibete iras, & parcite ferro:
Dicere criſtatus quiddam parat omnibus Hector.
Sic ait: imperio parent, vocemque manuſque
Continuere viri; coepit cum talibus Hector:
Audite, o Troes, Danaique, haec, dicere mandat
Quae Paris, ille caput, belli fons ille nefandi.
Ponere tela jubet pariter Troaſque, & Achivos;
Seſe ait in medio cum belligero Menelao
Deque Helena, & cunctis opibus certare paratum.
Utri laeta feret palmam victoria, gaza
Hunc omni, atque Helenae taedis, thalamoque potiri;
Foedere nos pacto jungi, ac ſecedere ab armis.
Talia Priamides; arrectis turba ſilebat
Auribus, atque animis. Menelaus talia contra.
Me quoque, Grajugenae, Troeſque, audite, moleſtus
Quem dolor hic tangit prae cunctis, quique dirempta

Veſtra

Veſtra velim tandem certamina. Multa tuliſtis
Nanque mala ob rixamque meam, Paridiſque nefandum
Ob ſcelus, unde omnis nata haec diſcordia primum eſt.
Nunc utri ſua fata necem, divique pararunt,
Occidat: immani vos finem imponite bello.
Ite, agnos, Teucri, ferte; albi velleris agnum,
Atri agnam, Soli, ac Terrae: nos parte feremus
Ex alia, quae rite deum cadat hoſtia regi.
Praeterea huc Priamum duci volo, juret ut ipſe
Cuncta ſenex, ne magna Jovis quid foedera turbet.
Gnati etenim haud metuunt divos violare, fidemque;
Et levis eſt, fluitanſque ſuo ſinu pondere nutat
Mens juvenum. cum pacta ſenex componit, utriſque
Conſulit ille, tuens quod rerum eſt ante, retroque.
  Sic ait; at Graji laeto, Troeſque probarunt
Dicta ſimul fremitu, triſtique imponere bello
Sperabant longo tandem poſt tempore finem.
Ergo citos retro bijuges egere; locarunt
Et vacuos campo in viridi longo ordine currus;
Armaque depoſuere humeris, juxtaque reclinant
Denſa ſolo: in medio pars agri parva relicta eſt.
  Tum geminos Hector praecones mittit in urbem,
Atque jubet ferrique agnos, Priamumque vocari.
Nec minus ad naves Agamemnon currere juſſit
Talthibium, ac portare agnum: paret citus ille,
Contentoque volans curſu praecepta faceſſit.
  Iris at interea celeri pede nuncia venit
Miſſa Helenae; illa genas, habitumque, & verba ſorori
Hectoreae ſimilis, Priami quae pulchrior omnes
Vincebat longe gnatas, Helicaonis uxor

Laodice. haec Helenam tectis invenit in altis,
Dum pulchro ingentem pingit ſubtemine telam,
Intexens operi, quos Graja, & Dardana pubes
Ipſius ergo habuit duro ſub Marte labores.
Quam prope ſtans Iris blanda ſic voce locuta eſt:
Nympha, veni, rerum ut videas miranda. ruebant
Qui modo per campos, avidi committere pugnam,
Troeſque, ac Danai, ſubito ſedere quieti:
Arma ſilent, clypeis acclinant corpora, juxta
Graminea tellure haſtas fixere trementes.
At Paris in medio, Mavortius & Menelaus
De te pugnabunt. uter utrum vicerit armis,
Illum perpetuo conjux addicta ſequere.
Sic ait; ac Nymphae ſuccendit corda parentum,
Atque viri, & patriae dulci telluris amore.
Nec mora, tecta caput lino candente, relinquit
Foemineum penetrale; atque alto e limine, obortis
Uda oculos lacrimis, proceſſit; pone ſecutae
Sunt dominam geminae forma praeſtante puellae,
Pulchros ampla oculos Clymene, Pittheis & Aethra.
Confeſtim Scaeae venere ad limina portae.
Heic Priamus, patreſque alii, Panthuſque, Thymoeteſque,
Et Lampus, Clytiuſque, Hicetaon clarus & armis,
Ucalegonque, ac Antenor, bonus auctor uterque
Conſiliis, procerum primi, de more ſedebant
Moenibus in celſis; longo jam debilis aevo
Turba, & iners bello; ſed coetu arguta coacto
Promere ſuavidicas facundo e pectore voces.
Quales per ſilvam, denſa & virgulta ſedentes
Arborea dulces cantant ſub fronde cicadae:

Tales

Digitized by Google

Tales dardanii proceres praecelſa tenebant
Moenia, turris ubi ſe caeli attollit in auras
Ardua. quo celeri feſtinam evadere greſſu
Ut videre Helenam, ſubmiſſa haec dicere voce
Mirantes inter ſeſe coepere: Puella
Pro tali haud mirum Troas, Grajoſque labores
Ferre diu tantos, pulchro quae morte carentes
Ore deas aequat: ſed enim vel talis Achaeas
Puppibus in celſis procul hinc decedat in oras;
Nec nobis, gnatiſque malam ferat improba peſtem.
Haec alii: at Priamus venientem comis amica
Voce vocat: Propius me accede; heic, filia, mecum
Conſide; ut veterem ſponſum, caroſque propinquos,
Et notos videas. non tu lacrimabile bellum
Hoc mihi fers, magni ſed laevo numine divi.
Huc ades, atque doce, qui denſos inter Achivos
Ille vir incedit, vultuque habituque verendus
Ante alios, quiſnam eſt? procero vertice ſunt qui
Altius attollant ſeſe; nec tempore in ullo
Ipſe tamen vidi quemquam, cui tanta decoro
Fulſerit in vultu majeſtas, formaque totum
Ornarit corpus tanto regalis honore.
Demiſit mulier vultum pulcherrima, & alto
Corde trahens gemitum: ſocer o veneranda, mihi mors
Illa utinam miſerae placuiſſet luce, tuum qua
Huc gnatum comitans, thalamum, fratreſque, mearum
Et dulces comitum coetus, natamque reliqui
Unigenam. haec propter cogor nocteſque dieſque
Infelix angi, largo & tabeſcere fletu.
Verum age, jam, quod aves audire, ac noſcere, dicam.

Ille vir, Atrides Agamemnon; optimus idem
Rexque, & bellator, ſceptroque inſignis, & haſta,
Atque meus, ſi forte meum fas dicere, levir.
Sic ait: at regem ſenior miratus; Atrida
Fortunate, inquit, felicibus edite fatis,
Certe ingens numerus pubis tibi paret Achaeae.
Vitiferas Phrygiae veni olim pinguis in oras;
Atque Phrygum vidi turmas, tot milia campis
Denſa equitum, populos Otreique, & Mygdonis, ingens,
Agmen Sangarii tendens prope fluminis alveum.
His & ego ſociuſque aderam, auxiliumque ferebam,
Venere infeſtis quo tempore Amazones armis;
Nec numero tamen illa acies aequabat Achivos.
Tum, Laertiaden cernens; Dic, inquit, & illum
Vertice qui paullo minor eſt Agamemnone, at idem
Latior atque humeris, atque amplo pectore, pingui
Arma ſolo cui ſtrata jacent oneroſa: virorum
Ipſe (aries ceu villoſus per ovilia plena)
Hac illac, magno ſpectandus corpore, fertur
Per cuneos, lento & figit veſtigia greſſu.
Haec Priamus; formoſa Jovis cui nata viciſſim
Pauca refert: Laertiaden, rex, cernis Ulyſſem,
Ingenio quem ſolerti, vafrumque, catumque
Ante alios, Ithaca in celſis tulit aſpera ſaxis.
Excipit Antenor: Vera iſthaec, nympha, locuta es.
Quippe, olim huc miſſus venit cum dius Ulyſſes
Te propter, flavuſque una Menelaus, utrumque
Excepi hoſpitio, fovi & complexus amice,
Amborum & potui mores, ac noſcere ſenſus.
Qui poſtquam in Teucros coetu venere coacto;

Cum

Cum ſtabant, ſocium procero corpore Atrides
Vincebat; ſed cum flectebant membra ſedentes,
Atriden ampla ſpecie vincebat Ulyſſes.
Inde, ubi coeperunt prudenti e pectore dicta
Promere, feſtinans Menelaus dicere amabat
Pauca, ſed argute, verborum haud largus, aberrans
Propoſita & nuſquam juvenis juveniliter ab re.
Aſt ubi ſurgebat mirus vi mentis Ulyſſes,
Principio, terrae defigens lumina, ſtabat;
Nec ſceptrum tacitus retrove, aut ante movebat,
Attonito ſimilis. fatuum nil ſcire, vel atra
Bile jecur plenum iraſci, atque haerere putares.
Verum, ubi mittebat magnam alto e pectore vocem,
Et denſa hibernae fundebat verba per auras
More nivis; non eloquio contendere Ulyſſi
Eſſet quiſquam auſus mortalis: jamque decorum
Os, formae auguſtum nemo & laudabat honorem.
Magnum deinde ſenex Ajacem vidit; &, Ille
Quiſnam, inquit, praeſtans immani corpore, cunctos
Qui capite, atque humeris ſupereminet unus Achivos?
Illa refert: Ajax ingens, arx gentis Achaeae.
Contra autem Idomeneus, Cretaeis ductor ab oris,
Ille deo ſimilis, procerum quem denſa corona
Circumſtat. patriis venientem a finibus, aede
Saepe, virum, in noſtra fortis Menelaus amice
Excepit, multoque habuit veneratus honore.
Hinc alios etiam noſcoque, & nomine poſſum
Dicere quemque ſuo: geminos per denſa requiro
Agmina ſed reges nequidquam; Caſtora, nemo
Alipedes cui certet equos agitare, gravique

Adſuetum heroas Pollucem ſternere caeſtu;
Quos mihi germanos idem genuere parentes.
Manſeruntne domi pulchra in Lacedaemone? ponto
Anne huc fluctivagis advecti puppibus, inter
Verſari Danaum reges, oculoſque virorum
Ferre, meam propter noxamque, & probra, verentur?
Sic ait; aſt illos ambo Lacedaemone in alta
Atro nigra ſinu tellus complexa tenebat.
Interea mediam praecones juſſa per urbem
Sacra ferunt; agnos, album, nigramque; caprino.
Almae laetificos & vitis in utre liquores.
Fulgentem cratera Idaeus, & aurea geſtat
Pocula: verba ſeni adveniens qui talia fatur:
Surge age, Laomedontiade, regum optime, nam te
Trojugenum, ac Danaum proceres communiter orant,
Extra urbem in campum deſcendas; foedera praeſens
Ut ferias; pactamque fidem, conventaque firmes.
Nam longis pugnare haſtis Paris, ac Menelaus,
Turba omni ſpectante, parant de conjuge. multae
Victorem gazae, ac mulier formoſa ſequetur.
Junget amicitiam pacto gens foedere Graja,
Noſtraque: nos Trojam placida ſub pace colemus;
Illi Argos laeti ad patrium, & ſua tecta redibunt.
Talibus ille: ſenex, perculſo pectore, fidis
Juſſit equos jungi a ſociis: moeſtuſque parato
Membra locat curru, & manibus molitur habenas.
Antenor currum ſcandit comes, ocyus una
Hi bijugis Scaeae vecti extra limina portae
Extulerunt ſeſe trepidi, campoque volabant.
Inde ubi venere ad Troas, Danaoſque, relicto

Pro-

Digitized by Google

Procedunt curru in mediam, quae ſola patebat,
Planitiem: contra major proceſſit Atrides,
Et ſapiens Ithacus verſuto corde. miniſtri
Admorunt pecus interea, miſcentque liquores
Vitigenos; puroque hauſtas de flumine lymphas
Dant manibus regum. tum cultrum eduxit Atrides,
Magnae aptum vaginae enſis quem ferre ſolebat.
Agnorum hoc ſummos media inter cornua villos
Praecidit; Troum, ac Danaum quos rite tulere
Principibus circum praecones. extulit ambas
Atrides caelo palmas, mediuſque virorum
Fudit clariſonas imo de pectore voces:
Summe deum,atque hominum rex,& pater,optime,& idem
Maxime, in Idaeo regnas qui vertice; tuque
Sol, qui cuncta vides, cuncta audis; Flumina, Tellus,
Plectitis & quicumque hominum perjuria divi
Sub terra, veſtrum numen teſtamur utrique:
Vos rata, di, ſervate omnes haec foedera in annos:
Sternere Alexandro Menelaum ſiqua dabit ſors,
Connubioque Helenae victor, gazaque fruatur;
Nos longe hinc patrias victi ſolvemus ad oras.
Sternere Alexandrum Menelao ſiqua magis ſors
Annuerit, reddent Helenamque, ablataque Troes
Omnia; praeterea, quantam decet addere, multam
Victi addent, venturo etiam quae perſtet in aevo.
Hanc Priamus, natique actutum ſolvere multam
Si renuent, certam eſt numquam ſecedere ab armis,
Urbs tandem everſis dum concidat Ilia muris.
Haec fatus jugulat pecudes, ſectoque trementes
Gutture ſternit humi exanimas; cratere liquentis

Hauſta meri e magno dehinc libant dulcia dona,
Atque preces, & vota pio de pectore fundunt.
Aſt aliquis Troumque, & Achivum talia ſecum:
Magne deum genitor, dique omnes, foedera quiſquis
Sacra prior franget, fuſa haec ut vina, cerebrum
Diffluat in terram ſic illius, atque nepotum,
Uxoreſque alias captae ducantur in urbes.
Talia dicebant: votis non praebuit aurem
Juppiter, inque leves vertit dicta irrita ventos.
Poſt haec, Dardanides Priamus ſic farier orſus:
Audite haec Troeſque, & Graji mentibus aequis.
Ipſe hinc Iliacas abeo digreſſus ad arces;
Nec gnatum forti congreſſum cernere Atridae
Suſtineo. cui fata parent nunc triſtia letum,
Di norunt, novit pater, & rex ille deorum:
Sic ait; impoſuitque agnos, & ſueta locavit
Membra ſenex curru, manibuſque adduxit habenas.
Antenor juxta ſcandit, pariterque feruntur
Ad muros, moeſto dejecti lumina vultu.
Interea hinc ingens Hector, hinc dius Ulyſſes
Campum ad certamen dimenſi rite parabant;
Atque virum jactas aerata in caſſide ſortes
Quaſſabant; prior ingentem quis mitteret haſtam.
At populi tolluntque manus, divoſque precantur:
Atque aliquis: Divum rex Juppiter, auctor utervis
Attulit hunc Troum genti, Grajiſque laborem,
Da, pater, obſcurum hinc abeat confoſſus ad Orcum:
At nobis pacemque, ac foedera firma relinquat.
Haec illi: at ſortes agitabat Martius Hector,
Ipſe manu magna quatiens averſus. in auras

Conti-

Continuo galea Paridis ſors exit ab ima.
  Conſedere acies ambae pulchro ordine, currus
Quiſque ſuos, atque arma ſolo rutilantia, juxta,
Dius Alexander mediis in milibus aere
Induit ad torvi ſeſe certamina Martis.
Principio leves ocreas dat mollia circum
Crura, nitens argento apte quas fibula mordet.
Dehinc thoraca gravem, ſolitus geſtare Lycaon
Quem frater, membris olli par, pectora circum
Induit; hinc lateri fulgentem ſubligat enſem
Demiſſum ex humero; ſcuto dehinc inſerit aptans
Ingenti laevam, ſolidoque ad tela: comantem
At capiti galeam ſetis imponit equinis;
(Horrendum in ſummo nutabant vertice criſtae)
Tum poſtremo habilem dextrae, vi corripit haſtam.
  Nec minus ex alia claro Menelaus in aere
Parte micat, ſaeviſque acer ſeſe inſtruit armis.
Inde ubi uterque ſuos inter ſe ad bella paravit,
Torva tuens vacuum lentus procedit in aequor.
Arrexere animos Troes, Argivaque pubes
Attoniti. ingentes immani pondere quaſſant
Illi haſtas; longe nec diſtant; fluctuat atrox
Ira intus, furor incenſo micat efferus ore.
Primus ibi toto connixus corpore telum
Dius Alexander contorſit. miſſa per auras
Haſta volat ſtridens, clypeoque excepta rotundo
Horrendum inſonuit, ſed non & rumpere durum
Aes valuit, ſummoque inflexa umbone pependit.
  Inde grave Atrides aerata cuſpide robur
Librans, caelicolum regem ſic ore precatur.

Da,

Da, pater, ulciſci, laeſit qui me improbus ultro
Nil meritum. tu ſterne meis, tu, magne, ſceleſtum
Sub manibus; ventura etiam quod noverit aetas;
Nec velit hoſpitium temerare, ac fallere dextram,
Officium & penſare probro. Sic deinde locutus
Ingentem magnis conjecit viribus haſtam.
Tranſiit & clypeum, tot ferri terga, tot aeris,
Loricaeque moras vibranti cuſpis acuta
Aere infixa, levem & tunicam juxta ilia: flexo
Ille tamen mortem devitans corpore, vulnus
Letiferum eluſit. ſtricto citus advolat enſe
Atrides; conum galeae, criſtaſque comantes
Et ferit aſſurgens: tenues at fractus in auras
Diſſiluit mucro, dextramque reliquit inermem.
Suſpexit caelum Atrides, & pectore ab imo
Has magno voces gemitu dedit; heu! mage laevus,
Atque nocens nemo eſt unus te Juppiter, omni
E divum numero, tibi ſupplex luſus inani
Spe ſum; nec licuit ſcelerato a ſanguine poenas
Sumere. diffractus mucro eſt; nec pertulit ictum
Haſta mihi, valido fruſtra contorta lacerto.
Sic ait; atque juba comptam furiatus equina
Involat in galeam, prenſumque trahebat Achivam
Intra aciem raptans: galeae retinacula molli
Aurea quae mento ſuberant, juvenile reducto
Angebant loro guttur: ſed victor ad ipſos
Pertrahere haud potuit ſocios, & laude potiri
Eximia, longo nec finem imponere bello.
Nata Jovis magni ſenſit Venus, ipſaque caelo
Adveniens rupit lorum dea: caſſis ahena

At,

At, capite exempto, victorem eſt ſola ſecuta.
Quam, ſimul ac vacuam vidit, projecit Achivos
Contortam in medios: ſocii tellure jacentem
Suſtulerunt. aſt dira fremens Menelaus in hoſtem
Irruit; ac magnam quaſſabat turbidus haſtam.
Tum Cypris (nam quid nequeat dea?) protinus illinc
Priamiden longe rapuit, multamque paventi
Offudit circum nebulam; fractumque labore
Ipſa ſuis manibus thalamo in fragrante locavit.
Inde abit, arceſſitque Helenam; quam nacta ſedentem eſt
Aeria in turri. dextra, laevaque frequentes
Dardaniae matres aderant. tum diva prehendens
Ambroſium furtim peplum concuſſit; at ora
Diſſimulat, cultumque deae, ſeque induit aſtu
Rugoſam in vetulae faciem, Lacedaemone lanam
Quae curare illi, prae cunctis grata, ſolebat.
Huic ſimilis blanda Venus eſt ſic voce locuta,
  Nympha,veni ad tua tecta;Paris vocat, ille ſuperbum
Ingreſſus thalamum, formaque, & veſtibus aureis
Effulgens; reducem nec dixeris eſſe cruenti
E medio, pugna functum, certamine Martis:
Verum aliquo ad choream laetum ſe ferre, relicta
Aut chorea, feſſum dulci ſediſſe labore.
  Sic ait; inceditque animum ſub pectore. pulchrae
Illa oculos, pectuſque, & colla nitentia divae
Agnovit; ſubitoque adſpectu exterrita: Fraudes
Anne alias miſerae nectis, dea ſaeva, paraſque
Maeoniaeve aliquam, Phrygiae vel ducere in urbem;
Atque alii, ſi forte virum quem diligis illic,
Tradere me? patrias victor Menelaus in aedes

Ne

Digitized by Google

Ne captam abducat, venisti huc nempe, malasque
Insidias vafra moliris mente, dolosque?
I, Paridis tibi tanta tui si cura, beatam
Caelicolum vitamque, viasque oblita, sedeto
Usque virum juxta; coetu & secreta deorum,
Fle simul, & carum serva caput omnibus annis,
Illius evadas donec vel serva, vel uxor.
Ipsa quidem nec eo, quo me vocat improbus, ire
Nec fas; objiciant probrum ne Troades olim,
Totque graves cumulent, patior quas anxia, curas.

Cui furiis incensa Venus: Jam parce, furores
Parce meos, inquit, te contra stulta ciere,
Quam te amo, ne incipiam posthac odisse; struamque
Triste odium Danaum, Trouumque in pectore, nulli
Non invisa malo pereas ut denique fato.

Sic ait: at mulier gelido tremefacta pavore,
Peplo tecta caput candenti, murmure nullo
Inde abit; ac, ducente dea, gressum extulit: illam
Nec turri sensere egressam Troades alta.

Inde ubi Alexandri celsa intra limina ventum est;
Continuo famulae sua quaeque ad munia versae:
Illa domus altum scandit penetrale, nitenti
Intulit & sese thalamo. cui Cypris eburna
Ipsa manu sellam posuit, nymphamque sedere
Jussit Alexandrum contra. Jove nata resedit,
Atque, solo figens oculos aversa, fugacem
Increpuitque virum, rupitque has pectore voces:
• Nempe redux bello venisti; occumbere leto
Quem fuerat satius, scelerumque expendere poenas
Ense viri domitum fortis, cui nupta marito

Ante

Digitized by Google

Ante fui, at certe Menelao fortior eſſe
Vi, manibus, certaque haſta jactare ſolebas.
I nunc, i, ſtulta Menelaum mente laceſſe
Rurſus deterior. quin, ſi ſapis, obvius acri
Ire viro, noli male cautus; neve laceſſe
Imbellis fortem; nec te domet ocyus haſta.
Haec fanti retulit contra Paris: O bona, parce
Jurgari, & probris me fruſtra inceſſere, conjux.
Magnae ope nunc vicit me pugnans ille Minervae;
Illum ego vincam alias: nam mi quoque bella gerenti
Divi adſunt. praeſtat nunc, pugna atque hoſte relicto,
Ceſſare heic paullum tecum, & requieſcere; ſaeva,
Truxque mihi tanto quae mentem incendis amore,
Quanto arſi, patria quando Lacedaemone raptam
Puppibus avexi, & Cranaes in litore primum
Te mihi connubio junxi, taedaque jugali.
Sic ait, exſurgitque, petens & ſtrata praeibat;
Illa virum parens notum in penetrale ſecuta eſt.
Interea hac illac per turbam curſat Atrides,
Ille ferae ſimilis; nanciſci ſicubi pulchrum
Quiret Alexandrum. quaeſitum oſtendere nemo
At poterat Tros, vel ſocius. celare latentem
Nollet enim quiſquam, letoque arcere, ſuorum,
Inviſum cunctis aeque, atrae ac limina mortis.
Ergo haec in mediis Agamemnon milibus infit:
Audite o Troes, ſociique haec mentibus aequis.
Certa quidem forti victoria ſtat Menelao.
Vos Helenam, raptamque una jam reddite gazam:
Addite dehinc multam, noxa quae digna videri
Poſſit, & ad feros memoret quam fama nepotes.
Haec ille. at laeto plauſerunt murmure Achivi.

HOMERI ILIADOS.

LIBER QUARTUS.

DI Jovis interea tecto in stellante sedebant,
Auro ubi clara micant penetralia: nectar at Hebe
Miscebat formosa. illi, dum pocula in orbem
Traduntque, accipiuntque manu, Trojana tuentur
Moenia, & instructas prato in florente phalanges.
Talibus heic dictis Junonem incessere coepit
Juppiter, atque joco Veneri conferre molesto:
Usque favent geminae flavo divae Menelao,
Juno Argiva, potens & bello Pallas; at ambae
Secretaeque sedent longe, gaudentque tuentes
Praelia nequidquam. contra festiva Dionas
Filia semper adest Paridi, praesensque repellit
Fata viro. quem nunc medio e discrimine leti
Eripuit, patriasque ferens avexit in aedes.
Certa tamen forti victoria stat Menelao.
Nunc, his quem deceat rebus jam ponere finem,
Consulite in medium; rursusne incendere tristi
Marte animos placeat, sancire an foedera pacis.
Hoc si forte placet cunctis, Priamique manebit
Urbs, Helenam & patrias ducet Menelaus ad oras.
Juppiter haec. tacitae mussant, saevumque furorem
Alto corde premunt Juno, & Tritonia Pallas;

Quae,

Quae, mala Trojugenis irato in corde parantes,
Contiguae divum coetu in fulgente ſedebant.
Nata quidem, indomitus licet intus ferveat atro
Felle dolor, nihil auſa tamen patrem hiſcere contra:
Juno iram haud tenuit, rupitque has pectore voces:
Immitis quidnam dixti Saturnie? longus
Ergo mihi fuerit labor irritus? ergo profuſus
Incaſſum ſudor, quem fudi feſſa viarum,
Ipſa, & equi; populos inſto dum cogere in arma,
Exitio Priamum tota cum gente daturos?
Perge: deum ſed enim ſtabit ſententia contra.
Cui pater ingenti reſpondit concitus ira:
Saeva, tibi quidnam Priamus, Priamique propago
Tota malae tantum noxae infert, Ilion uſque
Eruere, & fundo cupias ut vertere ab imo?
Quippe, urbem Troum, atque domos ingreſſa, vorares
Crudum ſi Priamum cum gnatis, effera credo
Vis animi, atque iſtaec tum demum poneret ira.
Verum age, fac quidquid libitum. contendere tecum
Nolo equidem, ne noſtra nimis certamina gliſcant.
Tantum audi, ac penitus, quae dico, mente reconde.
Ipſe etiam ſi forte velim tibi gentis amicae
Urbem aliquam iratus vaſtare, ac vertere; ferto
Aequa mente, meis & parce obſiſtere coeptis:
Sponte tibi hanc ut ego nunc urbem largior, etſi
Corde angor, genus atque pium male perdere durum eſt.
Quotquot enim ſub ſole urbes, caeloque coluntur
Aſtrifero, has inter nulla eſt mihi gratior uſquam,
Quamque magis foveam, praeſtanti & digner honore,
Quam Troja, & Priamus, Priami & gens inclyta bello:

Ara

Ara ubi non unquam dapibus mea, non caret unquam
Aut pingui fumo, aut largo libamine; prole
Terrigenum a parva ſerimus quae munera divi.
  Juppiter haec: contra Juno cui talia fatur:
Tres habeo, caras prae cunctis urbibus, urbes,
Argosque, & ditem Spartam, lataſque Mycenas.
Harum inviſa tibi ſiqua eſt, fueritve, licebit
Evertas. Equidem patiar, nec, magne, reſiſtam,
Rex, tibi; nec, vellem ſi forte reſiſtere, quidquam
Proficerem: longe praeſtas nam viribus omnes.
Attamen & meus in ventos ne ſudor inanes
Caſſus eat, neve orſa cadant abrupta, videndum eſt.
Ipſa etiam dea ſum, quo tu de ſemine creta;
Me quoque Saturnus genuit, praeſtoque deabus
Longe aliis claroque ortu, claroque Hymenaeo.
Una vocor tua nam, divum es qui maximus, uxor.
Verum haec nos inter cedemus mutua uterque,
Ipſa tibi, mihi tu. divum faciliſque, volenſque
Turba omnis, placeat quo ducere cunque, ſequetur.
Tu flavae interea potes hoc mandare Minervae:
Trojugenum, Grajumque acies petat, & male cautos
Gnara modi exacuat Troas, quo laude ſuperbos
Jam parta, laedant, neglecto foedere, Achivos.
  Haec dea; cui facilis divum pater, atque hominum rex
Paruit; ac gnatae confeſtim talia mandat.
  Trojugenum, Grajumque acies pete, nata, relata
Et laetos, fac, laude armis inceſſere Troes
Incipiant ultro, neglecto foedere, Achivos.
  Sic ait: & cupidae ſtimulos pater addidit acres.
Ergo cita e ſummo dea ſe demittit Olympo.

Qualis

Qualis stella, polo ardentem Saturnius alto
Quam misit, nautis monstrum, pubive virorum
Armigerae, ingentes caeli secat ignea tractus;
Scintillae absistunt, longo via limite fulget:
Talis ab aetherio stellantis vertice Olympi
Delapsa in medium Pallas. stupor altus Achivos,
Et Troas pariter, monstrum ut videre, tenebat.
Atque tuens aliquis, suspensa mente, sodalem:
Triste vel, ajebat, bellum, pugnasque novabit,
Vel gentem placido componet foedere utramque
Juppiter, & pacem qui temperat aequus, & arma.
Haec monstrum admirans aliquis Danaumque, Phrygumque.
Illa viro similis medios se protinus infert
Trojugenum in cuneos, fortem vultuque, habituque
Laodocum & simulans, longaevo Antenore cretum,
Hac illac ibat densa inter milia, si te
Forte, Lycaonide, nancisci, Pandare, posset.
Tandem est nacta virum. stabat bellator in armis:
Densi circum aderant comites, clypeata juventus,
Aesepi a ripis regem quae in bella secuta.
Hunc prope stans verbis affata est Pallas amicis.
Visne mihi parere, Lycaonis inclyta proles?
Satne tibi virtutis inest in pectore, fortem
Haud dubites misso Menelaum ut figere telo?
Eximiam certe laudem, atque ingentia ferres
Praemia. nil Teucris, Paridi nil carius uno
Te fuerit; donis qui te cumulabit opimis,
Ille tuo Atriden Menelaum viderit arcu
Si domitum imponique rogo, flammaque cremari.
Quare age, jamque virum letali fige sagitta.

Ante tamen Phoebo, Lycia qui cretus in alta eſt
Arcitenens, fac vota libens, cum celſa Zeliae
Moenia contigeris victor, ſedeſque paternas
Primigenis facturum agnis praepinguia ſacra.
Haec effata, animum dementi vafra Minerva
Impulit. Ergo arcum depromit, grandia capri
Cornua ſilveſtris; quem, ſaxo prodit ab alto
Dum citus, exceptum telo trans pectus adacto
Fixerat: in rupem moribundo corpore pronus
Corruit. in palmos prodibant cornua fronte
Celſa bis octonos: quae multa ſedulus arte
Laevavitque faber, fulvoque incluſit in auro
Hinc apices atque hinc geminos. hunc protulit heros,
Contendenſque manu ſolerti acclinat ad ipſam
Tellurem. ſcutis regem texere ſodales
Condenſi; Grajum pubes conſurgere in arma
Ne prius inciperet, ſaevo quam miſſile ab arcu
Effugiens certo Menelaum figeret ictu.
Inde manu pharetramque aperit, volucremque ſagittam
Deligit, haud unquam miſſam, duroſque nitenti
Sub ferro luctus, & vulnera ſaeva gerentem.
Hanc ubi depromſit, nervoque aptavit equino,
Vota facit Phoebo, Lycia qui cretus in alta eſt,
Primigenam agnorum ſobolem, praepinguia ſacra,
Spondens, cum patriam remearit victor ad urbem.
Inde arcum laeva tenuit, dextraque ſagittam
Cum nervo adduxit pariter, dum tangeret ipſa
Arcum acie ferri; dextra, nervoque papillam.
Protinus inſonuere aurae, fugitque volucre
Horrendum ſtridens medios telum inter Achivos.

Nec

Nec te di expertem auxilii, Menelae, potentis
Immemores liquere tamen; non filia magni
Magna Jovis. telum pro te ſtans depulit ultro
Illa manu letale, inhibens a corpore: muſcam
Mater ut inſtantem pueri cum pellit ab ore,
Dum media placidum carpit de luce ſoporem.
Diva manu telum flexit, qua fibula balteum
Aurea mordebat, thorax qua ſe objicit ingens
Aere rigens duplici: ſed magni textaque baltei,
Thoraca & geminum pervaſit ferrea cuſpis,
Et quae ſubter erat, firmum tela omnia contra
Munimen, lamnam. qua vis infracta morante
Languit immanis ferri, proceſſit at ultra
Hanc etiam, & ſummum perſtrinxit denique corpus.
Tum roſeus fluxit non alto a vulnere ſanguis.
Puniceo veluti niveum ſi Maeonis oſtro,
Maeonis, aut Carum ſolers de gente puella,
Tinxit ebur, celerum quod malas ornet equorum;
Et poſitum in thalamo ſervat, ſibi plurimus illud
Optat eques: regi poſitum ſervatur at intus,
Et geſtamen equo, decus & praeſigne vehenti:
Sic, Menelae, tibi pulchro madefacta rubebant
Et femora, & ſurae molles, talique cruore.
Purpureo at fratrem perfuſum ut ſanguine vidit,
Horruit atque genas Agamemnon palluit: aeque
Horruit adſpectu Menelaus & ipſe; volucris
Sed poſtquam vidit nervumque, hamoſque ſagittae
Exſtantes, rediere animi, timor omnis abactus.
Interea fratrem dextra tenet, ac furit altos
Pectore dans gemitus Agamemnon. plurima circum

Turba gemit: queſtus ille hos fundebat ab ore.
Ergo haec heu pepigi, frater, tibi foedera, mortem
Quae ferrent? ſolum te ſivi, frater, Achivum
Heu tota pro gente armis inceſſere Teucros?
Confodere dolo qui te, qui foedera, & omnes
Protrivere ultro leges, peſſumque dedere.
At non caſſa deum tamen ibunt foedera, fuſus
Agnorum & ſanguis, ſacra & libamina, quaſque
Cepimus, ac fidei dedimus modo pignora, dextrae.
Iratus differt; poenas tandem irrogat aequas
Juppiter. actutum pendent crudele nefandae
Ipſi ſupplicium fraudis; nec numina parcent
Conjugibus, puerisque. dies (nec vanus inani
Spe ludor) veniet, qua concidet Ilios alta,
Et Priamus tota ſenior cum gente peribit.
Ipſe illis caelo regnans pater aegida ſaeva
Horrendam quatiet dextra, male percitus ira
Hanc propter fraudem, & perjuria foeda. futurum
Hoc ſcio: at infandus perdet dolor, o Menelae,
Me tamen, e vita fato ſi functus abibis.
Quippe etenim patrium remeabo turpis ad Argos.
Namque domus Grajos inceſſet cura paternae;
Linquemusque Helenam, Priamo decus: at tua, frater,
Oſſa ſolo in Trojae putreſcent morte perempti
Ante queas coepto quam finem imponere bello.
Et pede Tros aliquis calcans tua buſta ſuperbo:
Sic utinam ſaevas Agamemnon expleat iras,
Semper, ut incaſſum puppes huc duxit Achaeas;
Et nunc in patriam longo poſt tempore ſedem,
Heic fratrem linquens, vacua eſt cum claſſe reverſus.

Haec

Haec aliquis dicet: tellus tunc me hauriat ima.
  Cui triſtem demens aegro de pectore curam,
Atque metus omnes Menelaus: Parce timori,
Frater, ait; terrere alios & deſine Achivos.
Non, ut rere, alte ſubiit letalis arundo.
Balteus infregit vim teli, zonaque, & aere
De ſolido ſubter quae lamna, coercuit ictum.
  At frater: Menelae, utinam ſis vera locutus.
Paeonia vulnus nam vir tibi doctus in arte
Tractabitque manu explorans, & pharmaca ſupra
Imponet, ſaevos demant quae admota dolores.
  Sic ait, ac celerem ad regalia juſſa miniſtrum,
Talthybium alloquitur: citus i, prolemque beati
Egregiam Aſclepi, medica par nullus in arte
Cui fuat, huc arceſſe Macaona. viſere Grajum
Regem feſtinet Menelaum, vulnus adacta
Cui tulit inſonti vir Tros, Lyciuſve ſagitta;
Atque ſibi laudem, luctum quaeſivit Achivis.
  Sic ait: ille citus regis praecepta faceſſit;
Percurritque aciem, diumque Macaona quaerens
Fert oculos per cuncta; virum & videt agmine ſtantem
In medio: circum pubes clypeata coruſco
Fulgens aere, Tricae proles altricis equorum.
  Quem prope ſtans, trepido dedit has de pectore voces:
O Aſclepiade, curre ocyus. ire Agamemnon,
Te jubet, Atriden Menelaum & viſere; adegit
Cui vulnus miſſa vir Tros, Lyciuſve ſagitta;
Atque ſibi laudem, luctum quaeſivit Achivis.
  Sic ait: atque viri concuſſit pectora dictis,
Incenditque animum. celeri pede greſſus uterque

Fert medios ſe per cuneos, turbamque virorum.
  Vt venere ambo trepidi flavum ad Menelaum;
Stabat ubi forma par dis caeleſtibus heros
Primorum in medio procerum; mora nulla, Macaon
Haerentem ex arcto, multa bonus arte, ſagittam
Extrahere aggreditur balteo: verum utraque acuti,
Dum retrahit, ferri pinna eſt infracta. relaxat
Ergo manu armorum ſolers texta aerea, balteum
Zonamque, lamnamque, oculis dum vulnus apertum
Cerneret. hinc labrum admovit, craſſumque cruorem
Hauſit, & inſperſit medicamen lene, parenti
Illius in magno dederat quod munere Chiron.
  Interea, circa Menelaum talia Graji
Dum trepidant, ferro inſtructi procedere contra
Incipiunt avidi pugna decernere Troes.
Nec minus & Graji cinguntur que aere coruſco,
Expediuntque manus laeti, pugnaeque parant ſe.
Non heic Atriden videas Agamemnona ſegnem
Ceſſare, atque metu cunctari, horrere propinquum
Et Martem: at ferro quam primum cernere acuto
Velle alacrem, mediiſque virum clareſcere in armis.
  Ille quidem curruſque inſignes aere, paratos
Et regnator equos dimittit; fidus habebat
Quos juxta Eurymedon, Ptolemaei clara propago
Piraidae. hunc juſſit, cuneos pedes ipſe virorum
Dum celeri greſſu cunctos obit omnia viſens,
Pone ſequi, ſi forte labor laſſaret euntem.
Sic turmas it per ſocias Pelopeius heros.
Tum, quoſcumque videt laetos procedere in hoſtem,
His hortans acuitque animos, atque incitat iras:

Eſte

Eſte viri, & validas, Argivi, expromite vires.
Non erit ut fraudi faveat rex ille deorum;
Sed prior infregit qui foedera ſancta, jacebit
Praeda feris avibus: nos urbe, opibuſque potiti,
Vxores bello captas, & pignora parva
Navibus in curvis patrias ducemus ad oras.
Quos contra pavidos cunctari, & praelia cernit
Detrectare, furens verbis inceſſit acerbis:
Heu nequam, heu ſegnes Argivi, nec pudet iſto
Stare modo hinnuleis ſimiles, poſt arva volucri
Qui tranſmiſſa fuga ſternunt ſe robore feſſi
Exhauſto? pugnamne placet differre, carinas
Dum Teucri ad celſas veniant, ac litora? inertes
Anne juvat tentare, manu vos Juppiter ipſe
An tegat, immuneſque operum defendat ab hoſte?
Sic Danaum ſeſe per milia denſa ferebat
Imperitans. Primum Cretas devenit ad acres,
Magnanimus pubem Idomeneus quam ducit in arma.
Primam aciem Idomeneus agit impiger, ille frementi
Robur apro ſimilis; poſtrema in parte coercet
Meriones claro fulgentes aere phalanges.
Hos ubi conſpexit ſecum eſt gaviſus Atrides;
Atque ducem blandis affatur vocibus ultro:
Idomeneu, Danaum te reges inter honore
Praecipuo colui ſemper bellique, domique;
Solemneſque ſuper menſas, cum dona Lyaei
Dulcia miſcentur, poſito cratere, per orbem
Iuſſa bibunt alii proceres ex ordine; plenus
Stat tibi at uſque calix, aeque ac mihi; ſolus, & unum
Me praeter, potas quantum fert corde voluntas.

Ergo alacer, ſimiliſque tui nunc bella capeſſe.
  Idomeneus contra, Cretum rex: Optime regum,
Me tibi promiſi qualem fore, talis amicus
Semper ero, praeſtans fidum quaecumque ſodalem
Eſt opus. at tu alios hortare in praelia Grajos,
Ocyus ut ſaevo certemus Marte, deorum
Mendaces quando violarunt foedera Teucri.
Quos dirae actutum clades, & fata ſequentur
Triſtia, quaſque ſuo meruerunt crimine poenas.
  Haec ille: Atrides abiit laetatus; & ambos
Venit ad Ajaces, incedens plurima qua ſe
Denſat turba virum. gemini, duo germina Martis,
Armabant ſeſe reges. quos pone ſecuta
Denſa ruit peditum nubes. Ut paſtor ab alta
Cum nubem ſpecula venientem proſpicit: ater
Solis ab occaſu Zephyro impellente per aequor,
Ille pici aſſimilis, medium ſecat aera nimbus,
Obſcuramque hiemem ſecum fert, atque procellas;
Horreſcunt longe ſpectanti praeſcia corda,
Compellenſque cavo raptim pecus abdidit antro:
Sic geminos poſt Ajaces denſo agmine pubis
Belligerae incedunt in praelia torva cohortes
Aeratae; clypeiſque, haſtiſque ingentibus horrent.
Hos etiam gaudens Agamemnon vidit; & ultro
Compellans ambos verbis affatur amicis.
  Ajax, Argivae dux inclyte pubis uterque,
Vos nec opus, nec fas eſt noſtra voce moneri,
Acres ultro agmen qui ſaeva cietis in arma.
Di magni! o utinam cunctis in pectore tanta
Vis animi, patriae tantum & virtutis ineſſet!

Regna

Regna brevi caderent Priameia, & Ilios alta
Grajorum manibus capta, atque everſa jaceret.
  Haec ait, inque alios pergit citus; & venit illuc,
Neſtor ubi ſocios hortatur, & inſtruit armis,
Qui circum Pelagonta, Alaſtoraque, Chromiumque,
Hemona & eximium bello, regemque Bianta.
Primum equites, curruſque locat, dehinc firma virorum
Robora, denſam aciem peditum, poſt terga; moramque,
Et vallum belli: in medium compellit inertem,
Ille vel invitam cogens ad praelia, turbam.
Haec equiti mandat ſenior, cohibere jugales
Quemque ſuos, temere nec quoquam incurrere mixtis
Ordinibus. ne quis mihi, fretus robore, neve
Arte ruat citior ſociis, & ſolus in hoſtem
Impellat bijugos. ne retro cedite: ſoli
Vis minor eſt; junctis qui pugnat, fortior, armis.
Jam, ſocii ſi quis currum conſcenderit, haſta
Ut pugnet, moneo; notas regat alter habenas:
Id melius multo namque eſt. his ſcilicet olim
Heroes priſci vaſtabant artibus urbes.
Haec ſenior longo doctus monſtrabat ab uſu.
Quem gaudetque tuens Agamemnon, atque ita fatur.
  O utinam, venerande ſenex, quam vivida mens eſt,
Acer & iſte animus, tam firmo robore ſubter
Genua forent, vireſque aevo florente vigerent.
Sed te, quae cunctos, domat heu vis tarda ſenectae;
Quae vellem capiti alterius, genibuſque moleſta
Ingrueret, tibi vernaret primaeva juventa.
  Haec prior Atrides; cui Neſtor talia contra:
Ipſe quoque optarim fieri nunc talis, Atrida,

Qualis eram, qua luce mea confossus ab hasta
Dius Ereuthalion cecidit; verum omnia rerum
Omnibus haud tribuunt pariter di. tunc mihi firmum
Robur erat juveni, nunc me premit aegra senectus.
Qualiscumque tamen turmas hortabor equestres,
Consilio, verbisque regens; praestare quod unum
Haec valet, ac proprium sibi munus vindicat, aetas.
Id senis est: hastam quatient, queis fervet ab aevo
Sanguis, & integrae solido stant robore vires.
Haec senior: gaudens ultra procedit Atrides,
Stabat ubi Peteo natus genitore Menestheus,
Acer equis; circum densi, Mavortia pubes,
Cecropidae. prudens non longe stabat Ulysses,
Atque Cephallenum, bello haud spernenda, juventus.
Horum acies nondum, cum prima in praelia Troes,
Ac Danai ruerent, secreta in parte tumultum
Bellantum audierant: dux cunctabatur uterque,
Exspectans praegressa phalanx invadere donec
Hostem alia inciperet, belli & tentare periclum.
Hos cernens verbis Agamemnon torvus acerbis
Increpat, iratoque has rumpit pectore voces:
O Petei proles regis, non digna parente;
Tuque, o docte dolos fraudesque, vaferrime Ulysseu,
Non pudet indecores trepidare, ac praelia inire
Nolle prius, versos alius quam fuderit hostes?
Vos primam ante aciem primos pugnare decebat.
Ambo etenim, quoties epuli venit hora, soletis
Grajorum primi ad convivia laeta vocari,
Et largis vesci dapibus, largoque bibaces
Indulgere mero, saturique abscedere mensis.

At

At nunc esse placet postremis; atque juvaret
Dura decem si vos praeeant in bella phalanges.
Dixerat: iratus regi haec Ithacesius heros:
Quale nefas, Atrida, tui septo excidit oris?
Nos male cunctamur segnes cum tempus in hostem
Ducere, & adversis venienti occurrere turmis?
Aspicies (si forte voles, si cura subibit
Haec animum) primam ante aciem pugnare parentem
Telemachi; & primis Troum se inferre furentem
Ordinibus: sed vana volant tibi, falsaque dicta.
Olli subridens Agamemnon; vidit ut ira
Incensum, verso in melius sermone reponit:
Clara deum proles, solerti pectore Ulysseu,
Non ego te frustra incusemve, horterve necesse est.
Consilium tibi lene viget sub pectore, nostrae
Et concors menti mens est. age bella capesse
Nunc, ut opus. si quid maledicti fugit ab ore,
Pensari officio poterit. nunc omnia, dixi
Quae modo, in aerios di vertant irrita ventos.
Haec effatus abit Diomedem misere, fortis
Magnanimam Tidei sobolem; nactusque morantem est
Inter equos, duro & compactos robore currus:
Nec procul inde aberat Sthenelus, Capaneia proles:
Hunc quoque flammato compellans turbidus ore
Increpat, & dictis ad pugnam haud mollibus urget:
Tune etiam, magni natus de sanguine Tydei,
Sic trepidas, bellique vias circumspicis? at non
Sic Tydeus trepidare olim, Martisque pericla
Desugere, ignavo tremefactus corde solebat;
Sed longe ante alios ibat per tela sodales,

Ut

Ut perhibent, qui bella virum videre gerentem.
Ipſe etenim haud unquam vidi: ſed fama ferebat
Eximium ante omnes animoque, & viribus eſſe.
Hoc memini, quondam, cum magnanimo Polynice
Undique cogentem populos in bella, Mycenas
Veniſſe hoſpitio exceptum, & ſocia arma rogaſſe.
Argivi ſacram ad Theben nam caſtra movebant.
Jamque Mycenaei annuerant, pubemque parabant
Belligeram auxilio: ſed laevus Juppiter alto
Prodigia oſtendit caelo, atque abſterruit orſis.
Inde ubi digreſſi ripam tetigere virentem
Aſopi, mittunt legatum Tydea Graji.
Ille abiit, celſaſque Eteoclis venit in aedes.
Nactus ibi eſt primos Cadmea e gente Lyaeo
Indulgere viros, laetiſque accumbere menſis.
At Tydeus coetu in magno, quanquam hoſpes, & unus,
Haud timuit. quin & quemcunque laceſſere quaevis
Eſt auſus procerum ad certamina; vicit & unus
Ille omnes omni melior certamine. talis
Adſuit uſque viro adjutrix Tritonia Pallas.
Ergo victorem contra Cadmeia pubes
Exarſitque odiis, redeunti ad caſtra locavit
Inque via inſidias. juvenum delecta latebat
Quinquaginta manus: duo quam duxere magiſtri;
Maeon Haemonides formaque, & robore divis
Par, atque Autophoni proles durus Lycophontes.
Quos tamen ille omnes ingenti clade peremptos
Fudit humi; ſolum dimiſit Maeona ſedes
Ad patrias, veritus monſtrata oſtenta deorum.
Talis erat Tydeus; proles cui nata parente

Dete-

Deterior pugna, melior ſermone diſerto.
Sic ait. armipotens Diomedes jurgia regis
Erubuitque, auſus nec contra eſt hiſcere quidquam.
At Capaneiades haec dictis dicta reponit.
  Ne mentire, loqui liceat cum vera, Agamemnon.
Noſtro nos longe praeſtamus uterque parenti.
Nos etiam Thebas, dis freti hortantibus, alti
Et Jovis auxilio, ſeptenis inclyta portis
Moenia, caſtra forent numero cum noſtra minore,
Cepimus: illi autem, conati plurima fruſtra,
Stultitia periere ſua. jam deſine noſtros
Ergo patres ulla nobis praeponere laude.
Haec Sthenelus: contra Diomedes torvus; Amice,
Parce malis, inquit, verbis, tacituſque ſedeto.
Nil opus iraſci, rerum cui ſumma poteſtas,
Martia quod populos Agamemnon urget in arma.
Hunc decus eximium laudis, nomenque ſequetur,
Moenia ſi fortes capient Neptunia Graji:
Hunc contra luctus, ſi res male cedet Achivis.
Verum age belligero demus jam fraena furori.
  Sic ait; & curru ſaltum dedit acer ab alto;
Horrendumque humeros, tergumque & pectora circum
Arma duci ſonuere; metu perculſus & audax
Ut poſſet vir corde quati, & palleſcere vultum.
  Ac veluti Zephyro denſi reſonantia contra
Litora cum ſe urgent fluctus; conſurgit ab alto
Unda ſalo, magno dehinc terrae alliſa tumultu
Infremit, ac ſcopulos, & procurrentia circum
Saxa tumet: canamque ſinu ſpumam exſpuit alto:
Sic denſae Danaum ſe dura in praelia turmae

Urgebant. dux quoſque ſuus regit: agmine miles
It tacito; ceu nulla cavo ſub pectore cuiquam
Vox foret; elinguem dicas audire jubentum
Imperia, & regum vultuſque, & dicta vereri.
Sic hoſtem contra magno ſe Argiva juventus
Fert greſſu: horreſcit ſtrictis ſeges aerea telis,
Et vario armorum campus fulgore coruſcat.
Dardanidae contra (quales, mulctralia circum
Divitis in domini ſeptis, denſo omnia complent
Lanigerae pecudes balatu, cum procul altis
Agnorum e ſtabulis moeſtam audivere querelam)
Ad pugnam denſi vaſto clamore ruebant.
Nec ſimilis clamor, nec vox ſonat omnibus una:
Lingua ſed ingenti varians confuſa tumultu.
Quippe alii venere alia e regione vocati.
Trojugenas Mavors, Grajos Tritonia Pallas
Incitat. hos circum Terrorque, Pavorque feruntur,
Horrendumque furens torvi Diſcordia Martis
Et ſoror, & comes; attollit quae parva ſub auras
Paullatim ſeſe primo, dehinc ardua campis
Ingreditur, caelum & ſublimi vertice pulſat.
Haec & tum, curſans media inter milia, ſaevas
Exacuitque iras, gemituſque incendit acerbos.
Jamque adeo rapidis vadentes paſſibus ambae
Concurrere acies, clypeique, haſtaeque, virique
Aere humeros tecti confligunt, ſcutaque ſcutis
Pulſa tonant; magno circum ſonat aura fragore.
Caedentum laetus clamor, moeſtuſque cadentum
Auditur paſſim gemitus; perfuſa cruore
Arva fluunt; largo madefacta eſt ſanguine tellus.

Ac

Ac velut hiberni celsis de montibus amnes
Cum duo praecipiti sese per confraga cursu
Devolvere cavum subjectae vallis in alveum,
Adversisque fremunt undis; exterritus audit
Horrificum pastor summa de rupe fragorem:
Sic Danaum, Troumque acies miscentur in unum,
Confusoque sonant luctusque, minaeque tumultu.
Primus ibi primam ante aciem saevum ferit hasta
Antilochus vibrante Thalysiaden Echepolum,
Et conum galeae diffuso crine comantis
Diffidit; at cuspis frontem defigitur alte
In mediam. olli oculos nigrae involvere tenebrae,
Aeriaeque modo turris collapsus in arma
Concidit: ingenti concussa est pondere tellus.
Quem super accurrit magnorum ductor Abantum
Chalcodontiades Elephenor, pulchra potiri
Arma viri & cupiens, pedibus citus arripit, extra
Tela trahens; miserum primo at spes lusit in orsu.
Nam raptat dum membra alacer frigentia terrae
Acclinis, clypeo nudum latus ecce remoto
Ostendit: ferro praefixum robur acuto
Quo fortis defixit Agenor, membraque leto
Solvit, humi exanimem sternens. tum saeva jacentem est
Pugna super Danaum, Troumque coorta. Luporum
More acres laniant sese, alternisque cruentant
Vulneribus. Primo vernantem flore juventae
Antemioniaden sternit Simoision Ajax.
Hunc olim, redit irrigua dum mater ab Ida,
Quo, visura pecus, fuerat comitata parentes,
Propter aquam in ripa Simoentis lucis in oras

Edidit:

Edidit: hinc puero nomen fecere vocantes.
Infelix! non ille vicem patrive referre,
Aut matri potuit, primo ſublatus in aevo.
Telum etenim in pectus venienti magnus adegit
Fulmineum dextram ad mammam Telamonius Ajax,
Perfoditque humerum ferrata cuſpide; pronus
Ille cadit, ſtratuſque immundo in pulvere leto
Occubat. Ad ripam ſtagni ut prognata liquentis
Populus enodi trunco, celſoque virentes
Fronde nova ad caelum fundens in vertice ramos:
Quam faber, apta parans ingenti orbilia curru,
Fulgente aggreſſus ferro ſuccidit: ad undam
Illa jacet vitaque carens, & frondis honore:
Sic juvenem ſtravitque Ajax, atque exuit armis.
Aſt hunc Priamides telo petit Antiphus acto
Eminus e turba; ſed, dextra errante, ſodalem
Magnanimi Laertiadae ferit haſta, ſub imo,
Leucum, ventre, manu exanimum male cautus utraque
Dum trahere inſtabat corpus. frigenſque cadaver
Excidit e manibus, moribundo corpore & ipſe
Corruit, atque eadem largo rigat arva cruore.
Tum vero immanes Ithacae rex arſit in iras,
Perque viros, perque arma ruit fulgente coruſcus
Aere, ipſis Troum dum ſe prope miſcuit audax
Ordinibus; quaſſatque haſtam, multoque micantes
Igne oculos circum fert turbidus: agmine Troes
Turbato ceſſere, virum ut videre reducta
Tela manu librare: nec effugit irrita, figit
Haſta nothum Priami ſed Democoonta, paternas
Qui miſer ad ſedes e parva miſſus Abydo

Vene-

Digitized by Google

Venerat, armentis illic praefectus equarum.
  Huic Laertiades, iratus morte ſodalis,
Percuſſit medium ferrata cuſpide tempus,
Fixo aliud quae per tempus trajecta cerebro eſt.
Nigra oculos juveni denſa nox contegit umbra.
Corruit; ingentem ſonitum ſuper arma dedere.
Trojugenum turbata acies, conterritus ipſe
Hector: at Argivi laeto clamore trahuntque
Corpora, in adverſos progreſſi & longius hoſtes
Incurrunt magis atque magis: ſed magnus Apollo,
Pergamea pugnam procul ut ſpectabat ab arce,
Iratus Danais Teucros hortarier infit.
  Ite alacres, ite, o, Grajis nec cedite Troes.
Non illis ſaxo, non duro corpora ferro
Conſtant; tela ferant contra ut conjecta, ſecari
Et nequeant, aeris timeant nec robur acuti:
Nec Thetidis pulchrae proles nunc pugnat Achilles;
Sed jacet ad naves, triſtique exaeſtuat ira.
  Sic deus e muris acer clamabat: Achivum
Magna Jovis cuneos gradiens at nata per omnes
Hortaturque aciem, ſtimulatque in bella morantem.
  Heic Amaryncíden Diorea Parca cruento
Implicuit fato, magno cui fragmine montis
Pirus, qui Aenaeis Thracum dux venit ab oris,
Imbraſides, dextrum crus perculit. aſper & oſſa,
Et nervos penitus rupit lapis: ille ſupinus
Concidit, atque manus ſociis tendebat inermes
Semianimis; Pirus ſuper advolat, atque jacentis
Fraxineo ſaevus tranſverberat ilia telo:
Exta ſolo fluxere; oculis nox ingruit atra.

Huic medium ecce Thoas victori vulnerat aſta
Pectus, & alte imo ferrum in pulmone recondit.
Tum, rapido adveniens curſu, telumque receptat
Haerens, & ſtricto ventrem ferit enſe: perempti
Nec tamen & ſpoliis potitur. Mavortia pubes
Nam Thracum ſteterat circum, crinita ſupremum
Illa caput, longaſque manu protenderat haſtas.
Ergo virum longe proturbant. fortis, & ingens
Non tamen eſt auſus contra conſiſtere, mortem
Sed vitans retulitque pedem, praedamque reliquit.
Sic duo belligeri ductores, alter Epeus,
Thrax alter, juxta camporum pulvere in atro,
Strati membra ſolo frigentia morte, jacebant.
Corpora multa virum circum dejecta cruore
Spargebant largo terram. pugna aſpera gliſcit.
Fortia nec quiſquam reprendat facta virorum,
Dura queat ferro ſi non contactus obire
Praelia, ſi longe avertens volitantia tela,
Duceret ipſa manu illaeſum per bella Minerva.
Multi luce illa Troes, Grajique cruento
Nam Phrygiam late ſtraverunt corpore terram.

HOMERI

ILIADOS.

LIBER QUINTUS.

INterea invictum dura inter praelia robur,
Vimque dedit forti indomitam Tritonia Pallas
Tydidae, reges inter ſpectandus Achivos
Ferret ut eximium primae virtutis honorem,
Atque illi clypeuſque ingens umbone rubentem
E medio, ſummoque ardens in vertice caſſis
Aerea fundebat flammam: ſub nocte ſerena
Ceu rubet Oceani lotus canis aeſtifer unda,
Sanguineam jactans ingrato ſidere lucem.
Sic humeros, ſic ille caput fulgore coruſcat
Horrifico; turbamque inter, qua dive ciebat
Bellipotens, ac tela inter denſiſſima fertur.
  Idaeus, Phegeuſque, Dares in praelia miſit
Quos genitor, praedives opum, caſtuſque ſacerdos
Vulcani, bello egregios, pugnaeque ſcientes
Omnigenae; curru adverſo venere volantes,
Digreſſi a ſociis. curru hi pernice volabant;
Ipſe pedes contra graditur: nec longius abſunt
Jam ſe inter teli jactu. prior eminus haſtam
Conjecit toto connixus corpore Phegeus.
Illa volat, ſupraque humerum tremebunda ſiniſtrum
Nequidquam ſtridens volucres diverberat auras.
  At non in ventos abiit detorta, lacerto

Quam valido miſit contra Tydeius heros:
Sed venit, atque ipſas inter defixa papillas,
Adverſi medium crudeli vulnere pectus
Perforat. & curru moribundum evertit ab alto.
Deſiluit curru Idaeus, fratremque jacentem,
Turbatoſque oblitus equos, inſtantia vitat
Fata fuga: noctem fugienti offudit opacam,
Et circum denſa juvenem caligine texit
Vulcanus, patri ſervans; viduatus utroque
Ne gnato, luctu ſenior tabeſcat amaro.
Tydides captos bijuges candore nivali
Dat ſociis, vacuumque ad naves ducere currum.
At vero, ut geminam prolem videre Daretis,
Hunc fugere, hunc multo morientem in ſanguine volvi,
Trojugenae cecidere animis; in pectora cunctis
Inſinuat gelida trepidus formidine terror.
Interea Martem (namque is Trojana juvabat
Arma, gravis genti Danaum deus) obvia Pallas
Aggreditur dictis, & vafro haec pectore fatur:
Mars clades hominum, ſaeva Mars caede cruente,
Murorum everſor; ſinimus quin cernere ferro
Troas congreſſos Danais, quos vincere malit
Cunque pater; noſque hinc vetitis abſcedimus armis
Actutum, dictoque Jovis paremus uterque;
Dum licet. irarum ſcis quantos pectore fluctus
Neglectus volvat genitor, caeloque minetur
Dejecturum omnes ut caeca in Tartara divos.
Sic ait; eque acie deceptum callida Martem
Seduxit; placiduſque rigat qua prata Scamander,
Propter aquam viridi riparum in ſede locavit.

Continuo verſi Troes; cedentibus inſtant
Grajugenae. ſibi quiſque virum dux eligit omni
E numero, leto ſternens. Agamemnonis haſta
Gentis Halizonum ductorem, ad moenia curru
Averſo fugientem Hodium cervice ſub ipſa
Conſequitur, tergumque volans, & pectora tranſit.
Corruit: arma ſuper magno intonuere fragore.
Boriden Phaeſtum Idomeneus ad bella profectum
Maeonia e pingui, patriaeque ex ubere Tarnes,
Dum trepidat currum ſcandens, tranſverberat haſta
Ad dextrum delata humerum. nox atra cadentem
Occupat: Idomenei famuli, fulgentibus armis
Exutum, foedo camporum in pulvere linquunt.
Strophiades cadit inde Scamandrius, ille ferarum
Vaſtator; ſilvas venatrix diva per omnes
Quem duxit; jaculoque dedit, celerique ſagitta
Figere apros, urſoſque, & quidquid per nemora alta
Unguibus occurrit, vel ſaevo dente timendum.
Infelix! quem nec telis Latonia gaudens,
Nec validi juvere arcus, certaeque ſagittae!
Namque minor tergo fugientis fixit acutum
Atrides telum in medio, & praecordia rupit
Tranſadigens. cadit: arma ſuper ſonuere cadentem.
Meriones Phereclum manes demittit ad imos,
Harmonidae egregii prolem, quem Pallas amavit,
Daedaleas artes, opera & fabrilia doctum.
Dardanio claſſem Paridi qui ſtruxerat olim
Velivolam, patriaeque ingens, ipſique futuram
Exitium, ignarus divum quid fata pararent.
Meriones, curſu juvenem, teloque ſecutus,

Transfigit duro lumbos infra ilia ferro.
Ingemit, inque genu flexum ruit: ilicet atram
Offudit ſuper incumbens Mors lurida noctem.
Sternit morte Meges Pedaeum, Antenore cretum
Ignota de matre; viro, quem, dia Theano
Indulgens, tectoque nothum, menſaque recepit;
Atque ſuis miro gnatis aequabat amore.
Illum Phylides fugientem pone ſecutus,
Haſtam, qua caput eſt junctum cervice, trementem
Impulit, exegitque viam per vocis, & albos
Per dentes: duro diſſecta eſt vulnere lingua:
Corruit, & lacero frendens telum ore momordit.
Eurypylus Evaemonides Hypſenora dium
Magnanimo genitum Dolopione, ſacra Scamandri
Qui ſtata curabat patrii, divumque ſacerdos,
Trojugenaſque inter divum prope cultus honore;
Eurypylus plantis pernicibus igneus illum
Aſſequitur, dextramque humeri cum parte coruſco
Enſe metit; campo jacuit deſecta cruore
Perfundens terram tepido manus: ingruit olli
Nigraque Mors oculis, & ineluctabile Fatum.
Talia per campos edebant funera, pulſos
Urgentes Teucros alii: Calydonius heros
Incertum qua parte ruat, quaenam arma ſequatur.
Nam ſociis nunc ſe miſcet, nunc hoſtibus ardet
In mediis, turbamque inter, fremitumque, per omnes
Huc illuc cuneos denſa inter milia fertur.
Amnis ut, hibernis cum rupto e nubibus imbri
Intumuit, ponteſque altos, & ſepta virentum
Riparum evertit veniens, cultiſque potitus

It late victor campis; urgetque, ruitque
Obvia quaeque ſimul raptans, Cerealiaque arva
Turbidus, & magno ſternit vineta fragore:
Sic, heros quacumque viam ſecat, agmina cedunt,
Abſiſtuntque, ruuntque ingenti clade phalanges,
Stare loco nec pulſa uni tot milia poſſunt.
Adſpicit hunc animis, ferroque immane furentem,
Praeque acies urgentem atra formidine verſas,
Pandarus: adduxitque arcum, nervoque ſagittam
Expulit. illa cavi, penna ſublapſa volucri,
Dextrum juxta humerum venit thoracis ad oram,
Perque moras omnes vulnus, per ahena ſepta,
Certa tulit. longe agnovit thoraca madentem
Sanguine, ſublatoque alacer clamore profatur
Pandarus: Eſte viri, denſique invadite pugnam,
Troes, equum domitrix pubes, bello inclyta: vulnus,
Vulnus habet Grajos inter dux optimus omnes;
Nec, reor, ille diu fixum alte in corpore telum
Perferet; excitum Lyciae ſi pinguibus arvis
Non fruſtra Iliacam Phaebus me duxit ad urbem.
Talia vociferans jactabat. ſaucius heros,
Nec tamen & domitus telo, ſecedere paullum
Cogitur; atque pedem referens, ubi ſtare propinquo
In curru vidit Sthenelum, juga propter, & acres
Conſtitit ad bijugos, dictiſque ita fatur amicis.
Ocyus huc, Capaneiadê, fixumque ſodali,
Siqua viam fortuna regat, de corpore telum
Exime. Deſiluit curru Capaneius heros;
Admovitque manum leviter, penituſque latebris
Haerentem eduxit multa vix arte ſagittam.

Atque illi calido perfudit flumine ſanguis
Proſiliens loricae hamos, atque aerea texta.
Tum vero ingemuitque, manuſque ad ſidera tendens,
Qua fretus, magno divam clamore vocavit:
Nunc nunc, o magni Jovis edita vertice Pallas
Armipotens; ſiquando mihi, ſiquando parenti,
Aequa meo ſaevi dubio in certamine Martis
Veniſti auxilio; meque audi, daque petenti,
Conjectum ad teli veniens ut ſaucius, haſta
Tranſadigam, qui me incautum praevertit, adacto
Vulnere; nunc domitum jactat, gaudetque cruore,
Diva, meo; nigramque mihi denunciat horam
Inſtare, & clari linquendum lumina ſolis.
Audiit orantem Pallas; membriſque vigorem,
Invictum manibus robur, celeremque ſequendi
Vim pedibus, mire afflavit: coramque videnda
Adſtitit, & verbis virtutem accendit amicis:
I, Teucros invade audax, caede agmina ferro,
Tydide; indomitum tibi namque in pectora robur,
Vimque dedi patriam, Tydeus qua praelia obibat
Horrendumque ſonans clypeo, curruque ſuperbus.
Praeterea, tibi quae mortales denſa tegebat
Dudum oculos, nubem eripui; divoſque, hominesque
Agnoſces. divum ſiquis te forte laceſſat
Huc veniens, tu parce aliis: imbellis at inter
Arma virum ſi forte Venus deſcendet; acuto
Ne dubita divam mortalis laedere ferro.
Sic ait: eque oculis tenues abſceſſit in auras.
Ergo iterum adverſos ductor Calydonius hoſtes
Invadit, calidusque animis, & robore triplo

Auctior.

Auctior. ut, saltu caulas, & ovilia tentat
Impastus dum plena leo, si pastor inerti
Conspectum strinxit jaculo, nec vulnus adegit
Altius. ille subit, motamque invadit ob iram
Acrior: exsanguis trepida formidine pastor
Abdidit in latebram sese: torvus leo septa
Insiluit deserta: metu se cogit in arctum
Molle, & acervatim densat pecus: ipse cruentam
Abripuit, longeque tulit per devia praedam.
Haud aliter saeva Tydides concitus ira
Miscet se Teucris. leto dat protinus acrem
Astynoumque, & Hypenora regem. pectus in altum
Condidit huic hastam veniens: stricto metit olli
Ense humerum dorso abjungens; dehinc torvus Abantem
Magnanimum graditur contra, & fratrem Polyidum,
Eurydamantiadas geminos: queis somnia vates
Pandebat genitor; sed non & fata retexit,
Quae miseros sub forti olim Diomede manebant.
Phaenopis hinc prolem, Xanthum, celeremque Thoona,
Aggreditur: curamque patri, luctumque relinquit
Grandaevo, prole amissa, cui dulcis adempta est
Spes generis, multoque diu quaesita labore
Res perit, ignotis linquenda heredibus olim.
Tum duo Priamidas fratres, unoque ruentes
In curru, leto dat Echemonaque, Chromiumque.
Ille velut visam curva in convalle juvencam,
Aut taurum insiliens, fracta cervice; trementem
Sternit humi subito magnus leo; dejicit ambos
Sic alto e curru juvenes, spoliataque linquit
Membra solo; bijugos, vacuumque ad litora currum

Impe-

Imperat a ſociis alta in tentoria duci.
Hunc procul Aeneas trepidas turbare phalanges
Ut vidit, per bella ruit, mediumque fragorem
Haſtarum, oſtendat quaerenti ſicubi ſeſe
Pandarus: invento verbis haec fatur amicis.
Pandare, quonam arcus tibi nunc, celereſque ſagittae?
Quonam fama ingens abiit? contendere nemo
Qua tibi Trojugenum poſſit; qua vincere nemo
Te Lyciae patriis fertur bellator in oris.
En agedum ſuſtolle manus, &, rege vocato
Caelicolum, contende arcum; telumque volucre,
Quiſquis is eſt, immitte viro, media agmina victor
Qui ſecat, & clades tot jam dedit efferus, ac tot
Fortia crudeli dejecit corpora leto:
Ni deus eſt ſi forte aliquis, qui Troas omiſſa
Propter ſacra premit. dura, & gravis ira deorum eſt.
Haec Anchiſiades: tum contra Pandarus infit:
Magnanime Aenea, Troum dux inclyte, forti
Ille quidem ſimilis Diomedi eſt omnia, longam
Et galeam, & clypeum, & bijugos; nec noſcere pronum eſt
Sitne deus mortali aliquis ſub imagine: ſed ſi,
Quem reor, eſt; aliquis certe deus adſtat, inani
Ille humeros tectus nebula, fatalia praeſens
Ipſe manu qui tela viri pro corpore longe
Amovet, atque alio detorquet flexa. ſagittam
Miſi ego letiferam certe modo; fixaque dextro
Eſt humero penitus trans aerea texta; putabam
Jamque virum ad nigras Orco demittier umbras.
Nec tamen edomui, nec telo exſtinguere peſtem
Hanc potui. votis aliquod male numen amicum

Obſti-

Obſtitit, atque meas luſit ſpes, orſaque vana.
Cominus, ut cupiam, nequeo tamen ire, jugales
Nec mihi enim, nec currus adeſt, quem ſcandere poſſim.
Undenos demens qui currus aede reliqui
In patria pulchroſque, & firmo robore nuper
Compactos: obtenta omnes circumque, ſupraque
Vela tegunt: at equi prope ſtant, & candida pingues
Hordea veſcuntur, floremque ſiliginis almum.
Saepe ſenex, bellique omni catus arte Lycaon
Saeva domo ex alta gradientem ad bella jubebat
Ducere equos, curruque inſtantem in praelia Troas
Hortari: at juſſis renui parere paternis
Stultus, equis parcens; ne, dum concludimur arctis
Moenibus obſeſſi, plena ad praeſepia largo
Adſuetos victu, fruges ac pabula tandem
Deficerent. ergo liqui; ac pedes, atque ſagittis
Adveni Iliacas, arcu & male fretus, ad oras;
Arma gerens bello nil profectura. petivi
Nanque duo e Graja primores gente, minorem
Atriden, tum deinde iſtum, qui Troia perdit
Agmina, Tydiden. largus de vulnere utrique
Sanguis iit: ſed enim nihil actum. vulnus utrique
Vim magis, ac ſaevos acuit ſub corde furores.
Arcum nempe malis avibus, fatoque ſiniſtro
Pendentem patria diſcedens aede refixi,
Hectoris evictus precibus, qua luce meorum
Agmen Dardanias huc coepi ducere ad arces.
At ſi Parca dabit reditum, ſi viſere quondam
Contigerit patriam, thalamumque, Laremque paternum;
Ut caput hoc jaceat procul a cervice reſectum,

Hos

Hos ego ni dederim claro arcus igne cremandos,
Ipſe meis frangens manibus; qui ad bella ſecuti
Me fruſtra nullo juverunt ſcilicet uſu.
Pandarus haec: contra Aeneas cui talia reddit.
Ne vero, ne fare iſtaec: verum ille furoris
Deſinet haud unquam, pariter ni ſcandimus ambo
Currum, & equos, contraque virum procurrimus una.
Quare age fide, meos pigeat nec ſcandere currus,
Trojanos ut equos noſcas; quo turbine campos
Tranent, quam dociles ſe flectant, ſive ſequantur,
Sive fugam, poſcit cum res, quandoque capeſſant.
Hi ſalvos ducent ad moenia, Jupiter obſtet
Si nobis, decus & Diomedi addicere pergat.
Rumpe moras, & lora manu, tortumque flagellum
Tu capito; ipſe hoſtem excipiam: vel, ſi placet, hoſtem
Excipe tu; ipſe manu interea molibor habenas.
Haec Anchiſiades; at Pandarus: Ipſe teneto
Lora, inquit, bijugoſque tuos tu flecte. prementem
Si vitare fuga forte uſus venerit hoſtem,
Notus ages melius notos auriga jugales:
Ne, ſi forte aliqua trepident formidine, campis
Ire vagi temere incipiant; renuantque periclo
Eripere avectos, tua ſi vox deſit: at acer
Tydides leto adveniens demittat acerbo
Nos; & equos victor celſa ad tentoria ducat.
Ergo tuos melior ſolerti pectore currus
Ipſe rege: hunc at ego excipiam, cum venerit, haſta.
Haec fati ſcandunt currum; pugnaeque parati,
Alipedes curſu rapido immiſere jugales.
Hos Capaneiades Sthenelus viditque ruentes,

Com-

Compellanſque citis Diomedem vocibus, inſit:
Tydide, ante alios omnes mihi care ſodales,
Ecce duos forteſque animis, & corpore magnos
Huc ſe ferre viros video, pugnamque parare.
Pandarus eſt alter genitore Lycaone cretus,
Fatifero praeſtans arcu; Mavortius alter
At, formoſa Venus quem magnanimo Anchiſae
Edidit, Aeneas. retro nunc flectere paullum
Praeſtat equos; primam nimium ne ſtrenuus, oro,
Ante aciem exſulta, dulcem nec prodige vitam.
Haec fantem fortis Diomedes lumine torvo
Adſpiciens: ne vero, inquit, ne perge profecto
Hortari fruſtra, dem terga ut territus hoſti.
Turpe referre pedem pugnanti, turpe timere
Eſt mihi. nondum etiam vires liquere labore
Defeſſum, ſed ineſt integro in corpore robur
Indomitum, curruſque piget conſcendere. Contra
Obvius ibo ultro: nil me Tritonia Pallas
Namque timere ſinit. veniant, pugnentque; ſed ambos
Haud certe alipedum referet fuga; ſi modo & unus
Fugerit, atque meam felix vitaverit haſtam.
Praeterea hoc addam; tu fac ſub pectore condas
Dicta memor. mihi ſi conſultrix forte Minerva
Annuat amborum ſpoliis clareſcere opimis,
Ipſe tuos feſtinus equos heic ſiſte, rotarum
Orbibus adductas religans non ſegnis habenas;
Et celer Aeneae currus forti arripe dextra,
Verte & equos longe a Teucris, & pellito Achivum
In cuneos. creti, nec vana eſt fama, feruntur
Illorum de gente, olim quos ab Jove ſummo

Tros

Tros tulit, abrepti pretium Ganimedis, ab ortu
Solis ad occaſum praeſtantes omnibus. horum
Anchiſes clara ſibi ſex de ſtirpe paraſſe
Fertur equos, auſus clam Laomedonte volucres
Subdere equas furto. pullos ſibi quatuor ipſe
Juſſit ali ſenior plena ad paeſepia, forti
Tradidit at geminos agitare in praelia nato.
Quos capere annuerint ſi dii, nos magna ſequetur
Gloria, & ad feros maneat quae fama nepotes.
Haec illi alternis inter ſe verba ferebant.
Interea rapido propior ſonat ungula curſu,
Adventantque, adſuntque hoſtes. tum Pandarus, haſtam
Immanem librans, Diomedi talia fatur:
Magnanimi proles bello fortiſſima Tydei,
Vivis adhuc: fruſtra petii te nempe ſagitta.
Nunc haſta experiar poſſim ſi mittere ad umbras.
Dixit & ingentem magna vi conjicit haſtam;
Qua gravis inſonuit clypeus; tum ferrea cuſpis
Intro illapſa cavas venit thoracis ad oras.
Voce Lycaonius magna tum protinus heros
Clamat: Vulnus habes, venitque ſub ilia ferrum;
Quod tibi fata, mihi laudem feret ocyus amplam.
Tydides contra, vaſto nil territus ictu:
Erraſti; dextrae deus abfuit; irrita jactas
Vulnera. ſed vobis pugnae non ante cruentae
Finis erit, telo quam fixus uterque, vel alter
Morte ferum, & largo ſatiarit ſanguine Martem.
Sic ait, intorſitque haſtam; quam magna volantem
Direxitque manu Pallas, narique ſub ipſum
Fixam oculum, dentes trans albos egit. ahena

Extre-

Extremam cuſpis linguam ſecat, exit & imo
Gutturis ad fines immani vulnere mento.
Volvitur e curru praeceps: ingentia caſu
Arma gravi ſonuere ſuper: timuere fragore
Turbati ſubito alipedes: vomit ille cruorem
Stratus humi; exſanguem vireſque, & vita reliquit.
Emicat Aeneas, clypeumque, haſtamque trementem
Quaſſat, multa timens caſſum ne lumine corpus
Forte trahant Danai ad ſeſe: ſtratumque, leoni
Adſimilis, multa fretus virtute cadaver
Circuit; atque, adeat ſi quiſquam, fata minatur
Horrendum clamans. ſaxum at circumſpicit ingens,
Attollitque manu magna Tydeius heros:
Saxum immane, viri quod nunc duo tollere terra
Haud poſſent; heros torquebat ſolus in hoſtem:
Elatumque leves magno ſtridore per auras
Impulit. ad coxam venit lapis improbus, illuc,
Coxae ubi ſe incertum verſat femur; oſſaque, & ambos
Diſrupit nervos lacera cute: lapſus at ille
Genua ſolo poſuit, dextraque innixus in ipſam eſt
Pronus humum: tenebris nigreſcunt omnia circum.
Illa dies adeo ductori extrema fuiſſet
Dardanio: ſed enim mater dea, nata ſupremi
Pulchra Jovis, magno Idaeis quae in ſaltubus illum
Anchiſae genuit, ſenſitque, exterrita caſu
Et tanto, niveis gnatum eſt complexa lacertis;
Praeque ſinum pepli tendens, tela omnia contra
Diva ſuam texit ſobolem, ne forte jacenti
Duro aliquis Danaum praecordia rumperet aere.
Illa quidem dulcem triſti ſubducere pugnae

Feſti-

Digitized by Google

Feſtinat gnatum. Interea Capaneia proles
Mente alacri cari peragit mandata ſodalis.
Ergo ſuos abducit equos; ſiſtitque rotarum
Orbibus adductas religans non ſegnis habenas:
Inde citus bijugos Aeneae pulchra comantes
Avertit longe a Teucris, atque egit Achivum
In cuneos; tum Deipylo dedit, omnibus unum
Quem mire in ſociis dilexit, moribus, omni
Et ſtudio unanimum, ad curvas agere inde carinas.
Ipſe ſuos conſcendit equos, & cepit habenas
Impiger, ac celerem Diomedi, pone ſecutus,
Admovit currum. Venerem qui ſaevus acuto
Appetiit telo procurrens. namque ſciebat,
Enervem eſſe deam, ſine viribus, atque cruentae
Exſortem pugnae, nec quae regat horrida bella,
Pallas, ut, aut Bellona, urbes vaſtare ſuperbas
Sueta manu. ergo, illam media inter tela ſecutus,
Protenditque haſtam, ſummamque invaſit acuto
Aere manum. haſta volam tetigit propulſa, deaeque
Ambroſium rupit peplum; quod ſcilicet olli
Formoſis Charites manibus fecere; cutimque
Lambens exiguo perſtrinxit vulnere. ſanguis
Aetherius pulchro fluxit de corpore; divum
Qualis nempe fluit tenui de corpore ſanguis,
Albidus. haud etenim Cereris, vel dona Lyaei
Veſcuntur. vero idcirco ſine ſanguine vivunt,
Nullo feſſi aevo, ſenioque, & morte carentes.
Laeſa manum telo, gnatum dea projicit, altos
Moeſta ciens queſtus; projectum Phoebus Apollo,
Ipſe ſuis manibus rapiens, longe abſtulit atra

Obſcu-

Digitized by Google

Obſcurum in nebula; ferro ne in pectus adacto
Dulci aliquis regem ſpoliaret lumine vitae.
At Venerem interea Diomedes increpat audax
Voce tonans magna: Bellumque, & praelia linque,
Nata Jovis. generi non vafras nectere fraudes
Foemineo ſatis eſt; imbelleſque arte puellas
Decipere imbelli? parce o te fortibus ultra
Immiſcere armis, gravius ne paſſa quid, ipſum
Horreſcas belli nomen, ſi forte per aures
Iverit, auditum longe. Sic turbidus heros
Increpat. Illa, animi dejecta, & vulnus acerbum
Flens, abiit. quam lapſa altis de nubibus Iris
Apprehenditque manu miſerans, turbaque gementem
E media eduxit. roſeo ſpectanda colore
Pulchra cutis maculis livorem duxerat atris.
Ut pugna exceſſit, Martem dea nacta ſedentem eſt
Bellantum ad laevam; (juxta in caligine denſa
Haſta dei, curruſque ingens, bijugique latebant)
Et ſupplex, genua amplectens, genibuſque volutans,
Orat equos fratrem; lacrimiſque haec fatur obortis:
Affer opem, frater, miſerae; nec ſperne ſororem;
Daque tuos tantiſper equos, queis utar Olympum
Aſcenſura deum ad ſedes. nam vulnere ſaevo
Angor, mortalis quo me vir vulnere laeſit,
Tydides. ipſum qui, credo, hominumque, deumque
Haud dubitet ſaevus jam patrem invadere ferro.
Sic ait. inſignes phaleris, auroque coruſcos
Mars dat equos. curru ſedit Venus. Iris eodem
Scandit, & arreptas manibus molitur habenas;
Verbere dehinc monuit bijugos. rapuere volentes

Currum illi aerias trans nubes, altaque divum
Ad tecta, & celſi venere ad culmen Olympi.
  Curru heic ſolvit equos Iris, pinguiſque ſolutis
Ambroſiae apponit manibus caeleſtia plenis
Pabula. moeſta ſuae ſe matris diva Diones
In genua abjecit flentem Venus. illa gementem
Excepit; niveis gnatam & complexa lacertis
Mulcebatque manu, tremefacto & corde rogabat:
  Dulcis nata, deum tibi quiſnam talia ſaevus,
Deprehenſae veluti manifeſto in crimine, fecit?
  Cui Venus: O mater, Diomedes ille ſuperbus,
Progenies Tydei veſana, atque impia, vulnus
Intulit heu miſerae, gnatum ſubducere pugnae
Dum cupio Aeneam, quo nil mihi carius uſquam eſt.
Non Troas contra nam gens jam pugnat Achaea,
Sed fera cum magnis exercet praelia divis.
  Haec fantem, blanda ſolatur voce Dione:
Dulcis nata, licet mentem dolor anxius urat,
Fer tamen. humana duros a gente labores
Saepe alii tulimus laedentes mutua divi.
Mars tulit; implicitum duris cum fortia vinclis
Brachia, Aloidae gemini, Otus, truxque Ephialtes,
Carcere in aerato vinctum toto amplius anno
Servavere. illic multo & graviora tuliſſet
Perditus aerumna Mavors, ille inclytus armis;
Mercurio ni rem pandens ex ordine tandem
Narraſſet formoſa omnem Eeriboea noverca.
Is Martem vafro ſubduxit denique furto
Enectum vinclis, & vix genua aegra trahentem.
Juno etiam tulit; ingenti cum robore fretus

Amphi-

Amphitryoniades laeva ſub parte papillae
Appetiit divam, fixitque tricuſpide telo.
Paſſus idem Pluto eſt immani corpore; in Orci
Cui foribus natus Jovis idem vulnus adacta
Intulit ex arcu longe fallente ſagitta.
Ille ad tecta deum, ſummique ad culmen Olympi
Venit multa dolens, humero letalis arundo
Haerebat, crucians animum, ſaevoque dolore
Membra domans. Paeon medicamen mite vocatus
Inſperſit, ſanans periturum, aeterna perire
Quovis preſſa malo ſi poſſent numina, morte.
Sic olim Alcides, nil non patrare malorum
Audax, caelicolas magnos, qui fulgida Olympi
Tecta colunt, ſaevo violabat perditus arcu.
Cui ſimilem iſtum acuit contra te caeſia Pallas.
Demens hoc animo ſecum Tydeia proles
Nec reputat; divos qui bello cumque laceſſit,
Huic non longa aevi largiri ſtamina Parcas,
Nec ſedes reducem ad patrias poſt bella reverti,
Excipere & genibus gnatos, patremque vocari.
Tydides videat, quantumvis fortis, & illo,
Et te ſecum aliquis ne pugnet fortior, & ne
Continuo exululans Adraſtine Aegialea
Nocte domi famulos miſero plangore cubantes
Excitet, & fortem, nupſit cui virgo, maritum
Deploret, viduos & tempus in omne penates.
Sic ait; admovitque manus, terſitque cruorem
Ambroſium, atque omnes exemit diva dolores.
Haec Juno, & Pallas ſpectarunt omnia: riſum
Nec tenuere; Jovem dictis tentare jocoſis

Et coepere. prior quem ſic affata Minerva eſt:
  Pace tua licet hoc genitor, quod mente voluto,
Dicere? pulchra Venus Graja de gente puellam
Vult aliquam dum more ſuo perpellere, Troas,
Omni quos ſtudio fovet, ut fugitiva ſequatur,
Dumque manu mulcet cunctantem, fibula mollem
Incautae laeſit perſtringens aurea dextram.
  Sic ait: at divum riſit pater atque hominum rex,
Et Venerem vocat ad ſeſe, dehinc talia fatur.
  Nil tibi cum bello eſt, mea gnata, & fortibus armis.
Tu molles thalamos, laeta & connubia cura;
Arma ferus tractet Mars, & Tritonia Pallas.
  Haec inter ſeſe di celſa in ſede loquuntur.
Acer at indomito Diomedes marte premebat
Aeneam; dextra ingenti quem Phoebus Apollo
Protegit. ille, deum haud veritus, magis & magis inſtat,
Ac vita ſpoliare virum feſtinat, & armis.
Ter ſaevus ferro contra irruit: ipſe ruenti
Ter dextra clypeum fulgentem torvus Apollo
Reppulit, at quartum magna cum turbidus ira
Inſiluit, voce increpitum ſic terruit altum
Inclamans, diroque jubens deſiſtere coepto.
  Parce auſu, veſane; pedem refer, atque deorum
Ne gere te ſimilem tumefacto corde: virum gens
Reptat humi; ſuperi colimus caeleſtia templa.
  Sic ait ille. gradum abſiliens retro tulit heros;
Atque ſagittiferi vitavit numinis iram.
At Deus Aeneam turbaque exemit Achiva,
Pergameaque locans raptum deponit in arce,
Stant ubi pulchra deo, ſacriſque calentia templa.

Aeneam Latona parens, & laeta sagittis
Exceptum sacra curabat in aede Diana.
Arcitenens tenuem Aeneae sine corpore formam
Ipse suis finxit manibus, vultuque habituque
Assimilem verae, & cinctam fulgentibus armis.
Quam circum Troes glomerati, Argivaque pubes
Caedebant clypeos, parmasque horrentibus hastis.
Interea his Martem verbis compellat Apollo.
Mars clades hominum, multa Mars caede cruente,
Murorum eversor, nunquam ne absistere pugna
Tydiden coges? nunquam diro obvia regi
Arma feres? pugnare Jovi qui jam efferus ipsi
Audeat; & Veneris violavit vulnere dextram;
Irruit & saeva me contra turbidus ira.

Haec fatus, liquit pugnas, inque arce resedit
Pergamea. Troum cuneos Mars torvus obibat,
Atque ducem Thracum referens Achamanta, morantes
Priamidas ciet, ac praesens accendit in hostem.

Priamidae magni, genus alto a sanguine divum,
Quo vestram caedi pubem usque sinetis Achivis?
Anne fugax urbis portas dum pugnet ad ipsas?
Vir jacet, ipse Hector quem non praestabat honore,
Magnanimo Anchisae mater quem diva creavit.
Hunc, agite, e medio mecum servate tumultu.
Sic ait; atque animos acres, vimque omnibus addit.

Tunc his increpuit Sarpedon Hectora dictis:
Hector, quo robur, quo vis tibi pristina fugit?
Dicebas olim, solum te velle, sine ullo
Aut cive, aut socio, fratrum, generumque caterva
Stipatum, Grajis urbem defendere ab armis.

Quorum ego de numero, ſpectans circum omnia, nullum
Pugnantem video. ceſſant, trepidantque, leonem
Ut circa imbelles catuli. pugnamus in hoſtem
Soli, qui ſocia Iliacis conjunximus arma.
Namque ego Trojanam longe auxiliaris ad urbem
Adveni, procul hinc, rapido quam flumine Xantus
Perluit, eſt Lyciae dives pingui ubere tellus.
Illic uxoremque meam, natumque reliqui
Infantem, conferta omni & penetralia gaza:
Attamen heic hortorque meos, ſumque ipſe paratus
Cominus ire viro, quamquam intra moenia Trojae
Nil habeo, quod ferre queant, vel ducere Graji.
Tu contra, ſtaſque ipſe, tuam nec ductor in arma
Saltem acuis pubem, gnatiſque hortare, larique
Ferre ſuo auxilium; duris ne more ferarum
Caſſibus implicitos, praedam, & ludibria Graji
Vos faciant, & veſtra ſolo jam moenia vertant.
Haec te mente decet noctes verſare, dieſque;
Et precibus ſocios blandis ambire, labori
Ne duro parcant; concordi & moenia niſu
Ut poſitis pergant odiis, rixaque tueri.
Talia Sarpedon. dictis perſtrictus amaris
Indoluit, curruque in terram deſilit Hector,
Atque manu criſpans praefixo haſtilia ferro,
Hac illac celeri pede curſat flammeus omnes
Per cuneos, paſſimque acres hortatibus iras
Suſcitat, ac pugnae mentes incendit amore.
Continuo firmantque aciem, converſaque in hoſtem
Arma ferunt denſi. quos contra Argiva juventus
Denſa manet, nec terga fugae conterrita vertit.

Ac

Ac veluti ſtipulaſque leves, culmoſque volantes
Flabra ferunt. fortes jaciunt cum trita coloni
In ventos frumenta, Ceres & flava ſolutam
Secernit frugem paleis; denſo area circum
Sacra acere, & vacuis ingens albeſcit ariſtis:
Haud aliter Grajae ſublato pulvere turmae
Albeſcunt, crebro quem ſuſcitat ungula pulſu
In mediis, caeli undantem ſub caerula, poſtquam
Convertere aciem, flexitque auriga jugales.
Illi inter ſeſe collata praelia dextra
Exercent: denſa pugnam caligine Mavors
Involvit, Troaſque juvans obit agmina; Phoebi
Mandata & peragit, Phrygias qui juſſit in arma,
Ut pugna eſt Pallas digreſſa, urgere phalanges.
  Phoebus at Aeneam ſacris ad bella remittit
Ex adytis, firmumque viro per membra vigorem
Indidit adſpirans. ſocios, mora nulla, reviſit,
Ac ſtetit in mediis bellator. gaudia laetam
Complerunt cunctis mentem, vivumque, vigentemque
Ut videre; nihil ſcitari at dura ſinebat
Pugna, laborque, aciem quo exercet Phoebus Apollo,
Marſque ferus, diroque furens Diſcordia bello.
Nec minus & Danaos adverſa ex parte ciebant
Ad pugnam gemini Ajaces, & fortis Ulyſſes,
Exſultanſque animis Tydides. agmine facto
Illi non Troum vires, non dira frementum,
Clamorem horrificum metuebant: ſed pede preſſo,
Hoſtem expectabant. Ceu nubes caerula in altis
Montibus, aerio caelum qui vertice tangunt,
Tranquilla ſtatuit quam tempeſtate deum rex

Immotam; Boreas dum turbidus, & ſilet omnis
Ventorum turba, immani qui turbine opacas
Diſcerpunt late nubes, ſtriduntque per auras:
Sic Danai Teucros adverſa ex parte ruentes
Imperturbata conferti mente manebant.
It celer hac illac, turmaſque hortatur Atrides.
  Eſte viri, patrium, ſocii, nunc promite robur,
Nunc animos, pudeatque fugae dare terga. virorum,
Quos pudet, incolumis multo pars maxima ſaevi
Evadit caſus belli: non gloria, non vis
Ulla viro eſt, cum terga dedit, poſuitque pudorem.
Dixit, & adverſos telum jacit acer in hoſtes;
Aeneae ſocium quo Deicoonta peremit
Pergaſiden, ipſis multo quem Troes honore
Aequabant Priami natis, interritus ultro
Quod primam ante aciem pugnator in arma ruebat.
Huic gravis ingentem clypeum ferit haſta; nec umbo
Suſtinuit. medium tranſverberat aerea cuſpis,
Perque moras baltei ventrem pervadit in imum.
Membra ruunt collapſa: ſonum ſuper arma dedere.
  Tum geminos premit Aeneas, duo lumina Grajum,
Morte Dioclidas Crethonaque, Orſilochumque;
Dives opum genitor queis Pherae celſa colebat
Moenia ab Alpheo prognatus flumine, late
Qui Pylios pulchro campos interluit amne.
Orſilochum Alpheus regem, Orſilochuſque Dioclem
Magnanimum genuit. Chreton hinc natus, & una
Orſilochus, clari bello, Martiſque periti
Omnigeni; primo vernantes flore juventae
Qui curvis Phrygium litus petiere carinis,

Argi-

Digitized by Google

Argivam laeti claſſem, geminoſque ſecuti
Atridas. celſis Trojae ſub moenibus atra
Mors juvenes rapuit, triſti & ſuperobruit umbra.
Ut gemini, aerio mater quos vertice montis
Eduxit quondam denſa inter luſtra, leones;
Illi armenta boum praedantes magna, gregeſque
Lanigeri pingues pecoris, ſtabula alta peragrant,
Et paſſim horrendas dant caedes; donec & ipſi,
Sub manibus domiti juvenum, praeſepia ad alta
Conciderunt, ferro confoſſi pectus acuto.
Haud aliter dextra Aeneae fratres duo celſis
Abietibus ſimiles planxerunt corpore terram.
Hos ubi proſtratos immani vulnere vidit,
Provolat ante aciem Menelaus, & aere coruſco
Fulgens ingentem quatit haſtam. quippe ciebat
Ipſe virum ſtimulis Mavors haud mollibus, atrum
Aeneae cupiens manibus demittere ad orcum.
Hunc procul Antilochus vidit, Neleia proles,
Ante aciem & primam volat ocyus impiger, ipſi
Atridae metuens; tum ne victoria Grajum,
Omnis & in ventos fuſus labor iret inanes.
Illi haſtas inter ſeſe pugnare parati
Contulerant, propius Menelaum conſtitit acer
Antilochus. quamvis animis, ac robore praeſtans,
Aeneas retro greſſum tulit, ut ſibi vidit
Uni inſtare anceps gemino certamen ab hoſte.
Ergo ſtrata ſolo fratrum duo corpora turbam
Ad Danaum traxere viri, nigroque cruore
Foeda manus inter ſociis poſuere: relictae
Ipſi ambo redeunt rurſum in certamina pugnae.

Paphlagonum heic gentis ductorem ſaevus, & ipſi
Par Marti, ſtantem in curru & per denſa ruentem
Tela, Phylaemenea Atrides mactat Menelaus,
Extremum & fixa ad jugulum tranſverberat haſta.
Aurigae Antilochus ſaxo ſtridente Mydoni
Frangit Atymniadae cubitum, dum cautus ab hoſte
Vertit equos. longe ad terram candentia pulchro
Fraena ebore huic manibus cecidere excuſſa cruentis.
Advolat Antilochus, ſtricto & cava tempora ferro
Trajicit. e curru moribundus volvitur ille
In caput, inque humeros, reſupino & corpore ſpiſſa
Dulcem animam exhalans haeſit defixus arena;
Donec equi impulſum ſtraverunt pulvere in alto.
Quos celer arripuitque manu, tortoque flagello
Inſtans in medios Nelides egit Achivos,
Conſpicit hos longe denſa inter milia ſaevus
Hector, & horrendum clamans volat ocyus. una
Trojugenum celerant vaſto clamore phalanges;
Quos praeeunt magno Mavors, Bellonaque greſſu.
Immane pugnae geſtat Bellona tumultum;
Ingentem gradiens dextra Mars concutit haſtam;
Et nunc pone ſubit, nunc Hectora turbidus anteit.
Hunc ubi conſpexit Diomedes tendere contra,
Palluit. atque omnes conterritus horruit artus.
Ut rudis ingentes campos, latamque virentum
Planitiem arvorum permenſus forte viator,
Venit ubi ad ripam, violento gurgite magnus
In mare qua ſalſum ruit amnis: rauca frementem,
Albentemque videns late ſpumantibus undis,
Haeret inops animi ſubito; metuenſque pericli,

Unde

Unde abiit, retro ſua per veſtigia fertur:
Sic retro greſſum tulit heros; atque ita fatur:
O ſocii, qualis venit Hector! quam ferus haſtam
Quaſſat! nec mirum; cui ſemper ſcilicet adſtat
Divum aliquis lateri fidus comes, & procul arcet
Praeſens fata. viri mortalis nunc quoque Mavors
Atque os atque habitum ſimulans comitatur euntem.
Frontem ergo in Teucros converſi, cedite retro
Uſque tamen; mentem cuiquam nec dira cupido
Incitet aeternos contra contendere divos.
Sic ait: at Trojana phalanx magis uſque propinquat.
Tum geminos uno in curru per tela ruentes,
Anchialum telo, atque Meneſthen dejicit Hector.
Quos ubi proſtratos vidit Telamonius Ajax,
Procurritque furens, magnam & vi conjicit haſtam,
Et ferit Amphium Selagi prolem, alta colebat
Moenia qui Paeſi; rerum nec copia deerat
Omnis, & immenſae complebant horrea meſſes:
Parca tamen miſerum Trojana ad moenia duxit,
Auxilium regi Priamo, gnatiſque ferentem.
Hunc haſta medium, teritur qua balteus alvo,
Aerata longe figit Telamonius heros,
Imaque vibranti tranſverberat ilia telo.
Corruit; arma ſuper ſonuerunt. Advolat Ajax,
Armis ille virum cupiens ſpoliare jacentem.
At Trojana phalanx magnis clamoribus inſtans
Spicula torquet acuta, micantia: devia partim
In ventos abeunt, partim ſeptemplice pulſa
Dant ſonitum clypeo ingentem. preſſo pede ſupra
Exanimum ille haſtam recipit celer: haud tamen arma
De-

Digitized by Google

Detrahere ex humeris potuit: ſic undique telis
Obruitur, metuitque viros denſo agmine ſoli
Inſtantes, longiſque ruentes cominus haſtis.
Hi magnum, validumque, recenti & caede ſuperbum
Avertere: tulit pulſus veſtigia retro.
Sic labor hos duri ſaeva inter praelia belli
Exercet. magnum interea cretum Hercule magno
Tlepolemum triſtis dium in Sarpedona Parca
Impulit. adverſis hi poſtquam ex agmine telis
Proceſſere; nepos Jovis alter, filius alter,
Tlepolemus prior haec veſano pectore fatur.
Sarpedon Lyciae dux gentis, quid te opus inter
Arma virum trepidare imbellem? nam, Jove qui te
Progenitum perhibent a ſummo, falſa loquuntur.
Deterior multo es nempe illis, quos Jove natos
Priſca virum heroas non fruſtra credidit aetas.
Qualem fama refert Alciden, quo mihi naſci
Patre datum, fidentem animi, pectuſque leoni
Intrepido aſſimilem; ſenis qui navibus olim
Huc vectus, parvaque manu, fundo eruit urbem,
Vaſtavitque vias late, perjurus equorum
Laomedon armenta viro quod pacta negarat.
At tibi nec praeſens animus, ſub pectore quidquam
Nec verae virtutis ineſt, pereuntque phalanges
Nequidquam e Lycia ductae; nec te reor ullo
Pugnantem auxilio Teucris fore; non, tibi triplo,
Quam quod ineſt, majus ſi ad praelia robur ineſſet.
Namque mea domitus dextra mittere ſub Orcum.
Haec ille: at contra Sarpedon talibus infit:
Tlepoleme, ille urbem vertit, quam perdidit ipſe
Lao-

Laomedon, bene qui meritum veſanus acerbis
Increpuit dictis, nec equos dedit, orbe profectus
Longinquo in Phrygiam quos propter venerat heros.
At tibi nunc vulnuſque a me, letumque paratum
Eſſe ajo. hoc domitus telo, magnam mihi laudem
Victori, aſt animam triſti dabis ocyus Orco.
Haec ubi dicta, manu extollens contorſit uterque
Fraxineam, totis connixus viribus haſtam.
Haſtae una ingenti fugiunt ſtridore per auras.
Sarpedon jugulo telum defigit in ipſo,
Et mediam rumpit cervicem cuſpide ahena.
Transfoſſo nox denſa oculos nigra tegit umbra.
Tlepolemus laevum petiit femur. aerea cuſpis
Acta intus duris infixa eſt oſſibus: at rex
Caelicolum gnato mortem pater arcuit atram.
Haud mora, divinum e mediis Sarpedona telis
Sublatum manibus moerenti corde ferebant
Affuſi circum ſocii. gravis haſta dolore
Immani miſerum premit alto in vulnere fixa,
Dum trahitur; mentem cui nemo advertit, acutum
Ulli cura fuit nec telum evellere pendens
A femore, inſtanti Grajum ſubducere turbae
Dum properant regem trepidi, atque imponere curru.
Parte alia exanimem pubes Argiva ferebat
Tlepolemum. Haec fortis non longe vidit Ulyſſes,
Ac ſocium miſerans immani exaeſtuat ira;
Anxius ac ſecum verſat ſub corde, ſecutus
Num Jovis altiſoni prolem tranſverberet haſta,
Multa neci an Lyciae pubis det corpora. verum
Non erat in fatis olli Sarpedona leto

Ster-

Digitized by Google

Sternere; & ipſa virum conſultrix magna Minerva
Impulit in Lycias praeſenti numine turmas.
Coeranon ergo neci dat, Alaſtoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noemonaque, Prytaninque,
Adderet his alios; at flammeus ingruit Hector,
Et, primam ante aciem procurrens aere coruſcus,
Terruit adſpectu Danaos. laetatus amici
Quem ſubito adventu Sarpedon talibus ultro.
Compellat verbis, atque ore affatur anhelo:
  Priamide, heic Danais praedam ne linque ſodalem:
Sed fer opem, veſtra raptum hoſti linquat in urbe
Ut vita; in patriam quando jam fata reverti
Dura negant, reducem nec me vel filius infans,
Adſpiciet, vel, quam liqui, cariſſima conjux.
  Talia Sarpedon. contra nil Hector, at acer
Praeterit Argivamque ardens depellere pubem,
Eripere & multis aerata cuſpide vitam.
  Avectum longe ſocii Sarpedona, pulchra
Sub Jovis aegiſoni fago poſuere, vetuſto
Acclinem trunco. telum cui fortis ahenum
E femore eduxit Pelagon, fidiſſimus omnes
Inter, qui regem comitati ad bella, ſodales.
Illum omnis ſubito liquit calor, atraque circum
Nox oculos fuſa eſt languenti: rurſus at auras
Hauſit ſuſpiciens caelum, tenuemque trahentem
Aegre animam flatu Boreas frigente levavit.
  Argivi Martem interea, ſaevumque timentes
Hectora, nec nigras ad naves verſa pavore
Terga dabant, hoſti nec cominus arma ferebant
Obvia: ſed, poſtquam vulgatum eſt eſſe cruentum

Cum

Cum Teucris Martem, cedebant uſque retrorſum.
Quem primum heic leto, poſtremum aut ſtravit Achivum
Armipotens Mavors una, & Priameius Hector?
Magnanimum atque parem ſuperis Teuthranta, & Oreſten,
Oenomaum, Oenopidenque Helenum, multoque nitentem
Late auro pictiſque armis te, dives Oresbi;
Boeotum in medio qui pinguia rura colebas,
Semper Hylan habitans lympha Cephiſſide ſeptus.
Hos ubi conſpexit duro in certamine ſtratos
Juno, confeſtim ſic eſt affata Minervam:
Proh dolor! altiſoni Jovis inclyta filia; quorſum
Noſtra ibunt promiſſa (olim nam diximus ambae
Atridae Menelao, altae poſt moenia Trojae
Verſa ſolo ad patrias rediturum claſſe Mycenas)
Hoc dirum ſinimus Martem ſi funera pacto
Miſcere, ac ſaevo ceſſamus fraena furori
Injicere? armari tempus, pugnamque ſubire,
Et fortemque animum, validaſque expromere vires.
Sic ait: at Pallas dictis non abnuit. Ergo
Ipſa ſua feſtina manu Saturnia pulchris
Ornat equos phaleris multo fulgentibus auro.
Aſt Hebe formoſa rotas curru aptat, utrinque
Aeratos octo radios quibus excipit axis
Ferreus. auro ardet curvatum orbile ſuperne
De ſolido. hoc flexo duplex amplectitur aere
Lamina circum obiens, opus admirabile viſu;
Modioli argento candent; radiata coruſco
Argento, mollique auro fulgentia lora
Suſpendunt ſellam; flectit ſeſe anulus orbe
Hanc circum gemino; temo hinc argenteus extra

Digitized by Google

Procurrit; cui ſummo Hebe feſtina jugumque
Auratum nectens, & vincla jugalia tandem
Adjecit. curru tum Juno ſaeva frementes
Jungit equos, cupiens pugnae ſe inferre tumultu.
  Parte alia Pallas magni ſtellata parentis
Tecta ſubit, peplumque ſolo deponit in aureo,
Ipſa ſibi mira varians quem fecerat arte.
Tum Jovis, obſcuro cogit qui nubila caelo,
Induitur tunicam, bellum ad lacrimabile ſeſe
Diva parans, magnamque humeris ingentibus aptat
Aegida; quam circum pendentibus undique villis
Horrentem, furvis Terror circumvolat alis
Pallidus, & Rixae, Fremituſque, Iraeque, Minaeque.
Gorgonis in medio caput a cervice reſectum
Monſtrum horrendum, ingens, quo nullum ſaevius uſquam
Portentum oſtendit divum pater, atque hominum rex.
Hinc galeam capiti auratam, criſtaque comantem
Quadrifida imponit, quam centum ex urbibus unam
Structa acies denſis nequeat perfringere telis.
Sic rutilum ſcandit currum dea: corripit haſtam
Inde manu quaſſans ingentem, robore duro
Praevalidam, atque gravi nutantem pondere, magni
Magna Jovis qua gnata domat, ſternitque virorum
Agmina, terribiles quoties exarſit in iras.
  Jamque adeo celeres divum regina flagello
Admonuit bijugos. caeli cui protinus ambae
Sponte ſua patuere fores. his Juppiter Horas
Praefecit, vigiles quae ſervant limina divum;
Et reſerant, clauduntque polum denſae objice nubis.
Hac iter ingreſſae currus egere volucres;

Atque Jovem nactae ſunt alto in vertice Olympi,
Secretum a divis pacata mente ſedentem.
Quem prope ſiſtit equos tendens retinacula Juno,
Et regem blanda compellat voce, rogatque:
  Rex divum, atque pater, tam ſaeva, & triſtia facta
Mente vides placida? nec diro iraſcere Marti,
Nil laeſus miſeros foede qui perdit Achivos,
Totque mala & tales abſumit clade phalanges?
Me gravis interea cura, & dolor angit. Apollo,
Atque Venus placidique ſedent, paſcuntque cruenta
Caede oculos, poſtquam dementem in praelia verbis
Exacuere deum, qui nil jus, faſque veretur.
Hunc ego percuſſum ſi pugna excedere cogam,
Iraſcere, pater? Sic fata eſt regia Juno;
  Sic contra caeli rector Saturnius alti:
En age, belligeram veſano immitte Minervam,
Quae ſolita eſt olli duros inferre dolores.
  Juppiter haec. Juno paret, volucreſque flagello
Urget equos: medias illi, mora nulla, per auras
Corripuere viam celeres, caelumque volabant
Aſtriferum, terramque inter. nam tantus equorum eſt
Alipedum ſaltus, vectant qui numina, quantus
Aeria e ſpecula vaſtum eſt proſpectus in aequor.
Verum ubi Trojugenum venere ad moenia, ripas
Et virides, jungunt amnes ubi pulchra fluentes
Hinc Simois, hinc arva rigans foecunda Scamander;
Siſtit equos Juno, curruque abjungit ab aureo,
Et denſam abjunctis nebulam circum undique fundit.
Ambroſiam at Simois pingui e tellure virentem
Submiſit: laeto riſerunt gramine campi.

Illae autem pavidis ambae incessere columbis
Assimiles; unaque leves Argiva petebant
Agmina laturae auxilium. dehinc tramite recto
Ut venere illuc, dium circa Diomedem
Stant ubi magnanimi comites, Mavortia pubes,
Viribus, atque animo similis praestante leonum,
Aprorum aut turmae per tela adversa ruentum.
Restitit, atque altum clamavit regia Juno,
Stentoris arguti simulans dea candida vocem
Indomitam; qui jussa ferens regalia praeco,
Quinquaginta viris par magna voce sonabat:
Non pudet, Argivi segnes, timidique, nec ulla
Re, praeter speciem, miri hostibus? inter Achilles
Praelia dum fortis versari dura solebat,
Dardanias extra portas procedere Troes
Nunquam ausi; pavido tremefacti corde timebant
Illius at patriis inclusi moenibus hastam.
Nunc idem ad curvas pugnant procul urbe carinas.
Sic ait, ac verbis virtutem incendit amaris.
Tydiden magno festinans at cita gressu
Pallas adit. curru acclinis tum forte quierat
Bellator, vulnus relevans frigentibus auris,
Olli quod Lycius fatali Pandarus arcu
Intulerat. magno clypei nam pondere pressus
Ingentis, loro subter sudore fluebat,
Languebatque manum fessus. lorum ergo remorat
Attollens, nigrumque cruorem tersérat heros.
Cum propior curru dea constitit, ac juga dextra
Curva tenens, regem his affata est vocibus ultro:
Haud similem Tydeus genuit sibi robore prolem,

Atque

Atque animis; Tydeus, parvo qui corpore, at armis
Acer erat; pugnae cupidum vel cum ipſa vetarem
Pugnare, ac ſaevo fraenum laxare furori:
Cum ſolus turba comitum ſejunctus ab omni
Thebanos inter proceres ſeſe intulit ultro
Legatus. tunc ipſa virum, conviva ſederet
Ut placidus, monui: verum ille interritus, audax,
Ut prius, indomituſque animi, pubemque vocabat
Cadmeam irritans cuncta in certamina, & omnes,
Nixus ope uſque mea, leviter vincebat. adeſſe
Nunc tibi ego non ceſſo eadem, praeſenſque tueri
Pugnantem, adverſos & contra impellere Teucros:
Sed tibi vel defeſſa labant jam membra labore,
Corda vel ignavus cepit pavor. haud ego cretum
Te reor Oenidae generoſo e ſanguine Tydei.
  Haec ait: haec contra retulit Tydeia proles.
Noſco equidem te, nata Jovis; cui vera fatebor
Nil celans. ullus nec me pavor, ulla laborum
Toedia nec retinent: memini at tua juſſa; vetabas
Quae me aliis pugnare deis, unamque jubebas
Cyprin, ſi veniens foret obvia, figere ferro.
Ergo pedem huc cedens retuli, ſocioſque retrorſum
Cedentes cogi huc juſſi: namque arma ferentem
Agnovi, & Teucros hortantem ad praelia Martem.
  Huic dea: Tydide, nemo quo carior unus
Eſt mihi, nec Martem, nec tu quemcunque Deorum
De numero metue oblatum. talis tibi diva
Auxilio praeſens adſum. nunc mitte frementes
Primum, age, jam bijugos in Martem, & cominus haſta
Tranſadige inſanumque, malumque, levemque, viciſſim

Nunc has nunc illas gaudentem & linquere partes
Qui mihi pollicitus, Junonique, arma sequentem
Argiva exitio Teucris fore, dicta, fidemque
Oblitus Teucros inter nunc pugnat, & hastam
Argivas contra gaudet quassare phalanges.
Sic ait; ac Sthenelum curru detraxit ab alto
Ipsa manu. cessit longe conterritus heros:
Illa rotas magnum scandit juxta Diomedem,
Ira incensa; gravi sub pondere faginus axis
Ingemuit; saevamque deam, fortemque ferebat
Quippe virum. manibus Pallas longumque flagellum,
Loraque corripuit, Martique adversa frementes
Impulit alipedes. Mavors tellure jacentem
Laetus Ochesiaden Periphanta ingentibus armis
Ingentem spolians nudabat. maximus inter
Hic fuit Aetolos, multo & fortissimus omnes.
Quem Mars caede madens nudabat: Pallas at Orci
Induerat galeam, Mavors ne cernere posset
Tendentem contra, vultuque agnoscere divam.
Unum ergo agnovit Diomedem; ac protinus illic,
Stravit ubi exanimum, linquens Periphanta jacentem,
Argivum torvo in regem volat efferus ore.
Jamque adeo teli ad jactum venere. reducta
Mars prior aeratam dextra jacit arduus hastam,
Direxitque jugum supra, & fluitantia lora,
Ille virum certae properans demittere morti.
Excepit dextra venientem Pallas, & alto
A curru longe in ventos avertit inanes.
Tum citus ingenti Diomedes irruit hasta,
Ipsa sua firmans quam Pallas in ilia fixit

Ima manu, teritur ſubter qua balteus alvo.
Hac heros altum rupta cute vulnus adegit;
Inde manu telum retrahit. Mars ſaucius alto
Clamorem horrendum rupit de pectore, quantum
Dena virum, cum prima ruunt in praelia quondam,
Clamorem campis dant milia. terruit omnes
Vox Danaos horrenda, & Troas: contremuere
Late belligerae, perculſo corde, phalanges.
Aeſtivus ceu cum vento ſpirante ſub auras
It vapor obſcura denſus caligine; dirum
Sic denſa in nebula ſe caelo attollere Martem,
Cedentem ex oculis, vidit Tydeius heros.
Ille, ubi ſe primum tecta in ſtellantis Olympi
Intulit, atque Jovem propter conſedit, acerbum
Nudavit moerens vulnus, corpuſque cruore
Oſtendit largo perfuſum, ac talibus infit:
   Jupiter haec lentus cernis facta effera; divos
Et pateris pugnare animis diſcordibus, & nil
Non perferre mali parva pro gente virorum?
Te propter gliſcunt haec praelia; tu caput omnis
Es noxae. tibi nam genita eſt demenſque, nocenſque
Filia, quae ſceleris nihil impia linquit inauſum.
Quippe alii tibi di, colimus qui lucida cunque
Tecta poli, taciti paremus juſſa verentes:
Hanc unam haud unquam facto, dictove coerces;
Sed natae indulges placida pater omnia mente.
Quae nunc Tydiden veſano corde ſuperbum
Impulit, inque deos juſſit pugnare furentem.
Ille manum Veneri percuſſit cominus haſta;
Ille idem inſiluit me contra turbidus: & nunc

Me fuga ni celerem ſervaſſet, nempe jacerem
Multa gemens inter confuſae ſtragis acervos,
Languerem aut penitus duro contuſus ab aere.
  Talia dicentem divum rex torvus acerbis
Increpuit dictis: Ne longa obtunde querela
Me, levis, & nulli fide unquam. quotquot Olympum
Concelebrant, nemo eſt mihi nam te inviſior uno
Inter caelicolas; cui ſemper triſtia cordi
Jurgia ſunt, rixaeque, iraeque, cruentaque bella;
Ingenium qui matris habes immane, ſuperbum,
Indomitum; ſaevis quam ſaepe inceſſere verbis
Cogor, ſiqua animi duram vim denique frangam.
Illius hortatus reor, atque exempla ſecutum,
Iſtaec dura pati. Sed enim te ferre dolores
Amplius haud patiar tantos. nam ſemine cretus
Noſtro es, teque mihi peperit Saturnia. quiſquam
Aſt alius divum caeleſtia tecta colentum
Eſſet ſi genitor tam ſaevo, tamque protervo,
Infra Titanas caeca ſub nocte jaceres.
  Sic ait; accitumque jubet, mora nulla, mederi
Paeona, qui leni vulnus medicamine fovit,
Sanavitque artus, nec morti obnoxia membra
Tam facile tepidi quam lactis candidus humor
Concreſcit, miſcet cui denſa coagula paſtor.
Pulvere dehinc foedo ſordentem, atroque cruore
Abluit, ac pulchris dea veſtibus induit Hebe.
Ille patri multo gaudens aſſedit honore.
  Interea magni ad ſedes rediere Tonantis
Juno Argiva, potens & belli caeſia Pallas,
Saevum ubi veſana Mavortem ab caede remorunt.

HOMERI

ILIADOS.

LIBER SEXTUS.

UT primum divi pugna exceſſere, phalanges
Et ſibi ſunt ſolae Danaum, Troumque relictae;
Direxere haſtas in mutua vulnera denſae
Hinc atque hinc acies, rapidum propter Simoenta
Congreſſae, ac liquidi propter vada ſacra Scamandri.
Primus ibi, Danaum columen, Telamonius Ajax
Perrupitque globum juvenum, ſociiſque ſalutem,
Attulit. Euſſoro genitum nam perculit haſta
Magnanimum veniens Achamantem, Thracia nullum
Cui miſit virtute parem, nec fortibus armis.
Huic conum inſignis, criſtaque comantis equina
Percuſſit galeae. frontem perrupit, & oſſa
Aerea pervaſit cuſpis. caput horrida ſupra
Ingruit, atque oculos multa nox obruit umbra.
Axylon leto ſtravit Tydeius heros
Teuthraniden, coluit celſam qui dives Ariſbam;
Dives opum, larguſque idem. namque ampla tenebat
Tecta viam propter, multos ubi commodus hoſpes,
Excepitque domo, menſaque accepit opima.
Nullus at accurrens potuit depellere peſtem
Hoſpitibus de tot miſero. Diomedis ab haſta
Ipſe ſimul, ſimul atque Caleſius; ibat eodem

Qui famulus curru, ac bijugos auriga regebat
Fidus equos; nigras Orci subjere tenebras.
  Dejicit Euryalus Dresumque, & Opheltion: inde
Aesepum petit una & Pedason; edidit ambos
Nais Abarbaree quos claro Bucolioni,
Laomedontiadas natu qui maximus inter
Furtivo est partu sub luminis editus oras,
Hunc, dum pastor oves servabat, Nais amavit,
Et dea mortali prolem est enixa gemellam.
Mecisteiades morti demisit utrumque,
Praestantes forma juvenes, atque exsuit armis.
Trajicit Astyalum bello durus Polypoetes;
Pidyten, terra missum Percoside, Ulysses.
Fudit humi Teucer figens Aretaona dium;
Ablerum Antilochus telo fulgente peremit
Nestorides; Elatum late regnans Agamemnon.
Pedason hic liquidum altam ad Satnioenta colebat.
At Phylacum stravit fugientem Leitus heros.
Eurypyli cecidit stridente Melanthius hasta.
Adrestum cepit vivum fortis Menelaus.
Hunc consternati bijuges, temone myricae
Impacto ad ramum, curru effudere superbo;
Atque fugam pavidi ad muros, quo versa ruebant
Agmina, corripuere. rotam delapsus ad ipsam
Pronus humi jacuit camporum pulvere in atro.
Quem super Atrides Menelaus, turbidus hastam
Ingentem quatiens dextra, stetit: ille, supinis
Genua tenens manibus, supplex haec ore profatur:
  Hoc, Atrida, caput serva: non parva sequentur
Praemia servantem. patriis mihi multa supellex

In domibus congeſta jacet. genus omne metalli,
Aeſque, aurumque, & opus ferri omne: hinc plurima dona
Queis redimar, mittet genitor, ſi norit Achaeas
Me vivum ad naves inimica in gente morari.
Haec fatur ſupplex. Atriden flectere ſermo
Coeperat; & captum, famulo jam jamque parabat
Tradere ducendum ad naves: at fervidus ira
Accurrit, fratremque Agamemnon torvus acerbis
Increpuit dictis: Trojanis parcere, vecors,
Non piget? egregie de te, Menelae, tuaque
Nempe domo meruere illi. quos mergier Orco
Opto equidem cunctos, noſtris & triſte ſubire
Exitium manibus; nec letum evadere quemquam
Vel puerum, gravida mater quem geſtat in alvo:
Sed patrils deleri una cum moenibus omnes,
Infletos, vitaque, & mortis honore carentes.
Talibus increpitat meritum; fratriſque ſub alto
Corde ciet ſtimulis triſtes haud mollibus iras.
Ergo manu flentem nequidquam, & multa precantem
Reppulit a genibus. cui figit in ilia ferrum
Protinus ima furens Agamemnon; atque, jacentis
Impoſito pectus pede calcans, extrahit haſtam.
Neſtor at Argivos clamans hortatur in arma:
O ſocii heroes Danai, Mavortia pubes,
Exſuvias nequis cupida nunc mente jacentum
Pone legat, redeat ſpoliis ut dives opimis.
Caedi alacres inſtate: virum dehinc ſtrata licebit
Corpora per campos nullo ſpoliare periclo,
Laeta dabit vacuum poſtquam victoria tempus.
His animos dictis in praelia concitat heros

Tunc

Tunc adeo Troes domiti sub Marte Pelasgo
Agminibus versis muros, ac tuta subissent
Moenia: verum adstans, Troum longe optimus augur,
Priamides Helenus, sic voce affatus amica est
Hectoraque, Aeneanque: Aenea, atque Hector, (utrique
Nam labor incumbit primus Troumque phalanges,
Et Lycios ductare; ambo quod vincitis omnes
Consilioque, manuque) istic consistite, versam
Et retinete aciem, celeri circum omnia cursu
Lustrantes. cohibete viros, turbamque ruentem,
Ante fugax portis quam se inferat; & cadat ipsis
Uxorum in manibus, risusque sit hostibus ingens.
Inde, ubi jam vestra firmatae voce phalanges
Constiterint, nos heic, quando est pugnare necesse,
Qualescumque gravem contra pugnabimus hostem.
Tu citus interea plantis pernicibus urbem,
Hector, adi; & nostrae dic matri: Palladis aedem
Se ferat ad celsam, summae quae praesidet arci,
Atque fores templi pandat, peplumque repostis
Eximium ipsa legens de vestibus, & sibi carum
Prae cunctis, thalamo quotquot servantur in alto;
Collocet in genibus divae, atque ingentia sacra
Spondeat, intacta bis sex cervice juvencas:
Si Troas miserata, urbi dea magna supremam,
Conjugibusque velit, gnatisque avertere pestem:
Si dirum Iliacis Tydiden arceat ipsa
Moenibus; immani miscet qui tristia dextra
Funera, bellator nullo non major Achivum.
Nec tanto terrore unquam nos perculit ipse
Aeacides diva, ut perhibent, Nereide natus.

Quippe

Digitized by Google

Quippe furit ſine more atrox, per bella ruenti
Nec potis eſt valido par quiſquam obſiſtere niſu.
Haec Helenus: fratri paret bonus Hector, & alto
Confeſtim curru, cinctus fulgentibus armis,
Deſilit; ac, longo praefixa haſtilia ferro
Bina manu magna quaſſans, interritus omnes
Fert ſe per cuneos celeri pede, vimque ſuorum
Suſcitat, atque animis cunctos audacibus implet.
Continuo exarſit pugna ingens: agmina Troes
Convertere, pedem Grajum conterrita pubes
At retulit caedi parcens. ſtellantis Olympi
Aſtrifera de ſede aliquem veniſſe putabant
Namque deum auxilio Teucris, videre fugaces
Denſari ut ſubito converſa in praelia fronte.
Quos Hector clamans verbis hortatur amicis:
Magnanimi Troes, ſociique ad bella remotis
Urbibus exciti, validas nunc promite vires;
Nunc animos acres tantiſper, dum citus urbem
Ipſe adeo, atque ſenes jubeo, matreſque, nuruſque,
Suppliciter divum pacem, veniamque precari,
Ac triſtes votis iras avertere Sacris.
Sic ait, atque gradu magno ſe proripit heros.
Cui ſummo denſae nutabant vertice criſtae,
Amplexumque oras clypei, pulſabat eunti
Cervicem ac talos taurino e tergore lorum.
Tum genus Hippolochi Glaucus, Mavortia Tydei
Et proles, magnus Diomedes, inter utramque
Procurrere aciem cupidi decernere ferro.
Jam prope conſtiterant, animiſque, armiſque parati;
Cum prior haec forti Diomedes pectore fatur.

Nam

Nam quis tu, juvenum confidentissime? vidi
Quem nunquam belli pulchro in certamine, cunctos
Nunc virtute praeis; de tot cui milibus uni
Exspectare meam firmum cor sustinet hastam.
Sed telis quicumque meis venit obvius, illum
Nae miseri haud fausta genuerunt luce parentes.
Quod si forte aliquis caelesti sede relicta
Venisti huc divum, ne me, ne coge profecto
Mortalem superos violare, ac figere ferro.
Quippe Dryanteo (ut perhibent) non longa Lycurgo
Vita fuit, sueto cum dis immane beatis
Exercere odium. lymphata mente furentis
Nutrices Bacchi nactus qui vertice Nysae
In sacro, voce increpuit; stimuloque secutus
Caedebat pavidas. thyrsos trepidis simul omnes
Projecere solo e manibus; Bacchusque, fugatus
Ipse etiam, pontum subiit: Thetis alma sub undis
Excepit gremio pavitantem, ac saeva timentem
Dicta viri. contra quem numina sancta deorum
Exarsere ira: nec Solis lumina fontem
Clara frui longum sivit Saturnius; ipsam
Nec longo infelix produxit tempore vitam,
Invisus cunctis tanto pro crimine divis.
Hujus ego exemplo superos incessere nolim.
Sin magis es numero ex hominum, qui munera terrae
Vescimur; huc accede, mea ut confossus ab hasta
Mortalis metam contingas ocyus aevi.
Talia Tydides, contra cui talia Glaucus:
Magnanimi proles Tydei bello inclyta, nostrum
Quid genus exquiris? mortalibus esse caducum

Scis

Scis genus, ut foliis. autumni haec frigore primo
Ventus fundit humi; pubescit germine silva
Deinde recens alio, cum ver caput extulit arvis.
Sic hominum genus, hoc oritur, lapsum interit illud.
Sed tibi si cordi tamen est cognoscere nostram,
Clara cluet multis quae vulgo cognita, gentem.
Est procul Argivis in finibus inclyta fama
Urbs Ephyra. heic habuit sedem olim Sisyphus, omnes
Vafra mortales qui longe mente praeibat.
Sisyphus Aeolides, Glaucus quo traditur esse
Editus at Glauco clarus dehinc Bellerophontes.
Huic rarum superi formae decus, inque decoris
Artubus eximium robur tribuere: sed ingens
Exitium insonti struxit, pepulitque paterna
Urbe virum Proetus, multo qui maximus inter
Argivos opibus florebat; Juppiter altus
Subdidit egregium juvenem cui sceptra gerenti.
Arsit enim Proeti conjux Antea, pudicum
Blandis sollicitans precibus mala Bellerophonten.
Nec tamen evaluit constantis vincere mentis
Propositum, rectosque animi pervertere sensus.
Ergo regem adiit mendax, ac talia fatur:
Aut morere, infelix, aut morti Bellerophonten,
Ut meruit, demitte, tuos violare nefando
Crimine conatum thalamos, inferre pudori
Atque meo labem. Fallaci has ore querelas
Saeva dedit mulier: subita rex credulus ira
Intumuit: sedenim juvenem demittere leto
Haud voluit, veritus divos, ac foedera sancta
Hospitii; at Lyciae longinquas misit ad oras,

Inscri-

Digitized by Google

Inſcriptaſque notis letalibus, atque plicatas
Ferre dedit tabulas, ſoceroque oſtendere juſſit;
Indicio ipſe ſuo miſeranda ut morte periret.
Hic poſtquam in Lyciam, Xantique ad flumina venit
Non ſine dis, juvenem rex multo excepit honore,
Hoſpitis adventu laetus; tauroſque novenis
Ille novem mactans patrum de more diebus
Inſtituitque dapes, divumque adolevit honores.
Inde ubi dena diem mortalibus extulit almum
Exoriens aurora, notas & ſigna popoſcit
Oſtendi, Proeto ab genero quaecumque ferebat.
Quae poſtquam agnovit, ſaeviſque incluſa tabellis
Perlegit mandata oculis; mora nulla, profectum
Indomitam juſſit proſternere morte Chimaeram,
Monſtrum horrendum, informe, atrox, nec ſemine cretum
Mortali. ante leo, poſtremo corpore ſerpens
Squameus, in medio capra ingens, ore vomebat
Caerulam vaſto flammam. crudele peremit
Ille tamen monſtrum, divum non vana ſecutus
Auguria. hinc Solymum genti (nec durior ulla
Uſquam pugna fuit) regis juſſu intulit arma.
Fudit Amazonium poſt haec interritus agmen.
Huic aliam ſtruxit rex fraudem. namque rediret
Cum bello victor, Lyciae fortiſſima pubis
Corpora delegit mediumque obſidere furto
Juſſit iter. quorum rediit pars nulla; ſed omnes
Liquit humi exanimos invictus Bellerophontes.
Ergo ubi progenitum caeleſti ſemine tandem
Comperit, ingenti reducem complexus amore
Detinuit, thalamo gnatae dignatus & ultro eſt,

Dimi-

Dimidium & regni genero conceſſit honorem.
Cui ſimul & Lycii partem praedivitis agri
Eximiam dederunt, hortos, pomaria, ſilvas,
Arvorum & gleba felices ubere tractus.
Ternam olli prolem regalis nupta creavit,
Iſandrum, Hippolochum, formoſam Laodamiam.
Laodamia Jovi magno placuitque, deorum
Et ſimilem peperit clarum Sarpedona bello.
At mala cum miſerum premeret fors Bellerophonten,
Ipſum etiam triſtes cunctorum denique paſſum
Iras caelicolum; campis errabat Aleis
Solus, devitans hominum veſtigia, luctu
Indulgens, tacitis carpens ſua pectora curis.
Iſandrum, claros acer dum bella gerebat
In Solymos, torvus Mars dura morte peremit:
Iraſcens pulchram Latonia Laodamiam
Virgo ſuis ſtravit nec opina morte ſagittis.
De tribus Hippolochus reſtat nunc ſcilicet unus
Qui me progenuit, natus quo glorior eſſe.
Ille huc auxilio me Trojae ad moenia miſit,
Multaque praecepit mandans, melioribus uſque
Certare, atque alios virtute anteire, meorum
Eſſe patrum & ſimilem, primae qui praemia laudis
Prima Ephyrae, ac Lycias late retulere per urbes.
Hoc genus eſt noſtrum, noſtrique hic ſanguinis ordo.
Sic ait: auditis gaudet fortis Diomedes;
Et magnam tellure haſtam defixit; amicis
Tum regem verbis compellans talia fatur:
Nae tu, Glauce, hoſpes vetus es mihi. Bellerophontem
Namque avus eximium quondam meus inclytus Oeneus
Exce-

Digitized by Google

Excepitque domo, biſdenis atque diebus
Secum habuit. quin pulchra inter ſe dona dedere,
Manſurum hoſpitii monumentum. tincta colore
Cingula puniceo donavit Bellerophonti ·
Oeneus, cratera auratum Oeneo Bellerophontes.
Hunc ego diſcedens huc dura in bella, reliqui
Aedibus in patriis, pignus, teſtemque paterni
Perpetuum hoſpitii. quamquam ipſum Tydea patrem
Haud memini, qui me parvum, infantemque reliquit,
Tempore quo ad Thebas pubes Argiva profecta eſt,
Totque virum iratis perierunt milia divis.
Ergo tuque mihi, ſi quando veneris Argos
In medium; atque tibi, Lyciam ſi viſere cogar,
Hoſpes ego. quare ſaevam convertere utrumque
Haſtam alio praeſtat, noſque inter parcere, in ipſa
Vel ſi acie adverſis pugnetur cominus armis.
Sunt alii Troes multi, ſociique, ſub Orcum
Quos ego demittam; quotquot fors offeret, ipſe
Aſſequar aut pedibus: ſunt Graja e gente viciſſim,
Quos tu dejicias leto, quemcumque licebit.
Nunc age, queis tecti, mutemus, ſi placet, arma.
Haec quoque ut hoſpitio veteri nos jungier omnis
Turba ſciat, quae nos circumſtat denſa loquentes.
Haec poſtquam effati, celſis de curribus ultro
Deſiluere, manuſque in mutua foedera jungunt,
Dantque fidem, accipiuntque animis concordibus ambo.
Heic Glauco mentem exemit Saturnius, arma
Aurea ut oblitus pretii mutaret ahenis,
Aequa novem accipiens, bubus centum aequa rependens.
Hector at ad fagum, Scaeaeque ad limina portae

Ut

Ut venit; Troum uxores, nataeque frequentes
Occurrunt; moeſtaeque rogant, natique, virique,
Et fratres quid agant rerum, carique propinqui.
Ille omnes delubra deum jubet ordine adire
Orantes veniam: multis nam fata parari
Triſtia, & ingentes Teucris inſtare dolores.
Inde ubi jam Priami tecta ad regalia venit,
Ampla ubi porticibus ſtabat domus, atque coruſco
Quinquaginta inerant thalami de marmore, junctis
Mutua parietibus connexi, regia proles
Multa ubi Priamidum nuptis ſociata cubabat:
Biſſeni contra thalami de marmore, eodem
Structi opere, inque vicem juncti, regalibus intra
Aurea quos generis ſedes, lectique parati;
Heic illi occurrit genitrix, ut forte ferebat
Laodicen ſeſe ad caram, quae ſcilicet omnes
Vincebat forma Priami pulcherrima natas;
Atque manu arripuit retinens, ac talibus infit.
Nam cur, nate, feri linquens certamina belli
Veniſti? duro num ſaevi moenia Graji
Marte premunt; arcemque petis, ſupplexque ſupinas
Rite Jovem ad magnum properas attollere palmas?
Sed tamen heic paullum conſiſte, ut dulcia promens
Vina feram, libeſque Jovi, diſque omnibus; ipſe
Dehinc potans firmes vires, ac feſſa labore
Membra leves. augent robur nam dulcia feſſis
Vina viris: ut tu nunc feſſus, civibus, urbi
Atque tuae auxilium dum fers, regniſque paternis.
Hector ad haec: Ne vero, inquit, ne dona Lyaei,
O mater veneranda, effer, neu membra reſolve,

Vim-

Vimque meam; enervis ne dura in praelia ceſſem.
Nec manibus fas illotis libare ſupremo
Vina Jovi, nec fas pollutum caede, cruento
Perfuſum & tabo, votis placare Tonantem.
Tu potius matres in coetum coge, Minervae
Et templo fer tura; oſtroque, auroque coruſcum
Ipſa legens peplum, pulchrum, ingens, ac tibi carum
Prae cunctis, thalamo quotquot ſervantur in alto,
Genua loca ſupra divae; atque ingentia ſacra
Sponde, non tacta bis ſex cervice juvencas,
Si Troas miſerata, urbi dea magna ſupremam,
Conjugibuſque velit, natiſque avertere peſtem;
Si dirum Iliacis Tydiden arceat ipſa
Moenibus, immani miſcet qui funera dextra.
I, mater, doniſque inſtans, votiſque, potentem
Flecte deam. Ipſe Parin viſo; ſi forte ciere
Ad bellum poſſim; ſic me audiat. ima dehiſcat
Illi utinam tellus, Teucris, Priamoque deum rex,
Priamidum & generi, noxamque, & dedecus ingens
Quem dedit; obſcuro quem ſi demittier Orco
Adſpiciam, laeterque animo, longique laboris
Me rear, & longae jam nactum oblivia curae.
Sic ait: illa domum rediit, celereſque vocavit
Ancillas. juſſae feſtinant ocyus urbem
Per totam, & matres cogunt. fragrantis at ipſa
Interea thalami ſubiit penetrale, jacebat
Plurima ubi miro veſtis variata lepore,
Sidonidum labor egregius, quas caerula ponti
Trans vada Alexander Trojam Sidone puellas
Vexerat, eximio prognatam patre Lacaenam

Tempo-

Tempore quo laetus Phrygias advexit ad oras.
Has inter veſtes, munus memorabile divae,
Deligit ingentem peplum, pulchreque colorum
Omnigena pictum ſpecie, nec parcius aſtro
Fulgentem; poſitus qui parte latebat in ima.
Hunc promit, celeranſque gradum delubra petebat
Alta deae. matrum ſupplex longo ordine turba
Pone ſubit, trepido feſtinans anxia greſſu.
Jamque adeo magnae ad ſedes, arcemque Minervae
Advenere. fores pandit formoſa Theano
Ciſſeis, clari conjux Antenoris, aedi
Lecta ſacrae a Teucris cuſtos, divaeque ſacerdos:
Ille alto moeſtas fundunt a limine voces,
Inque deam figuntque madentia lumina fletu,
Atque manus tendunt cum luctiſono ululatu.
Tum peplum e manibus reginae pulchra Theano
Accepit, divae accedens & rite locavit
In genibus; rupitque has imo e pectore voces:
O cuſtos urbis, veneranda Minerva, dearum
Maxima, frange manu telum Diomedis, & ipſum
Pronum ſterne ſolo Scaeae prope limina portae.
Ad tua templa tibi ſacrum ingens rite feremus
Ocyus, intacta bis ſex cervice juvencas,
Si Troas miſerata, urbi, dea magna, ſupremam,
Conjugibuſque velis, natiſque avertere peſtem.
Talibus orabat. caſſis Tritonia votis
Abnuit, atque preces irata reſpuit aure.
Interea, Iliades natam placare Tonantis
Dum certant, Hector fraternas venit ad aedes.
Has Paris eximias olim ſibi fecerat, omni

E numero primos adhibens, quos dives habebat
Troja operum artifices. olli regalia tecta,
Et thalamum, & celſis circum atria fulta columnis
Exſtruxere arce in ſumma, Priameia juxta,
Hectoris & magni juxta penetralia. in aedes
Intulit has celeri ſe greſſu turbidus Hector.
Haſta manu in magna cubitos protenta tremebat
In denos; praefixa micabat ahenea cuſpis,
Ambibat fulvo quam ſubter circulus auro.
Heic fratrem eſt nactus, ſtudio dum tractat inani
Arma ſedens, clypeum, galeam, thoraca nitentem,
Curvatoſque arcus. quem juxta Argiva ſedebat
Nupta inter famulas, operique inſtabat, in omnes
Imperium exercens, prae cunctis docta, puellas.
Hunc ſimul ac vidit, ſic Martius increpat Hector.
Proh pudor! iraſci num te, ſecedere ab armis
Num decuit? Troes pugnant, pereuntque ſub altis
Moenibus. haec propter te ſolum incendia belli
Exarſere; tamen ceſſas? qui praelia ſi quem
Detrectare alium, ſegnem & ceſſare videres,
Haud poſſes tacitus perferre, ac parcere probris.
Verum, agedum, conſurge iſtinc feſtinus, & omnes
Rumpe moras; Grajus ne Mavors proruat urbem,
Dardania & triſti jam flagrent moenia flamma.
Haec ille: haec contra formoſus mitia reddit
Verba Paris: Frater, vera iſthaec dicis; at audi
Me tamen, atque aures, mentemque adverte. ſedebam
Heic procul a pugna in thalamo, non civibus ullam
Ipſe quidem iraſcens ob culpam: pectore at aegro
Multa dolens ignominiam, vitanſque virorum

Victus

Victus pugna oculos. verbis nunc uxor amicis
Impulit ut cingarque armis, & bella capeſſam.
Id ſatius reor ipſe etiam, victoria quando
Alternatque vices, nec ſemper militat iſdem.
Quare age, meque mane paullum, dum fortibus armis
Induor; ipſe praei vel, ſi placet: impiger ante
Progreſſum celeri pede conſequar inter eundum.
Haec Paris; at contra nihil Hector. candida blandis
Quem mulcens verbis ſic eſt affata Lacaena:
Levir, dulce caput miſerae, quae meque, meoſque,
Voſque malis onero infelix, atque improba; luce
Illa utinam, mea me qua mater fudit in auras,
In rupes raptam nigrae vis dira procellae,
Inque vada horriſoni longe maris ante tuliſſet,
Quam foret haec moles per me tot nata malorum.
Quae quoniam invicto ſtatuerunt numine divi,
Eſſem utinam ſaltem meliori nupta marito,
Qui rumore malo poſſet, probriſque moveri
Indignantum animis, ac turpia facta notantum.
Excors hic ſenſuque caret, ſemperque carebit,
Et fatuae fructum capiet ſibi denique mentis.
Verum ades huc propius, paullum & conſide: labore
Cura gravi exercet nam te magis omnibus unum,
Meque & Alexandrum propter; quos Juppiter ambo
Fato urget triſti miſeros, longumque futuros
Carmen & ad feros poſt ſecula longa nepotes.
Huic galea inſignis reſpondit talibus Hector:
Gratus amor tuus eſt, Helene; ſed parce morari
Feſtinum. haud equidem conſidam. namque reverti
Quam primum ad ſocios ardet mens, atque levare

Auxilio fessos ac me fortasse, vocantes
Absentem. hunc stimulis tute urge haud mollibus; ipse
Sponte sua & properet lateri se adjungere nostro
Ante comes, porta excedens quam moenia linquam.
Nunc abeo visurus enim tectumque, Laremque,
Uxoremque meam parva cum prole; reverti
Ad quos num reduci tribuent mihi numina, Grajum
An manibus domitum sternent, mens nescia prorsum est.
Sic ait. atque suas abiit digressus in aedes.
Haud tamen Andromacham tectis invenit in altis.
Quae, procul inde unde puerum gestante profecta
Cum famula, celsa in turri lacrimansque, gemensque
Stabat, dira tuens saevi certamina belli.
Hanc ubi quaesivit, thalamo nec natus in aureo est,
Ancillas, aderant quae densae limina circum,
Sic rogat: O famulae, vera haec mihi dicite. quonam
Andromache formosa domo est digressa? propinquam
Anne aliquam invisit? magnae ad delubra Minervae
An pompam ducit supplex, instatque potentis
Muneribus, votisque iras avertere divae?
Talia scitanti respondit sedula cellae
Custos: Vera jubes quando, Hector, dicere, fabor
Vera equidem. nullam Andrômache invisitve propinquam,
Aut pompam ducit magnae ad delubra Minervae;
Ivit ad Iliacam sed turrim, rumor ut urbem
Implevit, Troasque premi, Danaumque secundo
Fervere Marte aciem, cursuque ad moenia ferri.
In muros tremefacta animi, similisque furenti
Illa abiit; puerum tulit una exterrita nutrix.
Heic ait. Ergo domo tacitus sese extulit Hector,

Atque

Atque gradu magno mediam ſecat impiger urbem,
Ille viam celerans ad Scaeae limina portae,
Qua greſſum intulerat; qua ſe jam reddere caſtris
Mens erat. hanc adeo propior jam jamque ſubibat.
Ecce autem lacrimans, & curſu concita conjux
Andromache, dii clarum genus Eetionis;
Thebam, & Hypoplacios magna ditione tenebat
Qui Cilicas, Placii nemoroſa in valle virentis;
Occurrit ſubito venienti; ſola ſecuta
Quam nutrix feſtina ſinu trepidante ferebat
Hectoriden parvum, unigenam, pulchrumque nitenti
Os aſtro ſimilem; genitor quem nomine dixit
Ipſe Scamandrion, aſt alii Aſtyanacta vocabant,
Urbem quod fuerat ſolus tutarier Hector.
Lumina cum roſeo arridens defixit in ore·
Tum pater. Andromache lacrimis adſtabat obortis,
Sicque, viri dextram dextra complexa, locuta eſt:
 Infelix, tua te perdet fiducia. gnati
Nec durum infantis miſeret? nec conjugis, aede
Quae ſola in vidua linquar? cuncti agmine denſo
In te namque ruent, certi unum perdere, Achivi.
At mihi deſertae ſatius fuat ire ſub umbras.
Nam miſerae quid jam, conjux, te morte perempto
Reſtabit, praeter lacrimas, luctumque, doloremque
Aſſiduum? mihi non pater eſt, non optima mater.
Patrem namque dedit leto mihi dius Achilles,
Vaſtavitque urbem Cilicum Thebam, inclyta portis
Moenia praecelſis. leto dedit Eetiona:
Nec tamen & ſpoliare auſus venerabile corpus;
Sed parcens, ut erat, cinctum fulgentibus armis

Impoſuitque rogo, buſtum & ſuper addidit ingens
Terra onerans: ulmos circum poſuere virentes
Nimphae Oreſtiades, magni Jovis aurea proles.
Et fratres, habui quos ſeptem, luce ſub Orcum
Una omnes abiere. greges, armentaque nactus
Paſcentes idem vita ſpoliavit Achilles.
Mater Hypoplaciis at quae regnavit in oris,
Captiva Iliacas primum eſt advecta ſub arces
Divite cum gaza, magno poſt deinde redempta
Eſt pretio. patria reducem confecit in aede
Sed, jaculis, curvoque arcu Latonia gaudens.
Tu mihi nunc, Hector, pater es, tu mater, & idem
Tu frater, thalami tu vir mihi foedere junctus.
Quare, age, da miſerae hanc veniam: diſcedere ab urbe
Parce, caput dubiis parce objectare periclis;
Ne patre hunc orbum rapto, ne conjuge adempto
Me viduam linquas. Aciem hinc hortare, jubeque
Agreſtem ad ficum ſiſtat, qua mollis in urbem eſt
Adſcenſus, facilique aditus ſub moenia clivo.
Huc ter enim Grajum primi venere, viamque
Tentavere duces; gemini duo germina Martis
Ajaces, Cretum Idomeneus regnator, Atridae
Et fortes ambo cum magnanimo Diomede:
Sive aliquis, divum monitu, monſtraverit augur;
Seu mens, atque animi tulerit magis impetus ipſos.
 Talibus Andromache orabat, fletuſque ciebat.
Tum ſic orſa refert Hector: Conjux, mihi cordi
Omnia ſunt iſtaec: Troas, peplumque trahentes
Troadas at vereor, vitem ſi praelia duri
Martis iners. animus nec me ſinit ipſe quieti

Indul-

Digitized by Google

Indulgere; acer qui praelia ſemper obire,
Et primas inter didici pugnare phalanges,
Atque armis ſervare decus patriumque, meumque:
Hoc equidem haud dubiis poſſum praedicere ſignis:
Tempus erit, proſtrata ſolo quo ſacra jacebit
Ilios, & Priamus, Priami & gens inclyta bello.
Sed mihi non clades Troum, extremique labores;
Ipſius aut Hecubae, aut Priami, fratrumve remordet
Tantis corda dolor curis. qui pulvere in atro
Multique & fortes Grajó ſub Marte jacebunt:
Quam crucior, quod te captam, vincliſque gravatam
Grajum aliquis flentem hic abducet; quodque ſuperbae
Argis juſſa feres dominae; imperiumque coacta
Triſte pati, arguto percurres pectine telas,
Aut portabis aquam e Meſſeide, ſive Hyperea.
Dura etenim urgebit miſeram vis, nilque licebit
Detrectare, minas, & verbera ſaeva timenti.
Tunc aliquis, flentem cernens: En, Hectoris haec eſt
Illa uxor, dicet, Troas qui fortibus armis
Praeſtabat longe ante omnes, dum bella gerebant
Iliacos circa muros. haec inquiet olim
Grajum aliquis: rurſum incipies tu fundere fletus,
Cor deſiderio talis perfixa mariti,
Servitium feſſae adveniens qui demere poſſit,
Sed me fuſa ſuper tellus precor obruat ante,
Audiero quam te clamantem, ſedibus actam
Et longe a noſtris trans vaſti caerula ponti.
Sic ait; ac manibus dulcem Aſtyanacta petebat
Protentis. trepidus flevit puer, udaque clamans
Ora ſinum in famulae abduxit, cari ille parentis

Terri-

Territus adſpectu, ac metuens radiantiaque arma,
Horrendum & ſummo nutantes vertice criſtas.
At pater & genitrix riſerunt vana timentem.
Ergo hirtam capiti galeam citus exſuit Hector,
Inque ſolo poſuit fulgentem; dulce recepit
Dehinc famulae e manibus pignus; paullumque moratus,
Oſcula ubi fixit, puerumque agitavit in ulnis,
Altum ſuſpiciens caelum ſic ore precatur:
  Juppiter, ac magnum colitis quae numina caelum
Omnia, & hic multo facite ut praeſignis honore,
Qualis ego, in Teucris clareſcat. robore praeſtet,
Vique animi; & regno fortis potiatur avito:
Atque aliquis, pugna reducem dum cernit, Hic ipſum
Virtute, exclamet, vincit. factiſque parentem:
Et ſpolia hoſtili referentem foeda cruore
Excipiat gaudens laetanti pectore mater.
  Sic ait, ac puerum maternas tradit in ulnas.
Illa ſinu exceptum fragranti fovit, & ore
Moeſta renidenti quiddam lacrimabile riſit.
Quam vir, blanda tuens, ſortem & miſeratus iniquam,
Demulſitque manu, dulcique affatus amore eſt:
  Pone modum lacrimis, nec ſaevo indulge dolori
Me propter, dulcis conjux. me namque virorum
Haud quiſquam praeter fatum demiſerit Orco:
Effugere at fatum nulli, reor, obtigit unquam,
Ut ſemel eſt natus. fortem hoc, hoc vincit inertem.
Verum age, jamque domum rediens telamque, colunque,
Foemineum quae cura genus decet una fatiget,
Exerce, ac famulas hortare ad penſa. virorum
At quod opus, bellum, duri & certamina Martis,

Cura-

Digitized by Google

Curabunt Troeſque alii, praeque omnibus Hector.
Sic ait, atque ſolo ſe acclinans, tollit equinis
Terribilem criſtis galeam, digreſſa petebat
Illa domum interea, reſpectans, udaque fletu.
Quo ſimul ac venit tectis & ſe intulit altis,
Viſa gravi cunctis incendit pectora luctu.
Hectora lugebant cunctae vivum, atque vigentem;
Nec reducem a pugna ſperabant poſſe reverti,
Effugere atque manus validas & robur Achivum.
Nec longum thalamo Paris eſt cunctatus in alto;
Arma jubar vario clarum at jactantia ab aere
Induit, eque domo ſe protinus extulit, urbem
Perque volans mediam celeri pede caſtra petebat.
Ac velut in plenis praeſepibus hordea paſtus
Ille diu ſonipes, rupit ſi vincla, virentum
Planitiem & fugiens camporum eſt nactus apertam,
Inſultatque ſolo, celſum & caput arrigit alte
Luxurians, luduntque jubae per colla, nitentes
Perque armos: volat ante levis Zephyrumque, Notumque
Arva ſecans; & nota petit vel paſcua equarum,
Vel fluvium, adſuetus vitreas innare per undas:
Sic Paris exſultans animis decurrit ab arce
Pergamea, totuſque armis effulget in aureis,
Solis & in morem percellit luce tuentes.
Jamque adeo celeri curſu pervenerat illuc,
Hector ubi, Andomachen affatus, caſtra parabat
Jam petere, ac ſociis reddi. quem talibus ultro
Compellat verbis, prior & ſic incipit ore.
O frater venerande, moror te lentus abire
Optantem, atque adſum feſtino tardior aequo.

Haec

Haec Paris: haec contra retulit bonus Hector: Inertem
Jure queat nemo, frater, te dicere. vires
Sunt tibi, sunt animi ingentes ad fortia: verum
Sponte tua interdum cessas, nec ferre laborem
Vis durum. cruciat mihi saevus pectora moeror
Interea, de te cum probra audire necesse est
A Teucris; propter te qui tot dura tulerunt,
Atque ferunt. alias tamen haec componere praestat
Nos inter; si quando alti rex magnus Olympi
Laetificum cratera dabit dis sistere tandem
Aedibus in patriis, longa obsidione soluta,
Et longe pulsis Trojano ab litore Achivis.

HOMERI

ILIADOS.

LIBER SEPTIMUS.

HAec fatus, porta greſſum citus extulit Hector;
Cui Paris it lateri fidus comes. ardet uterque
Heros bella iterum, ſaevamque capeſſere pugnam.
Ac veluti optato ventos a puppe ſecundos
Dat pater, inflexis pellentes caerula remis
Cum longo nautae jam fracti membra labore
Defecere: duo ſic fratres civibus aegris
Optati venere. Paris tum pulcher acuto
Fixit Areitoi genus aere Meneſtion, alta
Miſſum Arna, peperit quem candida Philomeduſa
Clavigero regi praeſtantem fortibus armis.
Hector at ingentem ſaevus ferit Eionea,
Cervicem & rigido tranſverberat aere comanti
Sub galea, nervis & ſternit membra ſolutis.
Glaucus at Hippolochi, Lyciae dux pubis, in acri
Dexiaden pugna Iphinoum longa premit haſta,
Fixa humero, celeres vitans dum triſtia fata
Scandit equas, curru cecidit moribundus ab alto
Fuſus humi, & largo perfundens arma cruore.
Hos longe ſuperum ſtellata ex aede Minerva
Inſtantes Danaum caedi proſpexit; Olympum
Et linquens Phrygiam ſeſe demiſit ad urbem.

Digitized by Google

Pergamea longe venientem vidit ab arce,
Obvius atque ruit celeri pede Phoebus Apollo,
Ille favens Teucris. ſagum occurrere viciſſim
Di ſibi apud veterem. Prior his Tritonida verbis
Affatur magni proles Jovis inclyta Phoebus.
Nam quid, nata Jovis, celſi de vertice Olympi
Rurſus ades? quae cauſſa viae? quae tanta cupido
Impulit huc? Danaiſne feras victoribus ingens
Ut decus? Iliacae quando nil funera gentis
Saevam dira movent. ſedenim ſoror utere fratris
Conſilio. ſatius pugnae jam ponere finem
Huic hodie. rurſus pugnabunt dum cadat alta
Ilios: haec vobis quando ſtat regna deabus
Eruere, ac ſacram fundo urbem vertere ab imo.
Haec Phoebus; contra reſpondit caeſia Pallas.
Conſilium laudo, arcitenens, nec mente relicto
Huc alia caelo veni: ſed praelia ſiſti
Quo nam dira velis, pigeat ne dicere, pacto.
Phoebus ad haec: Virtus, animique in corde ciendi
Hectoreo; ſolus ſolum ſi forte vocarit
Grajum aliquem ad pugnam: delectum ex omnibus unum
Irati ſi quem Graji in certamina mittant.
Sic deus: at fratris Tritonia dicta probavit.
Conſilium vates Helenus, vocemque deorum
Senſitque, ac fratri propior ſtetit, atque ita fatur.
Hector mente Jovi magno par, vis mihi quiddam
Monſtranti parere tamen; carique fidele
Conſilium amplecti fratris? Troeſque & Achivi
Fac ſedeant omnes. poſce in certamina ſolus
Tu Danaum quemcunque, alios qui robore praeſtet,
Forti-

Fortibus atque animis bellator. nam tibi mortem
Nondum fata parant, aevi nec meta propinqua eſt;
Quod didici audita vates modo voce deorum.
  Haec Helenus; laeto quae pectore Martius Hector
Audiit, ac ſubito in medium progreſſus, utraque
Ille manu opponens tranſverſam cominus haſtam,
Trojugenas, ſocioſque repreſſit in arma ruentes.
Conſidunt omnes, ut juſſi, iraſque, manuſque
Continuere. ſuos pariter conſidere juſſit
Atrides, pugnaeque, ac ſaevis parcere telis.
Arcitenens etiam deus, ac Tritonia virgo
Conſedere ſuper fago, Jovis arbore, diris
Vulturibus ſimiles ambo, ſpectantque frequentes
Hinc atque hinc populos, crebris diſtincta virorum
Milia nam cuneis late campoque ſedebant,
Horrebantque haſtis fulgentibus aere coruſco,
Et clypeis, galeiſque. Alti placida aequora ponti,
Quale ſolent Zephyro ſurgente horreſcere: denſi
Criſpantur, nigrantque levi ſub flamine fluctus;
Talis erat ſpecies Troumque, & pubis Achaeae,
Horrentumque armis, pacato & corde ſedentum.
Quos inter magnum clamans ſic incipit Hector:
  Audite, o Troes; Danaique haec auribus aequis,
Quae me animus fidens impellit verba profari.
Foedera jam nobis Saturnius irrita fecit,
Atque graves parat iraſcens utriſque labores;
Veſtris dum manibus ruat Ilios alta; ruatis
Vel contra ad curvas noſtro vos Marte carinas.
Nunc, quando, Argivis delecti ex urbibus, inter
Vos multi heroes, jactant qui robore ſeſe

Eximios; cui vis, animuſque in pectore praeſens,
Procedat, ſolus me contra, & conferat arma:
Hanc pugnae dico legem, cui teſtis adeſto
Juppiter. Argolicus ferro bellator acuto
Si me forte dabit leto, rapta arma, jacentis
Exſuvias, ferat ad naves; exſangue cadaver
At patriae reddat, vitali ut lumine caſſum
Supremo imponant Troeſque, & Troades igni.
Sin cadet ille, dabit mihi laudem & magnus Apollo,
Arma viri ad delubra feram Phoebeia, & arcem
Iliacam, atque deo ſuſpendens rite dicabo:
At corpus patiar ſpoliatum in caſtra referri,
Funus ut exſtincto ducant ſolemne, ſepulchrum
Heleſpontiaco ſtatuant ac litore Graji.
Quod fera cernens aliquis de prole nepotum
Navità, fluctivaga dum ſulcat caerula puppi,
Hocce viri, dicat, priſci eſt memorabile buſtum,
Quem bello eximium leto dedit inclytus Hector.
Sic dicet: mihi fama ullo non deſinet aevo.
  Talia Priamides. cuncti obſtupuere ſilentes.
Detrectare, pudor; contra metus impedit acer,
Accipere. alterno mens anxia fluctuat aeſtu.
  Tum ſurgit minor Atrides, & percitus ira
Dat gemitum, funditque has alto e pectore voces,
Ille probris onerans Grajos: O ſegnis inertes
Turba minas jactans, o Achaides (haud ego Achaeos
Nam dicam poſthac, vere nec dicere poſſim)
Ergo viro huic nullus Grajum nunc obvius ibit?
Ut veſtrum nemo in terram non verſus & undam
Diſpereat, quicunque iſtic ſine mente ſedetis

Indecores, fatui, ſtolidique. En Hectora contra
Armis cingar ego. belli fortuna deorum
In manibus; quem vinci hoſti, vel vincere malint.
Haec ait iratus, fulgentiaque induit arma.
Tunc tibi meta foret vitae Menelae, reperta
Hectoreis domito manibus; (nam viribus heros
Te validis longe praeſtabat) protinus omnes
At Danaum proceres in funera certa ruentem
Continuere, metuque exterritus ipſe Agamemnon
Arripuitque manu retrahens; ac talia fatur:
Inſanis, Menelae Jovis genus. haud decet iſtaec
Tanta animi talem dementia. fer, licet angat
Cura animum: nec te caecus dolor efferat, armis
Deterior ſtulta meliorem ut mente laceſſas
Hectora Priamidem; quem nemo haud horret Achivum;
Cujus & occurſum ſaepe ipſe timebat Achilles,
Invictus bello, multo & te fortior heros.
Nunc adeo ſecede iſtinc, tacituſque ſedeto
Cum ſociis. alius melior non deerit Achivis
Bellator, ſolum quem ſoli opponere poſſint
Priamidae: intrepidus qui ſit licet, atque cruenti
Martis inexpletum cupiens, tamen, ut reor, atram
Si mortem effugiet, gaudebit flectere feſſum
Poſſe genu incolumis duro e certamine pugnae.
Talibus increpuit; fraternaque pectora flexit
Vera monens. dicto paret Menelaus, & arma
Pulchra viro ex humeris fidi abſtraxere ſodales.
Neſtor at, in mediis exſurgens, talibus infit:
Pro di! quantus adeſt tibi luctus, Achaica tellus!
Quantus erit, Peleu, tibi jam dolor, optime quondam

Bello, conſiliis nunc & ſermone diſerto!
Qui me multa, domo exceptum, de gente rogabas
Grajugenum, exquirens omnes natoſque, patreſque,
Laetus & audibas narrantem ex ordine cuncta;
Audieris nunc ſi, Grajis quo ſtraverit unus
Hector corda metu; tollens ad ſidera palmas
Cum gemitu, orabis nigro demittier Orco.
Atque utinam, o divum rex, & Phoebe, atque Minerva,
Eſſem ego nunc prima validuſque, leviſque juventa:
Quâlis eram, Pylii cives, atque Arcades, olim
Belligeri ad rapidum Celadonta horrentibus haſtis
Cum Pheae ad muros pugnabant: amne liquenti
Qua fluit, & puras devolvit Iardanus undas.
Hos inter primam ante aciem ſe mole ferebat
Dius Ereuthalion ingenti; indutus & arma
Regis Areithoi, multo radiabat in auro.
Regis Areithoi, quem claro nomine vulgo
Omnes Clavigerum vocitabant. viribus audax
Non etenim curvoque arcu pugnabat, & haſta;
Ferratae aſt acies rumpebat pondere clavae.
Hunc ſtravit, melior non vi ſed fraude, Lycurgus,
Aggrediens inter rupes, atque arcta viarum;
Ferrea ubi exitium deprenſo avertere clava
Haud potuit. ſubiens medium namque ante Lycurgus
Perfoditque haſta, terraeque afflixit, & armis.
Exſuit, ipſe viro quae Mars donaverat olim.
His ruere eſt ſolitus per bella Lycurgus in armis,
Aetas dum melior vires dabat: inde ubi longo
Defecit ſenio fractus, quae geſſerat ipſe
Arma, dedit forti famulo geſtare. ſuperbus

Haec

Haec ille induerat, Pylia & de gente jubebat
Qui vir cunque omnes praeſtaret robore, ſecum
Uno unum pugnare: metu ſed corda micabant
Omnibus; audebat nemo ferre obvia contra
Arma viro. Audaci fretus tunc ipſe juventa,
Vix pubente aevo, minor omnibus, acer in arma
Proſilui, pugnamque invaſi; magnaque laudem
Annuit eximiam Pallas. nam vulnere ſtratus,
Immani vir mole, immani & robore, nigram
Planxit humum, & multa jacuit porrectus arena.
Illa utinam mihi nunc aetas, viſque illa maneret!
Qui vellet pugnare, virum non quaereret Hector.
At veſtrum in Grajis primi qui Marte feruntur,
Heu pudor! oblatae vitant diſcrimina pugnae,
  Talia dicta dabat ſenior, ſtimuliſque ciebat
Corda virum increpitans haud mollibus. ocyus ergo
Surrexere novem numero. prior omnibus ipſe
Atrides major, dehinc magnanimus Diomedes,
Dehinc gemini Ajaces, dehinc Idomeneus Cretum rex,
Una & Meriones Marti par ille cruento;
Eurypylus poſt hos, Euaemonis inclyta proles;
Inde Thoas Andraemonides, ac dius Ulyſſes.
Horum quiſque ſibi certatim praelia poſcit.
  Quos iterum Neſtor compellans, talia fatur:
Nunc agite, arbitrium ſorti permittite. cui ſors
Faverit, is pugna cunctoſque juvabit Achivos,
Et ſe prae cunctis, pulchro e certamine abire
Si dederit ſalvo magni regnator Olympi.
  Sic ait: aſt illi ſortes de more notarunt,
Quiſque ſuam, agnoſci ut poſſent. Agamemnonis inde

Injecere omnes galeae. Grajum anxia circum
Turba manus caelo tollebat non ſine votis;
Atque aliquis ſic, celſa tuens convexa, precatur.
  Da, pater, Ajaci faveat ſors, aut Diomedi,
Aut regi, ditis qui geſtat ſceptra Mycenes.
  Haec ille: at ſortes agitabat Neſtor, utraque
Rite manu quaſſans galeam. ſors ocyus exit
Optato magni Ajacis. quam praeco per omnem,
Exorſus dextra, coetum circumtulit; ibat
Uni & cuique ducum oſtendens: haud annuit ullus
Oſtenſae, donec perventum eſt denique ad ipſum,
Illam qui galeae injecit Telamonius Ajax.
Is dextra oblatam porrecta excepit, ovanſque
Agnovit; tum deinde pedes abjecit ad ipſos;
Atque ait: O ſocii, mea ſors haec. pectore toto
Laetor, & eximiam ſpero, victo Hectore, laudem
Laturum actutum. vos, dum fulgentibus armis
Cingor ego, auxilium ſummo ab Jove poſcite votis
Clam tacitis audire queat ne Troica fuſas
Turba preces; vel voce palam, ſi tollere vocem
Forte placet; metuo nec quemquam. robore nemo,
Armorumve uſu melior me pellat. egentem
Non ita me, ſpero, virtutis, non ita belli
Progenuitque aluitque rudem Salaminia tellus.
  Haec ait ille: Jovem certatim in vota vocabant
Grajugenae; atque aliquis ſuperas haec fudit ad auras:
Juppiter Idaeo late de vertice rerum
Cuncta tuenſque, regenſque, Ajax da victor opimam
Ut referat laudem; ſin Hectora diligis aeque,
Da vires, aequam da partem laudis utrique.

Haec

Haec illi ad caelum jactabant. aere coruſco
Interea ſeſe armabat Telamonius heros.
Omnia qui magnis poſtquam artubus induit arma,
Proceſſit, qualis gradiens Mars bella virorum
Saeva petit, quorum veſanae Juppiter altus
Rixae dementi ſuccendit corda furore.
Talis ſeſe infert campo Ajax, murus Achivum,
Terribili ridens vultu; greſſuque ſuperbo
Arduus ingreditur, dextraque immane coruſcat
Telum audax. omnes quo viſo gaudia Graji
Laeta ſinu cepere: alto concuſſa pavore
Trojugenis at membra tremunt. expalluit ipſe
Hector, corda micans tremefacto in pectore: pugnam
Defugere at cupidum prohibet pudor, inque ſuorum
Abdere ſeſe agmen; primus qui ſcilicet hoſti
Obtulerat ſeſe, cuivis certare paratus.
Jamque adeo teli ad jactum pervenerat Ajax,
Scutum ingens, vaſtae ceu propugnacula turris
Ampla, ferens, tauri ſutum ſeptemplice tergo,
Atque aere inſtratum ſolido; quod fecerat olli
Cultor Hylae ſolers Tychius, multa inclytus arte.
Hic ſeptena boum compegit pinguia terga,
Textum ingens lamna ſuper & contexit ahena.
Quo tum heros clypeo protectus pectora magnum
Magnus Priamiden contra ſtetit; atque ita fatur.
Nunc ſolus ſoli congreſſus noſcere tandem
Incipies, proceres quanto ſint robore Achivi,
Dempto etiam Aeacida; torvo qui corda leoni
Par adverſa virum rumpebat pectora ferro.
Is nunc ad naves jacet altas, bellaque vitat

Atridae iratus: tecum certare parati
Heic ſumus at multi numero. ſed conſere dextram.
Hector deinde jubam concuſſo vertice quaſſans:
O dis orte Ajax Telamonie, ductor Achivum,
Ne, mollem ut puerumve, rudemve ad bella puellam,
Me magnis terre verbis, vultuque minaci.
Novi & ego pugnaſque virum, caedeſque cruentas,
Et clypeum motare levem dextra, atque ſiniſtra
Impiger, ac longum belli durare laborem;
Et pugna novi Martem oblectare pedeſtri;
Novi & equis, rapidoque hoſtes invadere curru.
Nunc tamen haud arte aggrediar confiſus, & aſtu,
Te talem, tantumque; palam ſed figere acutum
Conabor jaculans adverſo in pectore telum.
Haec fatus, magna longam vi conjicit haſtam.
Quae ſolidam ad clypei molem ſeptemplicis, oras
Et ſuperinducti ſtridens pervenit ad aeris;
Fulgentem & lamnam, taurinaque terga ſub aere
Sena ſubit; ſepteno haeſit tergo aenea cuſpis.
Dehinc haſtam jacit ingentem Telamone creatus,
Hectoreique orbem clypei ferit: haſta micantem
Per clypeum, atque moras loricae tranſit, & ima
Adverſam rumpit tunicam juxta ilia: at Hector
Inflexo nigram vitavit corpore mortem.
Continuo evelluntque haſtas, & cominus ambo
Congreſſi pugnam invadunt: in monte leones
Impaſti ceu cum pugnant, aprive frementes
Inter ſe incurſant membrorum robore freti.
Priamides ſcutum in medium dextra impulit haſtam,
Aera nec, inflexa retrorſum cuſpide, rupit.

Aſt Ajax contra vi concitus adſilit; orbem
Et clypei ſummum tranſverberat abjete longa,
Concuſſitque artus, repulitque immane frementem,
Cervici & ſtrictim vulnus tulit: ater at alte
Emicuit, corpuſque cruor perfudit, & arma.
Nec tamen exceſſit pugna conterritus heros;
Saucius at retulitque pedem, terraque molarem
Ingentem, ſcabrum, nigrum alte ſuſtulit, inque
Umbonem Ajacis medium dextra impulit. ictu
Fulmineo horrendum ſonuerunt aerea texta.
 Inde Ajax longe majori pondere ſaxum
Corripuitque, manuque rotans intorſit adactum
Viribus immenſis; ſcutumque infregit, & infra
Diſſolvitque genu, ſcutoque haerente, ſupinum
Stravit humi. ſtratum confeſtim at magnus Apollo
Erigit ipſe manu attollens. Invadere pugnam
Cominus ergo aliam ſtricto mucrone parabant:
Ni, Jovis atque hominum celeres ad juſſa miniſtri,
Veniſſent ſubito praecones, alter Achaeus,
Tros alter, cordati ambo, rerumque periti
Idaeuſque, & Talthybius; qui ſceptra gerentes
Intulerunt ſeſe in medios; conſultaque condens
Multa animo ſapiens Idaeus talibus infit:
 Jam cohibete iras, ſaevae jam parcite pugnae.
Aeque ambos amat aetherei rex altus Olympi:
Ambo eſtis bello egregii; quod novimus omnes:
Noxque inſtat propior: ſacrae par cedere nocti eſt.
 Huic Ajax: Idaee, iſtud fac poſtulet Hector.
Ille prior Grajum primoribus obtulit audax,
Magna voce vocans, pugnam; ſecedat ab armis

Ille prior; ſequar exemplum facilisque volenſque.
Haec ait. aſt Hector: Quando, inquit, di tibi molem
Corporis eximiam tribuere, ac robur, & ingens
Conſilium, virtute omnes & vincis Achivos;
Pugna, hodie juſſi procul hinc cedamus, omiſſa.
At congreſſi iterum certabimus uſque, dabit fors
Dum mortem alterutri, ſperatae aut praemia laudis.
Sacra ruit jam nox: nocti parere neceſſe.
Tu Grajoſque hilara cunctos, caroſque ſodales
Praecipue, naves rediens hinc ſoſpes ad altas:
Urbem at ego ingreſſus patriam moerore, metuque
Exſolvam longo Troaſque, ac Troadas, ultro
Laeta ferent pro me coetu qui ſacra frequenti.
Ampla, age, nunc inter nos demus dona viciſſim;
Ut Troum, Danaumque aliquis miratus: acerbis
Hi, dicat, pugnamque animis geſſere, dirempta
Et pugna, poſuere odium ſibi mutua juncti.
Sic ait; argentoque enſem fulgente decorum,
Vaginamque, aptiſque dedit retinacula loris.
Ajax purpureo contra dat murice balteum.
Poſt, ubi digreſſi, Grajum Telamonius Ajax
Ad populum; Troum ad turbam Priameius Hector
Se tulit. hi reducem laeti clamore ſecundo
Excepere; virumque affuſi ad moenia ducunt,
Ajacis magni e manibus jam, vique receptum
Soſpitem ab indomita; quem fata extrema putarant
Proſtratum durae non poſſe evadere mortis.
Nec minus Ajacem Graji comitantur euntem,
Et magni ducunt celſa ad tentoria Atridae,
Victorem, laetumque animi, vultuque fatentem

Gaudia.

Digitized by Google

Gaudia. Quo poſtquam denſi venere, deorum
Quinquennem regi taurum Pelopeius heros
Mactat ſacra ferens. tergus cui Martia pubes
Deripit; ingentemque ſecant in fruſta. paratis
Quae rite in verubus figunt, torrentque, trahuntque,
Lancibus & ſacris imponunt. inde frequentes
Ordine conſidunt, dapibuſque epulantur opimis.
Ajaci Atrides tergum bovis obtulit ultro
Ipſe manu, eximioque virum dignatus honore eſt.
  Poſtquam exempta fames, epulaeque, & vina quierunt,
Incipit haec Neſtor ſapienti corde, datiſque
Dudum conſiliis clarus, quae nempe fuiſſe
Optima ſucceſſus Grajis oſtenderat ipſe;
  Atride, atque alii proceres, non parvus Achivum
Stratus morte jacet numerus; quorum, vada propter
Xanti, purpureo perfudit ſanguine terram
Mars ferus: atrum animae triſtes abiere ſub Orcum.
Cras tu igitur, cum prima diem mortalibus almum
Lux referet, bello cupidos certare coerce
Grajugenas. plauſtris congeſta cadavera bubus
Interea, muliſque vehentes, litore in ipſo
Uremus, curvis non longe a navibus; oſſa
Ut ſervata domum poſſint, dulceſque referri
Ad gnatos, patrias cum divi ſolvere ad oras
Annuerint. multo cunctis commune ſepulchrum
Praeterea extolli placet aggere, torrida propter
Buſta, ſuper campo: turres placet inde locari
Aerias juxta, ratibuſque, viriſque paratum
Tutamen dubios ad caſus; aptaque in ipſis
Limina portarum, poſſint qua erumpere currus;

Et foſſam, egeſta circum tellure, per orbem
Exterius magnam duci, curruſque, viroſque
Arceat ut quondam, veniant ſi Marte ſuperbi
Trojugenae, cladem que parent inferre carinis.
  Haec ſenior. proceres cuncti una dicta probarunt.
Parte alia Teucri, coetu ſuper arce coacto
Iliaca, ſummis regni de rebus habebant
Conſilium ante fores Priami, trepidique tumultu
Ingenti circum regalia tecta fremebant.
Quos inter ſapiens Antenor talia fatur:
  Troes, Dardanii, ſociique, haec, dicere quae nunc
Eſt animus, faciles audite o mentibus aequis:
Actutum Atridis Helenam, & quaecunque Mycenis
Extulit huc veniens, reddi placet omnia. rupto
Foedere bella viri, gerimus, dira, impia. rerum
Utile nil fiet dis contra obſtantibus, unum
Hoc niſi fit, quod fas omne, ac jura omnia poſcunt.
  Haec coetu in medio Antenor; taciturque reſedit.
Tum ſurgit contra Paris, atque ita turbidus infit:
  Iſta mihi, Antenor, quod noſti haud grata, profaris;
Cum tibi non deſit melior ſententia, mente
Quam premis in tacita. quod ſi, quae voce locutus,
Mente probas, ſanam abſtulerunt tibi numina mentem.
Nunc & ego, quae certa animo ſententia ſedit,
Expediam paucis. Uxorem (ambage remota
Edico) nunquam reddam: rerum omnia, ab Argis
Quae tulimus, reddamque volens atque inſuper addam
Largus opes alias de re patriaque, meaque.
  Haec poſtquam eſt fatus, conſedit. Protinus alta
Dardanides Priamus divis par mente profatur,

Has placido senior fundens de pectore voces.
  Troes, Dardanii, sociique, audite loquentem
Me taciti, dum, quae menti est sententia, promo.
Nunc coenam sibi quisque paret per castra, labantes
Et victu revocet vires: tum deinde sub armis
Excubet ante urbem, servans quae nocte tuenda.
Cras primo ad curvas Idaeus mane carinas
Hinc eat; Atridaeque, Paris quae sentit, utrique
Nuntiet; ac sapiens idem sermone diserto
Hortetur, bello abstineant, pugnaeque tumultu
Horrisono, campis donec prostrata virorum
Corpora multa queant tollique, ignique cremari.
Inde iterum duri gliscent certamina Martis,
Dum sors ipsa acies commissas distrahat, & dum
Armorum, bellique ferat victoria finem.
  Haec senior; dictis cuncti assensere, dapesque,
Ut jussi, curant passim per castra, coacti
In turmas. Mane Idaeus tentoria Grajum
Celsa petit; nactusque viros Agamemnonis altam
Ad puppim, stetit in mediis, ac talia fatur:
  Atridae, Grajum & proceres, audire loquentem
Ne pigeat, quae me Priamus, Trojanaque fari
Gens jubet; ipse Paris, caput exitiale malorum,
Quae vobis mandata suo vult nomine ferri.
Quidquid opum Trojam Grajis advexit ab oris,
(Atque utinam in mediis esset prius obrutus undis)
Reddet; multa addet de re patriaque, suaque
Praeterea. uxorem Menelao at reddere forti
Velle negat. Troes frustra hortanturque, rogantque.
Illi etiam hoc dici mandarunt: strata virorum

Corpora

Corpora num placeat tollique, ignique cremari?
Inde iterum ſaevo decernere Marte licebit,
Dum fors ipſa acies commiſſas diſtrahat, & dum
Armorum, bellique ferat victoria finem.
Sic ait. illi autem taciti converſa tenebant
Ora inter ſeſe. mens cura fluctuat intus
Ancipiti. Haec tandem eſt Diomedes voce locutus.
Nemo Helenam,quaecumq;Paris vel munera ſpondet,
Accipiat. nam quis tam ſtultus non videt urbi
Dardaniae extremam jam fato inſtare ruinam?
Talia Tydides: cuncti aſſenſere loquenti,
Veram & concordi vocem clamore probarunt.
Tum ſic Idaeum alloquitur Pelopeius heros:
Idaee, heic quid opus verbis? tu ſcilicet ipſe
Audis quid placeat Grajis; ſententia diſcors
Nec mea communi pugnat. Sed corpora vita
Functa uri haud equidem invideo: decet igne cremari,
Nanciſci & rapidas funeſta cadavera flammas.
Fide: Jovem teſtor, qui foedera fulmine ſancit.
Sic ait; atque manu ad ſuperos ſceptrum extulit omnes.
Nec mora, Trojanas Idaeus fertur ad arces.
Qui ſimul ac venit, Troeſque, ac Dardana pubes
Denſi ubi concilio in magno de more ſedebant,
Illius optantes reditum; reſponſaque Graji
Rettulit in medio ſtans regis; turba ſoluto
Se coetu accingit, pars tollere corpora plauſtris,
Pars rapta nemus antiquum populare bipenni.
Nec minus & Danai, digreſſi puppibus altis,
Feſtinant ſocios alii aſportare jacentes,
Denſam alii ferro certatim evertere ſilvam.

Jamque

Jamque adeo, Oceani linquens vada lene fluentis,
Sol caelo intulerat ſeſe, campoſque profuſis
Figebat late radiis, & florea rura.
At Grajum inter ſe paſſim, Troumque catervae
Occurſant, campis & mixtae impune vagantur.
Nec facile agnoſcunt confuſa in caede ſuorum
Ora prius, quam tabo atros, & pulvere multo
Membra ſuper tectos, hauſtis de flumine lymphis,
Abluerunt. Tum quiſque ſuos flens aggerat altis
Impoſitos plauſtris. luctu indulgere vetabat
Trojugenas Priamus: taciti dant corpora flammis
Mixta catervatim. quae cum vento incitus ignis
Cuncta hauſit, lento rediere ad moenia greſſu.
Parte alia triſtes uſſerunt corpora Graji,
Perfunctique opere, ad naves & caſtra redibant,
Poſtquam fera rubens accendit lumina veſper.
Nondum etiam Oceanum ſupra formoſa rubebat
Surgens caeruleis Aurora e fluctibus: aurae
Subluſtri incipiunt cum primum albeſcere nocte.
Tum ſtrato delecta manus conſurgit Achivum,
Atque pyram circa ingentem ſtruxere ſepulcrum
Ingens, effoſſo coacervatum aggere, cunctis
Quod commune foret; murum & duxere; locarunt
Aerias juxta & turres, ratibuſque viriſque
Tutamen dubios ad caſus, aptaque in ipſis
Limina portarum, poſſent qua erumpere currus;
Et foſſam egeſta circum tellure per orbem,
Et denſos duro fixerunt robore vallos.
Haec animis opera urgebat certantibus inſtans
Confertim juſſo pubes Argiva labori.

Di, Jovis in magni domibus de more sedentes,
Adspectuque haerent defixi, & surgere tantas
Mirantur subito moles. quos inter, ab imo
Qui terram quassat, Neptunus talia fatur:
  Juppiter, & quis erit posthac mortalis in orbe
Toto usquam, exquirat qui mentem & fata deorum
Ante, manum admorit quam coepto cuilibet? en ut
Argivi murum ingentem struxere, carinas
Qui tegat, immani fossa & cinxere, nec ulli
Sacra prius fecere tamen solemnia divum.
Scilicet hic murus fama ut praestante feratur
Per gentes late varias, quascunque videt Sol;
Amplius at nusquam memorentur moenia Trojae
Alta, meo quondam, Phoebique exstructa labore.
  Talia Neptunus; fratrem sed vana querentem
Juppiter increpuit: Tene istaec, magne tridenti
Horrendo terram quatiens Neptune, timere;
Quae multo inferior manibusque, animisque deorum
Vix aliquis metuat? stabit tibi gloria late
Inconcussa omnes claro sub Sole per oras.
Quin age, cum patrias Danaum gens ibit ad urbes
Pandens vela Noto, murum tu disjice, & altos
Merge, undis haustum, sub fluctus; litus arena
Totum sterne super, nusquam ut pars ulla supersit,
Disjecti restent nusquam ut vestigia muri.
  Haec superi: occiduas Titan se mersit in undas,
Septaque murorum jam structa in litore stabant.
Tum Danai curantque dapes, mactantque juvencos,
Quisque sua ingressus tentoria. litora complent
Advectae Lemno portantes vina carinae,

Miserat

Miſerat Euneus quas cretus Iaſone, regi
Aemonio peperit quem Lemnias Hypſipylea.
Mille cados miſit, munus memorabile, Atridis.
Quod ſupereſt, Grajum proceres, vulguſque parabat,
Quiſque ſibi, ferro ſplendente, aut pellibus, aere
Aut fulvo, aut bobus, vel captis Marte virorum
Corporibus: multoque hilarant convivia Baccho,
Atque epulis feram in noctem veſcuntur opimis.
Nec minus & Troes, ſociique epulantur in urbe.
Queis diram tota rex cladem nocte parabat
Juppiter, uſque tonans horrendum. pulſa micabant
Corda metu, pallorque viris infecerat ora.
Vina ſolo e cyathis fundebant; atque liquorem
Lenaeum eſt auſus nemo guſtare prius, quam
Magnanimo invergens libaſſet rite Tonanti.
Inde ineunt thalamos, ac ſternunt membra ſopori.

Digitized by Google

HOMERI

ILIADOS.

LIBER OCTAVUS.

PUlchra, mari crocea ſurgens in veſte, per omnes
Fundebat ſeſe terras Aurora: deorum
Summo concilium caelo regnator habebat.
Cuncta ſilent: ſolio ex alto ſic Juppiter orſus.
  Huc aures cuncti, menteſque advertite veſtras,
Dique, deaéque, loquar dum, quae fert corde voluntas.
Dicta probate omnes; neve hinc praecidere quiſquam
Speret poſſe aliquid, ſeu mas, ſeu foemina. Si quis,
Auxilio veniens dura inter praelia, Troas
Juverit, aut Danaos, foede remeabit Olympum
Saucius: arreptumve obſcura in Tartara longe
Demittam ipſe manu jaciens; immane barathrum
Alte ubi ſub terram vaſto deſcendit hiatu,
Orcum infra, quantum jacet infra ſidera tellus:
Aere ſolum, aeterno ferri ſtant robore portae.
Quam cunctis melior ſim dis tum denique diſcet.
Quin agite, atque meas jam nunc cognoſcite vires.
Ingentem heic auro e ſolido religate catenam;
Deinde manus cuncti validas adhibete trahentes
Ad terram: non ulla fuat vis tanta, laborque,
Caeleſti qui ſede Jovem deducere poſſit:
Aſt ego vos, terramque, & magni caerula ponti
Stagna

Stagna traham, dextra attollens, & vertice Olympi
Suſpendam: vacuo pendebunt aere cuncta.
Tantum ſupra homines mea vis, & numina ſupra eſt.
Juppiter haec: taciti muſſant di, duraque ſecum
Patris dicta omnes tremefacto in corde volutant.
Fulgentes tum pulchra oculos Tritonia Pallas:
O pater, o divum regnator ſumme, docere
Deſine. quam praeſtes invicto robore ſcimus
Caelicolae jamdudum omnes, ultroque fatemur.
Sed gentis miſeret Danaum: quae clara ſecundo
Marte olim, fatis nunc contra urgetur iniquis.
At (quando ſic, magne, jubes) abſiſtere pugna
Certum eſt: conſilio tantum prodeſſe fideli
Sit fas; irato ne te gens omnis ad unum
Occidat, extremamque trahat prolapſa ruinam.
Olli ſubridens placido rex pectore: Fide,
Fide meus, dixit, ſanguis Tritonia; mitis
Nam tibi ero, haud miti quanquam haec ſum mente locutus.
Tantum effatus, equos duci jubet; atque volucri
Aeripedes jungit curru, flavaque comantes
Colla juba: ipſe humeris auro thoraca rigentem
Induit, &, curru exceptus fulgente, flagello
Admonuit bijugos. rapido per inania curſu
Terram illi caelumque inter fugere volantes,
Idaeum ad montem donec, nemoroſaque ventum eſt
Gargara; ubi liquidi fontes, ubi denſa ferarum
Luſtra horrent, lucuſque deo ſacer, araque luco
In medio jam thure pio, jam floribus halat.
Heic pater omnipotens multo ſudore madentes
Solvit equos, totumque atra caligine montem

Involvens, nimbo ipse caput circumdatus aureo,
Restitit, aerioque ingens in vertice sedit;
Dardaniam unde urbem, classem unde inspectat Achivam.
Jam trepidi, sua quisque intra tentoria, Graji
Instaurant victu vires, pugnaeque parant se.
Nec minus interea diversa in parte juventus
Dardana collucens Phrygiis fulgebat in armis;
Inferior numero: tamen & committere pugnam,
Et certae fidens animi se opponere morti.
Urget enim res dura, omnes invadere dulci
Pro lare, pro gnatis, cara pro conjuge casus.
Panduntur portae; varioque in bella ruentum
Aura sonat fremitu: promunt se moenibus altis
Certatim turmaeque equitum, peditumque phalanges.
Jamque adeo oppositis Martem invasere maniplis;
Congressaeque amborum acies densantur; & hastae,
Ensesque, clypeique una, & thoraces aheni,
Concurrunt flictu ingenti: fragor aethera complet.
Caedentum laetae voces miscentur in unum
Cum gemitu miserorum, extrema in morte dolentum:
Tela madent, largo tepefacta est sanguine tellus.
Sic geminae adversis, dubio in certamine Martis,
Ordinibus tendunt acies: hinc ferreus imber
Ingruit, atque illinc: sternuntur fortia leto
Corpora. longum anceps haesit victoria, ab ipsa
Aurora, medium donec Sol contigit axem.
Tum pater auratas, aequato examine, lances
Sustulit ipse manu magna; diversaque fata
Hinc Grajum, hinc Troum imposuit. Grajum ocyus almam
Ad terram fluxere, leves abiere sub auras

Fata

Fata Phrygum. post haec frondosa clarus ab Ida
Horrendum intonuit; Danaumque sub ipsa coruscum
Agmina contorsit fulmen. videre cadentis
Fulgorem attoniti; turbatique omine: mentes
Dejectae, versique atra formidine vultus.
  Heic non Idomeneus, non Grajum ductor Atrides,
Non gemini Martis comites, duo fulmina belli,
Ajaces mansere loco; sed tuta capessunt
Castra fuga. Danaum tutela, Gerenius omni
E numero Nestor saeva inter praelia solus
Restitit, ille quidem cupiens dare terga; tenetur
Sed tardo invitus curru. nam forte sagitta,
Dius Alexander valido quam misit ab arcu,
Haesit equo fronte in summa, qua proxima leto
Est via, subjectoque insedit fixa cerebro.
Tollit se arrectum, canthoque involvitur aereo,
Et socios consternat equos. abjungere curru
Quem cupiens, trepidus stricto dum lenta secabat
Ferro lora senex, contra Mavortius Hector,
Acer equis auriga, adversa ex parte ruebat
Turbam inter, fremitumque virum. Miserande, jaceres
Iliaco, Nestor, campo, Tydeius heros
Ni foret auxilio. magna qui voce vocatum
Increpuit Laertiadem: Sate sanguine divum,
Consiliis, Laertiade, bonus auctor, Ulysse,
Quo fugis, ignavosque inter das cernere inerme
Dorsum hosti, tergo dum foede insederit hasta?
Siste gradum, pariterque ambo servemus amicum
Neliden; veniens quem jam premet, ocyus ambo
Ni simus auxilio, saevumque repellimus, Hector.

Sic ait: aerias non exaudita per auras,
Dicta volant. rapido non ſecius ille ruebat
Quippe cavas curſu ad naves, ac tuta petebat.
Ergo heros currum denſa inter milia ſolus
Impulit; & primam ante aciem ſtetit acer in armis
Pro ſene; quem blandus verbis compellat amicis:
O pater, haec duro bellatrix Marte juventus
Te premit, invictum quondam; nunc pigra ſenectus
Debilitat; fortis tibi non auriga, jugales
Non pedibus celeres nunc adſunt. en age, currus
Scande meos: rapidis noſces pernicius Euris
Ut campo volitent bijugi, quos victor ademi
Dardanio Aeneae. quin iſtos linquimus ergo
Curandos famulis, noſque his invadimus hoſtem?
Tu ſenior cape lora manu; jam ſentiet Hector,
Inque mea veſana manu bacchetur an haſta.
Sic ait ille; ſenex dictis non abnuit. ergo
Neſtoreos curant bijugos, regumque capeſſunt
Juſſa citi Sthenelus cum magnanimo Eurymedonte.
Tydidae currum Neſtor conſcendit, & ipſe
Tydides. Neſtor manibus tum cepit habenas,
Verberaque inſonuit: curſu fugere volucri
Alipedes; dicto & citius torvum Hectora juxta
Advenere. petit miſſa quem protinus haſta
Ardentemque oculis, curruque adverſa ruentem
Tydides. illum ſtridens haud contigit haſta,
Fixit, at in pectus juxta delata papillam,
Magnanimi prolem Thebaei Eniopea,
Aurigam, famulumque. immani vulnere ab alto
Volvitur excuſſus curru; lapſuſque fragore

Terret equos, retro subita formidine versos,
Et dulcem exspirat, resoluto robore, vitam.
Indoluit rapto auriga Priamejus heros,
Et cari fato ingemuit sub corde, sodalis.
Quem stratum liquit tamen atro in pulvere, quaerens
Acrem animis alium, posset cui credere currus.
Continuo est nactus praestantem robore, & omnes
Audacem ad casus, dubiique pericula Martis,
Iphitiden Archeptolemum; quem scandere currum
Ocyus, atque datas moliri jussit habenas.
Heic magnam Teucri cladem, dirumque subissent
Exitium, pecudum ritu intra moenia pulsi.
Lumina ni advertens divum pater, atque hominum rex,
Palantes caeli summa vidisset ab arce.
Qui dirum subito intonuit, magnaque coruscum
Intorsit fulmen dextra, terramque sub ipsis
Percussit Diomedis equis: tum, sulfure late
Accenso, horrendum se fundens flamma reluxit.
At consternati curru cecidere sub alto
Cornipedes. fugere omni variata lepore
Nestoreis lora e manibus; conterritus ipse
Corde senex pavido, Diomedem affatur; &, hinc te
Proripe, ait, Tydide; & equos ad litora verte,
Dum licet. iratus laudem negat ille deorum
Nam pater. huic hodie dexter favet: cum volet, idem
Post decus & nobis magnum feret; ulla virorum
Nec potis est summo virtus pugnare Tonanti.
Haec Nestor: contra Tydides: vera profecto
Ista, senex: mihi corde dolor sed tristis in imo,
Ardet. Trojugenas inter nam verba frequentes

Cum faciet, ſeſe jactans hoc improbus Hector
Dicet: Me viſo, Diomedes tuta petivit
Caſtra metu fugiens tremefactus. terra dehiſcat
Tunc mihi, & indecorem Stygias demittat ad umbras.
Talia Tydides: contra Neleius heros.
Nam quid ais, magni proles fortiſſima Tydei?
Nec dicet, nec, te ignavum ſi dixerit Hector,
Dardanidis, Teucriſque fidem, Troumque pudicis
Conjugibus faciet, quarum atro in pulvere fortes
Marte tuo domiti nuper jacuere mariti.
Sic ait; inque agmen fugientum protinus egit
Cornipedes. Teucri telis, magnoque ſequuntur
Clamore. ante omnes criſta caput hirtus equina
Magnis Tydiden ſic vocibus increpat Hector;
Tydide, eximio Graji te ſemper honore
Ante alios coluere ſedilique, & dape multa,
Pluribus & vini cyathis; nunc temnere contra
Incipient mollem, muliebri & more timentem.
I, pavida, imbel iſque, fugaxque puella. nec arcem
Pergameam ſcandes, me victo, Troadas altis
Nec duces captas in puppibus. ante peremptus
Nanque mea triſtes dextra mittere ſub umbras.
Talia Priamides jactabat. fluctuat intus
Ille anceps, pendetque animi, num rurſus in hoſtem
Vertat equos, atque arma furens ferat obvia contra.
Ter cura haec mentem ſubiit, ter magnus ab Ida
Juppiter intonuit laetum pugnantibus omen
Trojugenis. altum quos clamans incitat Hector.
O Troes, Lyciique, & pubes Dardana, nunc, nunc
Eſte viri, atque animos, validaſque expromite vires.

Ipſe

Ipſe mihi altitonans pugnae dat ſigna ſecundae
Juppiter, & laudem ſpondet; certumque minatur
Exitium contra Danais. qui moenia ſtulti
Struxerunt malefirma, labantia; ſiſtere quibunt
Quae proſtrata meum nec parvo tempore robur.
Aſt humilem ſaltu foſſam pernice, labore
Tranſilient nullo alipedes. Dehinc litora poſtquam
Attigero, curvas & puppes, tunc memor eſto
Ignem aliquis, rapidaſque faces inferre. cremabo
Actutum naves, pubemque in navibus, atro
Deprenſam fumo involvens, nigraque favilla.
Sic ait; hortaturque ſuos in bella jugales:
Xante, Podarge, Aethon, invicto & robore Lampe,
Nunc multam grati memoreſque rependite curam,
Et fruges, & vina, manu quae apponere vobis
Ipſa ſua large, magni genus Eetionis,
Andromache ſolita eſt prius, ipſi quam mihi, juncta
Cui thalamo eſt, quo ſe felicem conjuge dicit.
Ite, agedum, celerate alacres, praedemur ut illum
Nelidae clypeum, quem late didita fama
Eſſe auro totum e ſolido fert intus & extra;
Detractumque humeris leto ſtrati Diomedis
Dedaleum thoraca, opus admirabile, telis
Indomitum Aetnaeo, quem duxit Mulciber igni.
Quae capere annuerit ſi Fors, hac nocte carinas,
Spero equidem, Graji conſcendent, velaque retro
Verſa dabunt ventis. vana ſpe turgidus Hector
Talia clamabat: cum Juno exarſit in iras;
Atque caput quaſſans, ſolium, quo forte ſedebat,
Auratum, ſedeſque alti concuſſit Olympi.

Tum sic Neptunum, furiato pectore, magna
Magnum diva deum alloquitur: Neptune, frementis
Late qui pelagi das jura tridentifer undis,
Necdum etiam Danaum miseret, quos clade perire
Indigna immeritos cernis? nec munera menti
Nunc subeunt, quae multa tibi, multoque lepore
Structa ferunt toties Helicenque, Aegasque. vicissim
Tu molire aliquid, quo vincant denique Graji.
Argivis quotquot nam dique, deaeque favemus,
Si studio Troas concordi urgere velimus,
Atque Jovem unanimes cohibere immane furentem,
Nae solus viridi residens tristetur in Ida.
Sic ait: irata Neptunus voce sororem
Increpuit: Quae verba istaec, vesana, locuta es?
Non me, non divum quemquam pugnare Tonanti
Fas est: ille omnes unus nam viribus anteit.
Haec inter sese alterna dum voce loquuntur
Neptunus pater, & Juno, jam, quidquid ab altis
Puppibus, & muro campi complexa coercet
Fossa ingens, totum Danai magis & magis usque
Complebant, currusque simul, clypeataque pubes
Densa virum sese miscensque urgensque: favore
Summi laetus enim Jovis Hector, Marte cruento
Haud minor, angustum cunctos concluserat arctans
In spatium. Ille adeo rapto ferus igne carinas
Ureret, Atrides, monitu Junonis amicae,
Ni celer hortari pavidos coepisset Achivos.
Ille inter puppesque, alta & tentoria, dextra
Purpuream gestans chlamydem, volat ocyor aura;
Celsam Ithaci & scandit puppim, quae litore stabat

In

In medio, audiri longe ut vox poſſet utrinque,
Et qua parte Ajax, & qua tendebat Achilles;
Extremi, validis confiſi viribus ambo,
Et virtute, ſuas, qui ſubduxere carinas.
Huic inſtans clamore omnes ciet acer Achivos:
  Pro pudor! o ſpecie mirandi, o rebus inertes
Argivi! quo nunc illa ingens gloria, quo tot
Magnaque verba, minaeque acres abiere? ferebat
Quiſque etenim ſe laude olim ſuper aſtra; juvencis
Cum Lemno in ſacra caeſis, epulaeque vigebant
Scilicet, ac multo fervebant pocula Baccho.
Quiſque parem bello centenis, atque ducenis
Nam fore ſe Teucris jactabat. ſolus at omnes
Nunc terretque, fugatque Hector: mox inferet ignes,
Exuretque cavas, nullo prohibente, carinas.
Magne deum rector, quem tanta clade potentum
Afflixti regum? cui tanta eſt gloria, tantum
Et decus ereptum? nuſquam tamen ulla tuarum
Ara mihi, haec triſti cum fato ad bella venirem,
Praeterita eſt puppi, ſtruerem quin pinguia large
Exta ſuper, cupiens evertere moenia Trojae.
At nunc, o genitor, ſaltem concede roganti
Hanc veniam, extremae ſaltem nos eripe cladi,
Neu ſinito Argivos Phrygio ſub Marte domari.
  Talia jactabat lacrimans. at Juppiter alto
Annuit oranti caelo, magnoque levavit
Moerorem augurio miſerans; rebuſque ſalutem,
Urgentiſque fugam leti portendit Achivis.
Quippe aquilam, qua nulla volat praeſtantior ales,
Demiſit cervae celeris curvo ungue tenentem

Hinnu-

Hinnuleum. hunc veniens aram dejecit ad ipſam,
Sacra ubi fatidico fuerant ſolemnia Graji
Ferre Jovi, in dubiis oracla & poſcere rebus.
Hi poſtquam augurium laeti agnovere ſecundum,
Atque Jove a magno miſſam ſenſere volucrem,
Exarſere alacres ad pugnam, atque agmine denſo
Arma fremunt, teliſque inceſſunt eminus hoſtem.
Nemo tamen Grajum certatim in bella ruentum
Jactavit ſeſe celereſve agitaſſe jugales,
Foſſarumve moras tranſiſſe, atque obvia Troum
Armis arma tuliſſe prius magno Diomede.
Ille dedit leto quaſſantem in vertice criſtas
Princeps Phradmonidem Agelaum. huic, territus, amens
Dum fugit, ac retro laxatis fertur habenis,
Haſtam humeros inter dorſo defixit, & atro
Per medium exegit madefactam ſanguine pectus.
Corruit exanimis, ſonitum ſuper arma dedere.
Poſt ambo excurrunt, pariterque feruntur Atridae:
Dehinc gemini Ajaces, praeſtanti robore uterque.
Poſt hos Idomeneus, atque armiger Idomeneos
Meriones, Marti magnis par viribus ille,
Atque animis: dehinc Eurypylus Euemone cretus,
Poſtremus valido Teucer volat inclytus arcu,
Atque ſub Ajacis clypeum ſubit. ante ferebat,
Ingentem clypei molem Telamonius Ajax:
Teucer at, e latebra proſpectans, fixerat ictu
Poſtquam aliquem certo media inter milia, dulcem
Ille animam efflabat moriens, ſub tegmen amicum
Hic rediens, puer ut ſub matris veſte, latebat.
Quem primum Teucer Phrygia de gente volucri

Stravit

Stravit humi telo? Orſilochum prius omnibus: inde
Ormenon, huic addit comitem magnumque Opheleſten,
Daetoraque, Chomiumque, & magnanimum Lycophonten,
Et Polyaemoniden Hamopaona, & Melanippum.
Horum denſa heros dejecit corpora leto.
Quem ſaevo cernens arcu vaſtare phalanges,
Laetitia exſultans propior ſtetit, atque ita blandus
Affari verbis Atrides coepit amicis:
  Teucer, dulce caput, Telamonie, perge ſagittis,
Perge tuis denſos venari, ac figere Troas;
Lucem aliquam ſi forte queas affundere Grajis,
Et patri, qui te primis eduxit ab annis,
Atque nothum tamen uſque ſuis curanſque fovenſque
In tectis aluit, fac per te clareat abſens
Ille, ſenem & magna ſuſtolle ad ſidera laude.
Hoc tibi ego verax dico, praeſtabitur ipſa
Quod re olim: altitonans mihi Juppiter, atque Minerva
Annuerint vaſtare olim ſi moenia Trojae,
Primâ tibi poſt me tribuam praeſtantia dona;
Aut tripodem, aut currum inſignem geminoſque jugales,
Iliadum aut aliquam forma praeſtante puellam.
Talia fatus erat. contra cui Teucer: Atrida
Magnanime, ardentem quid fruſtra incendis? ut hoſtis
Pulſus nanque pedem retulit ſub moenia, nunquam
Sponte mea ceſſo jaculans demittere morti
Corpora multa virum. prompſi octo tela pharetra;
Belligeri totidem juvenes cecidere volucri
Confoſſi ferro. rabidum at configere telo
Huncce canem nequeo. dixit, rurſumque ſonante
Impulit ab nervo magno ſtridore ſagittam

Hectora in adverſum: fruſtra; nam flexa, per auras
Dum volat, eximio trans altum Gorgythioni
Pectus iit, Priamo quem candida Caſtianira
Edidit, Aeſyma Trojam deducta, deabus
Aſſimilis. flexa moriens caput acclinavit
Supra humerum cervice, gravi ſub caſſide. pulchrum
Quale ſolet, foetuque olim, vernoque gravatum
Imbre, caput flexiſſe horto in fragrante papaver.
Rurſus mente furens avida petit Hectora; rurſus
Miſſa alio ſed enim (venientem avertit Apollo)
Flexit iter, dirum ſtridens, letalis arundo.
Ergo Archeptolemum, juxta delata papillam,
Hectoreum aurigam, figit, celſoque cruentum
Dejicit e curru. pavidi extimuere fragorem
Horrendum alipedes: vita olli, viſque ſoluta eſt
Una omnis: rapto auriga ingemuit bonus Hector,
Et gravis incubuit menti dolor: attamen illinc
Abſceſſit ſtratum linquens non ſponte ſodalem.
Tum fratrem, nam juxta aderat, conſcendere currus
Cerbionem, & manibus moliri juſſit habenas.
Frater juſſa facit: curru furibundus ab aureo
Deſiluit, ſaxumque heros immane revulſum
Tollit humo, vaſtoque ferens clamore ruebat
In Teucrum. rurſus diram tum forte ſagittam
Promſerat e pharetra Teucer, nervoque ſonanti
Aptarat, dextraque trahens admoverat ipſi
Nervum humero, vulnus cui jam letale paranti
Mittere, partem humeri, ſummo qua pectore cervix
Nectitur, & morti eſt via proxima, perculit aſper,
Hectorea intortus dextra, lapis; atque ſonantem

Dirupit

Dirupit nervum. ſtupuit manus: ille ſolutis
Concidit ad terram genibus; laeva excidit arcus.
Haud tamen oblitus fratrem eſt acerrimus Ajax;
Sed lapſo accurrens ſuperadſtitit, armaque contra
Omnia ſeminecem clypeo ſeptemplice texit.
Sublatum hunc humeris gemini ſubiere ſodales,
Meciſteus Echii proles, ac dius Alaſtor;
Et gemitus rumpentem altos in caſtra reportant.
Heic iterum Teucris mentem ſaevo ipſe furore
Incendit, vireſque auxit Saturnius. ergo
Ad foſſam rurſus Grajos egere, tumultu
Ingenti retro pulſos. It turbidus Hector,
Atque acie in prima furit efferus, ille Moloſſo
Horrenti ſimilis, magnum qui per nemora alta
Urget aprum fretus pedibus, fortemve leonem,
Clunibus & dentes, coxiſque infigit acutos,
Vertentem ſeſe obſervans. nil ſegnius heros
Urgebatque acer Danaos, verſoque paventis
Tergo inſtans turbae poſtremos caedere nunquam
Ceſſabat. latos capti formidine campos
Tranſmittunt, alto donec ſe condere vallo
Contigit, ac Troas, diramque evadere cladem.
Huc poſtquam illati curvas tetigere carinas,
Inter ſe trepidi rerum, exhortantur; & ambas
Attollunt cum voce manus; ſibi quiſque vocare
Cuncta nec auxilio ceſſabat numina divum.
Hector equos circum diffuſo at crine comantes
Torvus agit, luſtratque aditus; nec Gorgone ſaeva
Mitior eſt vultum atque oculos, nec Marte cruento.
Haec cernens, Grajum duros miſerata labores,

Sic

Sic celeri Juno compellat voce Minervam:
  Nata Jovis magni, Tritonia, ficcine lentae
Stamus adhuc, Danaum nec fata extrema trahentum
Nos miseret? quos Parca gravis jam conteret omnes
Unius edomitos manibus; quem nulla furentem
Vis cohibet, miseris qui tot jam funera folus
Intulit. Haec Juno; Pallas cum talia coepit:
  Jampridem hic patria patris tellure jaceret
Perditus Argivum telis; vefanus at ufque
Ille meus dirum genitor furit, ac mihi femper
Obftat mente mala, coepti procedere quidquam
Nec finit; oblitus, credo, quam faepe, labores
Rege fub Euryfteo duros cum pertulit, olli
Servarim gnatum. magnae qui pondere preffus
Aerumnae ad caelum plorabat, me pater axe
Mifit ferre viro auxilium, curaeque levamen.
Aft haec fi fciffem praefaga mente futura;
Orci cum portas audax intrare, trifaucem
Atque canem eft fuperas educere juffus in oras,
Abftractum ex Erebo; Stygiam non ille paludem,
Torrentefque atro fugiffet gurgite ripas.
Nunc me faevus enim pater odit; nunc mihi praefert
Ille Thetin, nymphae fe indulgens, ofcula fixit
Quae genibus, tetigitque manu quae fupplice mentum,
Multa rogans gravis ut Danais ornaret Achillem.
Aft erit, ut rurfus caram Tritonida blanda
Voce vocet, pofcatque operam cum venerit ufus.
Verum age, tu currus, rapidofque in bella jugales,
Diva, para: ipfa; altum ingrediens penetrale parentis,
Armabor bello; ut nofcam, Priameius Hector

Quam

Quam leto cernet vultu nos ire phalanges
Per medias, magnoque aciem turbare tumultu.
Certe aliquis Troum pingui mox corpore diras
Paſcet aves, canibuſque feris data praeda, carinas
Ad Danaum duro confoſſus ab aere, jacebit.
Haec Pallas. dictis paret Saturnia Juno;
Et currus feſtina parat, pulchriſque comantes
Ornat equos phaleris, multo fulgentibus auro.
At Jovis aegiſoni proles, Tritonia virgo,
Greſſa patris celſa in magni penetralia, ſolvit,
Demiſitque ſolo peplum, quod fecerat olim
Ipſa ſuis manibus, mira & variaverat arte.
Dehinc, pater indutus qua caeli nubila cogit,
Circumdans loricam humeris, fulgore micantem
Horrifico, armabat ſeſe ad lacrimabile bellum.
Tum rutilos celeri currus pede ſcandit, & haſtam
Corripit ingentem dextra, validamque, gravemque;
Heroum verſas dira inter praelia turmas
Magnanimo qua diva domat prognata parente.
At Juno bijugis longo regina flagello
Inſtat equis. caeli, nullo impellente recluſae,
Sponte ſua crepuere fores. queis Juppiter Horas
Praefecit, nube admota ſeu claudere apertum,
Amota ſit opus clauſum ſeu pandere Olympum.
Hac divae curru evectae ſe in bella ferebant.
Quas pater ut ſummo proſpexit vertice ab Idae,
Infremuitque, auroque alas fulgente volucres
Pictam Irin miſit, non mollia juſſa ferentem.
Iri, ait, i celeri niſu obvia; verte retrorſum
Atque deas, ultraque veta procedere; ne, ſi

Huc veniant, nobis jam foede praelia glifcant.
Namque hoc praedico, dictum nec tarda fequetur,
Res etiam. volucres currus frangam igne trifulco,
Evertamque ipfas, nec faevo fulmine tactis
Vulnera vel denis quibunt fanarier annis.
Difcet, quam deceat patri pugnare, Minerva.
Junoni haud aeque irafcor; folitum furit illa,
Sueta meis nunquam non fefe opponere coeptis.
  Haec pater: illa levi vacuas pede trajicit auras,
Atque Idam fugiens alti petit ardua caeli.
Nactaque vix primo finuofi limine Olympi
Egreffas, tenuit; Jovis & mandata profatur.
  Quo ruitis, divae, quae mentem infana cupido
Incitat? auxilio Argivis nunc ire deorum.
Rex vetat; iratufque, dabit quae facta, minatur.
Actutum currus franget pater igne trifulco,
Vofque male evertet: nec faevo fulmine tactis
Vulnera vel denis quibunt fanarier annis.
Difces, quam deceat patri pugnare, Minerva.
Junoni haud aeque iratus: folitum furit illa,
Sueta Jovis nunquam non fefe opponere coeptis.
Exitium, vefana, tibi fed trifte minatur,
Haftam audax patrem incipies fi attollere contra.
  Haec effata cito longe dea candida nifu
Ceffit, & aerias fugit delapfa per auras.
  Tum Juno alloquitur moeftam Tritonida. nec me,
Nec te, diva, reor, mortalibus arma ferentem
Pro miferis, nunc velle Jovi concurrere bello.
His vita, his letum contingat, quod fua cuique
Fors feret: ut libitum eft difpenfet fata deum rex,

Utque

Utque decet, Troum & Danaum res judicet aequus.
Haec ait; alipedes retro at dea vertit Olympi
Aerias rurſum ad ſedes pulchrae ocyus Horae
Excepere deas, & equos ſolvere comantes,
Atque hos ambroſia plenum ad praeſepe revinctos
Conſtituunt: claris fulgenti marmore currus
Parietibus rite acclinant. in ſedibus aureis,
Coelicolum coetu nullo diſcrimine mixtae,
Conſedere, alto fixae cor vulnere, divae.
Juppiter Idaeo currus de vertice Olympum
Impulit, atque domos divum pervenit ad altas.
Cui rutilos frater Neptunus limine in ipſo
Solvit equos, currumque aris admovit, & omnem
Rite operit, tenui circundans carbaſa textu.
At pater aurata de more in ſede locavit
Membra, tuens late gentes; quem ſubter Olympus
Contremuit. Juno hinc, hinc Pallas moeſta, ſedebant
Attonitae, non fari auſae, non hiſcere quidquam.
Queis genitor: Juno, Pallas, quae cura, quis angit
Vos tantus moeror? non certe exercuit inter
Bella virum feſſas longus labor, utraque Troas
Dum contra furit inviſos, ac triſtia genti
Arma infert. coepto me non abſterreat unum
Quidquid ineſt caelo ſuperum: (nam robore cunctos
Et manibus praeſto validis) florentia vobis
Membra tremor prius invaſit, quam torva cruentae
Se pugnae objiceret facies, certamine pugnae
Et quae multa eluent in duro immania facta.
Et merito: namque (hoc effabor, quod fuit ipſa
Re praeſtare animus) miſſo ictam fulmine utramque

Veſter non ſuperas retuliſſet currus in arces.
Haec genitor: Juno compreſſo Pallas & ore
Muſſabant juxta, iratae, dirumque ſub alto
Exitium Teucris meditantes corde. profari
Nil auſa eſt Pallas, quamvis dolor aeſtuet intra
Indomitus: Juno haud tenuit ſub pectore vocem
Longius, impatiens irarum; ac talibus infit:
Nam quae iſtaec, rerum ſaeviſſime, verba locutus?
Nos quoque te invictum ſcimuſque, ultroque fatemur.
Sed Grajae miſeret gentis tamen, inclyta bello
Quae perit adverſis nullo pro crimine fatis.
Nunc, quoniam ſic, magne, jubes, abſiſtimus armis.
Conſilio at ſaltem liceat monitiſque juvare,
Illa tuas pereat prorſus ne perdita ob iras.
Tum pater, obſcuro cogit qui nubila caelo:
Cras iterum Oceano cum primum fulſerit Eos,
Diva, Jovem, ſi forte velis ſpectare, videbis
Magnanimum clade ingenti proſternere Grajos.
Nec prius abſiſtet, parcet nec caedibus Hector
Efferus, ad naves olim quam ſaevus Achillem
Suſcitet eximium luctus, qua luce jacentis
Patrocli ad gelidum pugnabit Graja cadaver
Preſſa malo pubes ingenti. hic vertitur ordo
Fatorum: hunc ſtatui finem: nec jurgia, nec te
Iratam curo. non ſi, digreſſa beatis
Aedibus e divum, terraeque extrema capeſſas,
Et maris; Iapetuſque, & Saturnus jacet atro
Exſul ubi longe in barathro: nec luce fruuntur
Laetifica Solis ſupera in regione vagantis,
Nec dulci ventorum anima. nam Tartarus ambit

Inclu-

Incluſos tenebris, alta & caligine merſos.
Illo etiam ſi forte, ira ſtimulante, ferare,
Nil movear, veſana, omnemque exſuta pudorem.
  Juppiter haec: auſa eſt contra nihil hiſcere Juno.
Interea Oceano *Solis* jubar incidit, atram
Pone trahens noctem. Solem videre cadentem
Trojugenae inviti; nigra caligine obortas
Grajugenae contra laeti ſenſere tenebras.
  Tum ſocios Hector deducit litore curvo,
Flumineam cogens ad ripam, caede vacabat
Campus ubi. celſis confeſtim curribus omnes
Deſiliunt, ſeque affundunt; atque auribus adſtant
Arrectis. ille in mediis, Jove fretus amico,
Incipit haec, dextra praelongum haſtile cruenta
Bellator geſtans; fulget quo ferrea cuſpis
In ſummo, ſubter fulvo quam circulus auro
Alligat: undenas telum ſe tendit in ulnas.
Hoc nixus ſocios affatur talibus heros.
  Huc omnes Teucrique, & pubes Dardana, & omnes
Qui miſſi auxilio, veſtras advertite mentes.
Spes erat igni altas injecto exurere puppes,
Et totam Argivum leto demittere gentem,
Ac parta ingenti ſub muros laude reverti:
Magna ſed abrupit veniens nox orſa, viroſque
Servavit, certa & perituras peſte carinas.
Nunc, ſocii (quando ſacrae decedere nocti
Par eſt) laeti epulas curate, ac ſolvite curru
Quiſque ſuos vacuo bijuges; nec pabula quiſquam
Invideat feſſis. celeri dehinc moenia curſu
Pars adeant; & oves, & pingues cura juvencos

Ducere ſit, Bacchi, & laticem, & Cerealia dona
Aedibus e patriis. nec deſit copia ſecti
Roboris, ut tota, quam longa eſt, ardeat ignis
Nocte ingens campis, donec ſe oſtendat ab ortu
Purpureo veniens Aurora; ad ſidera magnus
Paſſim ut fulgor eat. ne caeca noctis in umbra
Salſa fugam arripiant furtim ſuper aequora Graji;
Ne tutas certe nullo diſcrimine puppes
Securi ſcandant: patriam ſed moeſtus ad urbem
Sit curanda ferat qui vulnera, fixus adacta
Ille haſta navim ingrediens, volucrive ſagitta.
Unde ſibi metuant alii quoque; nullaque jam gens
Audeat armigeros in praelia poſcere Teucros.
At vos, cura Jovis, praecones, ite per urbem,
Pubenteſque aevo pueri, tum, cana ſenectus
Tempora queis ſpargit, patres, edicite ut altas
Continuo ſcandant turres, & moenibus inſtent.
At matres ſerventque domos, nec parca reponant
Ligna focis vigiles, nocturna in lumina: ne quis
Forte dolis Grajum pateat locus; hoſtis ab armis
Ne vacuam inſidias moliri poſſit in urbem.
Nunc opus haec fieri, quae dixi; cetera dicam
Aurora extulerit cum primum craſtina lucem.
Cunctis ſpero equidem fretus dis, & Jove ſummo,
Has procul hinc abigam peſtes gentemque nefandam,
Ducta malo Phrygias fato quae venit ad oras.
Nocte igitur cauti ſervemus noſtraque noſque:
Mane novo ut primi ſub lumina Solis ahenis
Septi armis iterum pugnemus litore in ipſo
Argivas circa naves, Martemque novemus

Indo-

Indomitum. Experiar mene inde a puppibus urbis
Ad muros vertet pulſum Tydeius heros;
An magis haec ſternetque, aerata cuſpide pectus
Confoſſum, lacerisque virum dextra exſuet armis.
Ille ſuam noſcet virtutem, interritus haſtam
Contra hanc ſi maneat vel parvo tempore: verum
Non erit ut maneat; foedo ſed vulnere ſtratum
Orta dies ipſumque una, ſocioſque videbit.
Sic utinam immortali aevo fruar uſque, ſenectae
Nec mea mutato vim robore ſentiat aetas,
Tamque colar, colitur quam Phoebus, quamque Minerva,
Craſtina lux Danais cladem ut latura ſupremam eſt.
Talia Priamides: Troes clamore ſecuti
Dicta probant, & equos largo ſudore madentes,
Ut juſſi, abjungunt, curantque; allata revinctis
Pabula dehinc ponunt, non longe a curribus altis.
Jamque greges ovium, jam pingues urbe juvencos
Adduxere citi. Bacchi pars dona ferebant,
Pars Cereris. congeſta ingens jam copia ſecti
Roboris. it vento ſublatus ad aethera nidor.
Illi, exultantes animis, partaque ſuperbi
Laude, omnem tota per campum nocte ſedebant
Diſcreti ordinibus. multus micat ignis, & ingens
Planities paſſim flammis diſtincta coruſcat.
Ut lunam circa fulgent cum lucida pulchro
Aſtra choro, nuſquam caelo dum nubila, nuſquam
Aerios turbant ventorum flamina campos;
Apparent ſpeculae, nemoroſo & vertice montes,
Frondiferi & ſaltus; late ſe fulgidus aether
Pandit in immenſum, penituſque abſtruſa remoto

Signa polo produnt longe sese omnia; gaudet
Visa tuens, haeretque immoto lumine pastor:
Sic, naves inter Danaum Xantique fluenta,
Crebri fulgebant Troum pro moenibus ignes.
Mile ignes campo fulgebant, quemque sedebat
Quinquaginta manus juvenum, flos gentis, ad ignem.
Currus propter equi, mandentes hordea, avenam
Et tenuem, roseis venturam ex equore bigis
Auroram, & belli certamina saeva manebant.

Digitized by Google

HOMERI ILIADOS.

LIBER NONUS.

Sic laeti excubias pro moenibus urbis agebant
Trojugenae: at Danais pectus fuga concitat imum,
Terroris comes atra, ducum moerentia saevus
Usque dolor penitus fodit alto vulnere corda.
Horrendi ceu vasta cient cum caerula venti,
Trux Boreas, Zephyrusque, ambo de finibus orti
Threiciis; subito propulsu attollitur alte
Unda tumens immane, fretumque exaestuat imis
Sedibus, & multa litus perfunditur alga:
Sic Danaum vario fervebant corda tumultu,
In partes distracta omnes, turbataque luctu.
  It vultu moerens demisso ingentibus aeger
Atrides curis, & obit tentoria, & uni
Cuique, jubet, regum praecones dicere seorsus,
In coetum veniant; clamori at parcere: primas
Ipse sibi & sumit partes operae, atque laboris.
  Consedere omnes moesti: consurgit Atrides
Ora madens lacrimis. Celsa ut de rupe cadit fons
Dulcis aquae, ac pleno trepidat per confraga rivo:
Sic fletu rigat ille genas. tum, pectore ab alto
Ingentem ducens gemitum, sic farier orsus:
  O socii unanimes, Grajum regesque ducesque,

Digitized by Google

Juppiter, heu, me fraude mala Saturnius ipſe
Inſontem implicuit; laetos qui ad tecta Laremque
Promiſit reditus, magno poſt eruta bello
Pergama: nunc idem captum ſpe luſit inani,
Fruſtra operis feſſum & longi jubet irrita ferre
Orſa domum, & vacuum, tot poſt amiſſa virorum
Milia, & indecorem nulla cum laude reverti.
Hunc magnus finem rebus dat Juppiter; urbes
Dejecit multas qui celſo a culmine, multas
Dejiciet, vertetque (poteſt namque omnia) fundo.
Ergo agite, atque meis cuncti parete volentes
Conſiliis: longe hinc patrias fugiamus ad oras.
Jam ſpes nulla, capi noſtris poſſe Ilion armis.
  Dixerat Atrides: olli obſtupuere ſilentes,
Attoniti & moeſto curam ſub corde premebant.
Armipotens tandem haec fatur Tydeius heros:
  Nunc primum incipiam verbis contendere tecum
Heic procerum in coetu, qua fas, Atrida; loquenti
Stulta nec ignavus cedam, verum obvius ibo.
Tu, quaecumque loquar, rex, irae parce. peperci
Ipſe prior; lenta & ſum paſſus mente vocari
Degener in Danais, nec fortia natus ad arma.
Haec etenim jactata omnes, juveneſque, ſeneſque,
In me foeda palam norunt convicia Graji.
De geminis tibi quippe dedit Saturnius unum,
Imperio praeſtare dedit, ſceptriſque potiri:
Virtutem, imperiis quae firmior omnibus una eſt,
Et ſceptris praeſtat longe omnibus una, negavit.
Tamne igitur timidos, tam molli pectore credis,
Tamque ſui oblitos decoris, quam dicis, Achivos?

Ire

Ire domum tibi ſi properat mens percita, ſolus
I, licet: ampla patet reditu via. ſtant tibi naves
Ad mare tot, patriis quae te huc vexere Mycenis;
Coeptum opus urgebunt alii, forteſque manebunt,
Tandem Troja cadat Grajo dum Marte: capeſſant
Vel, ſi tantus amor patriae telluris, & ipſi,
Qua vult quiſque, fugam curvis in navibus; unus
Ipſe tamen, mecum & Sthenelus, bellabimus, alta
Dum noſtris exciſa armis cadat Ilios; ambo
Dis quando auſpicibus Phrygias advenimus oras.
Sic ait: at Graji magno clamore probarunt,
Conſiliumque ducis mirati, & fortia verba.
In mediis ſurgens Neſtor dehinc talia coepit.
Tydide Armipotens, idem virtute, ſagaci
Mente idem longe cunctis aequalibus anteis;
Nec tua verba, reor, quiſquam contemnet Achivum,
Nec erit ut dictis dicat contraria quiſquam.
Conſilii ſed non potuiſti attingere finem.
Nec mirum: juvenis namque es; mihi filius eſſe
Multorum & minimus poſſes. non vana locutum
Argivis tamen eſſe ajo te regibus, at, quae,
Apta loco, ratioque, & rerum poſceret uſus.
Nunc age, qui multo ſenior te glorior eſſe,
Eloquar, & pulchro pandam cuncta ordine; cunctis
Quae placeant Grajis, & quae probet ipſe Agamemnon.
Gente, domo, patriaque, exlex caret ille, tumultus
Cui ſunt, ac turbae cordi, & civilia bella.
Mox tamen haec. furvae nunc praeſtat cedere nocti,
Et, quod opus, curare dapes; omnique virorum
Deligere ex numero vigiles, qui milite murum,

Egreſſi

Egressi ad fossas, & propugnacula, servent.
Tu princeps Atrida (tibi nam summa potestas)
Incipe, & ex omni longaevos gente vocato,
Atque epulis adhibe proceres. tentoria vino
Plena tibi, nulla Grajis non luce carinis
Quod ponto advehitur Thracum de finibus. ingens,
Accipere ut multos possis, tibi copia rerum
Praesto est, multorum regi. consederit omnis
Cum procerum numerus, qui dixerit optima factu,
Consilium ne sperne. & opus sapiente, bonoque est
Consilio Danais. non longe a navibus ardet
Ignis enim, vigilatque hostis. discrimine quisnam
Gaudeat in tanto? nox haec, rex, una salutem
Vel feret, exitio ingenti vel perdet Achivos.
Haec senior: Grajum nemo non dicta probavit,
Aut renuit praecepta alacri facere omnia mente.
Continuo vigiles cincti fulgentibus armis,
Nestoris egregii proles fortis Thrasimedes,
Tum duo Martigenae Ascalaphusque & Ialmenus acer,
Merionesque, Aphareusque, & Deipyrus, Lycomedes
Et dius magni Creontis clara propago,
Procedunt, septem numero; centena secuta est
Quemque manus juvenum, sublatisque horrida telis
Egreditur, fossasque inter murumque resedit.
Heic structos coenam sibi quisque parabat ad ignes.
Atrides proceres vocat in tentoria. densi
Considunt, celebrantque dapes, tacitique fruuntur
Appositis, jactantque manus ad fercula, edendi
Donec evictus amor tandem est, viresque refectae.
Primus ibi ante omnes Nestor tunc farier infit,

Con-

Conſilium ob ſapiens dudum laudatus Achivis.
Hic procerum in medio ſic dulci eſt ore locutus.
  Atride venerande, virum rex magne, Agamemnon,
A te principium, ſermo in te deſinet omnis,
Cui populos fraenare dedit regnator Olympi,
Conſulere & cunctis, legeſque & ponere jura.
Ergo decet ſtudioque omni te dicere facto
Quid ſit opus, ſtudioque pari, ſi forte voluntas
Eſt alii monſtrare aliquid, quod proſore credat,
Nulli non aures, mentemque advertere. poſtquam
Audieris, ſtatues unus, diceris & auctor.
Nunc igitur, ſedeat quae nam ſententia menti,
Dicam equidem. melior qua dici haud ulla profecto
Eſt potis. una placet quae nunc, atque una placebat
Tempore jam ex illo, raptam Briſeida quo, rex
Inclyte, ab irato furiis incenſus Achille
Abduxti foede, me non laudante, rogante
me fruſtra, immani coepto ut deſiſtere velles.
At te ſaeva animis elatum ingentibus egit
Ira virum contra, nemo quo fortior unus,
Quem ſuperi eximio divi dignantur honore.
Huic ſua contempto rapuiſti munera, habeſque
Nunc etiam. ſedenim jam tempus quaerere ſi qua
Forte queat mitis reddi, ponatque tumorem
Muneribus victus blandis, blandaque loquela.
  Talia Nelides; contra cui talibus inſit
Atrides: Commiſſa mihi quaecumque recenſes,
Vera, ſenex, fateor, demens mihi, & improbus ipſe
Hanc merui noxam. multis par milibus unus
Vir pretio eſt, pater eximio quem curat amore

Ille

Ille deum; huic magnum ceu nunc decus attulit ultro,
Et domitos clade ingenti protrivit Achivos.
Sed mea quandoquidem culpa eſt, exſolvere noxam
Eſt animus, largiſque virum placare furentem
Actutum donis. numerans quae ſingula coram
Omnibus heic olli ſpondebo, atque ordine dicam.
Septem igni intactos tripodas, fulvique talenta
Auri bina dabo, fulgentes aere lebetas
Biſdenos; addam biſſex compacta nitentum
Corpora cornipedum, rapido in certamine curſus
Praeſtantum cunctis, & praemia prima ferentum.
Nec foret ille & opum variarum, & divitis auri
Indigus, egregias cui tot fors aequa dediſſet
Res, quot pulchra mihi multo e certamine dona
Attulerunt primi curſu pernice jugales.
Septem praeterea forma praeſtante puellas
Lanificae adjungam doctas opus omne Minervae,
Lesbidas; ipſe mihi, cum Lesbo eſt ille potitus,
Quas legi e cunctis famulas. Briſeida raptam
Inſuper adjiciam, dis hoc jurare paratus
Teſtibus: intactam reddi, probroque remotam
Longe omni, atque meum nunquam tetigiſſe cubile.
Confeſtim haec aderunt ſimul omnia. moenia Trojae
At faciles dederint ſi tandem evertere divi,
Aere cavam aggeſto princeps, auroque carinam
Compleat ingrediens, captam cum venerit hora
Partiri Danais Gazam; & ſibi Troadas inter
Ipſe legat primus vicenas, plurima rarae
Poſt Helenam caelo attollat quas gloria formae.
Si vero patrium remeabo victor ad Argos,

Feli-

Felices, gleba & foecundos ubere campos;
Ille mihi gener eſto; ipſi nec cedat honore,
Unicus in magna qui re nutritur, Oreſti.
Tres adeo gnatas mihi nunc domus educat alta
Chryſotheminque & Laodicen, atque Iphianaſſan.
Harum unam, gratamque animo, nulliſque repenſam
Muneribus, ducatque domum, dotemque puellae
Accipiat tantam, quanta ulli haud obtigit unquam.
Septem olli addicam florentes civibus urbes,
Cardamylen, Enopenque, herboſam in ſaltubus Hiram,
Et Pheras, clarum nomen, pratiſque virentem
Antheam, pulchramque Aepeam, & Pedaſon uvis
Felicem. maris hae non longe a portubus omnes,
Litoreaque Pylo diſtant, lateque coluntur
Civibus, atque boum, atque ovium quos copia ditat
Ingens; multa viro pendent qui dona quotannis,
Utque deo, eximios certabunt reddere honores.
Haec ego polliceor; praeſtabo haec omnia, ſaeve
Tandem exoratus finem ſi fecerit irae.
Jam prece ſe tandem flecti ſinat. unus ab ullis
Orcus enim precibus flecti nequit: efferus ergo
Dicitur, inviſum numen mortalibus omnes
Ante deos. cedat majori, qui minor aevo,
Qui minor imperio eſt. Atrides, talia fatus,
Conticuit. coepit contra cum talia Neſtor:
Inclyte Grajugenum dux & regnator, Achilli
Quae das dona, queat nemo non magna putare.
Nunc procerum e numero quaerendi, ac rite legendi,
Ocyus irati qui ſe ad tentoria regis
Alta ferant, placentque virum, & mandata loquantur.

Aut,

Aut, age, ni renuis, placeat quos ire, profabor
Ipse: meis nemo at dictis parere recuset.
Cura Jovis Phoenix praeeat, geminique sequantur
Hunc reges magnusque Ajax, & dius Ulysses.
Hos duo praecones pariter comitentur euntes,
Eurybates, Hodiusque. citi nunc ferte liquentes
Confestim huc manibus lymphas, linguisque favete.
Tempus enim libare Jovi, si forte precantes
Audiat, & Grajae incipiat miserescere gentis.
  Haec ait ille; senis placuit sententia cunctis.
Dant manibus lymphas praecones: rite ministri
Crateras jussi statuunt, & vina coronant,
Exorsique almum cyathis tribuere liquorem.
Inde, ubi pars libata deo, pars hausta, voluntas
Dum tulit, Argivi mensam & tentoria regis
Delecti heroes linquunt. quos Nestor euntes,
Blandus quemque tuens, affatur, multaque mandat
Dulichio ante alios regi: curam exerat omnem
Impiger, eximium Grajis & placet Achillem.
  Ibant fluctisoni propter spumantia ponti
Litora digressi a sociis, multisque vocabant
Neptunum votis, magnum qui fluctibus orbem
Caeruleis ambit, praesens pacaret amico
Numine ut Aeaciden, tristes & flecteret iras.
  Jamque adeo ad puppes ventum, ac tentoria celsa
Myrmidonum. heic lentus citharam pulsabat Achilles
Daedaleam, arguta resonantem voce, superne
Atque jugum argento claram fulgente; repertam,
Ectioneae cum moenia diruit urbis,
Ditibus in spoliis, olim quam ceperat heros.

Hac,

Digitized by Google

Hac, aegrum oblectans animum, pugnataque bella,
Et veterum decora alta virum, laudeſque canebat.
Solus in adverſa Patroclus ſede ſedebat,
Exſpectans cantu dum finem poneret heros.
  Tum Phoenix, Ajaxque una, progreſſus & ante
Hos Laertiades, venere, ac limine ab alto
Intuleruntque pedem taciti, coramque canenti
Adſtiterunt. quos admirans, ut vidit, ab alta
Sede, manu citharam geſtans, & eburnea plectra,
Exſiluit, ſimul ipſe, ſimul Patroclus; amico
Obvius & vultu dextram dans talia fatur:
  Salvete, o cari ante omnes. ſors urget Achivos
Dura, viros quando tales, tam dulcia mittunt
Huc capita, iraſcens aliis, quae ſemper amavi.
  Haec fatus, duxitque altum in penetrale, toriſque
Purpureos ſupra pulchris locat ipſe tapetas.
Tum, prope qui adſtabat, Patroclo talia mandat:
  Majoremque volo ſtatui cratera, merique
Plus miſceri hodie, nec non ingentia poni
Pocula, cuique ſuum; exceptis cum gaudet amicis
Laeta domus. dixit Pelides; juſſa capeſſit
Grata Menetiades, & vina liquentia promit:
Ipſe manu at vaſtum flammis admovit ahenum,
Huic armos ovis imponit, pinguiſque capellae,
Atque ſaginati tergum ſuis, unde fluebat
Multus adeps; bonus Automedon quae rite ſecanda
Suſtulit, Aeacides ferro at fulgente ſecabat.
Nec mora, ſecta veru fixit. ſuccenderat amplum
Ligna focum ſupra Patroclus. quae citus ignis
Hauſit ubi correpta, ingens & flamma reſedit,

Sub verubus sternit prunas. mox omnia, parco
Tosta igni, tollit, fulcrisque amota superbis
Rite manu inspergit sacro sale; deinde patentem
Exempta in discum fudit. tum denique mensae
Intulit in pulchris Cerealia dona canistris
Patroclus; positasque dapes divisit Achilles.
Munia qui postquam est sua functus, sedit & ipse
Parietem ad oppositum divino adversus Ulyssi;
Et fidum de more deis persolvere jussit
Sacra Menetiaden. jussos adolevit honores
Ille citus, jecitque sacros libamina in ignes.
Inde manus epulis taciti admovere paratis.
At postquam potusque, esusque expleta cupido est,
Phoenici vultu atque oculis quiddam innuit Ajax.
Nec mora (sensit enim) pateramque implevit, Achillem
Atque tuens, leni sic voce est orsus Ulysses:
  Magnanime Aeacide, salve. convivia praebes
Larga; modo Atrides intra tentoria & ipse
Praebuit haud parce: sed quis convivia quaerat,
Saucia dum curis aegrescunt pectora, cladem
Horrendam, & diras extremo in litore caedes
Cernentum? dum corda timor quatit anxia; dum res
Pendet in ambiguo, pestemne arcere carinis
Indignam dabitur, cunctas anne hostis, adempta
Spe reditus, igni perdet; fortissime rerum,
Ni tua se reddat Grajis, tandem excita, virtus.
Namque rates juxta, & murum sua castra superbi,
Cum sociis longe varia e regione vocatis,
Dardanidae posuere. igni late horrida crebro
Castra micant: pubes furit effera, jamque teneri

Posse

Posse negat, medias quin vi sese irruat ardens
In puppes. favet ipse viris, dextrumque secundus
Fulgurat Idaeo de vertice Juppiter. audax
Viribus, atque suo fretus Jove persurit Hector
Horrendum; non ille hominum, non ille deorum
Vel metuens quemquam, vel curans; corda furenti
Sed vesana tumens rabie ferus, usque morantem
Increpat Auroram; primo & cum lumine solis
Velle aplustra altis ratibus praecidere, & ipsas
Urere, ait, trepidosque atra in caligine fumi
Turbare, ac leto crudeli perdere Achivos.
Has metuo nequod Grajis male numen amicum
Detque viro complere minas; Argisque remotos
Dulcibus Iliaca fatum heic nos perdat in acta.
Verum, age, surge alacer, si quo unquam tempore mens est
Grajugenas diro Troum eripuisse furori.
Ipsi magnus erit moeror tibi, caede peracta,
Cum jam nulla mali fuerit medicina. futuram
Anteveni sapiens cladem, Danaisque supremam,
Arceri dum fata sinunt, pestem impiger arce.
Ergo animo exciderunt senior pulcherrima Peleus
Quae mandata dabat, flens cum te, dulcis amice,
Mitteret Atridae auxilio, Phitiaeque paternas
Linquentem sedes blanda sic voce moneret:
Gnate, dabunt validas tibi vires, aptaque bello
Robora, si libeat, Pallasque, & regia Juno.
Tu magnos cohibere animos, torvumque memento
Ingenium. melior multo est clementia. parce
Litibus ah saevis, devita & noxia lenis
Jurgia: sic, nulli non carum, semper honore

Eximio tollent Danaum juvenesque senesque.
Haec senior mandata dabat: verum omnia mente
Immemori fluxere. fero sed parce furori
Vel nunc, parte irae, atque animi compesce dolorem
Indomitum. noxam Atrides meruisse fatetur,
Et te digna tibi placato munera spondet
Largus opum. quae cuncta, piget ni discere, coram
Ut modo pollicitus Grajorum est regibus ipse,
Sic tibi ego numerans itidem longo ordine dicam.
Septem igni intactos tripodas, fulvique talenta
Auri dena dabit, fulgentes aere lebetas
Bisdenos. addet bissex compacta nitentum
Corpora cornipedum rapido in certamine cursus
Praestantum cunctis, & praemia prima ferentum.
Nec foret ille & opum variarum & divitis auri
Indigus, egregias cui tot fors aequa dedisset
Res, quot pulchra olli multo e certamine dona
Attulerunt primi cursu pernice jugales.
Septem praeterea forma praestante puellas
Lanificae adjunget doctas opus omne Minervae,
Lesbidas; ille sibi, cum Lesbo es tute potitus,
Quas legit numero ex omni, Briseida pulchram
Insuper adjiciet, divis jurare paratus
Testibus: intactam reddi, probroque remotam
Longe omni, atque suum nunquam tetigisse cubile.
Confestim haec aderunt simul omnia. moenia Trojae
At faciles dederint si tandem evertere divi,
Aere cavam dabit ante alios, auroque carinam
Complere, ut Danais congestam venerit hora
Partiri gazam; nec non tibi Troadas inter

Deli-

Deligere ante alios vicenas, plurima rarae
Post Helenam caelo attollat quas gloria formae.
Si vero patrium remeabit victor ad Argos,
Felices, gleba & fecundos ubere campos,
Te generum adsciscet, nec concessurus honore es,
Unicus in magna qui re nutritur, Oresti.
Tres adeo gnatas olli domus educat alta,
Chrysothemimque, & Laodicen, atque Iphianassan.
Harum unam, gratamque animo, nullisque repensam
Muneribus, ducesque domum, dotemque puellae
Accipies tantam, quanta ulli haud contigit unquam.
Septem namque dabit florentes civibus urbes,
Cardamylen, Enopenque, herbosam in saltubus Hiram,
Et Pheras, clarum nomen, pratisque virentem
Antheam, pulchramque Aepeam, & Pedason uvis
Felicem. maris hae non longe a portubus, omnes,
Litoreaque Pylo distant, lateque coluntur
Civibus, atque boum, atque ovium quos copia ditat
Ingens; multa tibi pendent qui dona quotannis,
Utque deo, eximios certabunt reddere honores.
Illae tibi haec spondet, praestabitque omnia, saeve
Tandem exoratus finem si feceris irae.
Quod si animo Atridenque, ipsum, & sua munera spernis,
At Danaum saltem cladis miserere, gementum
Marte sub adverso. qui te sibi scilicet unum
Auxilioque vocant; sanctum & ceu numen honore
Servati afficient, tollentque ad sidera laude,
Hectora si leto sternas, cum turbidus ira,
Insanaque tumens rabie, te cominus ipsum
Invadet. sibi namque parem negat improbus ullum

Digitized by Google

Esse virum numero ex omni, quoscumque carinae
Advexere cavae Trojani ad litoris oras.
Haec Ithacus; contra quem talibus orsus Achilles.
O Laertiade solerti pectore Ulysse,
Haec me opus est, omni sine fuco, vera profari,
Consiliumque, animique imos expromere sensus;
Ne vanis frustra precibus, quaestuque molesto
Me sine fine aliusque aliusque obtundere pergat.
Odi ego, Plutonis velut ostia nigra, sub alto
Pectore qui celant aliud, falsaque loquuntur
Voce aliud. quae certa ergo sententia dicam.
Me non Atrides Agamemnon flexerit, ullus
Nec Danaum: assidue pugnantem gratia quando
Nulla sequi, longique operis compendia fuerant.
Aequa etenim pars est cessanti, & dura gerenti
Bella; cadunt aeque, strati sine honore, bonique,
Ignavique; labor quos longus conterit, & qui
Immunesque operum degunt, curaque soluti.
Nam quid ego majusve habeo, meliusve, laborum
Anxius ingenti postquam sub mole periclis
Objeci caput hoc duro in certamine pugnae?
Illa velut, pullis quae fert implumibus escam
Praedae quidquid, avis, nacta est; se negligit unam
Interea, macieque horret jejuna: peregi
Sic & ego multas somni sine munere noctes,
Atque dies toties duro sub Marte cruentos,
Istorum pro conjugibus dum praelia obire
Usque juvat, tristique ipsum me opponere leto.
Bissenas vastavi urbes nam classe, pedesque
Undenas, Trojae per pingues fertilis oras.

Digitized by Google

Ex his capta manu est multa, & pretiosa supellex
Omnibus. Atridae quam totam ferre solebam
Demens: ille manens ad naves, pauca maligne
Atque mihi, atque meis partitus, plura premebat
Ipse sibi retinens; partem primoribus, atque
Regibus Argivum donabat. queis, sua cuique,
Munera certa manent: soli mihi munus ademit
Omnibus e Danais, toto & quam pectore amabam,
Conjuge nunc potitur. quam juxta dormiat omni
Semotus cura. Grajos quae caussa cruento
Commisit bello Teucris? in bella coegit
Cur pubem Atrides? Phrygias cur duxit ad oras?
Non pulchrae his Helenae raptus ulciscitur armis?
Anne hominum solis sua cordi est uxor Atridis?
Nempe suam, quicumque sapit vir, curat amatque;
Hanc ut ego, captiva licet serviret, amabam.
Nunc, mea quandoquidem rapuit mihi munera, meque
Lusit fraude mala, ne gnarum, & cuncta videntem
Tentet adhuc, nec, quo vult, posse inducere speret.
Sed tecum, Laertiade, cum regibus & tot
Consilium Argivis capiat, quo denique pacto
Instantem valeat flammam depellere classi.
Me quid opus? rerum sine me jam plurima felix
Confecit. murum struxit, fossamque cavavit
Circum amplam, ingentem, vallosque infodit acutos,
Nec miser his tamen ille potest arcere cruentum
Hectora. contra olim, cum Grajos inter & ipse
Pugnabam. audebat nunquam secedere muris
Improbus a patriis Hector, Martemque ciere
Longius, ad fagum vix Scaeae ab limine portae.

Progrediens. Illic me contra restitit audax
Ille semel: propius venientem, & dira frementem
Sed fugit, vitans tremefacto pectore mortem.
Nunc quoniam certum est jam nolle incessere bello
Hectora, cras, cum rite Jovi, cunctisque litaro
Caelicolis, curvo deducam litore puppes,
Omni gaza onerans. classem, spectare voluntas
Si fuerit, surgente meam cum sole videbis
Aequora piscosi ferri super Hellespонti,
Remigio & lectam transtris considere pubem.
Quod mihi si facilem det cursum, & vota secundet
Neptunus, Phthiae pingui me sistet in ora
Tertia lux. illic ingens mihi copia rerum est.
Multa itidem hinc avecta aderunt, aurique talenta,
Aeraque fulva, micans & ferrum, agilesque puellae
Doctae operum. sorte obtigerunt haec omnia: munus
At, sorti exemptum dederat quod ferre merenti,
Abstulit, atque sibi contra fas vindicat omne
Atrides. cui tu nostra haec mandata referto
Cuncta palam, cuncti ut scelus indignentur Achivi,
Si quos sperat adhuc fraudare, & ludere posse
Improbus ille alios. nam me, sit quamlibet audax,
Audebit non ille oculos attollere coram.
Nec sibi consilii speret commercia mecum
Ulla, nec ulla operum. satis est quod prodidit, & quod
Fraude mala immeritum laesit. ne laedere posthac
Posse putet, captum blandis nec fallere verbis;
Sed male tabescat, pereatque ut dignus, ademit
Juppiter ipse suo sanam cui numine mentem.
Dona invisa mihi sua sunt, invisus & ipse.

Non mihi ſi denis, vel bis tot partibus auctum
Quidquid habet donet, majoraque pluraque large
Congerat; Orchomenum non ſi quaecumque vehuntur,
Aegyptive urbem Thebas, ubi plurima gaza
In domibus congeſta jacet, centumque ſuperbae
Urbem ornant portae, tum porta ex quaque ducenos
Ire ferunt ad bella viros in curribus altis;
Non, donis cumulet ſi dona, & pulveris, & quae
Omnis litoreae numerus non aequet arenae,
Flexerit idcirco me Atrides ante, nefandi
Quam ſceleris poenas, noxamque expenderit omnem.
Nec placet ulla Agamemnonio de ſanguine conjux.
Non, Veneri forma ſi certet, ſique labore
Ipſam operum ſolers aequet, vincatque Minervam.
Ergo alium, quem vult, generum ſibi deligat inter
Grajugenas, ſceptro qui major, quique ſit olli
Aptior. at, ſi me ſervent di, dentque reverti
Ad patriam incolumi ſedem, pater ipſe repertam
Mi thalami ſociam prima de gente jugabit.
Multas Hellas habet, multas & Phthia puellas
Patribus eximiis natas, qui mente ſagaci,
Invictaque urbes patrias virtute tuentur.
Harum unam, quamcumque velim, duxiſſe licebit.
Illic namque aveo tandem ſtabilique potiri
Conjugio, ſimul atque mea cum compare, triſti
Vivere ſemotus bello, curiſque ſolutus,
Atque frui, mihi quae congeſſit plurima Peleus.
Nullum vitam aequat pretium: non quidquid habebat
Ilios, ut fama eſt, cum longa in pace vigeret,
Argolicis nondum bello tentata carinis;

Non quidquid ſolido conſtructum marmore Phoebi
Intus habet templum Pythus in rupibus. omnis
Gaza viro bellove capi, pretiove parari
Poſſit enim; atque greges ovium, pingueſque juvenci,
Et tripodes, curruſque: unam, cum fugerit oris
Septum, animam nullo poſſit vel quaerere pacto,
Vel capere egreſſam, gelidoſque reducere in artus.
Quod ſi pulchra Thetis mater mihi vera locuta eſt,
Ad mortis finem duplex me ſemita ducit.
Si maneo pugnax Trojae ſub moenibus, ullus
Non mihi erit reditus, ſed fama vigebit in aevum:
Sin dulcem in patriam redeo, non ulla futura eſt
Fama mihi, incolumis longum ſed vita manebit,
Nec cita mors viridi juvenem deprendet in aevo.
Hoc mihi ego malo: quin Grajis omnibus auctor
Sum quoque, ut ad patrium, Troja, Phrygibuſque relictis,
Quiſque larem actutum redeant. nam vertere turres
Pergameas nunquam dabitur; quas Juppiter ipſe
Ingenti altitonans dextra tegit, atque virorum
Freta deo, vi freta ſua, tot milia ſervant.
Grajum igitur primos, legati haec dicta referte
Ad proceres, veſtrum eſt quod munus. dicite, quidvis
Conſilii melius capiant: hoc namque, repertum
Quod ſibi crediderant, fruſtra cecidiſſe; meum cor
Fervet enim penitus, triſtique exaeſtuat ira.
Vos ite: heic maneat Phoenix, defeſſaque ſomno
Membra levet, cras ut mecum det vela paternas,
Si volet, ad ſedes; nolente namque moleſtus
Non erit ut Phrygiis coram decedere ab oris.
Sic ait Aeacides. illi obſtupuere ſilentes,

Mirati vultuſque truces, atque aſpera dicta.
Tum ſenior Phoenix fletus incendere coepit,
Exitium claſſi metuens, ac talia fatur.
  Tantus amor ſi te patriae tenet, inclyte Achilleu;
Nec placet infandos arcere a puppibus ignes,
Ira quod heu menti gravis incidit; anne ego linqui
Te ſine ſuſtineam ſolus? comitem tibi Peleus
Quem pater aſſiduum junxit (quo tempore miſit
Te puerum Atridae auxilio, nondum arma, nec artes
Eloquii varias doctum, queis clara paratur
Fama viro) fieres ut, me monſtrante, peritus
Verborum orator, rerumque effector Achivis.
Ergo a te patiar nulla mercede relinqui;
Non mihi ſi divum quis rugoſamque ſenectam
Abradat, primaeque iterum me in fine juventae,
Pubentemque genis ſtatuat, genibuſque vigentem:
Qualis eram patriae fugi quando exſul ab oris
Hellados, evitans, genitor quae ſaevus Amyntor
Ormenides in me congeſſit pellicis ergo
Jurgia flavicomae; quam foede inceſtus amabat,
Conjuge contempta: mater me, at ſpreta rogavit
Supplex genua tenens, patrios ut blandus amores
Praeriperem; juvenem pellex ut nacta, ſeniles
Horreret thalamos. tandem precibus, lacrimiſque
Victus ego ceſſi maternis. ſenſit, & ira
Horribili exarſit ſaevus pater, atque precatus
Dira mihi eſt, triſteſque vocabat Erinnyas, orans
Nequa ſibi orta meo de ſanguine luderet unquam
Excepta in genibus ſoboles. nec inania fudit
Vota; preci annuerunt infernus Juppiter, ac trux

Per-

Perſephone, horrendum, nulli & placabile numen.
Hunc ego tum ferro volui furiatus acuto
Confodere: injecit veſano at fraena dolori
Neſcio quis divum, mentique opprobria famae
Objecit; Grajum ne paſſim in gente vocarer
Impius, atque mei temeratus caede parentis.
Sed mi animus, patre irato, & tam dira precante,
Amplius in patria verſari exhorruit aede.
Multi me noti circum, multique propinqui
Affuſi orabant, profugus ne tecta, Laremque
Desererem. tum multa oviumque, ſuumque, boumque
Corpora caeſa ignis torrebat: multaque verſis
Fuſa cadis, vidit ſenior ſibi vina perire.
Noctes illa novem manus egit me prope, ſomnum
Partita excubiaſque alternis; arſit & uſque
Ignis inextinctus, media hic ſuccenſus in aula,
Hic thalami ante fores, & primi ad limina tecti.
Sic noctes abiere novem. nox attulit umbras
Cum decima, effregi thalami firma oſtia, & aulae
Parvo tranſiliens evaſi ſepta labore;
Nec famulae ſenſere fugam, nec turba virorum,
Servabant qui me cuſtodes. Hellada fugi
Per mediam; Phthiaeque agros & paſcua laeta
Ingreſſus, veni tecta in regalia Pelei.
Is bonus excepitque, & miro fovit amore
Me, pater ut gnatum, ſolus qui, urgente ſenecta,
Obtigerit magno in cenſu; largiſque beavit
Divitiis, genteſque ampla ditione regendas
Conceſſit. Phthiae extremas nam miſſus in oras
Imperio Dolopas fraenabam. tunc ego, Achilleu

Magne,

Magne, ipſis nunc par ſuperis, te ſedulus altor
Eduxi, ac feci tantum. nam parvulus a me
Avelli haud uſquam poteras, convivia ad ulla
Nec duci, veſcive domi prius, ipſe locato
In genibus praeciſa darem quam obſonia; vinum
Ori adhibens, quod tu, puerorum qualia triſtis
Fert aetas, hauſtum ejectans, mihi ſaepe rigaſti
Bacchi flore almo perfuſam ad pectora veſtem.
Sic multa eduxi te cura; quodque moleſti
Cumque fuit, facilique, & laeta mente ferebam,
Hoc animo verſans; quando mihi nulla deorum
Numine nata meo obtigerat de ſanguine prôles,
Te generi ut noſtro infererem, mihi dulcis ut eſſes
Filius, atque ſeni poſſes depellere quondam
Indecores obitus, & durae incommoda vitae.
Sed jam age, parce odiis: animum, fortiſſime, vince
Ipſe tuum quo nil majus. te non decet eſſe
Corde fero indocilem flecti. flectuntur & ipſi
Di, quorum major multo vis, atque poteſtas,
Atque honor eſt; tamen hos votis, nidore, profuſo
Atque mero placant mortales faſque piumque
Tranſgreſſi; nec verba cadunt neglecta precantum.
Ipſe Preces genuit magnus nam Juppiter: illae
Incedunt greſſu malefirmo, triſtibus ora
Contractae rugis, dejectae lumina; diram
Et Noxam aſſiduae procurant pone ſequentes.
Illa vigens, valido nixa & pede, praevolat almas
Torva deas, laeditque viros late improba in oris
Omnibus. inde Preces veniunt, laeſiſque medentur.
Hae, quicumque volens venientes excipit, alti

Et bo-

Et bonus observat natas Jovis, omnibus illum
Usque bonis augent, nec spernunt vota precantis.
Contra abigit si quis venientes efferus, & si
Abnuit oratis, tum summi celsa parentis
Tecta adeunt, orantque malum mala Noxa sequatur
Ut semper, poenasque viro saeva irroget aequas.
Ergo aliquo magni prolem Jovis affice honore.
Flectit honos mentes, & mitia corda bonorum.
Dona tibi si nulla daret, si nulla daturum
Sponderet, ferus & nondum pacatus, Atrides;
Non ego te hortarer, posita jam mitis ut ira
Auxilium Danais supremo in tempore ferres.
Nunc dat multa tibi, nunc spondet plura; virosque
Huc misit supplex, tota quos legit Achivum
De gente, & bello eximios, & foedere tecum
Dulcis amicitiae junctos magis omnibus. horum
Noli verba, pedes noli contemnere. justa
Ultra ne veniae se fines proferat ira.
Sic priscos perhibent heroas, prima virorum,
Si quando subito laesi exarsere furore,
Placari solitos verbis, nec spernere dona.
Hoc olim factum memini; remque ordine totam,
Ut fuit, expediam dulces heic inter amicos.
Pugnam Curetes, Aetolum & Martia pubes
Contulerant pulchram propter Calydona. tueri
Certabant muros Aetoli, evertere contra
Curetes diro succensi corda furore.
Hunc Trivia Aetolis objecit saeva laborem,
Quod frumenta olli post condita muneris Oeneus
Nil dederat, dum festa agitat Cerealia in arvis.

Quis-

Quiſque deum tulerat ſolitos epulatus honores;
Nata Jovis ſacra caruit dape ſola, relictam
Vel quod praeteriit gnarus, vel mente quod olli
Excidit oblita. magnas exarſit in iras
Diva potens arcu, germen Jovis; atque, furore
Acta gravi, Oeneos immanem ſaeva per agros
Miſit aprum; qui vaſta dabat late omnia, dente
Fulmineo ſternens radicibus eruta ab imis
Obvia quaeque. ſolo paſſim ſquallente jacebat
Multa ſuis dejecta ingens cum floribus arbos.
Hunc tandem Oenides leto ſtravit Meleager,
Urbibus arceſſens e multis robora pubis
Venatu adſuetae nemorum, celeremque canum vim.
Tantus enim paucis nulla virtute domari
Ille viris poterat: quin multos efferus atras
Impulit in flammas, & funere merſit acerbo.
Qui ſimul ac jacuit victus, Dictynna tumultu
Incendit mentes; acuitque in triſtia bella,
Horrendumque caput propter ſetoſaque terga,
Curetas duros, & magnanimos Aetolos.
Ac dum Marte ferox Meleager in arma ruebat,
Preſſa malo gens eſt Curetum, & milia quamvis
Multa virum, haud poterant extra conſiſtere muros.
Ira ſed ut ſubiit Meleagrum ſaeva (tumeſcit
Qua cor ſaepe viris etiam, quos predita multo
Mens decorat ſenſu) matris facta impia propter
Althaeae; moeſtuſque animi, flagranſque furore
Tectorum & thalami ſecreta in parte ſedebat
Uxorem juxta Cleopatram; filia pulchra
Eveni quam magno Idae Marpiſſa crearat.

Idae,

Idae, illo, ut perhibent, quo nemo fortior aevo
Eſt natus; Phoebum qui, rapta conjuge, contra
Corripuit validoſque arcus, invictaque tela.
Hanc genitor, verſo Cleopatrae nomine, dulcis
Et genitrix aede in patria vocitare ſolebant
Alcyonen, Marpiſſa parens quod rapta querelas
Alcyones ritu longas, fletumque profudit.
Quam prope turbata Meleager mente ſedebat.
Indomitos volvens alto ſub corde dolores;
Iratus matri Althaeae, quae caede perempti
Fratris dira furens, gnato crudele precata eſt
Exitium; terraeque manu percuſſit utraque
Frugiferum matris gremium; genibuſque volutans
Prona, genas largo & fletu perfuſa madentes,
Plutonem e tenebris nigrum, nigramque vocabat
Perſephonen, gnatum crudeli numen utrumque
Perderet ut leto. clamantem dira profundo
Audiit ex Erebo, tenebras quae luſtrat, Erinnys.
Jamque adeo ad portas fragor ingens, armaque, pulſae
Horrendum & duro reſonabant ariete turres.
Turba ſenum at moerens, duroque exterrita caſu,
Supplex orabat Meleagrum, multus & ibat
Ad limen prima lectus de gente ſacerdos.
Arceret cladem extremam, auxilioque veniret
Civibus atque urbi. nec non ingentia dona
Spondebant. qua parte nitet Calidonys amoenae
Pinguis ager melius, legeret ſibi jugera terrae
Quinquaginta illic; quorum pars conſita pulchris
Vitibus una foret, Cereri pars altera longe
Optima ſe curvo facilem praeberet aratro.

Ipſe

Ipse etiam tristi senio tum fessus, at olim
Acer equis, Oeneus supplex ad limina venit;
Ac thalami postes manibus quassabat, opertas
Ante fores orans. nec mater, turba sororum
Nec deerat fratrem conclamans. ille moveri
Nil, ferus indomitusque animi. venere sodales
Unanimes, ut quisque viro conjunctus amore,
Atque diu longo fuerat mage cognitus usu.
Nec tamen idcirco poterant inflectere mentis
Consilium durae precibusve, aut fletibus ullis
Ante, domum circa ingrueret quam ferrea grando
Telorum, turresque furens evadere in altas
Curetum inciperet pubes, ac templa deorum,
Atque domos late subjectis urere flammis.
Tum formosa virum conjux orabat, obortis
Triste gemens lacrimis; longam & numerare malorum
Aggressa est seriem, capta quae civibus urbe
Eveniunt. atros urbem considere in ignes,
Sterni caede viros passim; durumque subire
Servitium abductos longe, miserabile vulgus,
Et pueros, raptas & foeda ad munia matres.
Talia perstabat memorans. flexere ferocem
Dicta virum, lento audivit nec pectore saevos
Luctifici casus belli, sed fortis in hostem
Prosiluit tandem, fulgentiaque induit arma.
Nec mora Curetas longe verso agmine victor
Depulit, Aetolis & fata horrenda, diemque
Supremum avertit, patriae non ille precanti,
Ipse suo ast animo parens: nulla ergo dedere
Deinde viro, gratis servati, munera cives.

Haec

Haec eadem tibi ne ſedeat ſententia; ne quis
Hanc deus injiciat tibi mentem, dulcis amice,
Conſilium & laevo pervertat numine. flammam
Pulchrius inſtantem claſſi eſt avertere, ſerum
Quam ferre ardenti auxilium. cape munera laetus,
Atque veni Danais lux una atque unica; magnis
Qui ſimilem excipient te dis, & laude locabunt
Aſtra ſuper. quod ſi nunc ſpernas dona, cruentam
Ultro dehinc ſubeas extremo in tempore pugnam,
Non erit ut parilem referas vel victor honorem.
  Haec ſenior longo Phoenix ſermone peregit.
Tum breviter contra Pelides talia fatur:
  O Phoenix, longoque aevo ſceptroque verende,
Nil mihi opus tali eſt, qualem tu dicis, honore;
Nec mihi honos unquam ſummo ab Jove defuit, unquam
Nec deerit; cujus me nutus, genua moveri
Dum poterunt, pectus nec vitae liquerit aura,
Ut tenet, ad puppes heic, ſi volet, uſque tenebit.
Praeterea hoc dicam; tu pectus dicta ſub altum
Conde, pater: miſera fruſtra hunc miſcere querela
Parce animum flens multa, & plorans, atque probari
Atridae cupiens. non te decet, optime, noſtri
Hoſtis amor, ne ſis odio mihi dignus amanti:
Sed, me qui laeſit, mecum a te laedier uſque,
Id decet, id dignum eſt te, Phoenix. nil tibi mecum
Non commune volo: vel regni fraena capeſſe
Mecum una, imperio mihi par, atque alter Achilles.
Nunc adeo hi reſponſa ferent: tu feſſa reclina
Strato membra ſuper molli. cras, fulſerit Eos
Cum caelo exoriens, pariter ſtatuemus uterque,

Heic

Heic perſtare, domum an praeſtet jam claſſe reverti.
  Sic ait, ac nutu Patroclum ponere juſſit
Mollia ſtrata ſeni condenſo vellere; viſa,
Tandem oratores ut, re, tentoria celſa
Linquentes irent jam facto fine: deo par
Cum Telamoniades infit ſic farier Ajax:
  O Laertiade ſolerti pectore Ulyſſe,
Tempus abire, via eſt quando haec praecluſa, nec ullus
Exitus eſt longis ſermonibus. ire neceſſe,
Regibus & Danaum tandem haec reſponſa referre,
Quamvis laeta parum, noſtrum qui mente ſedentes
Expectant cupida reditum. nam pectore in hirto
Hic gerit indomitumque animum, mentemque ſuperbam
Ferreus; & dulces haudquaquam curat amicos;
Nec meminit quanto ſit nobis cultus honore.
Immitis! fraterna aliquis pro caede ſolutum
Accepit pretium tandem, gnatove perempto.
Atque alter patria tutus verſatur in urbe
Rite ubi perſolvit noxam, placatus at alter
Triſte odium ac diros ponit de corde furores:
At tibi di ſaevos, nulla & ratione domandos,
Injecere animo ſenſus, iramque puellae
Unius ob raptum, finem quae neſciat, ullis
Muneribus vinci quae non queat. en tibi ſeptem
Eximias unam contra praebere paramus,
Praeter & has tot dona. bonus tantum indue demum
Mitem animum. reverere, habitas quae tecta. tuos en
Heic ſumus ante focos, de caetu miſſus uterque
Huc Danaum; nemo queis certe impenſius alter
Remve tuam curat, tibi vel conjunctior uſu eſt.

Haec Ajax. contra Pelides: Optime regum
Magnanimi clarum germen Telamonis, amico
Iſta quidem verax es viſus dicere cuncta
Ex animo: mihi ſed tumidum cor fervet ab ira
Uſque, ſubit quoties menti malus ille, ſuperbo
Qui me animo in mediis contemptum ſprevit Achivis,
Erronem veluti patriaque domoque carentem.
Ite igitur, Danaiſque actutum audita referte.
Non erit ut pugnae ſubeat me cura cruentae
Ante, ferox bello curvas quam venerit Hector
Myrmidonum ad naves, celſa & tentoria, ſternens
Argivam ferro pubem, victorque carinas
Uſſerit: at, veniet poſtquam ad mea ſepta meaſque
Ad puppes, pugnae, reor, ultro deſinet ipſe,
Quamvis Marte furens, caediſque incenſus amore.

Talia Pelides: hi vina liquentia ſumptis
Libarunt pateris, tacitique abiere carinas
Ad Grajum. ante Ithacus graditur; Mavortius Ajax
Pone ſubit, moeſto figens veſtigia vultu.

Patroclus ſocios juſſit, famulaſque relicto
Velleribus denſis Phoenici rite cubile
Sternere. feſtinant alacres, mora nulla, torumque
Suppoſitis ovium villis, ſtratiſque ſuperne
Veſtibus, & lini candentis flore pararunt;
Feſſa ubi membra ſenex poſuit, roſeamque jacebat
Auroram opperiens, curis ingentibus aeger.
Pelides etiam, celſum in penetrale recedens,
Somno membra dedit: regem juxta Diomede
Filia Phorbantis, quam Leſbo abduxerat ipſe,
Accubuit. bonus adverſum penetrale petivit

Patro-

Patroclus; preſſitque idem captiva cubile
Iphis, quam dulci ſocio donarat Achilles,
Scyrum urbem regis cum victor cepit Enyei.
 Multa oratores digreſſi at noctis in umbra,
Ut magni venere Atridae ad ſepta; frequentes
Exſiliuntque ſua de ſede, atque aurea circum
Affuſi praebent certatim pocula Graji,
Pro ſe quiſque rogans. primus ſcitatur Atrides:
O Laertiade, Grajum lux, navibus ignem,
Dic, abiget, ferus an renuit; pectuſque ſuperbum
Miſcet adhuc, Danaum precibus nec flectitur ira?
 Ingemuit; lacrimans dehinc talia reddit Ulyſſes:
Maxime Grajugenum regnator Atrida, movetur
Ille nihil, triſtemque iram reſtinguere ſaevus
Abnegat; ardeſcit quin & magis uſque furore
Indomito, ac ſpernit teque, & tua munera; miſſo
Et ſe, Grajorum cum primis te jubet ipſum
Conſulere, exitium qua genti, quaque carinis
Arte queas triſtes longe depellere flammas.
Ille autem, tenebras ut primum Aurora fugarit
Exoriens, puppeſque ſuas deducere in aequor
Velle ait, & falſas Phthiam dare vela per undas:
Auctor, & eſt aliis, cuncti ut remeare Penates
Ad patrios ponto properent. namque Ilion altam
Verti poſſe negat, dextra quam Juppiter ipſe
Altitonans tegit ingenti; quam firma virum vis
Tutatur fidens, elata & Marte ſecundo.
Haec mandata dedit: teſtes mihi vera loquenti
Magnanimuſque Ajax, nobiſcum & miſſus uterque
Praeconum, fidi comites, rerumque periti.

At ſenior Phoenix cubat illic; juſſit Achilles
Quod fieri, ad patrias ut ſecum in puppibus oras
Cras abeat, ſi forte velit; namque ire negantem,
Haud coget, nec vi abducet per caerula ponti.
Sic ait: illi autem, perculſa mente, ſilentes
Obſtupuere. feri mirantur triſtia regis
Dicta omnes, moeſtoque premunt ſub pectore curam.
Armipotens tandem Diomedes talibus infit:
Inclyte Grajorum dux & regnator Atrida,
Nunquam utinam oraſſes Peliden, tantaque totque
Munera pollicitus: faſtu ſatis ante tumebat
Sponte ſua; inflaſti nunc tu magis. attamen illum
Mittamus, ſive ire, mari & dare vela, manere
Sive parat. bellum rurſus pugnamque capeſſet
Cum mens dira virum, vel cum deus ipſe ciebit.
Vos agite, atque meis, ſocii, parete volenti
Conſiliis animo. potu dapibuſque refecti,
Unde viro vis & robur venit omne, ſopori
Ite artus placido feſſos date: deinde, rubebit
Cum veniens Aurora, altis pro navibus omnem
Siſte aciem, peditesque, & currus, pectora dictis
Exacuens, o rex, pugnans praeque omnibus ipſe.
Sic ait: at reges cuncti aſſenſere loquenti,
Laudaruntque acres animos, & verba diſerta.
Ergo ubi libatum dis eſt tentoria quiſque
Ad ſua digreſſi, noto abjecere cubili
Corpora feſſa, almi cepere ac munera Somni.

HOMERI

ILIADOS.

LIBER DECIMUS.

AD naves alii, multa jam nocte, jacebant
Alto feſſa duces devincti membra ſopore:
At non Atriden Agamenona dulcis habebat
Sopitum requies curarum. multa volutat
Secum animo, ac trepidam verſat circum omnia mentem.
Formoſae ut conjux Junonis fulgurat olim,
Ille parans pluvioſam hyemem, vel grandinis imbrem,
Sive nivem vaſtos late quae contegat agros,
Sive mali clades ac dira incendia belli;
Crebra poli micuere; igni tremit aura coruſco:
Sic gemitus imo ducebat pectore; ſaevo
Pulſa metu aſſidue ſic regi corda micabant.
Et nunc ſpectabat campum, Trojanaque caſtra,
Admirans crebros urbis pro moenibus ignes,
Ingentique ſono attonitus, quem plurima paſſim
Tibia, multa dabat quem paſſim fiſtula, creber
Atque virum fremitus citroque ultroque meantum;
Argivas nunc ad puppes tremefactaque vertens
Caſtra oculos, nudo multum de vertice crinem
Vellebat, caelo attollens manantia fletu
Lumina, triſte gemens alto de corde, Jovemque
Obteſtans. animo tandem haec ſententia ſedit,

Neliden citus ut ferret ſe ad Neſtora, ſi quid
Conſilii ſtruerent pariter, quo lapſa juvari
Poſſet res Danaum, prohiberi & flamma carinis.
Ergo membra toro arrexit, tum pectora circum
Induitur tunicam, plantiſque Argiva revinxit
Vincula, & horrendi, ex humeris ingentibus imos
Demiſſa ad talos, ſe involvit pelle leonis,
Fulgentemque manu bellator corripit haſtam.
Nec minor interea Menelaum nocte ſub alta
Exercet metus inſomnem, curaeque ſoporem
Avertunt trepido rerum; fata ultima fortes
Ne ſubeant Graji, pubes delecta virorum,
Olli quae, longum ratibus delata per aequor,
Venerat auxilio, belloque exarſerat audax.
Raptim humeris tegmen pantherae ingentibus heros
Circumdat varium, galeamque attollit ahenam
Imponens capiti; validamque haſtile coruſcum
Implevit dextram. tum ſic tentoria fratris
Celſa petit, ſomno ut regem citus excitet, omnes
Cui ſoli parent Danai, ſolumque verentur,
Obſervantque. altis ceu lapſum numen ab aſtris.
Hunc puppim, dum ſe cingit fulgentibus armis,
Nactus ad extremam eſt, gratuſque advenit, amico
Et vultu exceptus, prior eſt ſic farier orſus:
Quid, frater venerande, armis nunc te induis? omni
Anne aliquem e numero lectum vis mittere, Troum
Callidus exploret caſtra ut ſpeculator? at iſtud
Hortanti quiſnam promittat ſolus ut hoſtem
Noctu adeat ſpeculans? audax certe, atque pericli
Nil metuens fuerit, ſi quis non abnuet ire.

Haec

Haec ait: aſt lacrimans Agamemnon talia contra:
Conſilio nunc prudenti, multumque ſagaci
Eſt opus, immani quod Grajos, quodque carinas
Subtrahat exitio, cum nos mutatus iniqua
Mente premit, ſacriſque animum, fati ordine verſo,
Juppiter Hectoreis adjecit. namque nec ipſe
Vidi unquam, audivi quemquam nec dicere, totque
Uni & tanta viro geſta una luce, quot Hector,
Ille quidem non patre deo, non matre creatus
Ille dea, in miſeros geſſit Jove fretus Achivos,
Quantaque molitus rerum una eſt luce, cruenta,
Triſtia, dira; dies quae nulla, & nulla fluentum
Eximat annorum ſeries de pectore Grajis.
Tot paſſim clades dedit, & tot funera victor.
Verum agedum Ajacemque celer, fidumque vocato
Idomenea rates adiens. Ego Neſtora dium
Conveniam, hortaborque ſenem conſurgere; ſacrum
Cuſtodum ſi forte velit procedere ad agmen,
Quodque opus eſt, mandare viris. nemo aptior ille eſt,
Cuique velit potius pubes parere jubenti.
Nam vigilum dux eſt Thraſymedes, inclyta proles
Neſtoris, atque una bonus armiger Idomeneos
Meriones, cunctis delecti e milibus ambo
Rectores juvenum, excubiis qui caſtra tuentur.
Haec frater: contra Menelaus talia reddit.
Quo mandas pacto, atque jubes? maneamne, tuumque
Illic adventum opperiar; feſtinus an ad te
Huc redeam ut curſu celeri, mandata peracta
Rite ubi jam fuerint, regumque vocatus uterque?
Ille refert: illic praeſtat, Menelae, manere

Dum veniam, ne forte viae nos ſemita fallat.
Diverſo nam multa ſecat via tramite caſtra.
Praeterea clamaque altum, & vigilare jubeto,
Praeteriens dum carpis iter, propriaque vocato
Quemque a gente virum, multo & blanditus honore
Compella, faſtumque, & magnos, comis in omnes,
Pone animos. duri nam pondus ferre laboris
Nos quoque opus, primo quando nos magnus ab ortu
Juppiter aerumna, curiſque oneravit iniquis.
  Haec poſtquam eſt fatus, mandavitque omnia rite,
Ipſe petit Pyliae rectorem Neſtora gentis.
Hunc, ſepta ingreſſus, puppes invenit ad altas,
Membra toro ſtratum in molli. multo arma lepore
Picta jacent juxta regem, ſcutum aere coruſco,
Tela duo. inſignis triplici galea aurea cono;
Nec procul inde ingens, opus admirabile, balteus,
Quo cingi fuerat ſenior cum triſtia torvus
Armabat ſe in bella, ſuas ad praelia turmas
Acer agens: nec enim ſenio cedebat inerti.
Qui, ſimul ac ſenſit venientem, ſuſtulit alte
Cervicem, &, cubito nitens, haec ore profatur:
  Quis juxtaque rates, media & per caſtra ſub atra
Nocte meat ſolus, ſomno dum cetera pubes
Strata jacet? vigilum numquem tibi? numne ſodalem
Quaeris? age, eloquere. huc tacitus ne accede. quid heic eſt,
Quid tibi opus? Tales jactanti e pectore voces,
Atrides lacrimis fatur ſic moeſtus obortis:
  O Neſtor Nelide, o Grajae gloria gentis,
Noveris Atriden Agamemnona, Juppiter omnes
Quem miſerum in curas mergit; luctuſque laboreſque
Agge-

Aggeret uſque, meum donec ſpirabilis aura
Incolet hoc pectus, genibuſque erit his vigor ullus.
Sic erro; nec enim dulcis mihi lumina ſomnus
Aegra ſuper ſedit; belli ſed cura, ſed inſtans
Jam clades mentem pavido quatit uſque. ſupremum
Exitium metuo Danais; nec pectora conſtant
Firma: timor mentem attonuit; micat uſque, ſinuque
Exſilit e medio trepidum cor, membraque ſubter
Quaſſa tremunt; nec vis animove aut artubus ulla eſt.
At tu, ſi quid habes fieri quod poſſit, Achivam
Si quid moliris quod rem juvet, (& tibi namque
Nox agitur dulci ſomni ſine munere) mecum
Egreſſus caſtris paullum deſcende, juventus
Lecta ubi pro muro vigilat; ne forte, labore
Defeſſa atque gravis ſomno, dare membra ſopori
Coeperit, excubias & negligat immemor. hoſtis
Nam prope adeſt; metuoque, audax ne nocte ſub ipſa
Arma ferat, ſubitoque invadat Marte carinas.
Haec ait. at Neſtor: Fide, o rex optime regum,
Fide animo. non cuncta, ferus quae cogitat Hector,
Atque ſtruit vana tumidus ſpe, Juppiter illi
Providus & perfecta dabit: quin pluribus angi
Ut reor, incipiet curis, placatus Achilles
Si modo magnanimum cor triſti vertet ab ira.
Nunc te mente ſequor, quo ducis cunque, volenti.
Verum alios etiam pulſo jam ſurgere ſomno
Hortemur Danaum reges, haſtaque ſuperbum
Tydiden, vafrum & Laertiadem, & Oilei
Pernicem, & Phylei praeſtantem robore gnatum.
Atque utinam Ajacemque parem dis, Idomenea

Et re-

Et regem ſit qui nobis adeatque vocetque.
Ambo etenim longe hinc abſunt, curvaſque locarunt
Secreti extrema caſtrorum in parte carinas.
At, quem praecipuo, ut dignus, complector amore,
Atque colo, quid ni Menelao iraſcar; acerbo
Et quamvis doleas dicto, nil pectore celem
Diſſimulans; mollis quod ſomno indulget inerti,
Et patitur ſolum te duro inſtare labori.
Quem decuit curiſque angi, nec parcere multae
Ipſum operae, cunctos orantem ex ordine reges
Suppliciter; cum dura urget res, cumque malorum
Immane incubuit, nec jam tolerabile pondus.
Haec Neſtor: cui ſic Atrides: hortor ut illum
Incuſeſque alias, Neſtor, culpeſque; laborem
Saepe ubi res poſcit celerem, ceſſatque, ſedetque
Nam lentus; (non ille quidem male ſegnis, inopſve
Conſilii; ſed me reſpectans uſque, nec audens
Incoeptare meo rerum ſine numine quidquam)
At nunc ſtrata prior liquit, ſeque obtulit ultro
Ipſe mihi ſubito adſiſtens, quin miſſus ad iſtos
Dudum abiit, tibi quos arceſſi nunc placet ambos.
Ergo age, ne pigeat mecum una pergere murum
Extra, ubi nos (illic etenim conſiſtere juſſi)
Expectant vigilum lecta cum pube ſedentes.
Tum Neſtor: Laudo; ſic nemo iraſcier olli
Argivum poterit; nemo non dicta faceſſet,
Hortetur ſi quem, vel ſi quid juſſerit unquam.
Sic ait, & mollem tunicam dat pectora circum;
Aptat pulchra pedum vario dehinc vincula plexu;
Tum laenam induitur, multo quam fibula morſu

Aurea connectit. duplicem, latamque, colore
Puniceo inſignem, criſpa & lanugine mollem;
Deinde capit ferro praefixum robur acuto.
Jamque viam carpit gradiens per caſtra, cietque:
Magna voce vocans, propius cum venit, Ulyſſem.
Cui ſimul ac ſubitus mentem ſonus attigit, heros
Corripuitque toro corpus; tentoria & extra
Proceſſit, trepidoque viros ſermone rogavit:
 Cur naves propter ſoli & per caſtra ſub alma
Itis nocte? urget quae res, cogitque vagari?
Cui Neſtor: Parce iraſci, tam ſaevus Achivis,
O Laertiade, dolor ingruit. en age, nobis
I comes; hortatu noſtro ut jam ſurgat & alter,
Conſiliumque una capiat, pugnamne ſubire
Praeſtet, caeruleas longe an dare vela per undas.
 Haec ſenior: mora nulla, Ithacus tentoria rurſus
Alta ſubit, clypeumque humeris ingentibus aptat,
Et comes ambobus graditur, magni Diomedis
Septa petunt. regem heic propter tentoria ſomno,
Ut venere, vident ſtratum, fulgentibus armis
Cinctum artus. juxta ſocii caput acclinarant
Scuta ſuper; fixaeque ſolo ſtant omnibus haſtae,
Aerata lucem jactantes cuſpide, fulgur
Ut Jovis. hi nuda circum tellure jacebant:
Heros terga feri ſupra cubat horrida tauri,
Purpureo caput effultus regale tapete.
 Huic tum Nelides propior ſtetit, ac, pede tactum
Urgens, increpuit, ſtrato & conſurgere juſſit.
 Surge, ait o Tydei proles generoſa. ſoporem
An carpes tota, quam longa eſt, nocte? nec hoſtem
Con-

Consedisse audis non longe a puppibus altis,
Et parvo hinc spatio distare in colle propinquo.
Sic ait: exsiluit somno citus ille fugato,
Atque senem dictis alacer compellat amicis:
Infelix, nunquam parcis tibi, at usque senectam
Ferreus exerces opera omni, omnique labore.
Quid? juvenes desunt obeant qui castra, sopore
Et pulso, consueta vocent ad munia reges?
Sed tu opere a duro nulla es revocabilis arte.
Talia Tydides. cui Nestor talia reddit:
Vera quidem fateor, quae dicis, dulcis amice.
Egregii mihi nec gnati, nec copia desit
Multa virum, mitti qui possint, quique vocare.
Sed fors dura premit Grajos, tempusque supremum.
Summa etenim extremo est res in discrimine, cuncti
Fatum triste obeant, an pergant vivere Achivi.
Nunc agedum Phylei gnatum, celeremque vocato
Ajacem, excussoque jube consurgere somno;
Junior es quando, atque meum miserare laborem.
Haec senior. fulvi exsuvias, atque hirta leonis
Terga humeris heros circumdat, magnaque, & imos
Demissa ad talos: tum dextra corripit hastam.
Dehinc abiit, jussitque viros consurgere, secum
Et rediens ambos parvo post tempore duxit.
Hi postquam egressi portis venere catervas
Ad vigilum, somni expertem videre sub armis
Quemque ducum, campo lecta cum pube sedentem.
Ut quondam, ad caulas, pastorum & septa, Molossos
Cum vigil exercet noctu custodia, densum
Per nemus ut sensere trucem descendere ab alto

Monte

Monte feram; magno circum vox crebra tumultu
Atque virum atque canum reſonat, nec cura quietis
Ulla ſubit; ſopor ex oculis prorſum excidit omnis:
Sic juvenum ex oculis fugit ſopor; ulla quietis
Nec ſupereſt jam cura, atrae dum noctis in umbra
Triſtes excubias agitant; ac lumina vertunt
Ad campum aſſidue, quoties Troumve meantum,
Aut alius longe arrectas ſonus impulit aures.
Hos ſenior laetuſque animi conſpexit, & ore
Compellat blando; firmatque his pectora dictis:
Sic eat; o dulces pueri, vigilate, nec ulli
Obrepat ſomnus, ne gens inimica repente
Ingruat, ac faciat ſibi nos riſumque jocumque.
Haec fatur foſſamque ultra procedit, euntem
Pone manus regum ſequitur, quoſcumque vocarant.
Meriones comitem queis ſeſe, & clara propago
Neſtoris addiderat, magna ad conſulta venire
Ipſi etiam, & regum coetu ſe adjungere juſſi.
Ingentem egreſſi foſſam, qua parte vacabat
Caede locus, ſpatiique horrenda in ſtrage relictum
Eſt paullum congeſta virum prope corpora; ſaevus
Unde Hector, Danaum clades, ad moenia greſſum
Rettulit, obſcura noctis deprenſus ab umbra;
Conſedere omnes, atque orſi dicere ſumma
De re. quos inter Nelides talia fatur:
O ſocii, nec erit cui ſit fiducia Troas
Hinc ad magnanimos furtivo accedere greſſu?
Si quem forte virum, caſtrorum in parte repertum
Extrema, capiat; vel ſi quem proximus aure
Rumorem excipiat: quid rerum ſcilicet inter

Sese consultent; placeatne heic usque manere
Urbem extra, Grajum non longe a navibus, urbem
An magis in patriam parta jam laude reverti.
Haec fors audiret catus omnia, sospes & inde
Huc rediens, omnes ingenti laude clueret
Per populos, caeli quotquot convexa tuentur.
Nec vero eximio Grajorum in gente carebit
Munere. nam reduci, qui praesunt navibus, omnes
Pro se quisque dabunt, pinguem atri velleris agnum
Lanigera cum matre, viro quibus utilis aeque
Non ulla est rerum, in censu quas possidet omni.
Omnibus ille choris aderit, spectabilis omni
Ille epulo in regum semper conviva sedebit.
Sic ait: at vultu dejecto quisque silebat.
Magnanimus tandem Diomedes talibus infit:
En mihi, Nestor, avet nullo tremefacta periclo
Mens ire, utque jubes, hostemque inimicaque castra
Haec petere: at, veniat si quis comes, acrior ibo,
Et multo ad rerum casus audentior omnes.
Nam, duo cum pariter concordi mente feruntur,
Alterius mentem quod praeterit, id videt alter,
Atque monet. soli, quamvis rem viderit ipsam,
Tardior est animus, ratioque infirma levisque.
Haec ubi ait; multi cum magnanimo Diomede
Ire volunt. ambo Ajaces, fortissima bello
Pectora, Meriones, Thrasymedes, inclytus hasta
Atrides Menelaus, & aspera suetus Ulysses
Ferre, cupit Troum castris irrepere furtim,
Ille animi fidens audaxque ad fortia semper.
Quos inter tali est Agamemnon voce locutus:

Care

Care mihi ante alios, Tydide, quem tibi cunque
Vis comitem, hos inter melior quicunque videtur,
Delige. namque alacres animis, tecumque paratos
Ire, vides multos. laeva ne mente verere
Tu quemquam; socium tibi nec malecautus adopta,
Deterior quicumque fuat, meliore relicto,
Dans aliquid generi; quamvis & sanguine longe
Clarior, & regno sit longe major avito.
Sic ait, ille timens Menelao, arcere periclum,
Et caro cupiens fratri frater. Diomedes
Inclytus haec alacri tum rursus voce profatur:
Quandoquidem jubeor socium legere ipse, mihique
Unum optare inter multos, an pectore possum
Immemor oblito divinum spernere Ulyssem?
Eximio qui me semper complexus amore est;
Magnanimo cui vis invicta in pectore; nullus
Quem frangit terretve labor; Tritonia Pallas
Quem juvat ac mediis praesens tutatur in armis.
Hic mihi si veniat fidus comes, igne reverti
Ex ipso incolumes, credo possimus uterque;
Tantum consilio praestat, vafrisque repertis.
Arridens paucis contra respondit Ulysses:
Ne lauda nimium, neu culpa; namque scientes
Ista inter Grajos loqueris. jam tempus abire:
Nox ruit, adventat propior lux, sidera caelo
Prona cadunt, geminae ternis de partibus actae
Jam sunt, vix tantum superest pars tertia noctis.
Haec fati, saevis festinant cingier armis.
Ancipitem Tydidae ensem fortis Thrasymedes
Donat: namque heros clypeumque, ensemque carinas
Li-

Liquerat ad curvas. capiti dehinc impiger idem
Imposuit galeam, cono cristaque carentem,
Taurinam, prisco quae nomine dicta cataetyx,
Gestamen juvenum primaevo in flore vigentum.
Meriones arcum pharetramque ensemque coruscum
Dat Laertiadae; dura & de pelle rigentem
Imposuit capiti galeam; quam multa coercent
Lora intus, candent extra, valloque frequenti
Setigeri dentes apri horrent, lanaque textu
Daedaleo mediam, nutet ne in vertice, complet.
Hanc olim Autolycus cum victor Amyntoris aedes
Hormenidae effregit, captam abstulit ex Eleone,
Scandeam & veniens munus dedit Amphidamanti;
Amphidamas tum deinde Molo, cum jungeret heros
Hospitium; Molus at gnato concessit habendam
Merioni. caput egregii tum clausit Ulyssei.
Corpus ut horrendis ambo inclusere sub armis,
Continuo linquunt socios, Trojanaque furtim
Castra petunt. iter ingressis Tritonia virgo
Ardeolam dextra misit de parte. volabat
Illa viam juxta; sed caeca in nocte videri
Ipsa quidem haud potuit, clangor tantum attigit aures.
Sensit avem, laetusque deam compellat Ulysses:
Audi haec, aegisoni proles Jovis, aequa labore
Quae mihi, diva, faves, atque adstas semper in omni;
Quam lateo nunquam gradiens quacumque; Minerva,
Nunc mihi ades, nunc me, si quando, mitis amore
Prosequere. ad naves da salvum in castra reverti;
Da magnum patrare aliquid, quod Troica factum
Mireturque omni doleatque in tempore pubes.

Has

Has Laertiades; dehinc has de pectore voces
Suſpiciens caelum fudit fortis Diomedes.
Audi, nata Jovis Tritonia, me quoque; praeſens
Atque veni mihi fida comes; veniſſe parenti
Diceris ut Tydeo quondam; Thebana petebat
Moenia eum linquens Aſopi clara fluenta,
Solus ab armigeris orator miſſus Achivis.
Ille quidem Cadmi ad gentem tunc mollia comis
Verba tulit, ſed dura abiens horrendaque geſſit,
Te fretus, dea magna, Jovis genus. ipſa ferebas
Adſtans namque viro auxilium. ſic me quoque ſerva,
Diva, tuum, facilisque volenſque adſiſte vocanti.
Ipſe tibi lata ſpectandum fronte juvencum,
Indomitum, intactaque ferum cervice, revertens
Conſtituam ante aras, affundam & cornibus aurum.
Has ambo fudere preces: Dea magna precantes
Audiit, ac votis laeta annuit. Ergo leonum
Aſſimiles ivere alta ſub nocte per arma,
Per caedem, exanimeſque viros, atrumque cruorem.
Parte alia, Troas placidae indulgere quieti
Non ſinit, & proceres in coetum convocat Hector;
Atque, virum in medio conſiſtens, talia fatur.
En, quis erit magnum hoc facinus qui ſpondeat ingens
Ob pretium? merces factum ſatis ampla ſequetur.
Namque viro currumque, alta & cervice jugales
Polliceor geminos, qui forma, & robore cunctis
Ad Grajas praeſtent, curſu & pernice carinas,
Audebit quicumque (decus quo ſcilicet auſu
Eximium ipſe ſibi quaeret) furtivus Achaeas
Ire gradu tacito ad naves; ac diſcere, puppes

An pergant ſervare citas velut ante, labore
An fracti, & noſtro domiti ſint Marte, fugamque
Turpem agitent patrias ad ſedes; feſſa juventus
Nec velit excubias ultra tolerare ſub armis.
 Talia Priamides: olli obſtupuere ſilentes.
Forte Dolon aderat Eumedis filius illic:
Eumedis ſacri praeconis, dives & auri,
Aeris & omnigeni, foedo turpiſſimus ore,
At pedibus celer ante alios; patri editus heres
Quinque inter ſolus nullo cum fratre ſorores.
Is tum adeo procerum in medio ſic Hectora dium
Compellat, tumiduſque effatur voce ſuperba:
 En, mea me virtus ciet, Hector, pergere puppes
Ad Danaum, & propius ſpeculari, ac diſcere cuncta.
Quare age, rite manu ſceptrumque attolle, daturum
Et ſponde currus vario circum aere micantes,
Et quos acer equos curru ſubjungit Achilles.
Nec tibi ego vanus fuero ſpeculator, inani
Trojanos ludam nec ſpe. nam caſtra ſubire
Certum eſt, ac medios furtim ſubrepere in hoſtes;
Tandem Agamemnoniam liceat dum accedere puppim,
Atque audire duces Danaum ſub nocte ſilenti
Verſantes, fugiantne domum, an magis arma capeſſant.
 Sic ait: ille manu ſceptrum tenet, atque ita fatur:
Audiat altitonans haec Juppiter, optima Juno
Conjuge quo gaudet: Troum non ullus in iſtis,
Te dempto, bijugis unquam ſpectabilis ibit,
Solus in Aeacidae pulchro ſpectabere curru.
 Talia perjurans, fatuum tamen impulit. ergo
Protinus incurvos humeris accommodat arcus;

Inde

Inde lupi tegmen circumdedit artubus album,
Mustelaeque habilem fulva de pelle superne
Aptavit capiti galeam; dextraque ferebat
Exiguum ferro prefixum hastile corusco.
Sic graditur, Troas linquens, ad litora puppes
Et Danaum, nunquam rediturus, visa referret
Atque audita suis ut verax civibus auctor.
Jamque, virum turbam, turbamque egressus equorum,
Mente viam cupida celerans carpebat, Ulysses
Cum subito sensit venientem; nec mora, gressum
Continuit, caro & Diomedi talia fatur:
Ille vir e castris venit, o Diomede: carinas
An ferat ad nostras sese ut speculator, an armis
Grajum aliquem ut nudet confusa in strage jacentum,
Incertum. tu parce manu tantisper in umbra
Dum noctis gradiens campo sese inferat, ac nos
Praetereat paullum: subito capiemus uterque
Deinde virum a tergo. quod si praeverterit ambos
Ille pedum melior motu, terrere fugacem
Sis memor, &, campo aversum castrisque suorum,
Ad naves compelle hasta magis & magis instans
Usque, levi effugiat ne forte ad moenia cursu.
Haec fati excessere viae de tramite noto,
Et terrae acclinant sese, post corpora leto
Strata virum. imprudens celeri pede praeterit ille.
Jamque adeo tantum processerat, ante juvencos
Mularum sulcus quantum se tendit, aratra
Longius in pingui ducunt quae curva novali.
Tum sese a tergo attollit bellator uterque,
Atque virum rapido cursu petit. audiit ille

Ut ſtrepitum, ſtetit, ac retro veſtigia torſit.
Quippe venire aliquem Teucrorum ſperat, euntem
Qui revocet, mandata ferens, quae miſerit Hector.
Inde, ubi jactum intra teli venere, propinquos
Territus agnovitque hoſtes, celerique movebat
Genua fuga, ſi qua eripiat ſe forte periclo.
Illi tergo inſtant, cupidique apprendere certant.
Ut gemini cum denſa canes per luſtra ſequuntur
Hinnuleum, aut leporem ſaltu in frondente, nec uſquam
Abſiſtunt; trepidus raptim fugit ille, gemitque:
Sic Laertiades cum belligero Diomede
Secluſum a ſociis acres hunc uſque ſequuntur.
Jamque adeo ad litus fugiens prope venerat agmen
Cuſtodum: ipſa novum Pallas Tritonia robur
Cum ſubito injecit Diomedi; ne quis Achivum
Forte viri ſeſe jactaret vulnere primus,
Ipſe foret poſt hunc, non aequa laude, ſecundus.
Ergo, haſtam ingentem quaſſans, ita turbidus infit;
Vel tu ſiſte gradum; vel te nunc, improbe, telo
Aſſequar hoc; nec fata diu vitabis, opinor,
Hac domitus dextra. dixit, ferrumque volucre
Contorſit, paullumque volens abluſit ab ipſo
Corpore: ſed magno venit ſtridore per auras
Haſta humerum ſupra dextrum, juxtaque nitenti
Cuſpide fixa ſolo eſt. conterritus ille repente
Conſtitit, intremuitque artus, denteſque paventi
Inſonuere; timor pallentia concutit ora.
Turbato heroes gemini aſſiluere, manuſque
Pectore anhelantes, manibus tenuere. rigavit
Ille genas lacrimis; pavitans dehinc talia fatur:

Hanc

Hanc servate animam; pretio me rite soluto
Dehinc redimam. fulvumque aurum, ferrumque labore
Daedaleo factum servat mihi, pondus & aëris
Immensum varii domus alta. hinc plurima, si me
Audierit vivum ad naves, pater afferet ultro,
Atque dabit, gnati pretium, facilisque volensque.
Haec prior ille: refert sapiens cui talia Ulysses:
Fide animo; leti mentem nec turbet imago.
Nunc age, dic verax hoc primum, & pande roganti:
Quonam digressus castris, & solus in umbra
Obscurae graderis noctis, dum fessa virorum
Mulcet membra sopor? stratumne in caede cadaver
Grajorum ut nudes aliquod fulgentibus armis?
An litus classemque petis speculator Achaeam,
Hectoris hortatu impulsus, vel sponte profectus?
Ille refert: (subter fanti genua aegra tremebant)
Hector me noxa implicuit nil tale volentem.
Ille, mihi Aeacidae bijugos, atque aere superbum
Pollicitus currum, nigra me noctis in umbra
Obscurae jussit furtivum accedere puppes
Ad Grajum, & propius speculari, ac discere, celsas
An pergant servare rates velut ante; labore
An fracti, & nostro domiti sint Marte, fugamque
Turpem agitent patrias ad sedes; fessa juventus
Nec velit excubias ultra tolerare sub armis.
Subridens contra quem sic affatur Ulysses:
Egregium optabas tibi certe munus, Achillis
Magnanimi bijugos; durum quos flectere cuivis
Et tractare viro est mortali; quos agit unus
Aeacides per bella, dea est qui matre creatus.

Verum age, & haec verax mihi nunc ex ordine pande.
Hector ubi est? quanam liquisti parte morantem
Huc veniens? qua parte feri nunc Martia regis
Arma jacent? ubi equi sunt olli? cetera pubes
Nunc vigilat, jacet an dulci devincta sopore?
Quaenam agitant consulta viri? placet esse sub armis
Urbe procul, Grajum non longe a navibus; urbis
An magis ad muros, parta jam laude, reverti?
Haec Laertiades. juvenis cui talia contra.
Ista tibi, quaecumque rogas, vera omnia dicam.
Hector agit coetu in procerum; quos consulit Ili
Ad tumulum, a strepitu longe turbaque remotus.
Excubiae (quando has, heros invicte, requiris)
Custodum certae nullae usquam castra tuentur.
Nam, quacumque ignem circa sedere manipli
Trojugenum, quos cura urget patriaeque domusque,
Et vigilant, seque insomnes hortantur habere
Excubias: at qui longe venere vocati
Auxilio, passim straverunt corpora somno,
Ac Troas servare sinunt, quodcumque tuendum est,
Conjugibus nec enim metuunt gnatisque periclum,
Qui longe Iliacis semoti a moenibus absunt.
Tum Laertiades: Dic, inquit, (scire laboro
Hoc quoque) Trojana mixti cum pube, seorsum
Anne cubant, tacita carpentes nocte soporem?
Ille refert: Dicam vera omnia, & ordine pandam.
Ad mare qua vergit campus, tentoria Cares,
Armati & curvo posuerunt Paeones arcu,
Et Leleges, & Caucones, clarique Pelasgi.
Ad Thymbram Lycii sedem, Mysique superbi

Sorte

Sorte datam tenuere, Phrygeſque, & Maeones. at quid
Iſta opus incaſſum ſcitari ſingula? Troum
Caſtra juvat penetrare nigrae ſi noctis in umbra,
Non procul hinc venere domo qui ad bella recentes,
Extrema primi caſtrorum in parte ſeorſum
Thraces agunt, inque his ille editus Eioneo rex
Rheſus; cujus equos formaque & mole ſuperbos
Admirans vidi. vincunt candore vel ipſas
Namque nives; aequant rapidas at curſibus auras.
Argento clari currus auroque refulgent.
Arma tulit veniens aurata, ingentia, viſa
Mira; viros quae non mortales ſcilicet, ipſos
At deceat geſtare, adeunt cum praelia, divos.
Nunc agite ad naves vel me compellite, duris
Implicitum vinclis heic me vel linquite, veſtro
Solvendum in reditu; teſtis cum res erit ipſa
Nimirum, cuncta haec ſim vera an falſa locutus.
  Illum torva tuens Diomedes: Ne mihi, dixit,
Effugium meditare, Dolon, (quamquam optima rerum
Narraſti) quando ſemel huc fors egit iniqua
Te in noſtras, malecaute, manus. nam, ſive redemptus,
Sive abeas nobis dimiſſus, rurſus Achaeam
Aut furtim ad claſſem venies ſpeculator, aperto
Aut Grajos contra pugnabis Marte; meis at
Si manibus domitus vitam cum ſanguine fundes,
Non erit ut poſthac argivos laedere poſſis.
Dixerat ille: Dolon dextram admovere trementem
Suppliciter mento coepit, blandaque morari
Fata prece; alte heros ferrum extulit, atque loquentis
Cervicem ſaevus mediam ferit, ac ſecat ambos

Nervorum plexus: jacuit lapſum caput ipſos
Ante pedes. galeam hic de vertice detrahit; album
Ille lupi ex humeris tegmen, tentoque ſonantem
Nervo arcum, & longum fulgenti cuſpide telum.
Quae dextra extollens alte omnia dius Ulyſſes,
Munus praedatrix tibi Pallas, talia fatur:
Gaude his, diva. deum primam, qui lucida caeli
Tecta colunt, te rite vocabimus uſque. ſed alta
Inſuper ad Thracum nos hinc tentoria recto
Tramite duc, ad equos curruſque, ad ſtrata virorum.
Sic ait; atque, manum protendens, cuncta myricae
Imponit; ſignatque locum ramiſque virentis
Virgulti, & vulſis vicino ab limite cannis,
Obſcura ne poſt redeuntes nocte lateret.
Inde gradum celerant per tela, nigrumque cruorem
Nec mora, Threiciae venere ad caſtra phalangis.
Defeſſi toto proſlabant pectore ſomnum.
Arma ſolo ſua cuique jacent, curruſque, jugales
Et gemini juxta. terno circum ordine pubes;
In medio, Rheſus, religati & curribus altis
Regis equi alipedes. prior hunc & vidit Ulyſſes,
Et ſocio oſtendens Diomedi, talia fatur:
Ecce virum, Diomede, tibi, niveoſque jugales,
Ecce, Dolon Thraeum pubem quam dixit. at omne
Tu nunc prome animi robur. cunctarier armis
Non decet heic. age, equos tu ſolve; aut enſe jacentes
Caede viros, curam interea mihi linquito equorum.
Haec Laertiades: Tydidae at fortia Pallas
Magnanimo adſpirans incendit corda furore.
Ergo ſtrata virum dat leto corpora; partem

Et nunc se in dextram vertens, nunc ille sinistram,
Late fulmineum rotat ensem turbidus. ingens
Exoritur gemitus suprema in morte querentum:
Purpureo passim tellus rubet uda cruore.
Ille velut caulas, nullo custode, cruentus
Irruit, ac turbata leo per ovilia saevit;
Sic Thracum in medio Tydides perfurit; & jam
Bissenos Orco demisit. dius Ulysses
Interea, quemcumque virum premit ense corusco
Tydides, pedibus correptum pone trahebat,
Latum iter ut praeberet equis, facilemque pararet
Egressum; turbati animo ne forte paverent
Strata virum supra gradientes corpora: namque
Nondum etiam bello adsuerant, caedique cruentae.
Ast, ubi jam regem Tydides venit ad ipsum,
Dulcem animam & rapuit suspiria longa trahenti,
(Triste etenim visum supra caput adstitit olli,
Proflanti somnos nigra sub nocte, Minervae
Missum consiliis, Oenidae filius audax)
Tum Laertiades vinclisque exemit, habenis
Et nexos conjunxit equos, turbaque virorum
De media exegit; scuticamque oblitus ab aurea
Sumere pendentem sella, quem sustulit, arcu
Caedebat prae se pellens; dehinc sibila misit
Nota, monens fidum Diomedem excedere castris.
Fluctuat ille anceps animi, secumque volutat
Majus adhuc aliquod facinus; dubitatque, prehensum
Anne trahat currum raptans temone, superba
Regis ubi sunt arma; humeris an fortibus alte
Sublatum imponat, secumque exportet; an ense

Fulmi-

Fulmineo in Thracum turbam desaeviat omnem,
Detque viros leto passim. cui, talia secum
Dum volvit, pendetque animo, Tritonia Pallas
Adstitit, ac celeri compellat voce morantem:
 Ad celsas jam tempus adest remeare carinas,
Tydide; redeas ne mox non sponte fugatus;
Troas ne quis deus excitet alter in arma.
Sic ait: ille deae confestim verba loquentis
Agnovit, digressus equos & scandit; Ulysses
Quos arcu increpitos pellebat: castra petebant
Illi, atque Argivas cursu pernice carinas.
 Nec vero arcitenens facta haec non vidit Apollo,
Qui simul ac sensit, Tydei cum prole Minervam
Ire una, divae iratus Trojana petivit
Castra, & magnanimum somno excitat Hippocoonta,
Threiciaeque ducem gentis, Rhesique propinquum.
Hic strato exsiliens sedem conspexit equorum
Ut vacuam, foedaque viros in caede jacere
Semianimos, casu mentem concussus acerbo,
Clamavitque altum exululans, carumque sodalem
Nomine saepe vocans flebat. mora nulla, tumultus
Exoritur, fremitusque omni de parte ruentum
Trojugenum. stragem cuncti mirantur, & ingens
Attoniti facinus, quo caeca in nocte peracto,
Inde viri ad celsas abiere impune carinas.
 At gemini heroes postquam venere, jacebat
Stratus ubi leto Hectoreus speculator, Ulysses
Sistit equos; ab equo Diomedes desilit, atro
Exsuvias celer & manantes sanguine tollens,
Dat socio: ipse, levi saltu sublatus, eundem

Scan-

Scandit rurſus equum, rapidoſque ad curva jugales
Litora, & Argivas ad puppes urget; at illi
Inſultantque agiles campis, ultroque feruntur.
  Primus ibi ſonitum Nelides auribus hauſit;
Atque ait: O ſocii, Danaum regeſque duceſque,
Mentiar, an verum, mens quod jubet, eloquar? aures
Cornipedum circa reſonat mihi pulſus equorum.
Di faciant huc ut Laertiades Diomede
Cum forti adveniat, Trojanis victor uterque
Vectus equis: metuo ſedenim, duo lumina Grajum
Ne quid pertulerint, inimica in gente, dolendum.
  Talia dum fatur, medio in ſermone, volantum
Alipedum vecti dorſo venere, relicto
Et ſociis miſcentur equo. quos mente ſodales
Excipiunt laeta, dextramque amplexus inhaeret
Pro ſe quiſque, ambo compellans comiter omni
Verborum officio, promens & gaudia vultu.
Tum primus dulci Neſtor ſic voce rogabat:
O Laertiade, Grajum decus, inclyte Ulyſſe,
Iſtos, dic, ubi equos cepiſtis? caſtrane Troum
Ingreſſi? occurrens an quis deus obtulit ultro?
Solis enim ſimiles radiis candentibus albent.
Uſque acie in Teucrum verſor, nec tuta fovere
Caſtra ſenex ſoleo; ſed enim per praelia vidi
His ego equos numquam ſimiles. quos jure deorum
Eſſe datum vobis munus reor. ipſe deum rex
Aequus enim, & Pallas Tritonia diligit ambos.
  Ille refert: Neſtor Grajae lux famaque gentis,
His etiam longe meliores numina poſſunt
Largiri, ſi forte velint; nam robore nobis

Atque opibus longe praeſtant: ſed nulla deorum
Dona vides, at equos, Thracum e regione recentes
Qui venere. horum regem fortis Diomedes,
Juxta & biſſenos prima de gente peremit.
Praeterea, exceptum non longe a navibus, ambo
Morte virum merita ad triſtes demiſimus umbras,
Quem, claſſem ut Danaum ſpeculatus certa referret,
Dardanii proceres, ac dirus miſerat Hector.
Sic ait; atque ultra foſſam intra ſepta frementes
Egit equos laetum ridens; regemque ſecuti
Pone ibant alii laetanti pectore Achivi.
Dehinc, ut Tydidae celſa ad tentoria ventum eſt,
Cornipedes loris plenum ad praeſepe revinctos
Conſtituunt; ubi regis equi curſu alite clari
Stabant, ſub tacita mandentes hordea nocte.
Aſt Itacus caeſi exſuvias, capta arma, Dolonis
Depoſuit celſa in puppi, dum ſacra Minervae
Apparet, ac meritos aris indicat honores.
Inde mare ingreſſi, multum frigentibus undis
Sudorem abluerunt, merſantes cruraque, utrumque
Et femur, & madidam cervicem: jamque marino
Abluti fluctu, ſalſoque humore refecti,
Dulcis aequae in ſolio lavere, ac membra nitenti
Perduxere oleo. tum victu corpora firmant
Feſſa viri, atque hauſtum magno e cratere ſedentes
Libabant vinum victrici rite Minervae.

HOMERI
ILIADOS.
LIBER UNDECIMUS.

Tithoni e thalamo ſurgens Aurora ferebat
Caelicolis formoſa diem & mortalibus almum:
Dira Jovis miſſu curvas Diſcordia puppes
Ad Danaum venit, dextraque immane cruenti
Attollens belli ſignum ſuper adſtitit altam
Puppem Ithaci, quae mole ingens, atque edita ſtabat
Caſtrorum in medio; vox miſſa ut poſſet utrinque
Audiri, magnuſque Ajax, & dius Achilles
Qua fixere ſibi tentoria parte, carinas
Extremi & curvo ſtatuere in litore, freti
Invictiſque animis ambo, validiſque lacertis.
Hic dea ſtans altum clamavit, pectore ab imo
Horrendam intendens vocem, ſubitumque vigorem
Mentibus injecit, calefactaque corda furore
Belligero incendit, ſaevique cupidine Martis.
Pugnae gliſcit amor cunctis in pectore, bellum
Dulcius eſt reditu, nec jam dare vela paternas
Mens avet ad ſedes, duro ſed cernere ferro.
Continuo Atrides armari ad praelia pubem
Magna voce jubet, fulgentiaque induit arma.
Principio ſuris ocreas circumdat ahenas,
Artis opus mirae, multo quas crura tegentes
Fibula jungebat nectens argentea morſu.

Dehinc

Digitized by Google

Dehinc humeros rutilum thoracem & pectora circum
Induit. hunc Cinyras olli donaverat hospes.
Ad Cyprias nam fama ingens pervenerat oras
Argivos classem in Teucros, bellumque parare.
Qua motus, regi donum rex misit amico.
Hunc multa omnigeno variaverat arte metallo
Docta manus; cyanique decem nigrantis, & auri
Bissenas fulvi ducens, stannique nivali
Vicenas candore vias: ad colla dracones
Hinc atque hinc terni se attollunt, pulchra colore
Caeruleo queis terga nitent; quale Irides olim
Aeriae fulgent, omen mortalibus, atras
Ipse inter nubes figit quas Juppiter altus.
Injicit inde humeris ingentem, ac subligat ensem,
Auratis clarum clavis, vagina corusco.
Quem septa argento, lorisque ardentibus auro,
Pendeat ut laevo lateri decus, apta recondit.
Dehinc ingens, pulchrum, partes versatile in omnes
Attollit clypei tegmen, deni orbibus orbes
Inclusi solido cui circum ex aere coruscant:
Bisdeni umbones stanni e cadente metallo,
E nigro medius cyano tumet: atra cruentae
Gorgonis in summo facies, cui torva tuenti
Horrendi adsistunt comites Terrorque Pavorque:
At, lorum supra clypeo quod pendet aheno,
Argentoque micat pictum fulgente, draconis
Caerulei sinuans flectit sese horrida imago
Cui capita ex una tria se cervice profundunt:
Inque orbem linguisque micant, vulnusque minantur.
Dehinc galeam imponit capiti conisque superbam

Qua-

Quatuor, & setis insignem in vertice equinis,
Quae motae horrifico terrebant lumina nutu.
Tum duo tela manu tollit bellator, acuta
Cuspide, dura, ignem fulvo jactantia ab aere
Sidereas longe ad sedes. Postquam acer in armis
Constitit, impulso Juno & Tritonia Pallas
Aere altum sonuere, novo diva utraque regem
Portento ditis certans ornare Mycenes.

Aurigae jam quisque suo mandata dedere,
Ordinibus rite instructis, retinere jugales
Ad fossam: pedibus, ferro fulgente corusci,
Ipsi alacres in bella ruunt: it clamor ad auras
Immensus primo Aurorae surgentis in ortu.
Junctus eques pediti est; sed fossam primus ad ipsam
Stat pedes, inde equites densi post terga sequuntur.

Heic subitum ex alto Saturnius axe tumultum
Juppiter ingentis pugnae ciet; aethere summo
Sanguineum & rorem genitor demisit, acerba
Morte parans multas duro in certamine Martis
Heroum fortes animas detrudere ad Orcum.

Parte alia Troes pubem exhortantur in arma
Colle super medio camporum; maximus Hector,
Polydamasque bonus bello, similisque deorum
Aeneas, divum in Teucris & cultus honore,
Tresque Antenoridae, Polybusque, & dius Agenor,
Primaevusque Achamas pulchro par corpore divis.
Ordinibus celer in primis ingentia magno
Membra tegens clypeo fert se Mavortius Hector.
Sanguineus veluti nigra de nube cometes
Nunc subito exoritur fulgens ferale, recondit

Nunc

Nunc iterum obſcurae multam ſe nubis in umbram.
Sic Hector variatque vices, per denſa virorum
Agmina & imperitans, nunc primos cernitur inter,
Nunc ſe poſtremis miſcet, totuſque coruſcat
Aere, Jovis ceu, cum nigram quatit aegida, fulgur.
Ac velut in domini meſſores divitis arvo
Adverſa veniunt hinc atque hinc fronte, ſecantes
Hordea, triticeam vel meſſem; decidit hauſta
Falce ſeges; denſi terram ſtravere manipli:
Sic Troum pariter Danaumque adverſa feruntur
Agmina, conciduntque viri ſe mutua: nemo
Terga fugae dat verſa; aequo ſed vertice quiſque
Arduus incurritque hoſti, ſiſtitque ruentem.
Illi inter ſeſe rixantur more luporum;
Dira tuens triſtem gaudet Diſcordia pugnam.
Nam ſola ex omni praeſens certantibus illa
Divorum adſtabat numero: ſeceſſerat omnis
Turba deum longe Trojano ab litore, & armis
Quiſque ſua poſitis immotus in aede ſedebat,
Dis ubi ſtructa domus juga per ſtellantis Olympi.
Illic moerentes turbato corde queruntur,
Incuſantque Jovem graviter, praebere quod ingens
Trojaniſque velit decus, & contempſerit idem
Caelicolas, ſedeatque in caeli vertice ſolus,
Conſpicuus radiis, regali & laetus honore,
Trojanam ſpectans urbem, Grajumque carinas,
Horrendumque aeris ferrique micantia late
Fulgura, caedenteſque, & dura morte cadentes.
Ac dum pulchra polum bigis Aurora ſubibat,
Creſcebatque novis magis & magis auctibus uſque

Clara

Clara dies, tela hinc atque hinc ſtridentia utroſque
Figebant, pubeſque ſolo dejecta cadebat.
At, quo lignator ſibi tempore prandia in alto
Monte parat, duro ſatiatus robora ferro
Caedere, pertaeſuſque operis revocare labantes
Jam dulci vires victu cupit; ocyus omnes
Hortati ſocios, denſas fregere phalanges
Trojugenum Danai. prae cunctis turbidus ira
Proſilit Atrides Agamemnon, teque, Bianor,
Ductorem feriens triſtes demittit ad umbras.
Tum ſocium aurigamque viri proſternit Oilea.
Ille quidem, curru exſiliens, citus obvia contra
Arma tulit: mediam Atrides at vulnus adegit
In frontem; aere gravem galeam tranſverberat haſta,
Oſſaque perrumpit, cerebroque infixa cruento,
Perdomuit flagrantem animis ac dira minantem.
Illos victor humi linquit ſtratos Agamemnon,
Candida ubi ſciſſa nudavit pectora veſte.
Dehinc ruit; Iſus ubi & frater ſimul Antiphus uno
In curru volitant, ambo Priameia proles,
Ille nothus, juſta contra hic de conjuge natus.
Lora nothus tractat; validam quatit inclytus haſtam
Antiphus. Inter oves herboſae in collibus Idae
Hos quondam cepit, lentoque revinxit Achilles
Vimine, poſt magna ſolvit mercede redemptos.
At nunc Atrides huic pectus trajicit haſtam
Per medium; ſtricto extremam ferit enſe ſub aurem
Antiphon, & curru moribundum evertit ab alto.
Inde ſolo ſtratos victor ſpoliabat, utrumque
Ille fatis noſcens. namque olim viderat ambos,

Ex Ida ad naves captos cum duxit Achilles.
Ac veluti ſaltu frondoſa cubilia in alto
Velocis cervae nactus leo, dentibus atrox
Hinnuleos validis frangit manditque, labore
Mollem animam eripiens nullo; nec moeſta propinquam
Si mater cladem vidit, pereuntibus eſſe
Quit tamen auxilio; ſubito magis ipſa pavore
Contremit, ac viridem per ſilvam, denſaque anhelo
Luſtra fugit ſudans curſu, ſi forte ſequentis
Effugiat rictumque ferae, diroſque furores:
Sic Troum nemo fatum his avertere quibat;
Quiſque ſibi at cladem, perculſo corde, timebat.
Hos ubi dejecit, Piſandrumque Hippolochumque
Torvus adit, prolem Antimachi; cui ditia dona,
Magnum auri pondus, dederat Paris: ille doloſis
Dardanidum in coetu verbis, vafraque vetabat
Improbus arte, Helenam reddi flavo Menelao.
Hujus tum gnatos major deprendit Atrides
Pulchro ambos una in curru, dum lapſa receptant
Lora manu, ac bijugos retinent, trepidantque paventes
Turbatique animis. veluti leo, concitus ille
Contra ibat: juvenes tremefacto at pectore curru
Ex ipſo tenduntque manus, ac talibus orant:
  Has, Atride, animas ſerva: non parva ſequetur
Gratiaque, & merces factum. nam plurima in altis
Aedibus Antimachus ſervat congeſta; metalli
Omnigeni ignotum pondus, ferrumque labore
Daedaleo factum, fulgentiaque aera nec auri
Vim modicam. hinc pretium ſolvet non parcus, & ultro
Dona dabit, nos audierit ſi vivere puppes

Ad

Ad Danaum. Regem affati sic mollibus illi
Plorantes verbis, responsum haud molle tulerunt:
Proles Antimachi, Troas qui perfidus olim
Hortari est ausus, Menelaum absumere leto
Ilicet in coetu medio: nec rursus Achivum
Ad gentem, & Grajas vivum dimittere ad oras;
Unde huc cum dio venit legatus Ulysse;
Nunc patrio dignas dabitis pro crimine poenas.
Saeva luet vestro genitor mihi sanguine dicta.
Sic ait, & curru Pisandrum dejicit alto:
Adversi valida pectus nam perforat hasta;
Ille cadit plangens resupino corpore terram.
Desilit Hippolochus: lapsum tellure superstans
Quem premit, ac, geminasque manus, cervice resectum
Et caput eripiens, truncum vi propulit heros,
Sub pedibusque virum, foedoque in pulvere volvi.
Hos ibi tum linquit; seque illuc turbidus infert,
Ardet ubi major vario certamine pugna.
Quem focii magno pariter clamore secuti
Incurrunt. peditem pulsum pedes urget, equesque
Versa equitem post terga premit; tum pulveris atri
Se campo attollit nubes, quam concita equorum
Aeripedum pulsu ingenti ciet ungula. princeps
Ante omnes caeditque hostem, sociamque phalangem
Hortatur clamans, belloque incendit Atrides.
Ac veluti si forte vorax densum incidit ignis
In nemus, ac venti volvunt incendia, gliscit
Flamma furens late, ramosque ac tota repente
Arbusta indomitus prosternit stirpitus ardor:
Ingentem capitum sic Atrides Agamemnon

Digitized by Google

Dejicit ad terram numerum; multique ſuperba
Cornipedes cervice inter media agmina currus
Cum ſonitu vacuos raptant, claroſque requirunt
Aurigas; tellure jacent hi pulvere in atro,
Gratior alitibus quam ſponſis turba futura.
Talia dum campis late dat funera victor
Atrides, extra telorum Juppiter imbrem,
Extra pulveream nubem caedemque, cruoremque,
Horriſonoſque virum fremitus, turbamque ruentum,
Hectora ſeduxit. Teucros premit uſque Agamemnon,
Hortaturque ſuos, animiſque audacibus implet.
Jamque Ili veteris tranſvecti nobile buſtum,
Agreſtem & ficum Troes per plana ruebant
Camporum curſu contento, moenia tutae
Optantes urbis. tergo inſtat ſaevus Atrides,
Vociferans, foeduſque manus ac tela cruore.
Verum, ubi perventum Scaeae prope limina portae,
Et celſam ad fagum, firmato pectore, primi
Subſtiterunt; ſocios &, verſa fronte, manebant.
Extremi at trepida caeci formidine, lato
Palantes campo fugiebant. Nocte ſub alta
Ut fugiunt armenta boum tremefacta fugavit
Omnes cum ſubito veniens leo: triſte ſed uni
Ingruit exitium; validis cui dentibus atrox
Cervicem primum fregit dehinc viſcera ſaevus
Devorat, atque avido nigrum bibit ore cruorem:
Agmina ſic Troum palantia maximus heros
Inſequitur, letoque extremum ſemper acerbo
Sternit dira fremens: fugit uſque exterrita pubes;
Et multi curru ex alto volvuntur Atridae

Sub

Sub manibus, varioque ruunt pronique ſupinique
Ad terram caſu. magna ſic efferus haſta
Fulgurat ante alios, atque hoſti fervidus inſtat.
Jamque propinquabat muris urbique; deorum
Cum pater atque hominum, ſummo digreſſus Olympo,
Sedit in irriguis praecelſae rupibus Idae,
Ille gerens dextra fulgur multo igne coruſcum.
Hinc Irin croceis fulgentem concitat alis,
Atque jubet mandata leves deferre per auras.
Iri, ait, i Trojae ſub moenia, nactaque dium
Hectora, quae ferri mando, fer nuncia verax.
Atriden donec magnum pugnare videbit
Ante aciem primum Argolicam, Troumque phalanges
Caedere, devitet pugnam, ſenſimque recedat
Ipſe pedem referens; alios hortetur in arma,
Urgeat & pavidum praeſens in praelia vulgus.
Verum, ubi percuſſuſve haſta, fixuſve ſagitta
Atrides currum ſcandet, tunc numine noſtro
Laeta olli dabitur victoria; caedat Achivum
Ut pubem, ad celſas dum naves venerit; ortu
Noctis & occiduis Titan ſe merſerit undis.
Sic ait: illa ſecat ventos, & vertice labens
Idaeo Trojana tulit ſe ad moenia; nacta
Magnanimum & celſis in curribus Hectora, juxta
Adſtitit, atque ultro compellans talibus infit:
Hector Priamide, ſapienti pectore & alta
Mente Jovi aſſimilis, miſſu Jovis ipſius ad te
Huc veni, patriſque tuli mandata per auras.
Atriden donec magnum pugnare videbis
Ante aciem primum Argolicam, Troumque phalanges

Caedere, devita pugnam, sensimque recede
Ipse pedem referens; alios hortare sed acer,
Atque urge pavidum praesens in praelia vulgus.
Verum ubi percussusque hasta, fixusve sagitta
Atrides currum scandet, tunc ab Jove magno
Laeta tibi dabitur victoria; fortis Achivam
Ut caedas pubem, ad naves dum veneris; ortu
Noctis & occiduis Titan se merserit undis.
Haec effata Iris paribus longe avolat alis.
Hector at e curru claris conspectus in armis
Desilit, &, magna quassans bellator acuta
Tela manu, huc illuc partem discurrit in omnem,
Hortaturque viros, pugnaeque incendit amore.
Haud mora, consistunt alacres, atque obvia contra
Arma ferunt, frontemque adversaque pectora telis
Opposuere: instant Graji, densantque phalanges.
Ardet pugna iterum: summa nituntur opum vi
Hinc atque hinc. laetus totam procurrit Atrides
Ante aciem, exsultatque animis, gaudetque cruentae
Prae cunctis laudem primus decerpere pugnae.
 Dicite nunc, musae, caeli fulgentia templa
Quae colitis, forti Atridae quisnam obvius aut Tros
Aut socius toto princeps ex agmine venit,
Iphidamas Antenorides, quem, corpore magnum,
Fortem animo, dives Thracum in regione beata
Eduxit puerum Cisses avus, unde Theano
Orta est pulchra genas; nec, postquam contigit aevi
Pubentis florem, patriam dimisit ad urbem,
Sed tenuit, gnatamque dedit, formosa, Theanus
Formosae soror, in patria quae manserat aede.

At juvenis, famam ſectatus claſſis Achaeae,
Continuo, thalamum linquens coeptoſque Hymenaeos,
Vela dedit, ſociis biſſena in puppe ſecutis.
Ventum ubi Percopen, curvas liquere carinas,
Et ſacrae pedites venere ad moenia Trojae.
Is tunc Atridae ſeſe obvius obtulit. Haſta,
Ut propius venere, Agamemnon Iphidamanta
Appetiit; quae, verſa alio, non pertulit ictum.
Amphidamas zonam at mediam thorace ſub imo
Percuſſit; manibus validis & fretus, acutum
Urgebat robur; varium pervadere balteum
Nec potuit. duro argenti luctatâ metallo
Nam; molle ut plumbum, flexit ſe ferrea cuſpis.
Quam dextra arripiens Agamemnon, ut leo fidens
Ille animi, ad ſeſe traxit, telumque minacis
Evulſum e manibus rapuit: dehinc protinus enſe
Cervicemque ſecat, ſternitque immania membra.
Sic duro jacuit ſomno, dum civibus affert
Auxilium, longe, infelix, a conjuge, primo
Quam duxit florentem aevo, magniſque paravit
Muneribus, centum ille boves largitus; oveſque
Pollicitus dehinc mille ſimul pingueſque capellas,
Innumerae quae prata illi ſilvaſque replebant.
Tum vero exanimem victor ſpoliavit Atrides,
Atque abiit Grajos inter fulgentia ſecum
Arma ferens. Hunc forte Coon, Antenore eodem
Editus, ac natu major, conſpexit; & atra
Nube viro luctus velavit lumina fratrem
Ob caeſum. ruit ergo furens (nil ſenſit Atrides)
A latere; ac mediam telum defigit in ulnam

Sub cubito; ac totam valido tranſverberat ictu.
Horruit Atrides, conſpecto ſanguine, pugnae
Non tamen & finem poſuit: ſed turbidus haſta
Irruit, atque ipſi ante omnes fert fata Cooni.
Ille pede arreptum fratrem celer Iphidamanta
Frigentem ad ſocios foedumque cruore trahebat,
Auxilioque virum primos virtute vocabat.
Huic haſtam aerata fulgentem cuſpide adegit.
Sub clypeum, ſtravitque virum, ſupraque cadaver
Fraternum exanimi rigido caput abſtulit enſe.
Sic fata explerunt, nigrumque abiere ſub Orcum
Ambo Antenoridae ſub magnanimo Atrida.
Ordinibus Troum qui mixtus corpora leto
Multa dabat, nunc ille haſta, nunc enſe, molari
Nunc ſaxo horrendum pugnans, manabat ab alto
Sanguis adhuc tepidus dum vulnere; dehinc, ubi vulnus
Siccatum, & ſanguis tandem ſtetit, altus acuto
Figebat miſerum telo dolor; Ilithyiae,
Junonis proles, duris quae partubus adſunt,
Quali ſaepe ſolent, partus ubi venerit hora,
Telo aerumnoſas ſtimulare ac figere matres.
Ergo, ut vis duro defecit victa dolore,
Inſilit in currus, aurigam & vertere fidum
Juſſit equos longe ad naves; labefactaque preſſus
Corda malo, cedens altum clamavit Achivis:
O ſocii, Grajae gentis regeſque duceſque,
Vos bellum Argivae peſtemque avertite claſſi,
Me quando hinc longe ſupremus Juppiter arcet,
Nec toto ſinit uſque die producere pugnam.
Sic ait: elato bijugis auriga flagello

Inſtat equis: illi ad litus claſſemque volabant
Ultro alacres, ſpumiſque albentes pectora, & infra
Pulvereo ſparſi nimbo, moeſtumque gementemque
Hoſtibus e mediis regem in ſua caſtra ferebant.
Hector, ubi Atriden vidit ſecedere ab armis,
Hortatur ſocios, acuitque in praelia laetum
Vociferans; Troes, Lyciique, ac Dardana pubes,
Eſte viri, atque animos & notas promite vires.
Optimus en abiit bellator; Juppiter aequus
Eximium praebet mihi nunc decus. ite volucri,
Recta ite in Danaos curru: date lora; paratam
Ut toties vobis cumulet nova gloria laudem.
Haec memorans acri ſuccendit corda furore.
Qualis venator ſaevos ciet ille Moloſſos
Inſtigans aprum contra rabidumve leonem:
Talis magnanimos inſtigans Troas Achivam
In pubem torvo Marti par concitat Hector.
Ipſe inter primos graditur, Grajumque phalanges
Turbidus in medias infert ſe; qualis, ab alto
Incumbens, niger ex imo ciet aequora turbo.
Quem primum, quem poſtremum Jove fretus amico
Ille virum Stygias victor demiſit ad umbras?
Aſſaeum ante alios premit, Autonoumque, & Opiten,
Et Dolopa Clytiden, & Opheltion atque Agelaum,
Aeſymnumque, Orumque, & dura ad praelia fortem
Hipponoum. hos prima Danaum de gente peremit;
Dehinc pavidum caedit vulgus, miſcetque. madentis
Imbrifero collecta Noti ceu flamine differt
Nubila trux Zephyrus; fluctu maria alta frequenti
Volvuntur, ſtridunt aurae, ſublataque flabro

Turgida multivago in spumas diffunditur unda:
Sic versat, turbatque hostes, ac disjicit Hector,
Crebra virum capita ense metens: clademque supremam
Ille adeo genti, & non eluctabile ferret
Exitium; versi fugerent ad litora, in ipsas
Et sese irruerent trepida formidine puppes;
Esset ni caro Diomedi haec orsus Ulysses:
Tydide, nam cur sic ambo haeremus inertes,
Virtutem obliti solitam? mihi proximus adsta.
Turpe etenim ambobus, naves si ceperit Hector.
Haec Laertiades: Diomedes talia contra:
Ipse quidem maneoque, & forti mente manebo,
Quidquid erit: nostri sed enim non magnus, amice,
Usus erit, laudem nobis cum sumus ademptam
Dardaniae mavult largiri Juppiter urbi.
Sic ait; & curru Tymbraeum evertit, acuto
Ad laevam telo figens praecordia mammam.
At, comitem famulumque, Moliona stravit Ulysses.
Hos vitae, ac pugnae exortes liquere, ruuntque
Adversum in vulgus turbantes agmina late.
Ut duo, fulmineis confisi dentibus, apri
Venantum incurrunt canibus, torvique feruntur
Per medios, clade ingenti; sic ocyus, ut se
Convertere viri, turbant sternuntque phalangem
Dardaniam: at pulsi requierunt, pectore paullum
Sedato, Danai, queis Hector terga premebat.
Tum juvenes geminos praestanti corpore, eodem
Invectos curru dant leto. utrumque creavit
Eduxitque Merops Percosius, ille futuri
Ante alios augur longe doctissimus omnes:

Ire nec optantes bellum ad crudele ſinebat.
Fruſtra; nam patrios monitus ſprevere. cruentam
Parca etenim ad mortem ſaeva inter bella trahebat.
His rigida vitam Diomedes abſtulit haſta,
Exanimeſque ſolo radiantibus exuit armis.
Hippodamum Laertiades, & Hyperochon Orco
Miſit; at exſuvias victor ſibi cepit opimas.
Tunc pater, ex alta ſpectans haec deſuper Ida,
Ipſe parem aequato fecit certamine pugnam.
Obnixi alternis caedebant mutua ſeſe
Hinc atque hinc telis. heros Tydeius haſta
Paeoniden valida percuſſit Agaſtrophon ipſam
Ad coxam: huic bigae, fugiens quas ſcandere poſſet,
Non aderant. longe veſana mente relictus
Has, dominum fruſtra quaerens, auriga tenebat;
Ille pedes per bella ruebat, pulvere in atro
Dum cecidit, multo & vitam cum ſanguine fudit.
Hos procul ut vidit ſternentes agmina, clamans
Horrendum curſu rapido volat obvius Hector:
Quem comitans Trojana phalanx ruit agmine denſo.
Proſpexit ſubito venientem, atque horruit acer
Tydides, ſociumque monens, haec fatur, Ulyſſem:
Nobis hic turbo malus ingruit, efferus Hector:
Attamen & ſtemus, contra pugnemus & una.
Sic ait; ingentemque haſtam jacit; ac ferit ictu
Ille quidem Hectoreum certo caput; ante ſed, intus
Acta cutem cuſpis quam tangeret, aerea caſſis
Obſtitit, oblongam, triplicem, tela omnia contra
Ipſe olim dederat regi quam Phoebus Apollo.
Hector at abſiluit longe conterritus; & ſe

Rettulit ad ſocios, nutanti & corpore pronus
Genua ſolo poſuit, terraeque accline parumper
Suffulſit dextra corpus: nox urget opaca
Nube oculos; tenebris nigreſcunt omnia circum.
At, dum Tydides primos volat inter, & haſtam
Impiger, in viridi ſtratam tellure, capeſſit;
Interea lucemque hauſit, mentemque recepit,
Et, curru exceptus, Troum ſeſe intulit Hector
In turbam, mortemque fuga vitavit acerbam.
Quem rapto inſequitur telo rurſus Diomedes,
Cedentem & longe dictis inceſſit amaris:
  Mortem iterum fugiens vitas, canis improbe. venit
Quippe malum prope te, quo dignus. rurſus Apollo
Eripuit, dirum ſervans caput; arma capeſſens
Cui tu vota facis, credo: tamen obvius olim
Te leto ſternam, ſi quis deus & mihi praeſens
Venerit auxilio. nunc, quem mihi cunque tuorum
Fors alium obtulerit, praeſtat demittere ad umbras.
  Sic ait; & pulchris nudabat Agaſtrophon armis.
Flavicomae at conjux Helenae, Paris, inclytus, arcum
Tendebat contra Tydiden, ille columnam
Poſt latitans, Ili ſtabat quae infixa ſepulcro,
Priſci Dardanidae. Tydides arma legebat
Paeonidae, varium thoraca, ingentia ſcuta,
Aere gravem galeam: cornu arcus ille recurvi
Adduxit; nervo nec fruſtra pulſa ſonante,
At dextrum trans acta pedem, plantamque ſub ipſam
Evadens, penitus telluri eſt fixa ſagitta.
Tum Paris e latebra citus exilit, atque cachinnans
Jucundum, has fudit laetanti pectore voces.

Vulnus

Vulnus habes, cuſpiſque meo non fugit ab arcu
Irrita. ſic utinam ventrem tibi fixa ſub imum
Illa foret; Troaſque metu, longaque levaſſet
Aerumna; qui te fugiunt horrentque, capellae
Saevum ut balantes pavitant, haedique leonem.
At non dejectuſve heros, vel territus: Uno
Arcu fortis, ait, bellator, compte, puellas
Fallere docte, palam ferro ſi cernere mecum
Jam libeat, nil tela tibi, nil proderit arcus.
At nunc, ima pedis telo quod ſtringere tantum
Contigit, exſultas animo, jactator inani.
Vulnere nil moveor; ceu ſi me foemina, parvus
Vel puer imbelli dextra pulſarit. inertis
Tela viri nam caſſa volant. contra, mea telum
Dextera quod miſit, ſubit alte, ac dejicit hoſtem
Exanimum; & ſiquem paullum modo contigit, olli
Uxor ſciſſa genas moeret, gnatique parente
Flent orbi; ipſe atro putreſcit ſanguine terram
Perfundens, non tecta intra de more puellis
Fletus, at alituum ſaevo diſcerptus ab ungui.
Haec ille: interea, trepiduſque accurrit Ulyſſes,
Atque hoſti adverſus carum ſtetit ante ſodalem.
Ille autem ſeditque ſolo poſt terga, ſagittam
Et volucrem talo extraxit. dolor ingruit ingens
Continuo. ergo aeger currum conſcendit, & altas
Aurigam ad puppes curſum contendere juſſit.
Solus ibi, avecto Diomede, relictus Ulyſſes;
Nec lateri adſtabat quiſquam comes: at procul omnes
Dilapſi, gelido tremefacti corda pavore.
Ergo altum ingemuit; ſecum dehinc talia fatur.

En

En quid agam? fugiſſe, malum; deprendier unum
Hoſtibus in mediis, pejus. namque altus abegit,
Inque fugam hinc Danaos convertit Juppiter omnes.
Sed mihi mens geminas cur nunc diſtracta volutat
Haec ſecum in partes? Novi quid praeſtet. inertes
Excedunt pugna, fortis vir perſtat eodem
Uſque loco, figitque hoſtem, vel figitur hoſti.
Tales dum tacito verſabat pectore curas,
Interea Troum adventat ſcutata juventus,
Et magno circum fundit ſeſe agmine, cladem
Illa ſuam denſa cingens claudenſque corona.
Ac velut in ſilvis juvenumque, canumque caterva
Denſa ruens aprum premit omni ex parte; profundum
Ille nemus linquens malaſque obvertit, aduncum
Et dentem infrendens acuit; circum undique ſeſe
Hi glomerant, inſtantque acres, hirtiſque morantur
Horrentem ſetis, atque ore immane frementem:
Sic Laertiaden pubes condenſa premebat.
Ille ſed ingenti contra imperterritus haſta
Proſilit, ac primum dat leto Deiopiten
Egregium, feriens vibranti cuſpide colla
Supra humerum: inde Thoona inde Ennomon occupat, inde
Cherſidamanta, celer dum curru deſilit alto,
Trans clypeum fixa in ventrem tranſverberat haſta.
Corruit, ac paſſis tellurem amplectitur ulnis.
Deſerit hos; telo & Charopem ferit acer acuto
Hippaſiden, Soci fratrem. qui, vulnus acerbum
Vidit ubi cari fratris, luctu efferus, amens,
Advolat auxilio, & propior ſtans talia fatur:
O Laertiade, quem fraudum, quemque laboris

Omnigeni clarat non unquam expleta cupido.
Hippaſidum vel te jactabis morte, cruentis
Et ſpoliis hodie amborum, confoſſus ab haſta
Hac potius vel tu nigras mittere ſub umbras.
Dixerat & clypeum veſana concitus ira
Ingentem ferit; haſta gravis quem fregit & ipſum,
Loricam & vario fulgentem tranſiit aere,
Atque cutem ſecuit, coſtiſque abſcidit: at intro
Viſceribus ferrum demergi haud paſſa Minerva eſt.
Non letalem haſtam ſenſit veniſſe, recedens
Et paullum, his Socum dictis compellat Ulyſſes:
Ah miſer! exitium quem jam fatale merentem
Opprimet. a pugna tu me hinc ſecedere cogis;
At tibi ego heic mortem dico fore; teque, meo jam
Perdomitum telo, mihi laudem ſcilicet, Orco
Triſti animam caeca longe ſub nocte daturum.
Sic ait: ille fugae dat ſeſe averſus; at haſtam
Hic tergo infixit medio, pectuſque cruentam
Per medium exegit. ruit ingens, terraque ſubter
Inſonuit. caeſo inſultans haec fatur Ulyſſes:
O Soce, eduxit fruſtra quem clarus in armis
Hippaſus, en domitus leto es, nec triſtia fata
Vitaſti. infelix! tibi non pater, & bona mater
Exanimi claudent frigentia lumina, dirae
Sed volucres alis complexae rapta vorabunt:
At mihi, morte obita, Grajum gens funera ducet.
Haec fatus, validam, Socus quam torſerat, haſtam
Exemit coſtis, clypeoque: e vulnere ſanguis
Emicuit, durique animum ſubiere dolores.
Magnanimi at Troes, conſpecto ſanguine Ulyſſei,
Cla-

Clamorem tollunt, ſeque exhortantur, & omnes
Uni inſtant. retro ille pedem fert uſque recedens,
Et magna caros inclamat voce ſodales.
Ter vaſtum toto clamorem ex ore profundit,
Ter miſſam audivit vocem fortis Menelaus;
Et citus Ajacem compellans talia fatur:
Ajax, clarum alti germen Telamonis, Ulyſſei
(Nec fallor) pulſas mihi vox circumſonat aures,
Clamantis, ſolum ceu ſi Trojana juventus,
Secluſum longe a ſociis, pugna urgeat acri.
Ergo, agedum, celeremus opem, denſamque ruamus
Per turbam; nequid, ſolus foede hoſte relictus
In medio, ferat ille manu bonus, atque ſagaci
Ingenio cunctis praeſtans vir; raptus & ingens
Ne deſiderium, luctumque relinquat Achivis.
Dixit, & antetulit greſſum celer: incitus aeque
Ajax par divis graditur, Troaſque ſuperbus
Dat ſeſe in medios, ubi dium plurima Ulyſſem
Turba, inſtans telis, magno & clamore, premebat.
Cervum avidi ut quondam circumſtant agmine denſo
Ingentem thoes; telo venator adacto
Quem fixit; citus ille abiit, curſuque ſequentem
Evaſit, tepidus dum ſanguis, dumque moventur
Crura; inde, ut vires penitus jam dira ſagitta
Perdomuit, ſtratum celſis in montibus umbra
Sub nemorum thoes diſcerpunt: ducat eodem
At ſubito fortuna horrendum ſiqua leonem,
Illi diffugiunt, praedam hic ſibi vindicat unus:
Sic Laertiaden dextra laevaque premebat
Martia Trojugenum pubes: at ſaucius heros,

Haſtam

Haſtam aegre intentans, a ſe vix triſtia fata
Arcebat. ſubito magnus cum ſe intulit Ajax,
Immanem & laeva geſtans, turrique ſuperbae
Aſſimilem clypeum, propior ſtetit. at pavor omnes
Invaſit gelidus Troas, paſſimque, ſoluta,
Huc temere, atque illuc trepidi fugere, phalange.
Interea turba e media Menelaus Ulyſſem
Eduxit, dextra ſuſtentans, impiger egit
Dum celeres, dominum excipiens, auriga jugales.
Aſt Ajax Troas contra ruit, atque Doryclum
Morte, nothum Priami, ſternit; dehinc Pandocon haſta,
Lyſandrumque ferit; dehinc Pyraſon, atque Pylarten.
Ac veluti praeceps montano a vertice torrens
Subjectos ruit in campos, ille imbribus auctus
Ab Jove; & ingentes annoſo robore quercus,
Et piceas raptat ſecum, vaſtoque ſonore
Turbidus aequoreas limum devolvit in undas:
Sic campo eximius ruit Ajax, agmina late
Verſa virum ſternens; pediteſque horrendus, & acres
Turbat equos; longe ignarus dum parte ſiniſtra
Totius in pugnae Martem exercebat amoenas
Ad Xanti ripas Hector, capita alta virorum
Multa ubi praecipue cervice abjuncta cadebant,
Immenſuſque ibat pugnantum ad ſidera clamor,
Neſtora Neliden circa, & circa Idomenea.
His ſeſe intulerat ferus Hector, diraque patrans
Vaſtabat denſas curruque haſtaque phalanges.
Nec tamen urgenti pubes ceſſiſſet Achaea,
Et latum praeberet iter dimota; Machaon
Ni, primos inter dum pugnat, laeſus acuto

Dextrum ferro humerum ſubito foret. eminus arcum
Intendit contra, fixitque tricuſpide telo
Namque ducem conjux Helenae, Paris: at metus acer;
Vulnere conſpecto, ſpirantes robur Achivos
Inceſſit, ne forte virum, verſo agmine, Troes
Exciperent. Ergo Idomeneus compellat amicum
Neſtora, & haec moeſto ſuſpirans pectore fatur:
O Neſtor, Grajae gentis decus, en age, currus
Scande tuos, tecum & ſcandat, mora nulla, Machaon;
Alipedes & equos pelle ad tentoria. ſerva
Regem, oro, medica praeſtat qui clarus in arte,
Unus & eſt pretio par multis, fixaque tela
Eximere & ſaevum doctus lenire dolorem.
Haec ait: hortanti paret Neleius heros,
Atque ſuos ſcandit currus; juxtaque Machaon
Aſcendit, proles Aſclepi, clara medentes
Inter quem caelo ſublimem gloria tollit.
Tum bijugos flagro admonuit reſonante: volentes
Illi corripiunt ſpatium, curvaſque volucri
Ad naves curſu, ac tentoria nota feruntur.
Cebriones Troas turbatos, Hectoris alto
Auriga e curru proſpexit; nec mora dium
Hac regem fidus compellat voce miniſter:
Hector, nos longe camporum in parte remota
Heic Danaum vulgo miſcemur, limes ubi ipſe
Horriſoni eſt belli: Troes turbantur in illa
Parte alii; magnoque viros, curruſque tumultu
Disjicit, ac miſcet pulſos Telamonius Ajax.
Quippe virum noſco, clypei ſeptemplicis orbe
Lato ſeptum humeros. Quin ergo vertimus illuc

Tum

Jam bijugos, currumque, gravi certamine pugna
Fervet ubi, mixti & pedites equiteſque fragore
Mutua ſe ingenti caedunt, ardetque virorum
Clamor inexſtinctus pugnantum, animiſque frem entum?
  Sic ait; ac torto pendens in verbera flagro
Argutum inſonuit. ſimul audivere flagellum,
Incaluere animis acres, currumque ſonantem
Alipedes curſu volucri per Troas, Achivum
Per cuneos rapuere, virum per ſtrata jacentum
Corpora, per clypeos. infra madet axis, & omnem
Perfudit ſanguis currum; geminique rotarum
Orbes, cornipedum & pulſu gravis ungula rorem
Purpureum late ſpargit. cupit ille ſubire
Adverſam Grajorum aciem ac perfringere; jamque
Se dedit in medios atrox, trepidiſque tumultum
Intulit, arma ruens contra obvia: ſaevus & uſque,
Ordinibus paſſim disjectis, enſe coruſco,
Fulmineaque haſta, ſaxiſque molaribus inſtans.
Nec tamen Ajacem eſt auſus tentare; ſed unum
Vitabat, metuens vimque, ac immania membra.
  At pater Ajaci altitonans in corda timorem
Incuſſit. ſtetit attonitus; timiduſque pericli
Rejicit in tergum clypei ſeptemplicis orbem;
Intremuitque artus, pugnaque excedere coepit,
Ille ferae ſimilis, vertens huc lumina & illuc
Se circa, dubiuſque ferens veſtigia retro
Improperata; hoſti, converſa fronte, reſiſtens
Interdum. fulvum a ſtabulis ceu denſa leonem
Turba canum, atque virum certat prohibere; boum nec
Impleri cupidum pingui ſinit, uſque ſub alta

Nocte vigil; diro praedae ſuccenſus amore
Ille ruit contra; quidquam nec proficit; auras
Certa ſecant, validis nam tela intorta lacertis,
Atque faces miſſae terrent, ſiſtuntque: recedit
Moeſtus mane, gradu & lento ſua luſtra reviſit:
Sic Troum e turba, moerenti pectore, lentus
Digreditur, claſſemque Ajax, & curva capeſſit
Litora; & Argivis timet Hectoris arma carinis.
Ac veluti, pueris nequidquam obſtantibus, arvum
Ingreſſus tarda quadrupes de gente rudentum;
Multi cui fracti ſunt duro in tergore fuſtes,
Calluit & plagis dorſum; depaſcitur altam
Dentibus attondens ſegetem: circum undique molles
Paſcentem pulſant pueri, maleſirmaque jactant
Brachia nequidquam vi nulla; vixque morantem
Expellunt, poſtquam ſe paſtu implevit opimo:
Sic Telamoniaden Troes, ſociique premebant
Ingentem: ille autem adverſa nunc fronte reſiſtens
Pugnabatque acer, ſiſtebatque agmina; tandae
Verſa fugae nunc terga dabat: cunctiſque morando
Obſtitit, ad curvas ne poſſent ire carinas.
Ille quidem medius Troumque & pubis Achaeae
Dira fremens ſtabat; validis contorta volabant
Tela virum e manibus: pars vaſto fixa tremebant
In clypeo, pars magna, ſolo delata prius quam
Fulgenti quirent ferro contingere corpus,
Horrebant ſpatio in medio, tepidumque cruorem
Optabant, fraudata ictu, defixaque terrae.
Hunc ubi conjectis Euaemonis inclyta proles,
Eurypylus, telis vidit preſſum undique, propter

Ad-

Adſtitit, atque haſtam ferro vibrante coruſcam
Torſit, Phaſiaden figens Apiſaona regem.
Quippe gravis ſubter praecordia tranſiit ictum
Haſta jecur, ſtravitque virum, & membra omnia ſolvit.
Eurypylus celer adſiliit, rapienſque trahebat
Arma humeris. humeris Apiſaonis arma trahentem
Conſpexit pulcher longe Paris, & citus arcum
Direxit contra ſinuans, dextroque ſagittam
Letalem immiſit femori. diffractaque arundo eſt,
Et femur indoluit fixum alto vulnere: vitans
At mortem Eurypylus ſociumque recedit in agmen,
Atque, alta Danaos inclamans voce, profatur:
O ſocii, o Grajae gentis regeſque, duceſque,
State hoſtem contra, mortemque arcete cruentam
Ajaci; quem tela premunt, quem ferrea grando
Obruit: horriſonae vivus diſcrimina pugnae
Nec, reor, effugiet. verſis at frontibus omnes
Ajacem circa magnum conſiſtite; magno
Cuncti alacres Telamoniadae prohibete periclum.
Saucius haec, Danaum ſuccendens pectora, clamat
Eurypylus. verſi conſiſtunt agmine denſo;
Seque viro agglomerant, humeriſque micantia ſcuta
Inclinant, haſtaſque aerata cuſpide torvi
Arrexere. Ajax venit queis obvius, hoſti
Et ſtetit adverſus, ſocium ſtipante caterva.
Sic latis illic pugnae certamina campis
Ardebant. quales volvunt incendia flammae.
Parte alia patriis linquebat praelia Neſtor
Vectus equis; madidae largo ſudore vehebant
Quae ſimul ad litus curvaſque Machaona puppes.

Hunc pernix longe conſpectum agnovit Achilles,
(Stabat enim celſa in puppi, Danaumque laborem
Spectabat, miſeramque fugam) tum protinus ad ſe
Voce vocat carum e navi Patroclon. amicam
Agnovit vocem, citus ac tentoria linquens
Patroclus prodit Marti par. hoc fuit olli
Principium cladis fatale, ac mortis origo.
  Peliden prior his affatur clara Menoeti
Progenies: Tibi me quid opus Pelida? vocatum
Quid facere, aut quonam ire jubes? Cui fortis Achilles:
  Dic Menoetiada, ante omnes mihi care ſodales,
Nunc Danai, reor, haec venient ad ſepta, meiſque
Suppliciter genibus ſe affundent. queis grave triſtis
Aerumnae incubuit nec jam tolerabile pondus.
Sed celer i tu, care Jovi Patrocle, rogato
Neſtora; quis, curru impoſitum quem praelia ſecum
Extra fert? mihi, dum contemplor terga; Machaon
Eſſe Aſclepiades eſt viſus: cernere frontem
Haud licuit, celeres cum tranſcurrere jugales.
  Talia Pelides, Patroclus juſſa capeſſit,
Itaque rates praeter celeri ac tentoria curſu.
  Illi ut Nelidae venere ad ſepta, relicto,
Ad terram Neſtor, curru, pariterque Machaon
Deſcendunt: Aſt Eurymedon auriga frementes
Curru abjungit equas. maris heic in litore paullum
Conſtiterunt, tunicas multo & ſudore madentes
Laxarunt Zephyri perflandas lenibus auris.
Dehinc geminis, celſa ingreſſi tentoria, ſellis
Conſedere. illis potum formoſa Hecamede,
Rite manu rerum commiſcens multa, parabat.

Hanc ſenior Tenedi cum moenia vertit Achilles,
Magnanimi natam Arſinoi, memorabile donum,
Ceperat; exſortem Nelidae coetus Achivum
Quam dederat, Grajos inter quod primus haberi
Conſilio meruit ſapiente bonoque. nitentem
Haec illis menſam appoſuit tunc ſedula, nixam
Cyaneis ſubter pedibus; menſaeque ſuperne
Aeratam impoſuit lancem, potantibus aptum
Quae caepe, ac mellis flaventia dona gerebat.
Tum niveam juxta haec Cererem; pateramque, ſuorum
Geſtamen proavum, patria quam Neſtor ab aede
Attulerat, claram bullis radiantibus auro.
Quatuor huic aures exſtant, ad quanque columbae
Hinc atque hinc geminae ex auro fulgente locantur.
At duo ſunt fundi ſubter. quae plena Lyaeo
Cum ſtaret gravis, haud ullo molimine tolli
Cuiquam longaevo poterat. tollebat at unus
Ille tamen, nulloque ferebat ad ora labore.
Heic mulier tum dia illis Pramneia vina
Miſcuit, & preſſi lactis deraſit ab orbe
Pauxillum ſolido, ſuper & candente farina
Inſperſit; juſſitque bibi jam rite paratum.
Illi ubi proluerunt arentia labra, ſitique
Jam poſuere modum, alterno ſermone fruuntur.
  Ecce autem in foribus Patroclus conſtitit. illum
Ut vidit ſenior, miratus ſede nitenti
Exſiluit, prenſumque manu in tentoria duxit,
Et, blando affatus vultu, conſidere juſſit.
Abnuit, ac celeri haec feſtinus voce profatur.
  Nil opus ut ſedeam; mihi nec mora libera. parce

Hortari, venerande ſenex. multumque verendus,
Et laedi eſt facilis, qui me vir miſit, & unum
Scitari hoc juſſit: quis ſaucius ille, vehebas
Quem curru? at novi, videoque Machaona regem.
Nuncius ergo ibo celer hoc dicturus Achilli.
Namque, ſenex, ſcis ipſe, animi quam ſaevus & aſper
Ille ſit, & culpae expertem culpare paratus.
Talia Patroclus. Neſtor cui talibus infit:
Nam cur nunc Danaum, paſſi qui vulnera, magnum
Peliden miſeret? necdum ſcit quanta per omnes
Tempeſtas ivit; quanto caſtra omnia luctu
Miſcentur. curvas ad naves lumina Grajum
Prima jacent, haſtiſve icti, volucrive ſagitta.
Arcu vulnus habet Diomedes inclytus armis;
Haſta Ithacum fixit, fixitque Agamemnona dium;
Eurypylo dextrum ſubiens femur hauſit arundo;
Hunc ego nunc pugnae ſubduxi, pulſa ſonante
Quem nervo cuſpis laeſit. nec dius Achilles,
Ille bonus bello ut nemo, curatve, doletve
Rem Danaum lapſam? nec adhuc miſereſcere ſaevus
Incipit? an flammam exſpectat dum puppibus Hector
Inferat, Argivis fruſtra & pugnantibus, igni
Cuncta cremet; Grajoſque extremum ad litus adactos
Caedat acervatim ferro? non eſt mihi namque,
Olim agili fuerat quae vis in corpore. talis
O ſi nunc eſſem, primaevo in flore juventae
Qualis eram, Eleos inter, Pylioſque coortum eſt
Certamen, raptis, qua tempeſtate, juvencis.
Leto ego Hiperochiden cum ſcilicet Itymonea,
Qui ſedem in diti ſibi fixerat Elide, ſtravi,

Pigno-

Pignoribus captis, & praeda laetus abacta.
Ille quidem, armentis Pylias avertere turmas
Dum cupit, ac primos inter dum pugnat, acuto
Dextra virum haec telo Stygias demiſit ad umbras.
Qui poſtquam jacuit, tremefactaque fugit agreſtum
Dura manus, ſecum quos duxerat ille, virorum;
Egimus ingentem nos praedam ex omnibus agris,
Quinquaginta boum procera armenta, gregeſque
Caprarum totidem, totidemque oviumque, ſuumque,
Et decies quindena rubentum corpora equarum;
Nec paucis ſuberant generoſo e ſemine pulli.
Haec nos cuncta Pylum, Neleus ubi regna tenebat,
Compulimus nocturni: animo eſt laetatus at ille,
Quod juveni obtigerat, tum primum ad bella profecto,
Tam diti praeda magna cum laude potiri.
Ac primo veniens Aurora ut fulſit ab ortu,
Praecones magna clamantes voce vocabant,
Elide queis aliquid quiſquam deberet in ampla;
Et Pylii tota proceres ex urbe coacti
Rite ſuas praedam in partes tribuere (ſuperbi
Rapta etenim multis debebant plurima Epei,
Ex quo fracta malis fuerat Pylus, ac data peſſum.
Quippe olim veniens armis afflixerat urbem
Alcides, floremque virum proſtraverat omnem.
Biſſeni fuimus Nelidae fortibus armis
Egregii; ſolus reſtabam: cetera fratrum
Turba omnis leto crudeli ſtrata jacebat.
Nos igitur, tumidique animi, bellique potentes,
Spernebant, nunquam & ceſſabant laedere Epei.)
Tum ſenior Neleus numero ſibi legit ab omni

Atque boum, atque ovium tercentum corpora, multam
Paſtorum & turbam. magna illi debita namque
Res erat, alipedes quatuor certamine in omni
Adſueti palmis, curruſque, ad praemia miſſi,
Eximium ut tripodem curſu pernice referrent.
Hos ſibi rex illic Augeas ceperat, omne
Contra fas retinens: aurigam at multa dolentem
Dimiſit, probriſque minax oneravit acerbis.
Haec propter maledicta ſenex malefactaque, toti
Iratus genti, ſibi multa exemit, in omnes
Cetera dehinc juſſit tribui, pars ut ſua cuique
Expleret magno acceptam cum foenore noxam.
Talia dum laeti curamus in urbe, juvencos
Et pingues vulgo feſtas mactamus ad aras,
Continuo, tres poſt ſoles, venere parati
Bello, multa virum pubes, multuſque frementum
Cornipedum numerus; geminique Moliones arma
Induerant pariter, pueri ambo, corpora nondum
Firmi, nec vario docti contendere Marte.
Eſt quaedam Alpheï ripam ſuper edita in alto
Colle, Pyli extremis in finibus, urbs Thryoeſſa.
Hanc triſti primam optabant evertere bello.
Necdum etiam campos tranſgreſſi moenibus altis
Admorant aciem; caelo eſt delapſa Minerva;
Atque, Pyli mediam curſans nocturna per urbem,
Armari juſſit pubem; cunctique ruebant,
Sponte ſua cupidi, ſaevae in certamina pugnae,
Me tamen armari Neleus haud ſivit, equoſque
Abſcondit; nec enim varii ſatis eſſe peritum
Martis adhuc, aevi pubentem flore, putabat.

Non

Digitized by Google

Non minus at currus inter ſpectabilis ibam
Ipſe pedes; ducebat enim ſic Pallas in arma.
Eſt flumen, dicunt Minyeum nomine, quod ſe
Arenen juxta aequoreas devolvit in undas.
Heic equites Pylii, pubes delecta, rubentem
Manſimus Auroram, peditumque affluxit eodem
Poſt nos denſa manus. tum, bello inſtructa juventus,
Cuncti una, Alphei, medio jam Sole, fluenta
Venimus. utquê Jovi primum de more litatum eſt,
Alpheo taurum, taurum mactamus opimum
Neptuno, indomitamque bovem, ſua ſacra Minervae,
Inſtruimuſque dapes turmatim; ſtrataque, in armis
Quiſque ſuis, dedimus jucundo membra ſopori
Propter aquam. Haud longe Thryoeſſae ad moenia Epei
Conſtiterant, urbemque armis vaſtare parabant.
Ante ſed inferrent quam ſe urbi, triſte coortum eſt
Martis opus duri miſeris. nam, luce rigavit
Terram ubi Sol clara exoriens, nos, rite precati
Caelicolum regem, bellatricemque Minervam,
Congredimur. primo tunc pugnae primus in orſu
Fortem ego, cornipedes capiens currumque, peremi.
Mulion, egregium bello ſibi legerat ipſe
Quem generum Augeas; thalamo cui junxerat ultro,
Natarum primam formaque aevoque, Agameden
Doctam cuncta, effert late quae pharmaca tellus.
Hunc fixi contra venientem cuſpide primus
Aerata. jacuit, vaſto ingens corpore, in atro
Pulvere; laetus ego vacuos celeri pede currus
Inſilui, primiſque antiſtans praelia obibam
Ordinibus. trepida capti formidine Epei

Diffu-

Diffugere ſolo poſtquam videre jacentem,
Qui, bello ante alios longe fortiſſimus omnes,
Dux turmas equitum bellantes primus agebat.
Aſt ego nigranti ſimilis per bella procellae
Uſque ruens, cepi currus fulvo aere nitentes
Quinquaginta, mea confoſſi & corpus ab haſta
Quoque duo e curru terram petiere minaci
Ore viri. quin morte Molionas Actore cretos
Straſſem etiam, pueros deus ipſe tridentifer ambos
Ni ſubito involvens nebula rapuiſſet opaca.
Tunc laudem Pyliis divum rex ac decus ingens
Annuit. hoſtem etenim fuſum per plana ſecuti
Arva ſumus, caedi inſtantes, atque arma legentes,
Bupraſium donec celeres ad pingue jugales
Egimus, Oleniamque ad rupem, & Aleſion, illuc,
Eſt ubi (ſic vocitant) Collis; nos unde Minerva
Ire domum reduces juſſit; poſtremus ubi haſta
Vir mihi confoſſus cecidit. tum laeta juventus
Vertit equos digreſſa Pylum; gratuſque canebat
Quiſque Jovem e divis, mortali e gente virorum
Neſtora. Talis eram bellantum in pube: ſuorum
Immemor at ſoli ſibi tantum eſt fortis Achilles.
Sed tamen ipſe etiam flebit, reor, omnis Achivum
Dardanio fuerit pubes cum perdita ferro.
O bone, nunc patris ſubeant tibi verba Menoeti,
Qraeque dedit praecepta ſenex, mittebat Atridae
Auxilio cum te patriis e finibus; ipſe
Auribus his quae cuncta, & mecum audivit Ulyſſes:
Quippe ambo Pelei pulchras advenimus aedes,
Cogimus Argolicas dum pubem ad bella per urbes.

Illic

Illic tum nobis heroſque Menoetius, & tu,
Parque deum pueris puer eſt inventus Achilles.
Quippe Jovi media Peleus adolebat in aula
Pingue femur tauri ingentis, pateramque tenebat
Auratam vinum fundens ardentia ſupra
Exta: dapes at vos memini curare. morati
Nos paullum ante fores ſtetimus: miratus Achilles
Exſiluitque, manuque apprenſos duxit in alta
Limina, & ingreſſos blandus conſidere juſſit,
Appoſuitque epulas large bonus hoſpes amicis
Hoſpitibus. functi dapibus, dulcique Lyaeo
Ut ſumus, orſus ego ſermonem, hortabar utrumque
Nos ad bella ſequi. vobis at Martis amore
Ocyus arſerunt miro juvenilia corda.
Tum cupidis ambo mandata dedere parentes.
Ac ſenior primum Peleus praecepit Achilli,
Semper ut in Grajum numero foret optimus omni.
Actorides at plura Menoetius haec tibi dixit:
Nate, patrum claro eſt te ſanguine major Achilles,
Viribus & validis; tu natu major at illo es.
Ergo comes quod opus juveni praeſcribe, monere
Nec parce: ille tibi parebit vera monenti.
Haec mandata dedit ſenior, quae jam tibi mente
Oblita fluxere. ſed, o bone, dicito Achilli
Haec eadem vel nunc. forſan meliora ſequetur;
Atque, deus tua dicta aliquis ſi forte ſecundet,
Immanem vinces animum, durumque rigorem
Inflectes monitis: ſocio vis magna monenti eſt.
Quod ſi forte aliquod devitat conſcius omen,
Ab Jove ſi retulit quidquam dea mater acerbi;

Te

Te ſaltem, ipſe manens, mittat, tecumque ſuorum
Agmina Myrmidonum; tam nigro in turbine belli
Siquam forte queas Danais affundere lucem.
Arma tibi ſua det tantiſper ferre; reverſum
Trojugenae ſi forte putent in praelia Achillem,
Decepti armorum facie; pugnaque timentes
Abſtineant paullum, pubes dum Martia Grajum
Preſſa malo, revocetque animos, longique laboris
Vel parvam capiat requiem. vel parva laborum
Dulcis enim requies bellanti. prona leviſque
Res fuerit vobis, integro robore, Troas
Pellere defeſſos, ratibuſque avertere ad urbem.
  Sic ait, incenditque viro praecordia dictis.
Ergo alacer praeter naves tentoria curſu
Fertur ad Aeacidae celeri. ſed, venit Ulyſſis
Ut propter puppes; ubi Grajis juſque, forumque,
Atque deum puro conſtructa altaria ſaxo;
Illic Eurypylus, proles Euaemonis alti
Clara, improviſo miranti occurrit, acuto
Ille femur fixus telo. & veſtigia claudus
Tarda trahens; larguſque humeris & vertice ſudor
Manabat; ſaevoque niger de vulnere ſanguis
Exſiliens ibat; ſed mens immota manebat,
Nec dejecta malo. Quem cernens, flevit, & alto
Verba Menoetiades gemitu haec de pectore fudit:
  O miſeri Danaum regeſque duceſque! futuri
Eſtis ut heic, longe a patria cariſque propinquis,
Eſca feris canibus Trojano in litore! at, heros
Eurypyle, immanem, dic, ſiſtent Hectora Graji?
Illius an ſaeva domiti ſternentur ab haſta?

Eury-

Eurypylus contra: Nullum, Patrocle relictum est
Perfugium Grajis; dura qui morte peribunt
Navibus in mediis. nam, quorum plurima virtus,
Visque, jacent cuncti ad naves, pars cuspide caeca
Eminus, aerata pars vero cominus hasta
A Teucris confossa. quibus magis & magis usque
Membra vigent, animosque ciet Mavortius ardor.
Verum age, & hanc animam serva. tentoria ad alta
Duc aegrum; femorique haerentem excide sagittam,
Ac tepidos adhibe latices, nigrumque cruorem
Elue: sparge super dehinc lenia pharmaca, sistat
Queis dolor, ipse tuus tibi quae monstravit Achilles,
Ut perhibent, docuit quem Chiron, optimus ille
Inter centauros, & servantissimus aequi.
Qui duo sunt medici, Podalirius, atque Machaon,
Saucius horum alter jacet ipse, optatque medentem,
Ut reor, eximium; duro sub Marte laborem
Alter in Iliaco fert miscens praelia campo.
Talibus oranti Patroclus talia reddit:
Aequa rogas: anceps at distrahor. en quid agemus,
Eurypyle armipotens? quae mandat Nestor, Achivum
Custos, dicta fero Pelidae. nec tamen, etsi
Festinem, deero tibi tali in tempore, amice.
Dixit, & amplexus regem in tentoria duxit.
Cui famulus viso taurorum mollia terga
Substravit: supra porrecto excidit acutum
Patroclus cultro telum, tepidaque cruorem
Lavit aqua, & manibus radicem trivit amaram,
Inspersitque: omnes olli quae inspersa dolores
Sedavit; sicco stetit ater vulnere sanguis.

H O-

HOMERI
ILIADOS.

LIBER DUODECIMUS.

SIc Danaum in caſtris proles invicta Menoeti
Eurypylo vulnus curabat. Troia pubes,
Atque Argiva gravi interea certamine durum
Martem exercebant conferti; foſſaque, & altus
Nequidquam obſtabat murus, quem Graja tuendis
Navibus ingentem fuerat molita juventus;
Centum nec tauros mactaverat auſpicibus dis,
Incluſas intus naves, gazamque coactam
Undique ut ille diu ſervaret. numine ſtructa
Moles magna deum non aequo, tempore parvo
Manſit, dum vixitque Hector, vitavit & arma
Iratus Danais Pelides, & ſtetit alta
Urbs Priami, nondum Grajorum ſubruta ferro.
At, poſtquam Troum quiſquis praeſtabat in armis
Abſumptus leto eſt, Grajum & pars triſte ſubivit
Fatum, pars tota ſoſpes de gente relicta eſt,
Ac decimo urbs tandem Priameia concidit anno,
Et Danai patrios petierunt claſſe Penates;
Conſilium cepere una rector maris alti
Neptunus, Phoebuſque, omnem de ſedibus imis
Eruere extemplo murum, rapidamque frementum
Subjectam in molem ſubito vim mittere aquarum,

In mare ſilvoſa quotquot volvuntur ab Ida;
Rheſumque, Heptaporumque Careſumque, Rhodiumque,
Aeſepumque, & Granicum, diumque Scamandrum,
Et clarum Simoenta; ubi ſcuta ingentia, multae
Et galeae, atque virum jacuit ſub gurgite pubes
Inclyta ſemideum. ſpumantia Phoebus Apollo
Horum cuncta ſimul convertitque ora, novenos
Perque dies muro laxis immiſit habenis.
Interea caelo mittebat Juppiter imbrem
Perpetuum, eluvie magna demerſa periret
Ocyus ut moles; ſublatumque ipſe tridentem
Neptunus dextra geſtans ducebat aquoſum
Agmen, cuncta ſolo & vellens disjecit in undas
Fundamenta, labor quae Grajum jecerat ingens,
Stipitibuſque altis, ſaxoque exſtructa molari;
Omnia & aequavit late ad rapidum Helleſpontum.
Inde, ubi disjecti nuſquam veſtigia muri
Reſtabant, multa litus complevit arena,
Dimiſitque amnes. rurſum ſe ut conderet alveo
Quiſque ſuo, puras ubi fuerat volvere lymphas.
Sic murum Neptunus erat Phoebuſque daturus
Exitio, tum circa ingens clamorque virorum
Pugnaque fervebat; celſa & tabulata ſonabant,
Aeriae & denſa telorum grandine turres.
Ad naves Danai preſſique, Joviſque flagello
Edomiti, ſaevi metuebant Hectoris iras,
Horrendam & faciem. nigrae par ille procellae
Ut prius exercet Martem, & ruit acer in hoſtem.
Qualis aper, leo vel torvus, juvenumque canumque
Venantum in turbam dat ſeſe robore multo

Digitized by Google

Efferus: hi denſantque agmen, contraque reſiſtunt
Crebra manu valida torquentes tela: movetur
Ille nihil, nec corde pavet, nec tuta capeſſit
Digrediens, mortem nec vitat; ſeque cruentus
Verſatque, immittitque viris. quacumque furens ſe
Intulit, ingentem pubes dat verſa tumultum.
Sic Hector partes ſeſe convertit in omnes
Dira fremens; Troaſque hortatur primus ovantes,
Pellere trans foſſam bijugos: cui tamen ipſi
Audebant proferre pedem, ſed margine acutum
In ſummo aeripedes hinnibant; lataque foſſa
Terrebat, trans quam nec ſaltu evadere, curſu
Nec facili quibant tranſire. abruptus utrinque
Nam margo, & praeceps deſcenſus; deſuper alti
Et valli horrebant, duro quos robore, acutos,
Ingentes, denſos magno fixere labore
Certatim Graji, ſaevos munimen ad hoſtes.
Nullus equo, valida currum cervice trahenti,
Hac aditus; pediti magnus labor, obvia ſiqua
Perrumpat, murumque furens evadat ad altum.
Tum prope ſtans tali compellat voce ſuperbum
Hectora Polydamas: Hector, regeſque duceſque
Trojugenae, ſociique omnes, impellimus acres
In foſſam ſtulte bijugos: tranſmittere durus
Quam labor eſt; circum vallis namque horret acutis,
Statque ingens juxta murus: quo nulla poteſtas
Seſe inferre equiti, pugnamve capeſſere in arctum
Concluſo, haud, equidem credo, ſine vulnere, multo
Et lapſu. Ac, ſiquidem Grajis mala nunc ſtruit, altum
Aethera qui tonitru miſcet, pater, hoc ego vellem

Ocyus

Ocyus heic fieri, atque omnes, ex ordine ad unum
Indecores perdi Trojano in litore Achivos
Argolica procul a terra, patrioque ſepulcro.
At, ſubito ſi forte animis Argiva refectis
Convertat ſeſe pubes, Troaſque fugatos
Navibus a celſis iterum premat, inque profundam
Pulſus eques foſſam incurrat; non ullus, opinor,
Effugiat, vivus cladem qui nunciet urbi.
Quare agite, atque meis cuncti parete volentes
Conſiliis: vacuos heic currus, atque retentos
Fidi habeant bijugos aurigae: fortibus armis
Induti pedites peditem nos Hectora denſo
Agmine, quo ducit, Grajorum in ſepta ſequamur.
Non erit ut maneantque loco, longumque reſiſtant,
Exitii ad metam ſi jam venere ſupremi.
Talia Polydamas: tutum bonus approbat Hector
Conſilium. Ergo, armis tectus fulgentibus, alto
Deſilit e curru; regiſque exempla ſecuti
Deſiluere alii pariter. tum quiſque relicto
Aurigae mandata dedit, juſſitque manere
Ad foſſam, bigas retinere inque ordine: quinas
Ipſi agmen totum in turmas tribuere, ſuoſque,
Inſtructi bello, ductores pone ſequuntur.
His Hector praeit eximio cum Polydamante,
Qui, plures numero, praeſtantes robore, ſciſſo
Optabant muro primi oppugnare carinas.
Priamidis etiam comes ibat tertius audax
Cebriones: alius curru eſt auriga relictus.
Partem aliam ducit Paris, Alcathouſque, & Agenor.
Tertia turma Helenum poſt, Deiphobumque ſecuta eſt,

Priamidas; horumque ibat comes Asius heros;
Asius Hyrtacides, patriae qui moenia Arisbae
Liquit, vectus equis ingenti mole, rubente
Et tergo rutilis a flumine Seleente.
Dux Anchisiades Aeneas inde cohortem
Ducebat quartam, claroque Antenore nati
Archelocusque, Acamasque, bonus bellator uterque.
Sarpedon socios tandem postremus agebat;
Atque sibi Glaucumque, & magnanimum Asteropaeum
Addiderat comites; visi quod robore cunctos
Sunt praestare alios, se dempto scilicet uno,
Cui nemo primae certabat laudis honore.

Hi, postquam densi junxerunt mutua sese
Tergoribus duris taurorum, cominus ibant
In Danaos incensi animis; nec posse teneri
Sperabant, rapido inciderent quin puppibus actu.

Sic Troesque animis, sociique, volentibus ultro
Consilio parent, dederat quod mente sagaci
Polydamas, monitus sprevit praeceptaque solus
Asius Hyrtacides; voluit nec linquere ibidem
Aurigamque & equos: curru sed vectus in alto
Ad naves ibat: demens! quem triste manebat
Fatum illic; nec erat, sibi quod promisit, ovanti
Curru Dardanias rediturus victor ad arces.
Parca virum tristes misit namque ante sub umbras,
Deucalidae magni perfossum pectora telo.
Egit enim currum laeva ad navalia, pubes
Qua Grajum, e campo rediens tremefacta, ruebat
Nec valvas nactus clausas, atque objice fultas,
(Portarum nam claustra viri patefacta fugaci

Prae-

Praebebant turbae; ſiquis de clade ſuperſtes
Adveniat, ſeque ad naves in tuta receptet)
Turbidus huc advertit equos, mora nulla, frementes:
Clamore at ſocii poſt terga ſequuntur acuto,
Freti armis; nec poſſe putant conſiſtere Grajos,
In curvas trepido quin ſe dent pectore puppes.
Pro ſtulti, ac vana tumidi ſpe! limine in ipſo
Invenere virum par nobile, bellipotentum
Progeniem Lapithum, Polypoeten patre creatum
Pirithoo, atque parem Marti virtute Leontea.
Hi duo pro portis, fulgentes aere coruſco,
Stabant. Aeris procero vertice denſae
Montibus ut geminae ſtant quercus, vaſtaque totos
Flabra dies, pluviaſque ferunt, longiſque ſub altam
Defixis terram immotae radicibus haerent:
Sic illi manibuſque, invicto & robore freti
Nuſquam abſiſtebant portis, magnumque manebant
Hyrtaciden; quicum pubes condenſa ruebat
Ad murum, laeva parmas, arentia tollens
Terga boum, altum ululans poſt Iamenumque, & Oreſten,
Aſiademque Acamanta, Thoonaque, Oenomaumque.
Interea Grajos variis hortatibus ambo
Illi urgent pugnare alacres pro navibus. at, cum
Denſa phalanx propius venit, formidine capti
Verſa fugae dant terga alii: bellator uterque
Sed citus occurritque hoſti pugnamque capeſſit.
Agreſtes ceu cum juvenumque, canumque tumultum
Excipiunt apri venientum in montibus altis;
Atque ruunt curſu obliquo: virgulta fragore
Ingenti proſtrata cadunt, quacunque furentes

Convertere viam: frendent immania ſaevis
Dentibus ora; gravi cuſpis dum miſſa lacerto
Transfoſſis multo eripiat cum ſanguine vitam:
Sic horum circa pectus fulgentia denſis
Ictibus aera ſonant, acri dum Marte reſiſtunt,
Vique ſua freti, & ſaxis, quae crebra ſuperne
Intorquent ſocii celſis de turribus, hoſtem
Atque ſibi atque ſuis arcentes navibus, omni
Et, quae inerat vicina intra tentoria, gazae.
Denſa nivis virides ceu late vellera campos
Conſternunt, valido ſpargit quae turbine ventus
Caeruleas agitans nubes: ſic denſa cadebant
Hinc effuſa, atque hinc manibus ſtridentia tela
Grajugenum, Troumque. imbri galeaeque ſonabant
Saxorum horrifico, clypeique umbone tumentes.
Aſius at cernens haec, ſpe deceptus inani,
Ingemuit, dextraque femur percuſſit, & alto
Suſpirans gemitu, haec effudit pectore dicta:
 Tunc etiam es mendax, o Juppiter? en ego, fretus
Te, pater, Argivos dicebam terga daturos;
Nec fore, Trojanae qui ſeſe opponere turmae
Auderet. nunc hi; latebroſo in tramite veſpae
Ut ſibi quae fodere larem, patriumve tuentes
Limen apes, denſae pro gnatis praelia miſcent,
Nec tecto abſcedunt quoquam, cupidoque manentes
Raptori ſeſe objiciunt; ſic dira frementes
Soli pro portis forti ſtant pectore, quoquam
Nec cedunt cuiquam, certi vel ſternere duro
Dardaniam leto pubem, vel ſternier ipſi.
 Sic ait; ille Jovem nec fatus talia flexit.

Uni

Uni nanque decus genitor, laudemque parabat
Priamidae ; auſpicio ſolus Jovis iverat Hector.
  Uno pugna loco nec fervet. praelia portas
Ante alias alii miſcent: ſed facta profari
Fortia quaeque, deum veluti, me ſanguine cretum
Mortali, durum eſt, nec fas. pugna undique ad omnes
Namque atrox portas gliſcebat, flammaque murum
Circa ingens ibat caelo: pro navibus (urget
Aſpera fors quando miſeros) pugnabat Achivum,
Quamvis fracta maſſis, & moerens corda, juventus.
Di quoque moerebant ipſi, quicumque juvare
Suerant magnanimos prius inter praelia Grajos.
At gemini Lapithae pugnam invaſere. trabali,
Pirithoi proles, Polypoetes turbidus haſta
Per galeam, ſolido quae malas aere tegebat,
Percuſſit Damaſum. perque aes, perque oſſa cerebro
Infixa eſt medio cuſpis, domuitque furentem,
Protinus inde neci dedit Ormenon, atque Pylona.
Antimachi at prolem praeſtans virtute Leonteus
Trajicit Hippomachum, teritur qua balteus alvo.
Inde cava ferrum vagina eduxit acutum;
Et primum Antiphaten, adverſum ingreſſus in agmen,
Cominus invadit ferro, terraeque ſupinum
Dejicit; inde Menona, inde Iamenumque, & Oreſten
Sternit, & ingentem dat victor caedis acervum.
  Hos illi ſtratos dum nudant fortibus armis,
Lecta manus juvenum, Trojanae robora pubis,
Ante alios cupidi murum perrumpere, & igni
Conjecto Argivas actutum exurere puppes,
Hectora Priamiden, & Polydamanta ſequuntur.

Qui tamen ad foſſam, ſuſpenſa mente, manebant
Ancipites, viſam, dum greſſum inferre parabant,
Propter avem. altivolans laeva de parte miniſtra
Nam Jovis ingenti conterruit omine ituros.
Unguibus implicitum quae vaſta mole draconem
Puniceis clarum ſquamis geſtabat: at ille
Saucius, aegre animam ducens, convertit in hoſtem
Ora tamen, ſupra & pectus prope colla, tenentem,
Convolvens ſeſe flexa cervice, cruento
Dente ferox petiit: volucris tum victa dolore
Demiſit pedibus praedam, quae decidit agmen
In medium: clangens in ventos illa receſſit.
At Teucris micuere metu praecordia; monſtrum
Ut Jovis aegiſoni dirum videre, jacentem
Ante pedes varia maculoſum pelle draconem.
Nec mora, Polydamas turbato haec pectore fatur:
  Hector, ſaepe mihi ſuccenſes vera loquenti
Trojugenum in coetu: nec enim civem decet unquam
Mente loqui falſa quidquam bellive, domive,
Blandirique tibi, atque tuas extollere laudes.
Nunc etiam, quod opus, veraci pectore dicam.
Parcamus Grajis, oro, arma inferre carinis.
Quippe etenim, ut dicam, ſic nobis grandia tandem
Orſa cadent. quando foſſam tranſire paratis
Augurium dedit altivolans de parte ſiniſtra
Dirum aquila, ungue ferens ingenti mole draconem
Sanguineum, nondum exanimem; praedamque remiſit
Ante, cito nidum quam niſu tangeret, & quam
Dulcem praeberet pullis immitibus eſcam:
Sic itidem, quamvis nobis perfringere portas,

Obſtan-

Obſtantem & murum contingat robore nixis
Invicto, & cedant pulſi tantiſper Achivi;
Attamen indecores greſſum referemus eadem
Inde via; & multos Troum linquemus, ad ipſas
Grajorum ſtratos immani caede carinas.
Sic erit: hoc quicumque bonus reſponderit augur,
Doctus monſtra deum, populi quem vera monentem
Obſervent. Haec Polydamas: criſtatus at Hector
Fratrem torva tuens affatur voce ſuperba:
  Polydama, iſta, mihi quae ſcis ingrata, profare;
Quamvis non deſit melior, quem promere poſſis,
Sermo alius. quod vera iſtaec ſi rere, moneſque
Ex animo, nae ſanam aliquod male numen amicum
Exemit miſero tibi mentem. Juppiter ipſe
Annuit altitonans mihi quae promiſſa, jubere
Non pudet oblita dimittam ut mente; volantum
Utque velim parere alis? quas nil moror omnes,
Quot ſunt, nec curo, ſeu dextra Solis ad ortum,
Solis ad ocaſum ſeu laeva parte ferantur.
Nos magno parere Jovi nunc addecet, omnes
Qui nutu regit omnipotens homineſque, deoſque.
Primum hoc augurium, cunctis & pulchrius, urbe
Pro patria pugnare. Quid hoſtem? praelia quid tu
Saeva times? cuncti ut pereant, ſternantur Achaeas
Et leto ad naves, mortem vitabis, inerſque,
Nec pugnax. ſedenim ſi te ceſſare vel ipſum,
Vel timidis videam verbis avertere ab armis,
Quenquam alium; mora nulla, mea confoſſus ab haſta
Indecorem fundes multo cum ſanguine vitam.
  Dixit; & antetulit greſſum, quem pone ſecuti
Immen-

Immensum socii clamorem ad sidera tollunt.
Tunc adeo tonitru gaudens & fulmine, celsis
Montibus ex Idae subitam pater ipse procellam
Impulit in naves recta, quae pulveris atri
Vim subitam, vento dirum stridente, ferebat.
Idem Grajum animos enervans fregit, & ingens
Addidit Hectoreo capiti decus. ergo suoque
Robore; prodigiis & freti, evertere murum
Ingentem Danaum certantes, vellere vallum
Instabant, pinnasque; & propugnacula magnis
Vectibus, ac pilas ingenti mole ruebant,
Prima olim positas fundamina turribus altis.
Has ferro aggressi sperant subvertere posse
Emotas, densique everso irrumpere muro.
Stant Graji contra obnixi, clypeosque sinistris
Objiciunt hosti, spargunt tela omnia dextris,
Ac densa muro subeuntes grandine pulsant.
Nunc huc, nunc illuc per turres cursat uterque
Ajax, & socios animis audacibus implet,
Hunc placidis hortans verbis, hunc voce minaci
Increpitans; si forte aliquem cessare videret:
O socii, o quisquis praestanti est robore, quisquis
Deterior, quisquis medius; non contigit omnes
Esse pares quoniam bello; pro parte virili
Nunc opus o vestrum, nunc quisque urgete. videtis
Ipsi etiam quid res, quid tempus poscat. eodem
State loco: ne quis vasto clamore, minisque
Territus ad naves fugiat. quin pergite fortes
Ulterius, sociumque hortetur quisque: repulso
Hoste, dabit nobis magni fors rector Olympi

Usque

Usque ſequi Phrygiam Trojana ad moenia pubem.
Hoc ambo exacuunt clamore in praelia Grajos.
Ac velut, hibernis denſas ubi Juppiter horis
Depromit, ſua tela, nives; tacet aura: profundit
Ille manu magna vellus glaciale, ſupremos
Jamque tegit montes, campoſque, & pinguia culta,
Litoraque, & portus late omnes; una coercet
Unda imbrem fluctu gelidum; circum omnia candent:
Sic lapidum hinc atque hinc nimbus ruit horridus, & quos
In Teucros Graji, quos & Trojana juventus
In Grajos contra torquet: circum ſonat omnis
Aſſiduo murus flictu; fragor aethera complet.
Nec vero portas, nec duros objice poſtes
Agmina vel Troum, vel rumperet inclytus Hector:
Juppiter ipſe, ſuam prolem, Sarpedona Grajos
Ni contra, magnum ceu contra armenta leonem,
Excitet, indomito ſuccendens corda furore.
Ille gravem clypeum prae ſe gerit. arte rotundum
Quem multa ſolers duxit faber; aeſque ſuperne
Obduxit late fulgens, taurinaque terga
Inſuit inferne denſans, virgiſque per orbem
Extremum fulvi longis ornaverat auri.
Hunc prae ſe geſtans laeva, dextraque coruſcans
Bina manu longo praefixa haſtilia ferro,
Ingreditur; ſilva qualis leo fulvus ab alta:
Suadet enim veſana fames, magnique ſuperba
Vis animi, tentare pecus vel tuta domorum
Intra ſepta; viros nec ſi venabula dextra
Vibrantes juxta invenit, ſaevamque canum vim,
Territus abſiſtit coepto; ſed vel ſtabula alta

Inſi-

Inſilit, ac praedam fert victor; vel cadit ipſe
Ante, gravi medium transfixus cuſpide pectus:
Sic animus dium Sarpedona fortis agebat
Irruere, atque ingens muri perrumpere ſeptum.
Nec mora, compellans Glaucum ſic farier orſus:
Glauce, quid eximios nacti laetamur honores,
Sedem, epulas, grato nunquam non plena Lyaeo
Pocula? cur ſimiles divum nos cetera turba
Suſpicit in Lycia? partemque tenemus amoenas
Ad Xanti ripas magnam agri, vitibus almis,
Frumento & pingui felicia rura? virorum
Nos decet in primis haec propter ſtare, caputque
Objectare ultro, Mavors ubi plurimus ardet.
Dicat ut hoc aliquis Lycia de gente ſodali
Bellator: Noſtri reges non dulcia tantum
Vina bibunt, ovium nec pinguia viſcera tantum
Veſcuntur, laudem obliti; ſed robore praeſtant,
Ac primos inter ſtant laeti, hoſtemque laceſſunt.
Hoc etenim ſi poſt belli diſcrimen, amice,
Vitatum ambobus, ſenio, letoque carendum
Jam foret; haud equidem primis ego mixtus in arma
Sic ruerem, nec te verbis in pulchra cierem
Praelia. nunc, quando mortis fata undique durae
Inſtant, quot nequeas numero comprendere, nulli
Quae fugere, aut vitare homini licet omnia; in hoſtem
Perge alacer mecum, noſtro ut vel ſanguine magnam
Laudem aliquis referat, laudem vel praebeat ipſe
Ut nobis. Haec Sarpedon ſic fatus; at acer
Haud renuit caro Glaucus parere ſodali.
Ergo ibant Lycium ducentes agmen uterque.

Hos

Hos ubi profpexit venientes clara Meneftheus
Progenies Petei, perculfus corda periclo
Horruit. ad turrim namque illius aere corufcans
Ibat denfa phalanx, clademque infefta ferebat.
Nec mora, circum oculis perluftrans omnia, fiquem
Forte ducum videat, dirum qui, robore praeftans,
Exitium poffet fociis defendere; vidit
Stare fimul geminos Ajaces, pectora bello
Haud expleta unquam, ac Teucrum tentoria celfa
Linquentem, haud longe. verum exaudire vocati
Haud poterant: aures tantus percellit ab omni
Parte fragor, caelumque fonus ferit, icta remittunt
Quem fcuta, & galeae, praeduro & robore poftes.
Namque omnes fefe ad portas admoverat hoftis,
Atque furens omnes omni tendebat opum vi
Rumpere. praeconem jubet ocyus ergo Thooten
Ire; citis trepidus mandat cui talia verbis:
I celer, Ajacefque voca mihi, dic Thoota,
Ambos; id fatius multo atque optatius; ingens
Inftat enim heic Grajis clades, dirumque propinquat
Exitium: Lyciis pubes cum regibus huc fe
Nam fert, illa ferox animi, fpectataque bello:
Sin illic etiam labor ipfis, pugnaque fervet,
At veniat faltem fortis Telamonius Ajax,
Atque bonus volucri Teucer pugnare fagitta.
Sic ait: ille citus confeftim juffa capeffit;
Atque viam celerans it murum praeter Achaeum;
Et prope ftans geminos Ajaces talia fatur:
Belligeri Ajaces, ductores pubis Achivae,
Magnanimi proles Petei vos dia, Meneftheus;

Ire

Ire citos jubet ad sese, partemque laboris
Ferre aliquam secum, quod multo optatius, ambos;
Ingens instat enim clades, dirumque propinquat
Exitium. Lyciis pubes cum regibus illuc
Nam ruit, illa ferox animi, spectataque bello:
Sin istic etiam vobis labor, ortaque pugna est,
At veniat saltem fortis Telamonius Ajax,
Atque bonus volucri Teucer pugnare sagitta.
Sic ait: at dictis paret Telamonius Ajax;
Nec mora, Oiliden compellans, talia fatur:
Ajax, heic stantes tuque, & fortis Lycomedes
Hortari ad pugnam Danaos ne parcite: visam
Ipse illuc, belloque occurram; rursus eodem
Huc referar, postquam socios praesente levaro
Auxilio. haec effatus, abit Telamonius heros.
It comes huic Teucer germanus, cretus eodem
Ille patre. hos sequitur Pandion, atque pharetram
Fert Teucri flexosque manu, bonus armiger, arcus.
Jamque adeo fortis turrim advenere Menesthei,
Septa inter muri gradientes tuta, labore
Ingenti pressum nacti. nam, turbinis atri
More, duces Lycii jam propugnacula in alta
Scandebant nisu rapido: pugna aspera gliscit
Jam propior; magnusque virum ferit aethera clamor.
Primus ibi ante omnes Ajax dejecit Epiclem
Magnanimum, dii socium Sarpedonis, ingens
Ille manu jaciens saxum; quod forte jacebat
Murum intra juxta pinnas; quod tollere nemo
Ambabus posset manibus vir, firma juventa
Membra vigens valida, quali nunc corpore gignit
Terra

Terra viros: alto correptum ex aggere misit
Ajax, & conis insignem quatuor ictu
Infregit galeam, capitisque latentia subter
Ossa, gravi: summa exanimis de turre per auras
Decidit, ut celsa qui se de puppe natator
Corpore subjectas inverso mittit in undas
Ima petens. Glaucum Hippolochi, dum fortis in altum
Evadit murum, Teucer stridente sagitta
Fixit, qua extremum vidit nudasse lacertum.
Ille dolens, pugnae nec jam aptus, ab aggere furtim
Descendit retro cedens, ne vulnus Achivum
Forte videns aliquis verbis se jactet amaris.
Sarpedon Glauci digressu moestus, abire
Ut sensit, pugnae tamen instat fervidus acri.
Nec mora, Testoriden Alcmaona cuspide acuta
Transadigit, ferrumque trahens eduxit: at hastam
Ille sequens, prono collapsus corpore duram
Planxit humum, circumque aera insonuere jacentem.
Tunc ingens pinnam arripuit, validisque trahebat
Ad sese manibus Sarpedon: tota secuta est
Illa manus, magnoque ruens avulsa fragore,
Amplum liquit iter, qua multi irrumpere possent.
Protinus huic magnusque Ajax, Teucerque furentes
Adversi occurrunt. Teucer stridente sagitta
Ingentis clypei lorum ferit ocyor ipsum
Ad pectus: gnato sed fatum Juppiter altus
Arcuit, ad puppes Danaum ne morte periret:
Est Ajax clypeum assiliens percussit; & hasta
Defixa est aere in medio, dirumque frementem
Repulit, immani retro conterritus ictu

Cessit

Ceſſit enim paullum; muro nec fugit ab alto
Ille tamen, laudis ſperatae incenſus amore;
Verſus & ad Lyciam clamavit talia pubem:
  Quae mora nunc, Lycii? quid ſtatis? promite vires,
Atque animos. durum, quantumvis robore praeſtem,
Eſt ſoli & murum rupiſſe, & longius altas
Sternere iter Danaum ad puppes. incurrite fortes,
Ite ſimul mecum. turba unum viribus anteit.
  Talia Sarpedon; hi, regis juſſa verentes,
Incubuere omnes operi, denſique feruntur.
Stant Graji contra obnixi, firmantque phalanges
Murum intra; genti durus labor ortus utrique eſt.
Nam neque vi Lycii fortes irrumpere murum,
Atque viam ad Grajas tandem ſibi pandere puppes;
Martia nec Danaum pubes avertere muro,
Ut ſemel inſtiterunt, Lycios, ac pellere quibat:
Ceu commune duo aggreſſi partirier arvum
Agricolae, inter ſe certant de finibus; ambo
Menſuram & manibus geſtantes, multa viciſſim
Jurgantur, parvi cui cedat limes agelli:
Sic illi ad pinnas magno certamine pugnant
Hinc, atque hinc, caeduntque boum praetenta virorum
Tergora pectoribus, clypeos, parmaſque moveri
Alarum in ſpeciem celeres; multique cadebant
Saevis fixi haſtis, & ſi quis verterat hoſti
Pulſus terga, locum & ſervans confoſſa per ipſum
Maxima pars clypeum. turres pinnaeque madebant
Purpureo ſparſae Danaum, Troumque cruore.
Uſque urgent Lycii; manet uſque Argiva juventus.
Foemina ceu, tolerare colo tenuique Minerva

Vitam

Digitized by Google

Vitam ſueta, duas aequato examine lances
Attollit, pondusque & lanam penſitat aequans,
Juſta, ſuiſque parans mercedem ſedula gnatis
Exiguam: ſic pugna anceps pendebat utrinque
Ante, decus magno quam Juppiter annuit ipſe
Priamidae; muri primus qui clauſtra refregit.
Ille ſuos altum clamans hortarier inſit:
Ite alacres; murum, Troes, perrumpite, Grajis
Puppibus & rapidam certatim immittite flammam.
Sic ait, incendens animos ad fortia. late
Audivere omnes clamorem, atque agmine denſo
Incurruntque acres, ſcanduntque ad culmina magno
Celſa gradu, aeratas quatientes cominus haſtas.
Ipſe autem ingenti dextra celer extulit alte
Saxum ingens, imaque tumens in parte, ſuperne
Ac ſeſe in conum tenuans, quod forte jacebat
Haud longe a porta. non illud, fortia quamvis,
Bina virum, quae nunc producit corpora tellus,
Sublatum poſſent ſtridenti imponere plauſtro;
Solus at ille manu raptum torquebat: Olympi
Nam leve tollenti regnator fecerat ipſe.
Ac veluti caeſo cum paſtor ab ariete vellus
Dereptum portatque manu, nec pondere ab ullo
Urgetur: valvas contra ſic ille ferebat
Sublatum duras lapidem; quas, robore firmo
Compactas, bifores, munibant objice vectes
Tranſverſo gemini, clavis jungebat & una.
Ipſum inde ad limen veniens, ſtetit arduus; olli
Et ne plaga foret forte irrita, cruraque late
Diduxit, toto & connixus corpore, valvas

Percuſſit medias. cardo eſt infractus uterque,
Turbine & immani miſſus lapis, incidit intro.
Argutum valvae crepuerunt, vectis & ictum
Haud tenuit geminus, ſectoque e robore poſtes
Diſſiluere: atrae nocti par, turbidus Hector
Irruit. horrendum fulgebant aerea circum
Arma; duas manibus quaſſabat fervidus haſtas.
Nec quiſquam auderet, portae cum ſe intulit altae,
Obvius ire, deos praeter, nec ſiſtere poſſet.
Acres igne micant oculi: tum verſus ad agmen
Iliacum, clamans hortatur ſcandere murum.
Nec mora feſtinant juſſi. pars ardua ſepta
Tranſgreditur, portae pars magna infuſa patenti
Irrumpit. Danai trepida formidine curvas
Diffugiunt verſi ad naves, & litora curſu
Prima petunt: magno miſcentur caſtra tumultu.

HOMERI ILIADOS.

LIBER TERTIUSDECIMUS.

JUppiter Argivis ut puppibus Hectora, Troum
Et pubem admovit, durum hos perferre laborem
Aerumnamque illic sivit; longe ipse nitentes
Inde oculos vertit Thracum ad Mavortia regna,
Et Mysos, bello durum genus, Hippomolgos.
Et tenui laetos victu, servantior aequi
Nulla quibus gens est. Horum defixerat oris
Lumina; nec Trojae campos, Phrygiumque tueri
Litus erat jam cura: deum de gente putabat
Nec quemquam auxilio venturum in praelia Grajis,
Aut Teucris. Fratrem versum illuc ocyus alti
Sensit Neptunus maris arbiter; ut procul acrem
Spectabat pugnam, & certamina dura virorum
Ille Sami tacitus residens in vertice summo
Threiciae; unde omnis late simul Ida videri,
Trojanaeque arces poterant, & classis Achaea.
Illic nempe, mari digressus, rupe sedebat
In celsa, Danaos miserans, quos Marte videbat
Sub Phrygio domitos; fratrique iratus acerba
Mente Jovi. aerii praerupto a vertice montis
Ergo ruit gressum celerans. juga subter euntis
Neptuni pedibus late montana tremebant,

Et nemora, & ſilvae. ter greſſum extendit; ad Aegas
Pervenit greſſu quarto; maris alta ſub imo
Tecta ubi ſunt regi, laetum fulgentia puro
Marmore, clara auro, nullis labentia ſeclis,
Huc poſtquam venit genitor, mora nulla, volucres
Sub juga cogit equos, aurato crine comantes,
Aeripedes; fulvoque artus ipſe induit auro.
Deinde manu auratum cepit de more flagellum,
Et currum inſcendit, ſummas & laxa per undas
Lora dedit. ſubter, circumque immania cete
Exſultant, latebris egreſſa humentibus, alti
Et regem agnoſcunt pelagi: maris unda quieti
Huc, atque huc, leni decedens murmure, pandit
Laeta viam; ſubtus nec tingitur aereus axis.
Sic invectus equis ad naves ibat Achaeas.
Eſt ſpecus ampla mari in medio, qua clauditur alta
Hinc Tenedo, hinc celſis praeruptae cautibus Imbri.
Heic Neptunus equos tenuit, curruque ſolutis
Ambroſium appoſuit gramen; dehinc aurea vincla,
Ullo quae ſolvi pacto, frangive nequirent,
Aptavit pedibus; reducem poſt ſaeva manerent
Praelia uti regem; pedes inde profectus Achaeas
Qui venit celer ad naves, Argivaque caſtra.
  Heic Teucri, flammae ſimiles, atraeque procellae,
Hectora poſt magnum, denſique, & Marte furentes
Indomito, clamantque, ruuntque; & claſſe potiri
Argiva ſperant, Grajoſque in litore, ad ipſas
Compulſos puppes, certae demittere morti.
  At, qui magnum ambit, quaſſatque tridentifer orbem,
Neptunus, ponto egreſſus clamore ciebat

Graju-

Grajugenas. habitumque, & membra ingentia, vocemque
Invictam ſimilis Calchanti: coepit & ambos
Hortari Ajaces, verbiſque incendere, fortes
Sponte ſua, & duro cupidos contendere Marte:
  Magnanimi Ajaces, pugnae memor acris uterque,
Immemor atque fugae, vos nunc ſervabitis uni
Rem Danaum. Teucros, alibi denſo agmine celſum
Tranſgreſſos murum, haud metuo; quos ſiſtet Achivum
Martia, credo equidem, pubes. heic funera, magnam
Heic metuo cladem, flammae par efferus Hector
Ducit ubi, fretus Jove, jactat quem ſibi patrem.
Atque utinam hanc aliquis praeſenti numine mentem
Nunc deus injiciat vobis, pugnare nec ipſos,
Nec pavidum ut pigeat firmare ad praelia vulgus.
Ille pedem, quamvis tumiduſque furenſque, referret,
Ipſe virum vel ſi rex incitet altus Olympi.
  Haec fatus, ſceptro ingenti Neptunus utrumque
Contigit, ac validum incuſſit per membra vigorem,
Vimque levem ſubtus pedibus, manibuſque ſuperne.
Ipſe autem; ut liquidum celeri ſecat aera lapſu
Accipiter, ſaxo cum ſe demiſit ab alto,
Ille ſequens ima conſpectam in valle volucrem:
Sic celer hos, niſu fugiens pernice, reliquit.
  Primus Oilides cedentem agnovit, & ora
In ſocium obvertit mirans; dehinc talia fatur:
Ajax, nempe aliquis divum, alti cultor Olympi,
Calchanti ſimilis, juſſit pugnare, tueri
Et naves; nec erat Calchas, quem vidimus, augur.
Crura, pedumque tuens veſtigia namque notavi;
Agnovique deum: pronum eſt agnoſcere divos.

Praeterea pugnae miro mihi pectus amore
Ardet, membra ciet ſubitus vigor, & mihi ſubtus
Non ceſſant geſtire pedes, palmaeque ſuperne.
Haec ille; haec alacer contra Telamonius Ajax:
Et mihi ſaevae haſtam circa geſtire videntur
Uſque manus, pectuſque viget, pedibuſque repente
Subſulto ambobus, menſque intus flagrat amore
Martis inexpletum, cupioque invadere pugnam
Hectora Priamiden contra vel ſolus. uterque
Talia jactabant, afflati numine, magnis
Ardentes animis, laetique cupidine pugnae.
Interea extremos in bella ciebat Achivos
Neptunus, paullum ad naves qui corda levabant
Aegra brevi requie, fracti deſeſſa labore
Membra gravi, dejecti animos moerore, tuentur
Dum Teucros murum tranſgreſſos agmine magno
Ingentem. Hos moeſti ſpectabant, oraque oborto
Humebant fletu miſeris; nec poſſe putabant
Exitium extremum, triſteſque evadere Parcas.
Cum ſubito praeſens Neptunus in arma phalanges
Incendit, Teucrumque, & Leiton impulit hortans,
Peneleumque heroa Thoantaque, Deipyrumque,
Antilochumque, & Merionen, Mavortia corda.
Hos prope ſtans coepitque hortari, ac talia fatur:
Non pudet, o juvenes primaevi, robora pubis
Argivae! veſtra fretus virtute putavi,
Noſtras poſſe mala ſervari a peſte carinas.
Vos quoque ſi duri eſt pertaeſum denique belli,
Si vires languent ad praelia, Marte ſupremum
Iliaco domitos lux haec ſpectabit Achivos.

Pro

Pro ſuperi! hoc potui ſperare; hoc ipſe videre
Monſtrum oculis? Grajas Trojanam accedere pubem
Ad naves; cervis quae viſa fugacibus ante
Eſt ſimilis, quos per ſilvas ſaltuſque luporum
Acre genus, pardique, ac thoes perdere nunquam
Ceſſant, diſcerpuntque avido male dente, vagoſque,
Imbelleſque animi, nec ſaeva ad praelia natos.
Sic Grajum quondam Troes roburque, manuſque
Vitabant, non unquam auſi conſiſtere contra
Vel paullum. patriis nunc longe a moenibus ipſas
Pugnant ad naves, vitio regiſque ſuperbi,
Et male ceſſantum populorum ſcilicet, olli
Qui certant animis diſcordibus; arma nec arcent
Puppibus, atque ſibi cladемque & funera, lenti.
Sed licet ex merito late regnans Agamemnon
Culpetur, fortem quod laeſit iniquus Achillem;
Non tamen idcirco ceſſare, ac parcere pugnae
Nos decet; at ſarcire malum, & quacunque mederi.
Quippe etenim pronum eſt mentes ſanare bonorum.
Hoc certe vobis, qui forti pectore cunctos
Vincitis in Danais, nunc turpe, remittere pugnam.
Haud equidem objurgem, ſiquis malus obvius hoſti
Ire neget: tales languenti corde ſedere
Iraſcor, doleoque. o molles, jam feret iſtaec
Veſtra quies aliquid gravius, penituſque ſupremo
Rem Danaum dabit exitio. nunc eſte pudoris,
Nunc probri memores. ingens nunc omnibus ortum
Certamen. pugnat namque efferus Hector Achivas
Ad naves, portaſque & longa repagula fregit.
Sic hortans pugnae mentem ſuccendit amore:

Ajaces circa multa ſe pube phalanges
Denſabant; quas nec Mavors contemnere poſſet
Adveniens, nec, ſaeva ciet quae praelia, Pallas.
Stabant, flos juvenum, ac Troas, diumque manebant
Hectora, ſepti armis; haſtaſque, & ſcuta viciſſim
Arctarant. clypei clypeis, galeaeque micantes
Confertim haerebant galeis, denſuſque viro vir:
In conis & pulchra comantes mutua ſeſe
Tangebant, moto nutantes vertice, criſtae;
Horrebant haſtae ingentes, validiſque coruſcam
Quaſſatae manibus jactabant cuſpide lucem.
Dira fremunt, rectaque parant invadere pugnam.
Ante ſed incurrunt denſi magno agmine Troes;
Quos praeit exſultans animis ingentibus Hector.
Mole lapis veluti magna, magnoque futurus
Exitio, celſa quem torrens rupe ſolutum,
Impulit in praeceps montano a vertice, lapſu
Horrendo volvit per prona & confraga ſeſe,
Exſultatque ſolo volucer; ſubterque fragorem
Dant ſilvae: ille ruens immani turbine fertur;
Planitiem donec nactus, defigitur arvo
Improbus in molli, nec ſe rotat incitus ultra:
Ad mare ſic, puppeſque Hector, tentoria & alta,
Spe tumidus, minitans & fata extrema, ruebat;
Verum, ubi ad obſtantes condenſa pube phalanges
Perventum, ille quidem voluit ſe immittere greſſu
Audaci applicitus; Graji ſed cominus aere
Ancipiti, longiſque haſtis, ſtrictiſque furentem
Enſibus adverſi pepulerunt: Ille retrorſum
Abſtitit; ac, Teucros inclamans, talia fatur:

O Troes,

O Troes, Lyciique, & pubes Dardana, eodem
State gradu. haud longum quibit me Graja morari
Pubes, illa licet magno ſeſe agmine cóntra
Denſarit; ſed pulſa mea jam cedet ab haſta,
Ut reor; ipſe ſuo ſi me regnator Olympi
Impulit altitonans haec laetum ad praelia juſſu.
Sic juvenum clamans incendit corda furore.
Quos inter princeps, fretus virtute, ferebat
Deiphobus ſe Priamides, ibatque rotundo,
Ingrediens leviter, clypeo protectus: at haſtam
Meriones contra intorſit, taurinaque certo
Fixit terga ictu, ſed non & tranſiit; haſta
Longa etenim prius eſt extremo in robore fracta.
Deiphobus clypeum reſonantem a pectore longe
Amovit, metuens telum, quod miſerat heros
Meriones belli doctus: citus ille receſſit,
Mixtus & eſt ſocium turbae; doluitque nec hoſtem
Perdomitum, fractumque, amiſſa cuſpide, telum.
Ergo abiit praeter naves, tentoria curſu
Nota petens, illinc aliam ut depromeret haſtam.
Interea pugnantque alii, immenſuſque virorum
It clamor caelo. Magno Telamone creatus
Primus ibi Teucer leto dedit Imbrion, armis
Egregium genuit Mentor quem dives equorum.
Pedaeum hic coluit prius, oras claſſis Achaea
Quam peteret Phrygias, thalamo & ſociatus habebat
Stirpe notham Priami de clara, Medeſicaſthen.
At, poſtquam Grajae Trojana ad litora puppes
Advenere, celer petiit Priameia rurſus
Moenia, Trojugenaſque inter praeſtabat honore,

Regali exceptus tecto regalibus una
Cum gnatis, Priamo regi dilectus & aeque.
Hunc Telamoniades ipſam percuſſit ad aurem;
Extraxitque haſtam de vulnere: concidit ille,
Alta' velut celſi conſurgens vertice montis
Fraxinus aerata quondam ſucciſa bipenni
Concidit, ac ramos terrae prolapſa virentes
Admovet. haud aliter procero corpore terram
Planxit; & ingentem ſonitum circum arma dedere.
Accurrit cupiens Teucer ſpoliare jacentem.
Hector, ubi vidit venientem, turbidus haſtam
Fulgentem intorſit: telum ſed vidit, & ictum
Vitavit, paullum deflexo corpore, Teucer:
Haſta, volans praeter, prolem defigitur ergo
In Cteati Actoridae, Amphimachum; tranſverberat ingens
Et pectus contra venienti ac tela ferenti.
Concidit; arma ſuper magno intonuere fragore.
Amphimachi galeam, quae tempora flava tegebat,
Detrahat ut capiti, ſtratum ſuper advolat Hector.
Quem, celeri fertur dum curſu concitus, Ajax
Vibranti appetiit procul haſta; attingere corpus
Nec tamen evaluit; claro nam tectus ab aere
Totus erat: ſcuti umbonem percuſſit, & ictu
Repulit horrendo: citus ille cadaver utrumque
Abſiſtens liquit; Graji quae protinus ad ſe
Traxere. Amphimacum Stichius, fortiſque Meneſtheus,
Cecropidum primi, Grajorum in caſtra tulere:
Imbrium at Ajaces, belli duo fulmina. capram
Ut gemini, raptam canibus, per denſa leones
Luſtra ferunt nemorum, maliſque immanibus, alte

Elatam

Elatam a terra, portant: ſic Imbrion ambo
Sublimem Ajaces ſimul a tellure tenebant,
Nudabantque armis. caput a cervice recidit
Saevus Oilides, ob caeſum percitus ira
Amphimachum, atque rotans Trojanum jecit in agmen.
Hectoris ante pedes jacuit quod pulvere in atro.
  Tunc & Neptunus triſtes exarſit in iras
Ob carum indigna proſtratum morte nepotem.
Ergo, rates praeter gradiens celer, ocyus ibat
Hortari Danaos, moliri & funera Teucris.
Idomeneus, haſta clarus bellator, eunti
Occurrit rediens a caro forte ſodali,
Quem, ſaevo laeſum ferro ſub poplite, pugna
Extulerant ſocii. Idomeneus, mandata medenti
Ut dedit, egreſſus tentoria celſa, redibat
Caedis adhuc pugnaeque avidus. rector maris alti,
Obvius huic, infit paucis: (vocem ille Thoanti,
Et vultum ſimilis; qui, claro Andraemone cretus,
Pleurone in tota, celſa & Calydone regebat
Aetolum populos, multo diis equus honore)
  Idomeneu, Cretum rex inclyte, nunc ubi Grajum
Virtus, atque minae tot, quas jactare ſolebant?
  Idomeneus contra gemitu cui talia reddit:
Magne Thoa, nemo, fallunt ni me omnia, nunc vir
Culpari dignus. ſcimus tractare cruentum
Omnes Martis opus; nulli tremefacta pavore
Torpent corda, piger nec ſegni pectore quiſquam
Devitat pugnam: Saturnius at, reor, ille,
Vertit cuncta ſuo qui nutu, Juppiter Argo
Vult procul, indecori perdi omnes funere Achivos.

Verum

Verum age, tu, belloque bonus, ſuetuſque, remiſſum
Siquem fòrte alium videas, hortarier; & nunc
Ne ceſſa pugnare, hortari & quemque virorum.
  At rector maris: Idomeneu, ne Troica linquat
Arva utinam, redeatque domum; ſed ſtratus ab hoſte
Ludibrium heic jaceat canibus, quicumque, remiſſa
Pugna, hodie, ac poſitis lentus ceſſaverit armis.
Huc ades ergo, humeris loricam indutus ahenam.
Haec opus eſt una curemus, ſi quid Achivam
Vel duo rem pariter poſſimus forte juvare,
Saepe etiam imbelles, collato robore in unum,
Profuerunt. quid nos, haud tantum caedere ferro
Vulgus iners, primis ſueti at pugnare virorum?
  Haec fatus, rediit rurſum deus, aſpera pugna
Gliſcit ubi. Idomeneus poſtquam in tentoria venit,
Fortibus arma humeris circumdat, binaque dextra
Corripit aerata fulgentia cuſpide tela.
Tum celer ad pugnam graditur; ceu fulgur, Olympo
Quod pater ipſe manu vibrans demittit ab alto,
Juppiter, oſtentum mortalibus, undique clarum
Diffundit jubar, & multo fulgore coruſcat:
Sic heros in bella ruens fulgebat, & arma
Horrendam circum jactabant aerea lucem.
Ecce autem, egreſſo vix dum ſua ſepta, miniſter
Meriones, bello clarus, ſeſe obtulit ipſas
Ante fores, veniens haſtam ſibi ſumere; viſum
Idomeneus quem ſic verbis compellat amicis:
  Velox Merione, ante omnes mihi care ſodales,
Clara Moli ſoboles, nam cur huc, praelia linquens,
Veniſti? num vulnus habes, atque intus adacta

Affli-

Affligit laesum cuspis? mihi nuncius illinc
Anne venis? qui jam festino; deses inerti
Nec requies, at pugna placet, Martisque labores.
Ille refert: Cretum Idomeneu rex inclyte, siqua
Hasta tibi superest intra tentoria, veni
Sumpturus: nam, qua pugnabam fretus; in aereo
Deiphobi clypeo fracta est immane furentis.
Idomeneus contra fatur cui talia: Et unam,
Et tibi vicenas, si fert ita corde voluntas,
Invenies intus; stant omnes pariete claro
Adnixae; quas tot caesis ego victor ademi
Trojugenis: nec enim pugno, reor, eminus hosti
Bella gerens. multae idcirco mihi scilicet hastae,
Et galeae, clypeique aerato umbone tumentes,
Loricaeque graves, horrenda & luce coruscae.
Tum sic Meriones, prudenti mente, vicissim:
Et mihi Trojugenum exuvias tentoria servant
Omne genus: sed longe absunt, ne sumere possim.
Nec mihi enim languet vis lento in pectore: primos
Inter at Argivum sto, cum certamina belli
Dura vocant. alium; pugno dum strenuus hosti,
Fors aliquem lateo; tu certe nofcis, opinor.
Novi, ait Idomeneus, novi ô fortissime, quinam
Sis. quid opus gnaro te nunc mihi dicere quidquam
Istorum? insidiis non si nunc forte locandis
Eximii tota Grajorum in classe legamur;
Insidiis, virtus ubi se dat clara videndam
Praecipue; atque patet, quis forti pectore sit vir,
Quis contra ignavo (ignavis namque errat in ore
Incertus color, atque animus praecordia subter

Stare

Stare negat, placide ut sedeant; sed genuaque flectunt.
Alternantque pedes; nigraque in imagine mortis
Defixis corda usque micant, dentesque tremore
Dant sonitum. forti contra manet unus in ore
Usque color; nec mens trepidat, postquam semel audax
Inseditque locum, fraudesque ac furta paravit,
Sed conferre manum, pugna & decernere gestit
Ocyus.) haud quisquam vel tum reprehendere possit
Vimque manusque tuas; nec, te inter praelia si quis
Eminus invadat ferro, vel cominus hostis,
Cervicem averso vel tergum fixerit, ultro
Sed primos inter vadenti, pectora, ventrem
Vel medium. sed ne puerorum haec irrita more
Jactemus frustra stantes, quae audita superbus
Forte aliquis risu, vel justa exceperit ira.
I citus ergo, hastamque intra tentoria sume.
Sic ait: ille gradum celerat festinus, & hastam
Corripit aerata fulgentem cuspide, pugnae
Atque avidus graditur regi comes acer in hostem.
Sanguineus veluti Mavors in praelia, caedem
Et ruit in mediam; dulcis cui filius una
It lateri affixus Terror validusque, pericli
Nec metuens, trepido bellantum & corda pavore,
Quamvis firma, tamen quatiens. a finibus illi
Threiciis Ephyros contra, Phlegyasque feruntur
Magnanimos; nec voto aequi precibusque moventur
Amborum, alterutris dant fuso at sanguine laudem:
Sic duo Grajugenum ductores torva petebant
Praelia fidentesque animis, atque aere corusci.
Meriones prior haec: Qua Throum invadere densam,

Den-

Deucalide, nunc vis aciem? dextrane feremur?
An magis in medios? an laeva? nam, reor, illic
Praecipue auxilium res poſcit, parte nec ulla
Eſt opus aeque armis, multo & certamine Achivis.
Tum ſic Idomeneus: Medias defendere puppes
Qui valeant, alii haud deſunt; duo fulmina belli
Ajaces, Teucerque arcu volucrique ſagitta
Optimus ante omnes bellator; nec malus idem
Stare loco, & gravibus Martem exercere ſub armis.
Hi longa explebunt pugna ſaevumque furentemque
Hectora: nec validum, quantumvis fortis & audax,
Obſtantum pariter quibit pervincere robur
Indomitaſque manus, ignemque inferre carinis;
Ni gravis ipſe manu torrem Saturnius altas
Torqueat in puppes jaculans. haud ceſſerit unquam
Ingens quippe viro cuiquam Telamonius Ajax,
Conſtet mortali qui corpore, frugibus almae
Et Cereris veſci fuerit, quem laedere poſſint
Aera intorta manu valida, vaſtique molares:
Ipſi nec pugnans ſtabili pede cedat Achilli;
Cui rapido haud quaquam potis eſt contendere curſu.
Ergo, age, ſic pariter laevum pergamus in agmen,
Aut aliquis nobis decus ut ferat, aut alicui nos.
Sic ait: at rapido Marti par incipit ille
Ocyus ire virum in turbam, quo juſſerat heros
Idomeneus. Troes poſtquam videre coruſcae
Aſſimilem flammae regem, regiſque miniſtrum
Merionen pulchris ambos procedere in armis,
Inter ſe hortati, concurrunt, agmine magno,
Ac ſeſe affundunt circum; juxtaque carinas

Orta recens magno fervet certamine pugna.
Ut rapidas vesana vient cum flabra procellas,
Tempore quo late campique, & strata viarum
Arescunt, spissoque horrent sub pulvere; vento
Se glomerat subito commotae nimbus arenae:
Sic illi densantque acies, & cominus ardent
Se ferro adversi per turbam figere acuto.
Effera protentis pugna late horruit hastis;
Quas manibus validis, praelongas, membra secantes,
Quassabant. oculos praestringit fulgor ahenus,
Quem jactant leves galeae, extersique recenter
Thoraces, clypeique ardentes, agmine denso
Mutua se urgentis turbae, dirumque furentis.
Certe audax, durusque animi foret ille, tueri
Horrendam rerum faciem, immensumque laborem
Qui posset, laetus spectaclo, expersve doloris.
Discordes divi, Saturno cretus uterque,
Fortis uterque, viris cladenque, & fata struebant.
Juppiter Iliacas acies, diumque juvabat
Hectora, Peliden cupiens extollere laude
Ingenti, atque Thetin decorans: (nec perdere Achivam
Ille tamen gentem in Phrygiis decreverat oris)
Neptunus Grajos praesens in bella ciebat
Egressus furtim cani maris aequora; pubem
Namque premi Argivam Phrygia sub gente dolebat,
Inque Jovem indignans immani exarserat ira.
Unum quippe genus, patria una ambobus: at ortus
Juppiter in lucem prior est, ac grandior aevo
Norat plura. palam quo circa ferre cavebat
Auxilium Danais Neptunus, clam modo turbam,

Ille

Ille viro similis mortali, se dabat usque
In mediam, vario incendens hortamine corda.
Sic gravis hi belli, pugnaeque immanis utrinque
Implicuere ambos, discordi numine, vinclo,
Ulla dissolvi quod vi, frangive nequiret;
Unde solum genibus multi planxere solutis.
Heic, quamquam canis sparsus jam tempora, Grajos
Hortatus, Troumque invasit turbidus agmen,
Injecitque fugam Idomeneus formidine captis.
Namque Cabesaeum leto dedit Othryonea.
Excitus belli fama se nuper ad urbem
Iliacam hic tulerat, Cassandrae incensus amore,
Omnes quae Priami gnatas pulcherrima regis
Vincebat longe forma; quam dote sine ulla
Poscebat, spondens opus ingens, litore abactos
Dardanio egregius bellator pellere Achivos.
Ergo viro Priamus tanta mercede puellae
Regalem annuerat thalamum, confisus at ille
Pollicito ingenti, praeceps in bella ruebat.
Huic procul intorquet Cretum rex inclytus hastam,
Dum contra tumidus fert se, gressuque superbo
Incedit; thorax nec ferrum sistere ahenus
Evaluit; medium fulgens defigitur alte
Cuspis at in ventrem: magno ruit ille fragore
Stratus humi. Idomeneus dictis cui fatur acerbis
Irridens: Omnes magna mihi laude ferere,
Othryoneu, supra mortales, si modo praestes
Re, quod pollicitus Priamo es; qui jure spopondit
Regalis thalamum tibi gnatae scilicet. ultro
Nos etiam aequa sumus large spondere parati.

Natarum Atridae quae formoſiſſima regis,
Hanc, tibi uti nubat, patriis ducemus ab Argis;
Nobiſcum Iliacam ſi bello everteris urbem.
Verum age, me ſequere ad naves, de conjuge, deque
Dote illic inter Grajos acturus: opimam
Invenies ſoceros dotem praebere paratos.
Sic ait; atque pede arreptum per tela trahebat
Perque viros. vindex cui protinus Aſius audax
Adfuit, ille pedes gradiens, quem pone ſecutus
Auriga, afflantes tergum prope ſemper habebat
Alipedes. Cretum ductorem figere acuto
Aſius optabat ferro; percuſſit adacta
Sed prior Idomeneus hunc haſta, rupit & alto
Vulnere ſub mento jugulum: collapſus at ille
Concidit, ut quondam vel quercus celſa, vel alta
Populus, aerio vel ſurgens vertice pinus,
Quam, caſus videant lignum ut navale marinos,
Aggreſſi ferro certatim, in montibus altis
Ingentem valida fabri ſtravere bipenni.
Sic currum hic propter ſtratus, bijugoſque jacebat,
Dentibus infrendens ac preſſans arva cruore
Foeda ſuo. domini leto conterritus amens
Auriga obriguit; nec retro vertere currum,
Nec vitare hoſtes audebat. Martius haſta
Quem medium Antilochus tranſverberat; arcuit aere
Nec rigido vulnus thorax; at, cuſpide ventrem
Saucius, e curru moribundus decidit alto.
Acer equos Teucrum e turba, mora nulla, frementes
Neſtorides vertens, in denſos egit Achivos.
Aſion ob caeſum doluitque, ac Idomenea

Deiphobus contra procurrit; proximus haſtam
Torſit & ingentem fulgenti cuſpide: telum
Ille immane volans viditque, &, corpore flexo,
Exiit, occultans clypei ſeſe orbe ſub amplo,
Quod, tectumque boum tergis, teretique coruſcum
Aere, aptum & duplici loro, de more gerebat.
Hunc ſubter ſeſe collegit: concita ſupra
Longe abiit vacuas alio delata per auras,
Tranſque volans,clypeum & ſtringens, dedit haſta ſonorem.
Nec valido incaſſum fugit tamen acta lacerto;
Hippaſiden regno ſed clarum Hypſenora in imum
Saeva jecur fixit, ſubter praecordia, leto
Et ſtravit. quem Deiphobus premere arva peremptum
Ut vidit, laeto has effudit pectore voces:
Ultus habet poenas en Aſius; imaque duri
Tecta petens Orci portaſque & ferrea clauſtra,
Gaudet multa, reor, comitem quod munere nactus
Ille meo eſt, nigras pariter qui tendat ad umbras.
  Haec ait. Argivi dictis doluere ſuperbis;
Praecipue Antilochus luctu eſt confuſus acerbo:
Non tamen exſtinctum neglexit moeſtus amicum,
Sed curſans circum clypei tellure jacentem
Objectu ingentis texit; quem deinde ſodales
Meciſtheus Echii proles, & fortis Alaſtor
Subductum extulerunt manibus, curvaſque ferebant
Exanimem ad naves moeſtique, & multa gementes.
Acer at interea Idomeneus haud ſecius acri
Inſtabat pugnae, cupiens vel mergere caeca
Nocte aliquem Troum, vel, caris arcet Achivis
Dum peſtem, ipſe cadens extremae occumbere morti.

Tunc Aeſyetae claro de ſanguine cretum
Heroa Alcathoum, qui Dardanii Anchiſae
Natarum primam ſibi duxerat Hippodamiam,
Quam pater eximio & mater dilexit amore
Cum patrias coleret ſedes, aequalibus una
Quod cunctis forma inſigni praeſtabat, & omni
Docta opere, atque animi ſolerte mente. puellam
Ergo ſibi thalami ſociarat foedere nulla
Inter Trojugenas ulli vir laude ſecundus.
Hunc dedit Idomeneo forti maris arbiter alti
Mactandum, ipſe oculos mulcens, formoſaque membra
Praepediens. nec jam poterat greſſumve referre,
Aut vitare hoſtem: ſed, qualis ſaxea pila
Stat, vel celſa arbos frondoſo vertice, ſtantem,
Immotoque artus torpentem corpore, pectus
In medium valida Cretum rex perculit haſta,
Loricaeque gravis perrupit ahenea texta;
Fida prius juveni quae mortem arcere ſolebat,
Tum raucum inſonuit ferro diffiſſa fragorem
Ille dedit terrae afflictus, defixaque cordi
Haſta imo, cor dum trepidat, ſimul illa tremebat.
Robur ibi Mavors, anima fugiente, remiſit.
Idomeneus magnum clamavit laetus, amaris
Deiphobum & verbis irridens, talia fatur:
Deiphobe, an videor ſat reddere digna, peremptum
Contra unum qui tres dederim? jactator inepte,
Huc ades, atque manum confer, conſiſtere coram
Nec pigeat. noſces qualis Jove cretus ab alto
Huc veni. magnum Cretae Minoa potentis
Rectorem genuit nam Juppiter; edidit ille

Lau-

Digitized by Google

Laudibus eximiis florentem Deucaliona,
Amplae Deucalion me Cretae regna tenentem,
Multa virum parent cui milia, quemque carinae
Huc vexere tibique, patrique, aliiſque futurum
Trojugenum exitio. Idomeneus haec fatur; at anceps
Deiphobus pendenſque animi verſabat, in agmen
Iliacum cedens retro ſibi quaereret omni
Unum aliquem e numero comitem, diſcrimen adiret
An ſolus. potior viſa haec ſententia menti eſt,
Iret ut Aeneam ad magnum; qui, praelia vitans,
Agmine in extremo ſtabat, bellator iniqua
Mente ferens, quod Marte bonum, primiſque virorum
Certantem, Priamus nullo accipiebat honore.
Hunc adit, atque citus verbis compellat amicis:
  Magnanime Aenea, Teucrum fortiſſime ductor,
Nunc fer opem, caraeque viro ſuccurre ſororis
Exanimi, affinis mentem ſi cura remordet
Ulla tui. citus huc ſequere: Alcathoo ſimul ambo
Forti ut opem, Grajis ne cedat praeda, feramus:
Alcathoo, patria qui te nutrivit in aede
Infantem educens puerum; quem jam inclytus haſta
Idomeneus dulci ſpoliavit lumine vitae.
  Sic ait, inceditque animum. ruit incitus ergo
Idomeneum contra, flagratque cupidine pugnae.
  At non Idomeneus viſu eſt conterritus; uſquam
Nec fugit, mollis veluti puer; acer ibidem
Sed manſit. ceu torvus aper vi fretus in altis
Montibus, opperiens turbamque, infeſtaque tela
Venantum, ſolo in ſaltu ſtat; terga ſuperne
Horreſcunt ſetis; ardentes igne coruſco

Horrendum micuere oculi; frendetque, recurvos
Et dentes acuit, turmas arcere paratus
Atque canum, atque virum: sic heros Lyctius, usquam
Ille pedem haud referens, visum imperterritus, audax
Aeneam, adversa venientem e parte, manebat;
Voce tamen socios inclamans; oraque ad acrem
Ascalaphum obvertens, Aphareaque, Deipyrumque,
Antilochumque, & Merionen, Mavortia doctos
Praelia. quos hortans, haec fudit pectore dicta:
  Huc agite, o socii; solum ne linquite. contra
Qui venit, Aenean metuo: mihi turbidus ecce
Ingruit, ille viros turbare ac caedere fortis,
Atque vigens validae primaevo in flore juventae,
Qua vis nulla homini major. quod bella gerenti
Si mihi nunc eadem foret aetas; atque maneret,
Qui nunc est, animus; pugnarem cominus ultro;
Illo & clarus ego, vel me foret ille perempto.
  Sic ait: hi laeta concordes mente sodali
Assistunt, humerisque inclinant scuta frequentes.
At contra Aeneas socios hortatur, & ipse,
Deiphobumque, Parinque acuens, & Agenora dium,
Dardaniae gentis ductores, pone secuta est
Densa cohors numero ingenti; praeit ipse. liquentem
Ut praeit ad fontem primo cum vespere pastas
Magnus oves aries, cunctae post terga sequuntur
Condensae; mulcent pastori gaudia pectus:
Sic tacita Aeneas gaudebat mente sequentem
Ire ubi conspexit post se magno agmine turbam.
Alcathoo super adversis utrinque ruebant
Illi hastis, densique instabant cominus. aera

Pulſa ſonant flictu aſſiduo praecordia circum.
Se ferro ancipiti per turbam alterna petentum.
Praecipue gemini ductores, Martia corda,
Idomeneus hinc, hinc Aeneas, armipotenti
Aequus uterque deo, magno certamine corpus
Alter in alterius cupiebat condere ferrum.
Aeneas telum primus contorſit; at ictum
Praevidit vigil Idomeneus, & corpore paullum
Inflexo evaſit: vibranti cuſpide terrae,
Miſſa manu valida nequidquam, figitur haſta.
Idomeneus ventrem in medium percuſſit acuto
Oenomaum ferro, duroque obſtantia ſepto
Aera cavi rupit thoracis, & ilia ſubter
Ima hauſit: jacuit collapſus pulvere in atro.
Idomeneus alto defixum in vulnere telum
Vi traxit rapiens: at non & pulchra jacentis
Detrahere arma humeris potuit, ſic undique telis
Obruitur, non ille pedes, & fortia, ut olim,
Crura levis volucremve ſequi, quam miſerat ipſe,
Vel vitare, hoſtis quam contra intorſerat, haſtam.
Ergo locum ſtabili ſervabat Marte, cruentam
Uſque ſibi mortem propulſans, lentus at idem
Retro ferre pedem, praeſenſque exire periclum.
Hunc contra, tardis dum cedit paſſibus, haſtam,
Uſque viro infeſtus, fulgenti cuſpide miſit
Deiphobus. fruſtrata manum fugit haſta per auras
Verſa alio, inque humerum ſubiens defigitur alte
Martigenae Aſcalapho: magno petit ille cruentam
Corpore pronus humum; ſonitum ſuper arma dedere.
Necdum etiam horrendus ſtratam ſibi vulnere prolem

Audierat Mavors, patrii sed vertice Olympi
Auratas inter nubes regione sedebat
In summa, bello secretus; cetera ut omnis
Divum turba Jovi parens abstabat ab armis.
Densi ergo Troes, densique in bella ruebant
Ascalaphum circa Danai. super insilit acer
Deiphobus, galeamque rapit fulvo aere micantem.
Armipotens cui Meriones, mora nulla, corusco
Assiliens ulnam telo ferit: excidit olli
Pulchra manu, atque solo sonitum dedit aerea cassis.
Meriones, vultur ceu dirus, provolat, hastam
Haerentem & recipit, sociumque recedit in agmen.
Deiphobum at, manibus medium complexus, ab armis,
Pugnantumque virum turba, strepituque Polites
Eripuit frater; seorsum & post praelia densa
Duxit, ubi currusque illi, fidusque manebat
Auriga, & bijugi celeres. hi multa gementem,
Aegrum animi, languentem artus, ad nota vehebant
Tecta: recens fixa manabat sanguis ab ulna.
Nec minus interea socii certamine magno
Martem exercebant. clamor magis & magis usque
Ardet inexstinctus. longa tum fervidus hasta
Aeneas Apharea Caletoriden ferit; aere
Adversi & jugulum saevo pertundit: at olli
Inflexumque humero jacuit caput, & galea alta,
Et fulgens clypeus, magna una est mole secutus
Ad terram: atra viro densa nox ingruit umbra.
Antilochus trepidum, vertit dum terga, Thoona
Observans, telo assequitur, venamque, per omne
Quae dorsum currens cervicem irrepit in altam,
Absci-

Abſcidit ſectam penitus: nigram ille ſupinus
Planxit humum, paſſas extrema in morte ſodales
Ad caros tendens palmas: ſuper inſilit acer
Antilochus; jamque arma humeris apprenſa trahebat;
Huc atque huc volvens oculos celer. undique Troes
Condenſi clypeum ingentem, varioque metalli
Pictum opere, uſque haſtis pulſabant: nec tamen aere
Saevo ipſum poterat quiſquam perſtringere corpus.
Nam proli deus ipſe tridentifer uſque periclum
Neſtoreae praeſens arcebat, denſa micarent
Arma licet circum; nec enim bellator ab hoſte
Uſquam abſcedebat, turba ſed fortis in ipſa
Verſabat ſeſe, nec longa immota manebat
Haſta unquam in manibus, ferro at criſpante coruſcam
Jactabat lucem, juvenis dum mente volutat
Troum aliquem aut longe jaculari, aut ſternere leto
Cominus. haec verſans haud ille Adamanta feſellit
Aſiaden. ſubito adveniens percuſſit acuto
Hic medium ferro clypeum: Neptunus at, arcens
Triſte viro exitium, telo vim protinus omnem
Abſtulit. Antilochi pars ſcuto infixa, praeuſtae
More ſudis, manſit, pars ſubter lapſa jacebat
Ante pedes. Adamas ſocium tremefactus in agmen
Cedebat mortem vitans; fulgente ſecutus
Meriones haſta cedentem fixit in imo
Ventre, via eſt leto qua proxima. concidit haſtam
Ille ſequens, vaſtoque afflictus corpore terrae
Semianimis ſeſe contorquet. qualis in alto
Monte olim taurus, vinclis quem fortia colla
Ducunt implicitum, luctantem & multa, bubulci:

Talis

Talis tunc Adamas, immani vulnere ventrem
Saucius, hac ſeſe moribundo corpore & illac,
Ilia ſingultu quatiens, verſabat, adactum
Meriones donec veniens telum abſtulit, ad ſe
Vi retrahens: nigrae illi oculos preſſere tenebrae.
Deipyrum ferit heic Helenus malam ſuper enſe
Threicio, ingenti, galeamque excuſſit ab alto
Vertice: lapſa ſolo inſonuit, longeque volutam
Ante pedes Grajus ſibi miles ſuſtulit; atra
Deipyrum denſa nox at caligine texit.
Indoluit cari leto Menelaus amici,
Nec mora, progreditur contra, torvuſque minatur
Multa Heleno, dextraque haſtam quatit: ille ſed arcum
Corripuit: cupidique ardent, hic ſternere longa
Pinu Helenum, hic certo Menelaum figere ab arcu.
Priamides miſit nervo ſtridente ſagittam.
Illa cavum ad pectus pepulit thoraca, reſultans
Inde abiit delata alio. velut ampla per aeſtum
Area ſive fabae, nigri ſeu trivit acervos
Cum ciceris, ſiliqua foetus arente ſoluti
Abſiliunt vanno a celeri; impulſuque vigentis
Agricolae, ac Zephyro ſubſultat flante legumen:
Sic, ubi thoracem clari tetigit Menelai,
Retro pulſa viam flexit, fugitque ſagitta.
Haſta ſed Atridae veniens perfodit acuto
Aere manum, qua Priamides apprenderat arcum,
Perque manum eſt arcu pariter defixa: receſſit
Ille agmen citus in ſocium crudelia vitans
Fata; manu & telum ſuſpenſa immane trahebat.
Huic haſtam ſubito accurrens eduxit Agenor

Magna-

Digitized by Google

Magnanimus; vulnus dehinc lana involvit ovilla,
Ac tereti adſtrinxit funda, quam forte gerebat
Aſſiſtens regi famulus. Piſander Atriden
Interea contra graditur, quem Parca cruentae
Ad mortis finem ducebat, Marte domandum,
O Menelae, tuo durae in certamine pugnae.
Hi poſtquam adverſi propius venere, lacerto
Quam valido intorſit Menelaus, devia longe
Flexit iter fugiens, ictum nec pertulit haſta:
Piſander clypeum clari pepulit Menelai;
Sed non & penitus valuit demergere ferrum:
Aereus umbo etenim tenuit, praefractaque prima eſt
Pars haſtae: ille tamen gaudebat, jam ſibi laudem
Victori ſperans. vagina diripit enſem
Argenti clarum bullis Menelaus, & hoſtem
Aggreditur: citus aeratam rapit ille bipennim
Sub clypeo, mediam levato aptarat olivo
Quam faber. ambo una plagam inflixere furentes.
Hic galeae conum percuſſit pulchra comantis
Ipſam ſub criſtam, nutantem in vertice ſummo:
Extremam ad nares frontem hic ferit; oſſa ſub enſe
Argutum crepuere; cruenti pulvere in atro
Ante pedes oculi jacuerunt, nec mora, totus
Curvato ad terram defluxit corpore pectus
Cui medium preſſit Menelaus calce, jacentis
Arma legens humeris abrepta ingentibus; altum
Et clamans, laeto haec effudit pectore dicta:
Sic erit ut naves tandem linquatis Achaeas,
O tumidi, o nunquam ſatiati Marte cruento
Trojugenae, o noxae foedique haud indiga pubes

Flagitii, quo me violaſtis, turba pudoris
Neſcia, nec veriti, hoſpitii qui fulmine ſancit
Jura, Jovem. iratus vobis qui moenia Trojae
Verſa ſolo dabit altitonans, quod conjuge, quod me
Divitiis ultro inſontem ſpoliaſtis avitis,
Urbe, domo excepti, atque epulis ſocialibus. idem
Nunc inferre ignem claſſi, curvaſque paratis
Ad puppes mactare duceſque, & vulgus Achivum.
Aſt erit, injiciat veſtro qui fraena furori.
Juppiter, egregie cordatum homineſque deoſque
Te ſuper eſſe ferunt: ex te tamen omne profectum
Hocce malum. Teucrum noxae, ſcelerique ſecundus
Quandoquidem indulges; qui vi laetantur iniqua,
Expleri poſſunt nec bello aut caedibus unquam.
Expletur quaevis hominum ſatiata cupido;
Somnus, amor, dulces cantus, choreaeque decentes;
Grata magis quae ſunt mortalibus, effera ſaevi
Praelia quam belli; cujus tamen uſque libido
Urit inexpletos, ſubeunt nec toedia, Troas.
Sic ait: atque viri exuvias, manantia nigro
Arma cruore, dedit ſociis; redit ipſe laborem
Ad durum, & primis miſcet ſe turbidus ira.
Clara Pylaemenei proles hunc regis adivit
Harpalion; patrem Trojana ad bella ſecuto
Haud licuit patrias cui rurſum viſere ſedes.
Hic medium adverſi clypeum percuſſit Atridae
Cominus, at ſubter penitus defigere acutum
Aes tamen haud potuit. ſociam citus ergo recepit
Se, mortem vitans, in turbam, lumina vertens
Anxius huc atque huc, ne quis forte hoſtis adacto

Figeret incautum telo. dum cedit, ab arcu
Meriones miſit, nervo ſtridente, ſagittam
Aere gravem, cluni quae dextro infixa ſub ima
Oſſa abiit: caros inter dulcem ille ſodales
Efflavitque animam, ſeſeque, ut reptile, terram
Extendit ſupra: niger alto e vulnere ſanguis
Ibat, perfuſa & tepidus tellure fluebat.
Illum Paphlagones curabant, Martia pubes;
Sublatumque manus inter poſuere ſuperbo
In curru, & moeſti vexere ad moenia; fletum
Quos inter fundens ibat pater ipſe; perempto
Nec poenas gnato, quiſquam mactaverat hoſtem.
  Caede viri graviter doluit Paris, arſit & ira.
Hoſpes enim quondam juveni multos fuit inter
Paphlagonas. celerem nervo hic ſtridente ſagittam
In medios miſit Trojano ex agmine Achivos.
Vir fuit in Grajis, Polyido vate creatus,
Euchenor, qui dives opum, fortiſque Corintho
Venerat Iliacum ad litus, non inſcius ille
Exitii, quod ſaeva deum ſibi fata parabant.
Saepe ſenex etenim Polyidus dixerat, aede
Aut morbo in patria moriturum, aut inter Achaeas
Perdomitum naves Trojano Marte: decoram
Ille magis mortem optavit, tabeſcere triſti
Quam morbo, atque notam, multamque ſubire relictae
Militiae indecorem. cui malam ſubter ad auram
Allapſa eſt volucris letali cuſpide arundo,
Exſolvitque animus ſeſe artubus, atraque noctis
Horrendae ſupra caligo eſt fuſa jacentem.
  Horum ſic ritu gliſcentis praelia flammae

Arde-

Ardebant. nondum audierat quidquam inclytus Hector,
Norat ab Argivis nec foede in parte ſiniſtra
Dardaniam caedi pubem. victoria Grajis
Nam prope jam laeta obtigerat; maris arbiter alti
Sic menteſque virum Neptunus in arma ciebat,
Atque, ſuas idem vires, invictaque promens
Robora, ab Argivis arcebat puppibus hoſtem.
Haec nondum audierat, nec norat Martius Hector;
Septa ubi ſed muri, portamque invaſerat altam,
Perrumpens denſae bellator texta phalangis,
Illic perſtabat; qua parte in litore curvo
Subductas magnuſque Ajax, & Proteſilaus
Conſtituere olim puppes. depreſſior illic
Murus erat: Grajae flos illic pubis, equorum
Turba ingens, peditumque; illic Boetus, Iaon,
Locrique, Phthiique, invicto & robore Epei
Conferti obſtabant ſimul omnes agmine magno;
Nec flammae ſimilem torrenti aſpellere quibant
Hectora, in Argivas cupidum ſe immittere puppes.
Cecropidae lecti ante alios, ductore Meneſtheo,
Quem ſocii pariter concordi mente ſequuntur
Phidaſque, Stichiuſque, Biaſque. at ductor Epeis
Phylideſque Meges, Amphionque, Draciuſque.
Phthios ante Medonque, ferox & Marte Podarces
Ibant; ille, nothum divini germen Oilei,
Frater & Ajacis; patria procul aede colebat
Sed Phylacen profugus; furiata mente, novercae
Quod leto dederat germanum Eriopidos: alter
Phylacida Iphiclo natus. ducebat uterque
Phthium agmen; juncti & Boeoto puppibus hoſtem
Arce-

Arcebant. forti celer Ajax cretus Oileo
Haerebat magno Telamoniadae, comes uſque
Perpetuus lateri affixus. cervice juvenci
Ut duo contenta, concordi mente novali
In magno ducunt preſſi grave robur aratri;
Ima fluit circum queis largus cornua ſudor,
Diſcretique jugo tantum, veſtigia figunt
Aequa pari greſſu per ſulcos, ſubter at alte
Duram findit humum fulgenti vomere aratrum:
Sic gemini Ajaces ſimul ibant, alter adhaerens
Alterius lateri; ſed enim Telamone creatum
Lecta manus, ſocii multi, forteſque ſequuntur;
Et clypeum excipiunt, quoties laſſata fatigat
Genua labor, ſudorque viro: contra ortus Oileo
It ſolus, Locri nec juxta in praelia tendunt.
Haud etenim conferre manum, atque invadere pugnam
Cominus audebant, queis deerat caſſis equinis
Aerea denſa jubis, & ſcuta ingentia, & haſtae
Fraxineae: tantum freti arcu, & vellere ovillo
Contorto in fundam, venere ad moenia Trojae;
Eminus & telis, ſaxorum & grandine ſaeva
Aeratas Troum vaſtabant ſaepe phalanges.
Ergo & tunc alii claro ſepti aere praeibant,
Denſaque cum Teucris atque Hectore cominus arma
Contulerant; locri a tergo, de more latentes,
Tela manu aſſidui ſpargebant. Troica pubes
Eſſe memor pugnae haud poterat; cui corda micabant
Uſque metu longe miſſis tremefacta ſagittis.
  Tunc adeo, Danaum puppes, tentoria & alta
Linquentes, foeda patrios cum clade rediſſent

Ad

Ad muros Teucri, audacem bonus Hectora verbis
Eſſet Polydamas ni ſic affatus amicis:
Hector care, nequis dictis parere monentum.
An, tibi quod bello dederunt excellere divi,
Vis & conſilio ſapienti excellere cunctis?
Non eſt ut ſolus capias ſimul omnia. divi
Dant alium duro inſignem clareſcere bello;
At choreis praeſtare alium, cantuve, lyrave.
Sunt quibus ipſe bonam locat alto in pectore mentem
Juppiter; unde bonum multis mortalibus ingens,
Servanturque urbes totae, ſervantur & ipſi.
Audi ergo: dicam quod nobis profore credo.
Te circa, frater, flagrat ſaeva undique pugna:
At Troum, poſtquam murum evaſere, labore
Pars defeſſa procul ſeceſſit, ſtatque ſub armis;
Pars naves circa pugnat diſperſa, nec hoſti
Par numero. ergo refer greſſum, proceresque vocato
Tecum omnes, ſimul ut conſultent, vadere Grajas
Praeſtet an in puppes, (tantam ſi Juppiter aequus
Det laudem); anne domum potius ſine clade reverti,
Dum licet. heſternam ne Graji forte rependant
Nam cladem, metuo: naves quod ſaevus ad altas
Bellator ſedet; in tanto nec cardine rerum,
Ut reor, immotus longum ceſſabit ab armis.
Haec tum Polydamas: tutum non abnuit Hector
Conſilium, & curru ſaevis horrendus in armis
Deſilit, atque virum compellans, talia fatur:
Polydama, heic tecum primos tu ſiſte virorum:
Ipſe ibo, ac pugnae occurram; citus inde revertar,
Cum dedero mandata illic, quorum indiget uſus.

Sic

Digitized by Google

Sic ait; atque virum incessit per densa, nivali
Assimilis monti, colles qui vertice supra
Arduus attollit se celso; &, lumina gentis,
Troasque & socios magno clamore vocabat.
Qui simul Hectoream vocem audivere, ruebant
Cuncti ad Pantoiden, ut jussi, Polydamanta.
Hector Deiphobumque, Helenumque per agmina regem
Asium & Hyrtaciden, atque Asiaden Adamanta
Hac illac errans quaerebat, sicubi posset
Nancisci. incolumes haud nactus, nec sine clade.
Nam pars ad naves Argivo Marte jacebant
Exanimes, murum pars intra saucia telis
Languebant. pugnae tum laeva in parte sodales
Hortantem adveniens vidit Parin, arsit & ira
Turbidus, ac propior, dictis ita fatur acerbis:
Infelix, violare thoros, Pari, docte, puellas
Et captare, ubi nunc tibi Deiphobusque, Helenusque,
Asiadesque Adamas? bello praeclarus uterque,
Othryoneus ubi, & Hyrtacides? nunc omnis ab alto
Culmine Troja ruit: tibi nunc primo ingruit ipsi
Exitium. Fratri, haec jactanti jurgia, formam
Par superis leni Paris est sic voce locutus:
Hector, ne culpa insontem. fortasse mereri
Ista alias potui convicia lentus ad arma.
Imbellem nec me prorsus genuere parentes.
Ex quo etenim es durae exorsus certamina pugnae
Ad naves, conferre manum non parcimus usque
Cum Danais, longum & Martis durare laborem.
Quos quaeris, morte absumpti periere sodales,
Deiphobo, atque Heleno exceptis. hi, laesus uterque

Aere manum fixo, pugna exceſſere cruenta;
Arcuit at mortem divum pater atque hominum rex.
Nunc quocumque lubet duc, laeta mente ſequemur;
Non erit ut quenquam poſſis reprehendere; quanta
Vis etenim cuique eſt, alacres pugnabimus; ultra
Namque ſuas potis eſt nemo contendere vires.
Sic fatus, fratri mentem & praecordia flexit.
Ergo abeunt illuc, Mavors ubi plurimus ardet
Cebrionem circa, & praeclarum Polydamanta,
Phalcenque, Orthaeumque, & magnanimum Polyphoeten,
Palmynque, Aſcaniumque, Morynque, duo Hippotionis
Germina, ab Aſcaniae miſſi qui pinguibus oris,
Luce urbem ad Troum heſterna venere, viciſſim
Submiſſi bello defeſſis. Juppiter egit
Continuo quos dura inter diſcrimina pugnae.
Immanes veluti nigro cum turbine venti
Camporum per plana ruunt magni Jovis alto
Sub tonitru, atque mari miſcent ſe flabra tumultu
Horriſono; ſpumis albeſcunt caerula; vaſta
Mole tument, ſeſeque urgent ad litora fluctus:
Sic alii, tum deinde alii denſo agmine Troes,
Aere omnes clari, adventant, regemque ſequuntur;
Ante gradu magno fert ſeſe, non minor ipſo
Marte, ferox Hector, ſcutique ingentia praefert
Texta, boum tergo conſuta, atque aere coruſco
Tecta ſuper; geminis nutu concuſſa micabat
Temporibus caſſis. clypeo ſic tectus adibat
Ille hoſtem, contra gradiens, denſaſque phalanges
Tentabat, poſſet ſi qua pervadere; quibat
Nec turbare tamen mentes ac pectora Grajis.

Primus

Primus ibi, Telamoniades immane frementem,
Ille gradu incedens magno, ſic voce laceſſit:
Huc propius conſiſte: quid Argivos male terres,
Infelix? varias Mavortis novimus artes
Nos etiam; nec tu, ſed triſti Juppiter ille
Nos domuit flagro infenſus. vaſtare carinas
Vana tibi ſperat nunc mens; at, pellere vim vi
Quae valeant, etiam nobis ſunt tela, manuſque.
Capta magis noſtro, vaſtataque Marte peribit
Ilios alta, opibus dives, multaque beata
Prole virum. atque adeo tibi tempus jam reor ipſi
Inſtare, hinc fugiens tremefacto ut corde precere
Atque Jovem atque alios divum, cupiaſque volucri
Accipitrum penna celeres magis ire jugales,
Pulvereum qui te per campum ad moenia curſu
Praecipiti referent. Haec fanti apparuit ales
Ecce Jovis dextra altivolans de parte ſuperne.
Agnovere omen laeto clamore ſecundum
Grajugenae; magnus reddit cum talia contra
Priamides: Ajax jactator, garrule, inepte,
Nam quid ais? quas tu nugas, quae monſtra locutus?
Sic utinam claro genitor mihi Juppiter eſſet
Altitonans, partu & me regia lucis in auras
Fudiſſet Juno, templiſque ariſque dicatis,
Quo Pallas, vel quo Phoebus dignarer honore;
Exitium ut Danais feret haec lux omnibus, utque
Hos inter ſtratus leto ſimul ipſe jacebis,
Stare loco, & conferre gradum, longamque manere
Haſtam hanc ni renuis; tibi quae florentia morſu
Membra gravi figet: procurvo in litore Achaeas

Stratus ut ad naves immani viſcere, multo
Et pingui longum paſcas avidaſque volucres,
Atque canes. Hector ſic fatus protulit ultra
Greſſum audax. ſocii magno clamore ſequuntur.
Nec minus adverſa Graji de parte dedere
Clamorem horrendum, promuntque in praelia vires,
Trojugenum & primos ſtant contra: gliſcit utrinque
Clamor aduſque domos Jovis, & caeli aurea templa.

HOMERI
ILIADOS.
LIBER QUARTUSDECIMUS.

INgens Neſtoreas belli ſonus impulit aures,
Dum potu revocat vires. exterritus ergo
His Aſclepiaden compellat vocibus heros.
Quis novus hic ſubito clamor, juxtaque carinas
Florentum fremitus juvenum, divine Machaon?
Tu tamen heic placide potanſque ſedenſque maneto,
Dum caleant igni latices, atrumque lavacro
Abluat in molli tibi flava Hecameda cruorem:
Ipſe ibo; & noſcam e ſpeculis quae cauſa tumultus.
Sic ait; atque intra tentoria celſa jacentem
Attollit gnati clypeum Thraſymedis, ahenum,
Caelatum pulchre, fulgentem; patris habebat
Namque ſui clypeum juvenis; tum corripit haſtam
Ingentem, aerata radiantem cuſpide. talis
Proceſſitque, ſtetitque extra tentoria. foedum
Cernit opus; ceſſiſſe loco, trepidoſque referre
Uſque pedem Danaos: Troas contra ire ſuperbos,
Et proferre gradum magis & magis uſque: jacere
Argivi dejecta ſolo muri ardua ſepta.
Ingens ut tacito pontus nigreſcere fluctu
Cum coepit, vaſtae opperiens arguta procellae
Flabra: haeret ſuſpenſa, uſquam nec volvitur unda

Huc propulsa, vel huc; aliquis dum nube solutus
Ex alta veniat ventus celer ab Jove summo:
Sic anceps animi pendebat, multa volutans
Mente senex, partesque labans distractus in ambas:
Grajorumne ferat sese inde hortator ad agmen;
An petat Atriden Agamemnona, si quid uterque
Consilii simul expediant. sententia menti
Haec dubiae potior visa est, festinus Atriden
Ut ferat ad magnum sese. Troesque & Achivi
Interea instabant caedi; horrendumque sonabant
Ensibus atque hastis pulsata micantibus aera.
  Nelidae, per castra viam dum carpit, Achaei
Occurrunt reges, laesi qui corpora ferro
Excessere acie; Tydides, major Atrides,
Tertius inde Ithacus. digressi a navibus ibant
Hi pariter; quorum puppes in litore stabant
Extremo, longe a pugna. tetigere priores
Iliacam nam quae terram, de litore longe
Subductas ultra in campum traxere seorsum,
Et muro ingenti cinxere, ac turribus altis.
Litus enim, quamvis latum, complectier omnes
Haud poterat; populique angusto in fine moveri
Haud quibant: alias ergo statuere gradatim
Ante alias, totam & complerunt litoris oram,
Quanta patet cautes projectas inter utrinque.
Quocirca pugnam cupidi spectare, tumultu
Exciti & subito, nitentes cuspide longa,
Ibant festini; tristique in pectore multus
Moeror erat. Nestor visus formidine mentes
Perculit. hunc ultro sic est affatus Atrides:

Ingens

Ingens o Grajae gentis decus, optime Neſtor,
Nam cur, hoſte, affers huc te, pugnaque relicta?
Heu vereor, mihi ne re praeſtet Martius Hector,
Trojugenum in coetu quondam eſt quod voce ſuperba
Pollicitus: Grajis non ante a navibus urbem
Venturum Iliacam, quam captas igne carinas
Ureret, atque ipſos penitus deleret Achivos.
Haec tum pollicitus; quae nunc heu cuncta videmus
Jam perfecta dari. pro di! me, ut ſaevus Achilles,
Sic cuncti oderunt Danai; nec promere vires,
Mente volunt alacri, nec peſtem arcere carinis.
Haec ille: acer equis Neſtor cui talia reddit:
Iſta quidem manifeſta; queat nec Juppiter ipſe
Jam facere infectum, quod factum vidimus. ingens
Stratus enim jacuit murus, munimen ab hoſte
Quod fore ſperabant Danai claſſique ſibique
Invictum, nullis frangendum viribus unquam.
Ipſas pugna atrox ad naves; noſcere cernens
Nec poſſis Graji quanam de parte fugaces
Turbentur. nuſquam non caedes, denſaque mixtim
Funera, confuſuſque ruens ad ſidera clamor.
At nos, conſilio ſi quis locus, optime regum,
Quaeramus quid res fieri nunc poſcat. inire
Nam pugnam haud jubeo. pugnae non aptus & armis
Bellator, validum enervant cui vulnera corpus.
Haec ſenior, tum ſic Atrides: Neſtor, ad ipſas
Quandoquidem pugnant naves, nec ſtructus Achivis
Jam prohibet murus Troas, nec foſſa, paratum
Quod fore perpetuo caſus munimen ad omnes
Spes erat, incaſſumque abiit labor irritus; omnes,

 Nunc,

Nunc, reor, a patria longe cariſque propinquis
Juppiter indecori vult leto occumbere Achivos.
Noram quippe, aequa Danais cum mente favebat:
Novi nunc etiam, cum Teucros aequat honore
Caelitibus, noſtraſque ligat vireſque manuſque.
Ergo agite, atque meis cuncti parete volentes
Conſiliis. naves, quae primam in litoris oram
Subductae, confeſtim altum trudamus in aequor,
Semotas longe a terra quas anchora curvo
Detineat firmans morſu, dum venerit atra
Nox (triſti abſiſtant ſi pugna nocte ſub ipſa
Trojugenae); tum deinde alias deducere puppes
Cura fuat, quaecumque abſunt a litore. cladem
Non turpe eſt ipſas inter vitare tenebras;
Atque malo potior multo eſt fuga. Talia fantem
Torva tuens ſic eſt ſapiens affatus Ulyſſes:
Atride, nam quae iſta tibi vox fugit ab ore?
Exitium Grajis quod nam ſtruis? o mage digne,
Indecori praeſis qui genti cuilibet, inter
Quam nos ſceptra geras; primo queis magnus ab aevo
Juppiter extremae ad finem dedit uſque ſenectae
Duro exerceri bello, neſcire laborum
Et requiem, dum quiſque obeat ſua fata ſub armis.
Siccine Dardaniam vis linqui turpiter urbem,
Quam propter tulimus tot dura atque aſpera Graji?
Parce loqui, Danaum te ne quis talia fantem
Audiat, effari quae poſſit nemo virorum
Suetus ſana loqui, ſceptroque inſignis, & idem
Tot populis, quot tu, imperitans. male diſplicet iſtud
Conſilium, damno & penitus tua dicta, tumultu

In

In medio pugnaque jubes deducere curvas
In mare cum puppes; cui jam victoria cedit,
Succeſſu magis atque magis laetetur ut hoſtis.
Miles enim pugnam renuet perferre, carinas
In mare deduci ſimul ut conſpexerit, hoſti
Et cedet, celeriſque fugae ſpe abſiſtet ab armis;
Atque tuum tibi conſilium, rex perdet Achivos.
Haec Ithacus; rurſum Atrides cui talia fatur:
O Laertiadae, monitu mihi corda ſubiſti
Ima gravi: ſedenim invitos deducere claſſem
Haud equidem jubeo Grajos; cupioque doceri
Quid ſit opus; meliuſque opto, quod proſit Achivis,
Conſilium promat quivis juveniſve, ſenexve.
Tum ſic magnanimus Tydides: Iſtud abunde
Qui praeſtet, nec abeſt, nec longo eſt tempore vobis
Quaerendus; modo ſi placeat parere monenti,
Nec quiſquam iraſci incipiat, vel ſpernere dicta,
Quod vobis aevo me cernitis eſſe minorem.
Namque meum genus haud, credo, contemnitis; ortus
Qui patre ſum Tydeo, Thebis quem bella gerentem
Excepit gremio tellus, conditque ſepultum.
Terna etenim Portei nata eſt de ſemine proles
Inclyta, quae Pleurona, altam & Calydona colebat,
Agrius, atque Melas, belloque acerrimus Oeneus,
Patre meus pater eſt quo ſcilicet editus. inter
Praeſtitit hic fratres mira virtute, paternas
Et tenuit ſedes. variis erroribus actus
At Tydeus Argos coluit, caeleſtibus ut dis,
Atque Jovi eſt placitum; regali & ſanguine gnatam
Adraſti duxit, florens opibuſque domoque

Egre-

Egregia, atque tenens late arva ingentia, dives
Fruge solum, multo circum & pomaria versu,
Lanigerique greges pecoris; tum clarus Achivos
Hasta inter cunctos, si quando bella vocarent.
Haec, ut vera, reor vobis audita. parentum
Nunc memores, ne me imbellem ignavumque putate,
Nec, dicam juvenis si quid bene, spernite dictum.
En agite, ad pugnam vel tardi vulnere, quando
Res dura & praesens discrimen cogit, eamus.
Illic semoti a telis, ne saucia quisquam
Figat membra. novo neu vulnus vulnere acerbet,
Hortemurque alios, & pubem, segnis ab armis
Quae cessat, voce incensam mittamus in hostem.

Sic ait: hi parent dictis, juvenile secuti
Consilium; atque gradum celerant; dux ibat Atrides.
Sensit caerulei rector maris, oraque cano,
Ora, habitumque, seni similis processit, Atriden
Et prope magnanimum citus adstitit, atque prehensum
Dextra, sic blandis compellat vocibus ultro.

Atride, saevus nunc certe gaudet Achilles;
Exsultatque viro dirum cor, spectat Achivum
Dum caedemque, fugamque. infelix! pectore in alto
Cui nil mentis inest sanae. sic numina perdant
Justa illum, damnoque onerent, probroque merentem.
Sed te nondum omnes di, rex, odere. videbis
Laetus adhuc Troum raptim regesque ducesque,
Pulvere complentes camporum lata, relictis
Navibus effuso sua ferri ad moenia cursu.
Haec ait; & campis celeri pede concitus, altum
Clamavit. quanta conclamant voce novena,

Digitized by Google

Primam ineunt quando pugnam, vel dena virorum
Milia; Neptunus tantam de pectore vocem
Fudit, & indomitum Grajis in corda furorem,
Robur & injecit ſubitum, bellare ſine ullo
Ut fine, ac forti vellent decernere pugna.
  Interea magni ſupremo a vertice Olympi
Terram humilem late deſpexit regia Juno:
Atque ſuum atque ſui germanum conjugis ire
Per medias vidit feſtinum laeta phalanges:
Parte alia irriguae celſis in montibus Idae
Rupe Jovem in ſumma; cui diva infenſa, ſub imo
Irarum ingentes volvebat pectore fluctus.
Huic ingreſſa dolos moliri; fallere ſi qua
Poſſit, & Argivo diſtrictum avertere bello.
Omnia verſanti, haec animo ſententia ſedit,
Compta omni ut pulchre cultu deſcendat in Idam;
Eximio captum formae ſi forte lepore
Implicet, exceptoque ulnis & lumina, totam
Et mentem ignavo componat callida ſomno.
Ergo ſuum fert ſe in thalamum, quem filius olli
Mulciber exſtruxit, valvaſque aptavit ahenas
Poſtibus arcana clavi, ſecreta ſubire
Limina ne quiſquam poſſet de gente deorum.
Huc ingreſſa, operit radiantes lumine valvas:
Et primum ambroſia perfundens membra liquenti
Abluit; hinc oleo perduxit, diva pararat
Quod ſibi ſuaveolens; quod tantum ut morat in alta
Aede Jovis, miro late caelumque profundum,
Terraſque, tractuſque maris complebat odore;
Hoc poſtquam corpus perduxit diva, capillum

Et rite

Et rite aurato discrevit pectine; doctis
Composuit manibus formans pulchrosque, nitentesque,
Et fusos varie divino a vertice plexus:
Fulgidulum hinc peplum, quod longo virgo labore
Ipsa suis olli manibus Tritonia fecit,
Et rerum omnigenis ornavit rite figuris,
Induit; ad pectus multo quod fibula morsu
Aurea nectebat. zona post ambiit arcta
Corpus, multiplici ornabat quam fimbria villo.
Dehinc triplicem pulchra gemmam suspendit ab aure,
Hinc atque hinc aptans opus admirabile visu;
Atque recens factam imposuit candore nivali
Ambrosio vittam capiti, quae fulgida, soli
Assimilis, partem radios jactabat in omnem.
Tum nitidis soleas pedibus subnectit; &, omni
Ornatu fulgens, thalamo procedit ab alto;
Ac Venerem coetu a superum dea sevocat omni,
Seductam & blandis affatur callida verbis:
  Dulcis nata, meis precibus flectere? negabis
An flecti? ac noles, quam nunc rem poscere mens est,
Largiri, irascens mihi scilicet, ipsa favere
Quod Danais; tu, diva, soles defendere Troas?
  Cui Venus: o Juno, dea magna, o regia magni
Proles Saturni, quod versas mente, profare,
Quidquid id est: fieri possit modo, laeta volensque
Nam faciam, atque omnes impendam sedula curas.
  Tum sic orsa loqui fallaci pectore Juno est:
Illecebrasque, tuosque mihi da, diva, lepores,
Queis polles, mentesque domas hominumque deumque.
Namque abeo extremas almae telluris in oras.

Ocea-

Oceanumque deum patrem, Tethynque parentem
Visere, qui me ambo primaeva aetate suaque
Excepere domo, curaque aluere puellam
Ingenti; Rhea quam dederat, quo tempore caelo
Saturnum exegit, terrasque & fruge carentem
Sub pontum ad Stygias detrusit Juppiter umbras.
Hos abeo visura, queam si forte molestam
Adveniens blando affatu componere litem.
Namque diu thalamo sejuncti mutua sese
Oderunt; quorum mentes si nectere vinclo
Dulcis amicitiae liceat mihi, magnaque, & omnes
Ante alios merito dilecta vocabor utrique.
  Cui Venus: haud quidquam, quod poscas cumque licetve,
Aut decet abnuere, o divum regina, supremi
O soror, atque eadem conjux augusta Tonantis.
  Dixit; acu & pictum solvit de pectore lorum,
Artis opus mirae, humanas mulcentia mentes
Cuncta ubi rerum inerant, amor, atque cupido, loquela
Et dulcis, furtim sapientum & corda subire
Blanditiae quotquot fuerunt, ac vertere mentes.
Hoc divae in manibus posuit: dehinc talia fatur:
  Hoc tibi habe, atque sinu lorum, regina, reconde,
Cuncta ubi sunt, quaecumque optas tibi. non erit ut re
Infecta redeas, coepto & laudaris inani.
  Sic Venus: ampla oculos Juno subrisit; & abdit
Diva sinu eximium laetanti pectore munus.
Nata Jovis patrias retulit se rursus in aedes:
At Juno summo digressa est vertice Olympi;
Pieriam & lapsu celeri super, & juga pulchrae
Emathiae fugiens, nive tecta cacumina, Thracum

Aerios

Aerios tranat montes; nec concita ſubter
Contingit pedibus terram. tum rupibus altum
Linquit Atho, labenſque maris deſcendit ad undam
Fluctiſoni, Lemnumque advenit, regna Thoantis.
Convenit hic, Leti fratrem, dea candida Somnum;
Et dextram dextra contingens talia fatur:

Somne, hominum, atque deum domitor, ſi tempore in ullo
Audiſti facilis mea vota, hoc adde rogatus
Optanti eximium nunc munus, nulla vetuſtas
Quod memori ex animo acceptum mihi deleat unquam.
Mecum ades, atque Jovi, ſimul ac mihi proximus ille
Procumbet, placido fulgentia conde ſopore
Lumina. ſi facies, auro radiante coruſcum,
Pulchro fuſum opere, haud ullo corrumpier aevo
Quod poſſit, ſolium dabitur tibi, magna laboris
Merces: Vulcanus multa quod ſedulus arte
Conflabit meus, atque, pedes quod fulciat apte
Dum celebras epulas, ſupponet rite ſcabellum.

Huic lenis placido reſpondit pectore Somnus:
Magni Juno genus Saturni, prima dearum,
Nullum ego non auſim divum ſopire, vel ipſum
Oceanum, unde genus divis, immane ruentem,
Volventemque altos ingenti murmure fluctus;
Unum ſed metuo propius vel adire, ſopore
Vel dulci mulcere Jovem, niſi ſi velit ipſe.
Nam me alias etiam ſtimulaſti, diva, ſecabat
Aequoreas qua luce vias magno Jove cretus
Alcides, Trojae poſt moenia diruta bello.
Tunc ego complexu molli praecordia magno
Ima Jovi affuſus demulſi: tu, dea, cladem

At subitam es molita hosti; flabrisque furentum
Ventorum, ac saevo turbasti caerula fluctu;
Et cursu excussum, sociaque a pube revulsum,
Egisti Coam vesano turbine ad urbem.
Excitus immanes divum rex arsit in iras:
Atque deos celsa jactans turbabat in aede;
Meque furens animi primum quaerebat; ab alto
Contusum & caelo salsas jecisset in undas,
Ni me servasset domitrix hominumque deumque
Nox, gremio excipiens fugientem. turbidus ira
Ille manum abstinuit, noctem quod laedere sacram
Est veritus. Nunc tu caput objectare periclo,
Diva, jubes iterum, moliri &, quae male cedant.
  Tum Juno: Quid, Somne, animo nunc talia versas,
Atque tibi trepidat formidine pectus inani?
Anne putas Teucros propter sic posse moveri
Corda Jovi, Alcidae ut gnati sunt mota periclo?
Surge agedum; pretium dabitur, sociare jugali
Quam tibi dudum optas vinclo, pulcherrima coetu
E Charitum, primo vernantum flore juventae,
Pasithea. Ingenti perculsus corda repente
Pollicito somnus laeto haec citus ore profatur.
  En age, diva, lacus Stygios, violandaque nulli
Flumina jurato verax. rite altera pinguem
Tellurem tangat facito manus, altera salsi
Marmoreos ponti fluctus: testesque vocato,
Quotquot Saturnum circa tenet alta sub umbris
Terra, deos, thalami cupio cui foedere jungi,
Te mihi Pasitheam, coetu praecellit in omni
Quae Charitum prima florentum aetate, daturam.

Haec

Haec somnus: dictis paret dea; jurat & omnem
Vim divum infernam, subter quos Tartara tellus
Ima tenet clausos; Titanas nomine dicunt.
Ut jurata fidem fecit, testataque divos,
Festinant ambo, Lemnoque Imbroque relictis,
Atque auras carpunt nigra caligine septi.
Jamque adeo celsam pariter venere sub Idam
Fontibus irriguam crebris, matremque ferarum,
Lectum ad litoream. ponti dein aequora linquunt,
Inceduntque solo raptim; silva alta tremebat
Sub pedibus. Somnus, venientem Juppiter ante
Quam videat, tenuitque gradum, furtivus & altae
Abjetis ascendit ramos, qua nulla per auras
In tota ad caelum surgebat longior Ida.
Heic frondes inter, densa protectus ab umbra,
Sedit avi similis, vocitant in montibus altis
Chalcida quam divi, genus at mortale Cymindin.
At Juno summum celeri pede Gargaron Idae
Ibat ad excelsae. quam vidit Juppiter, arsit
Confestim & toto flammatus pectore: qualis
Divae furtivo primum est cum junctus amore.
Obvius & veniens haec leni est voce locutus:
Juno, quo properans alti de vertice Olympi
Huc te affers? nec currus adest, geminique jugales:
Tum sic orsa loqui fallaci pectore Juno est:
Longe abeo extremas almae telluris in oras,
Oceanumque deum patrem, Tethynque parentem
Visere. qui me ambo primaeva aetate suaque
Excepere domo, curaque aluere puellam
Ingenti. hos abeo visum, si forte molestam

Adveniens aliqua poſſim componere litem.
Namque diu thalamo ſejuncti, mutua ſeſe
Oderunt, animiſque agitant diſcordibus iras.
Irriguae in primis volucres radicibus Idae
Stant bijugi, qui me celeri terraque marique
Axe vehant: prius haec ſummo de vertice Olympi
Sed veni dictura tibi, ne mente doleres
Irata, ſi forte irem taciturna remotas
Oceani longe ad ſedes ac tecta profundi.
  Sic ait: altitonans contra ſic Juppiter infit:
Ire illuc tibi mox actutum, diva, licebit:
Nunc mecum haud pigeat paullum ceſſare, meoque
Indulgere animo; cui nunquam pectora tantus
Cepit amor; nec quo conjux Ixionis olim
Tempore Pirithoum, ſimilem dis corda creavit;
Clarum prae cunctis mortalibus Acriſione
Perſea nec Danae genuit quo pulchra, nec illa
Nobilis eximii Phoenicis filia prolem
Quo geminam Minoa tulit, dium & Rhadamantum:
Nec tam grata mihi Semele fuit, Alcmeneve,
Altera magnanimi Alcidae, partu altera Bacchi
Nobilis, humanas ſolvit qui ad gaudia mentes;
Nec regina Ceres flavo bene compta capillo,
Inclyta nec Latona, eadem nec tu, dea, tanto
Aeque grata mihi compleſti pectus amore.
Juppiter haec. Juno verbis cui vafra doloſis:
  Nam quid ais? tibi quis mentem, Saturnie, dirus
Verſat amor? Ida in ſumma nudoque ſub axe
Quid ſi divum aliquis videat nos forte cubantes,
Atque aliis narret ſuperis? qua fronte reverti

Caelicolum ad sedes tunc possem conscia probri?
Verum; ita si placitum, si fert ita corde voluntas,
Est thalamus tibi, quem Vulcanus condidit, aptans
Postibus ille seras solidis. quin pergimus illuc
Et somnum in clauso petimus de more cubili?
Tum sic altitonans, caelo qui nubila densat:
Ne dubita, divum neu quemquam, Juno, verere,
Aut hominum: auratam cogens denso aere circum
Sic tibi ego nubem offundam, quae pervia nulli
Sit visu; haud ipsi, qui perspicit omnia, Soli.
Haec ait: ac placidae pariter dat membra quieti
Stratus humi: alma thorum tellus, mora nulla, recentem
Submisit, gramenque sinu foecunda profudit
Suaveolens, densum, lotumque, crocumque rubentem
Flore novo, & violas, & purpureos hyacinthos.
At nubes fudit se circum pulchra repente
Auratis fulgens radiis, sudoque nitebant
Rorantes caelo passim per gramina guttae.
Sic divum pater atque hominum rex ardua supra
Gargara, perdomitus tandem somnoque, dolisque
Conjugis, oblita carpebat mente soporem.
Quem simul ac toto sopitum pectore sensit
Somnus, continuo ad naves descendit Achaeas;
Nuncius & veniens Neptuno, talibus infit:
Laetus nunc fer opem Danais, Neptune, parumper
Et saltem fessis laudem praebere decusque
Ne dubita: ignarus rerum, victusque sopore
Dum jacet, ille mea domitus vi, & conjugis arte,
Juppiter. Haec Somnus: longe dehinc avolat ipse,
Et claros hominum coetus, urbesque revisit:

Acrius

Acrius arserunt Neptuni at corda, juvaret
Quo Danaos. ergo primis se concitus infert
Ordinibus, magnaque hortatur voce morantes:
Argivi, an segnes patiemur ab Hectore vinci
Priamida, ut capiat puppes, pugnaeque reportet
Ut decus? hoc certe speratque, & jactat, ad altas
Quod cessat naves, corda ira incensus, Achilles.
At, si erimus tamen auxilio nos mutua nobis,
Non erit invictum cur multum optemus Achillem.
Ergo agite, atque meis cuncti parete volentes
Consiliis. clypeis praesepti ingentibus, ictus
Qui validos perferre queant magis omnibus, aere
Et claro galeis tecti radiantibus, hastas
Et manibus longo quatientes robore, eamus.
Dux ego praegrediar cunctos; nec tempore longo
Stare loco poterit, qui nunc furit, improbus Hector.
Quisquis Marte bonus scutum at breve gestat, habendum
Pejori tradat, tollat sibi grandius ipse.
Sic ait: hi dictis parent. ad praelia terni
Quos reges, aegrique, accepto & vulnere tardi,
Armabant, Laertiades, & primus Atrides,
Inclytus & bello Tydides, quippe virorum
Hi sese cuneis miscentes, omnia obibant,
Armaque mutabant armis; melioribus iret
Septus uti melior, pejoraque pejor haberet.
Inde viri, ut corpus texerunt aere micanti,
Hostem alacres contra vadunt: praeit omnibus, ingens
Qui terram quassat, Neptunus; fulminis ensem
Et dextra similem gestat, longumque, coruscis
Horrendum & radiis; quem tristi attingere nunquam

Fas quemquam in pugna; subitus perculsa videntum
Terror habet sed corda virum, longeque coercet.
Parte alia Troum disponit rite maniplos,
Atque animos juvenum pugnae aptat Martius Hector.
Sic ambo infestis durum certamen in armis
Contulerant, Hector, pater & Neptunus, Achivam
Hic, Phrygiam hic contra certus defendere pubem.
Interea terram fluctu mare proluit ipsas
Ad naves, Danaum densa & tentoria; vastus
It caelo clamor confertim in bella ruentum.
Nec tanto ad terram fremitu ruit unda, furentis
Ex alto Boreae pellunt quam flabra; nec ignis,
Aerio in saltu silvam qui concitus amplam
Corripuit, laxisque intro se immisit habenis;
Nec validas inter frondoso vertice quercus
Dira sonat reboans immani murmure ventus;
Quantus erat Danaum fremitus Troumque, vicissim
Hortantum sese, vesano & Marte furentum.
Primus ibi Ajacem in magnum ferus Hector adegit
Telum ingens recta; frontem ut converterat illuc;
Nec ferrum ablusit quoquam, sed pertulit ictum
Adveniens, duplex qua supra ingentia balteus
Pectora tendebat sese, clypeum alter, at alter
Argenti clarum bullis religaret ut ensem.
Hi ferrum tenuere, viro ne membra subiret
Mollia. Priamides immani turbidus ira
Ingemuit, dextra quod fugerat irrita cuspis;
Et, mortem vitans, socium cedebat in agmen:
Ingens cedentem saxo Telamonius Ajax
Ingenti, (nam multa, citas religare carinas

Queis

Queis ſoliti, ante pedes pugnantum ſparſa jacebant)
Horum unum attollitque manu, clypeique rotundum
Supra orbem, colli prope finem, turbinis inſtar,
Contorſit magno in pectus ſtridore per auras.
Qualis ubi rapido Jovis igni procidit ingens
Ad terram quercus radicitus exturbata,
Sulfuris ac tetrum late diffundit odorem;
Tum, ſi quis vidit propior, micat ima pavore
Corda tremens (magni dirum Jovis, & grave fulgur):
Sic proſtrata ſolo vis concidit Hectoris: haſtam
Abjecit, clypeuſque ingenti eſt mole ſecutus,
Et galea: arma ſonum dederunt circum aerea. laeti
Accurrunt vaſto Danai clamore, jacentem
Spes & erat trahere ad ſeſe; tum ſpicula denſi
Multa manu intorquent, nequidquam: figere nemo
Eminus evaluit, vel cominus. undique regem
Nam circumfuſi, procerum flos, prima virorum,
Aeneaſque, & Polydamas, & dius Agenor,
Et Lycium ductor Sarpedon, Glaucus & acer:
Nec ſocium e numero quiſquam neglexit, & omnes
Protexere virum, clypeoſque ad tela ſiniſtris
Objicere hoſti. medio e certamine pugnae
Sublatum donec fidi avexere ſodales,
Atque manus inter tulerunt, ſemotus ab armis
Totam ubi poſt aciem currus auriga tenebat,
Alipedes & equos. hi regem ad nota ferebant
Moenia, torpentemque artus, aegroque cientem
Ore graves tractim gemitus. dehinc, pulchra fluentem
Vorticibus rapidis ad Xantum, cui genus alto
Ab Jove, cum venere, citi curruque ſuperbo

Depositum stravere solo, laticesque jacenti
Affudere: auram paullum sibi redditus ille
Dulcem hausit, caelumque oculis suspexit apertis;
Inde genu flexo nitens crassum ore cruorem
Evomuit, rursusque ad terram in terga supinus
Defluxit; nigraque oculos caligine texit
Nox iterum. nam plaga ingens mentemque domabat
Perculsam, nec sueta aptos ad munia nervos.
At Danai, postquam viderunt Hectora longe
Avectum, Troasque urgent, ac praelia miscent.
Primus Oilides celer Ajax perculit hasta
Satnion Enopiden procurrens, optima Nais
Quem tibi quondam, Enops, pascenti armenta creavit,
Nympha viro, pulchri prope flumina Satnioentis.
Cominus huic, Ajax defixit in ilia ferrum.
Labitur ad terram resupino corpore; circum
Orta gravi est Danaum ac Troum certamine pugna.
Ocyus huic, valido quassans immane lacerto
Telum, Polydamas, Panthei genus, advolat ultor,
Atque humerum ferit in dextrum Prothoenora, diam
Fortis Areilyci prolem: gravis hasta cruentum
Trans abiit propulsa humerum: pronus cadit ille,
Sternitur & passis immundo in pulvere palmis.
Polydamas laeto haec tum fudit pectore dicta:
  Ni me oculi fallunt, validam non irrita fugit
Panthoidae hasta manum, excepit sed corpore missam
Grajum aliquis; possit certe vestigia firmans
Qua niti, obscuri sedes dum pergit ad Orci.
  Sic ait: Argivis mentem dolor imaque fodit
Corda; sed ante alios magno Telamone creatum

Impu-

Impulit Ajacem, juxta quem saucius heros
Planxit humum: citus ergo, refert vestigia in agmen
Dum socium, aerata praefulgens cuspide telum
Cedenti adjecit jaculans: praevidit at ictum,
Obliquansque viam se morte abduxit ab atra
Polydamas; telum Archilochus fatale recepit
Immemor. hunc placitum dis est demittere morti.
Summa etenim capiti qua cervix nectitur imo,
Hasta subit, nervumque secans praecidit utrumque.
Procidit, atque solum tangit prius ore, solutis
Quam genibus. contra tum sic Telamonius Ajax
Inclamans, fortem compellat Polydamanta.
Polydama, perpende animo, verumque fatere:
Istene vir dignus, caesum Prothoenora caesus
Qui penset? certe mihi nec malus esse videtur
Ipse, malo natus nec semine; Marte superbi
Filius at, fraterve Antenoris: huic reor esse
Nam similem facie, atque humeris, & corpore toto.
Sic ait, ille virum noscens: praecordia Teucris
Ima dolor subiit, morsu & perfodit acuto.
Boeotum heic Achamas Promachum longa ferit hasta,
Fertque citus fratri auxilium; quem scilicet ille
Arreptum pedibus, cupiens spoliare, trahebat.
Tum super haec magno gaudens clamore profatur:
Graji, turba ferox levibus pugnare sagittis,
Et vanas jactare minas assueta sine ullo
Fine, labor certe non solis, multus & usque
Moeror erit nobis: etiam vos tristia tandem
Fata prement; etiam vobis alterna vicissim
Funera. jam Promachus (mentes advertite) longo est

Compoſitus ſomno, mea quem vi perculit haſta,
Ne mihi dilatam frater moereret inultus
Ob poenam. in patriis fratrem hoc ſibi quiſque relinqui
Aedibus exoptat, caedem qui caede rependat,
Ultor & inferias fratri pius immolet hoſtem.
Haec ait: Argivi dictis doluere ſuperbis.
Peneleo mens ante alios incenſa furore.
Ergo ruit contra: venientem, ac dira frementem
Stare Achamas coram haud auſus, regiſque manere
Penelei telum. qui protinus Ilionea
Dejecit leto cretum Phorbante beato;
Ante omnes unum Troas quem dexter amavit
Majugena, & cenſu, lucriſque ingentibus auxit.
Huic unum conjux partu edidit Ilionea:
Haſta ſupercilium cui tum gravis acta ſub ipſum,
Ejecitque oculum penitus, nervumque recidit
Pervadens retro; paſſis at ſaucius ille
Sedit humi palmis. vagina diripit enſem
Peneleus, dextraque micantem extollit, acuto
Cervicem & mediam ferro ſecat. aerea caſſis,
Abſciſſumque ſolo jacuit caput: haſta cruento
Haerebat defixa oculo. caput ille, papaver
Ceu ſectum, dextraque attollit, clamat & altum
Vociferans: Troes, matremque, patremque jubete
Ilioneo luctus ordiri ac funera. laeto
Nec Promachi conjux Alegenoridae ad ſua vultu
Tecta virum excipiet reducem, poſt eruta bello
Pergama cum patrias Graji veniemus ad urbes.
Haec ille: at gelidus confeſtim in pectora Teucris
Inſinuat pavor: huc atque huc pallentia vertunt

Ora,

Ora, fuga liceat duram si evadere cladem.
Dicite nunc, Musae, celsi domus ardua Olympi
Quas habet, occiso quis primus ab hoste cruentas
Retulit exuvias, Neptuni ut numine flexit
Pugna vias, magno & Troum res versa tumultu est.
Hyrtion ante omnes stravit Telamonius Ajax
Gyrtiaden, Mysae ductorem gentis; at acer
Antilochus Phalcenque & Mermeron exuit armis;
Meriones leto dedit Hippotiana, Morynque;
At Teucer Prothoona simul premit & Peripheten;
Tum deinde Atrides regali Hyperenora sceptro
Insignem longo percussit ad ilia telo,
Visceraque & penitum discindens cuspide acuta
Ventrem hausit: qua nacta viam per vulnus in auras
Vita abiit tenues: oculis nox ingruit atra.
Plurima sed Troum demisit corpora morti
Magnanimo pernix Ajax prognatus Oileo,
Cui similis nemo versis instare sequendo
Agminibus, postquam terrorem in corda virorum
Juppiter atque fugam altitonans immiserat atram.

H O.

Digitized by Google

HOMERI

ILIADOS.

LIBER QUINTUSDECIMUS.

At poſtquam Troes pulſi, verſo agmine, vallum
Sunt aegre ac foſſam tranſgreſſi, ac terga prementum
Sub manibus multi jacuerunt pulvere in atro:
Hi, vacuos juxta camporum in gramine currus,
Conſtiterunt paullum, tremefacti corda pavore,
Ora metu exſangues pallentia; vertice in Idae
Juppiter at ſomno Junonem propter inerti eſt
Excitus; inque ſolo viridi ſtetit, ac vigil ora
Vertit ad Argivos, Troaſque; hos & videt hoſti
Terga dare, hos caedi ſpoliiſque inſtare; ſimulque
Ire maris regem Neptunum. parte jacere
Aſt alia dium videt Hectora; fida, ſodales,
Pectora, quem circum turbata mente ſedebant.
Ille autem vix ore animam ducebat anhelo
Attonitus, ſenſuque expers, craſſumque cruorem
Ejectans: nec enim dextra perculſus inerti
Conciderat. pater hunc hominumque deumque dolore
Haud tacito miſerans, Junonem torvus acerbo
Horrendum adſpexit vultu, dehinc talibus infit:
Arte tua abjectuſque Hector, Troeſque fugati,
Vafra dolos verſare, & fraudes nectere, Juno.
Quarum, credo equidem, fructus tu prima dolendos
Per-

Percipies flagris iterum conſciſſa cruentis.
Anne dies memori ex animo tibi fluxit, ab alto
Qua te ſuſpendi caelo, geminaſque revinctis
Incudes pedibus demiſi, atque aurea palmis,
Nulla quae frangi vi quirent, vincula nectens
Implicui. vacuo pendebas aere; divi
Toto indignantes turbabant plurima caelo;
Nec quibant circumfuſi te exſolvere vinclis.
Aſt ego, quem validis apprendere cunque furenti
Contigerat manibus, jaciebam limine Olympi
Praecipitem ex alto longum per inane, pavore
Semianimis donec telluris dura veniret
Ad ſola. nec tumidum poſt haec tamen omnia facta
Pectus adhuc fervens penitus mihi liquerat ira,
Alciden propter laeſum. quem ſcilicet, atras
Ipſa ciens contra Borea ſtridente procellas,
Mente mala vaſti miſſum per caerula ponti
Abſtuleras urbis Coae ſub moenia curſu
Excuſſum. pater at gnatum ſolvique, labores
Et paſſum duros, Argivae ad moenia gentis,
Atque domus patriae miſerans ad tecta reduxi.
Haec ſi forte animo exciderunt, meminiſſe recenti
Admonitu rurſus cogam; fraudumque, dolique
Ut pigeat, noſcas & tandem quid tibi lucri
Blanditiae, amplexuſque ferant, ſociumque cubile.
 Juppiter haec: perculſa animum formidine Juno
Intremuitque artus, celeri & ſic voce locuta eſt.
 Eſto nunc teſtis mihi tellus, atque ſuperne
Ingens quod partes caelum ſe tendit in omnes;
Atque, deis qua nil jurari eſt ſanctius, alta

Labens ſub terra nigrae Stygis unda; tuumque,
Sancte, caput; noſterque, auſim quem fallere mendax
Haud unquam, thalamus: qui nunc Neptunus Achivos
Allevat auxilio, magna & premit Hectora clade,
Dardaniam & pubem, non ſuaſu ad praelia venit
Ille meo, ſed ſponte ſua, miſeratus ad ipſas
Argivos naves tot rerum dura ferentes.
Ipſi ego quin fuerim, ſi me nunc audiat, auctor,
Ire, voces quacumque, animo & parere volente
Imperiis rex magne tuis, qui nubila cogis
Altitonans, nigraque tegis caligine caelum.
Sic Dea: ſic hominum contra divumque creator
Subridens placido reſpondit Juppiter ore:
O Juno veneranda, deum ſi tu mihi coetu
In magno aſſideas concors, noſtrique viciſſim
Conveniant ſenſus; nae, quem nunc dira cupido
Fert alio, mentem Neptunus vertat, utrique
Et noſtrum adjungat ſeſe faciliſque volenſque.
Verum age, quae dixti, vera ſi mente locuta es,
Ocyus i ſuperum ad ſedes, celereſque jubeto
Huc veniant Iriſque, arcuque inſignis Apollo:
Iris ad Argivas ferat ut ſe nuncia puppes,
Neptunum & regem triſtique excedere pugna
Actutum, atque ſuas jubeat ſe condere in aedes;
Phoebus at ad pugnam rurſum excitet Hectora, vimque
Inſpiret praeſens validam, ſaevoſque dolores,
Preſſa domant qui corda viro, depellat; Achivos
Terreat ut rediens, enervi & vertere cogat
Terga fugae, donec trepidum formidine vulgus
Ipſas Pelidae in puppes incurrat Achillei.

Ille

Ille ſuum exhortans in praelia dura ciebit
Patroclum; hunc urbis non longe a moenibus Hector
Congreſſus leto ſternet, tumidumque virorum
Multa caede, meo clarum & Sarpedone vita
Exuto. iratus Patroclum propter Achilles
Hectora tum nigras Orci demittet ad umbras.
Ex illo Argivis a puppibus uſque repulſos
Troas terga fugae cogam dare verſa, Minervae
Conſiliis, Grajumque manu dum concidat alta
Ilios. ante modum ſtatuam nec mitior ipſe
Irarum, patiar nec divum accedere quemquam
Auxilio Danais, magni quam dius Achilles
Attigerit finem voti, perfectaque cernat,
Quae ſum pollicitus, moto & quae vertice nutu
Ingenti jurans firmavi, qua Dea luce
Genua mihi ſupplex Thetis eſt amplexa, rogavit
Ornarem & fortem ut, Danais infeſtus, Achillem.
 Juppiter haec. dictis paret dea; liquit & Idam,
Atque deum celſas abiit ſublimis in aedes.
Ut cum ſaepe viri mens pervolat incita, magnos
Terrae qui tractus luſtravit, multaque ſecum
Corde putans memori verſat: locus hic prius, ille
Dehinc alius, tum deinde alius mihi tactus eunti eſt:
Sic celeri magnum niſu per inane, ſupremum
Se tulit aerii tunc Juno ad culmen Olympi;
Inque domum venit celſam Jovis, atque deorum
Obtulit adveniens coetu ſe diva. frequentes
Caelicolae aſſurgunt venienti, ac pocula praebent
Plena manu affuſi certatim. negligit omnes
Illa alios: quam pulchra Themis praebebat, amice
Acce-

Accepit pateram. prae cunctis nam Themis olli
Obvia ſe celeri greſſu tulit; atque ita, magnam
Diva deam trepida compellans voce, locuta eſt:
  Adventus ſubiti quaenam tibi cauſſa? videris
Cur perculſa metu, Juno? conterruit an te
Conjux immani Saturnius, ut ſolet, ira?
  Cui Juno graviter ſuſpirans: O Themi, parce
Iſta rogare. mei quam ſaevus quamque ſuperbus
Conjugis eſt animus, noſti ſatis ipſa ſuperque.
Verum age, nunc epulis tu curam impende regendis
Aequa domo in ſuperum: cunctos audire licebit
Mox inter divos, quae rerum horrenda minetur
Efferus; haud quiſquam poſſit quae audire, nec angi,
Mortaliſve, deuſve, licet ſolemnia laetus
Mente hilari plenis agitet convivia menſis.
  Sic ait; auratoque locavit membra ſedili.
Omnes perculſo moerebant pectore: ſummis
Illa tenus riſit, non laeta fronte, labellis;
Atque irata deis haec moeſto corde profatur:
  Vecordes, ſtolidique, labor exercet inanis
Quos fruſtra, iratoſque Jovi, cupidoſque parantem
Quae lubet, aut verbis, aut vi cohibere. movetur
Ille nihil, longeque ſedens nos, noſtraque ſpernit
Orſa: deos dicit nam ſeſe morte carentes
Antiſtare animis, invicto & robore cunctos.
Ergo, dabit cuivis quam partem cunque malorum,
Aequo ferte animo. Marti ſua noxa dolorque
Jam, reor, obvenit; pugna cui dulcis in acri
Aſcalaphus leto domitus jacet; ille, virorum
Nemo unus Marti eſt quo carior; ille, fatetur

Eſſe ſuo natum fortis quem ſanguine Mavors.
  Dixerat: iratus femur at percuſſit utrumque
Pronis Mars palmis, gemituque haec addidit alto:
  Ocyus, o ſuperi, nec ſit grave, turbidus altas
Hinc feror ad naves Danaum. ſtat qualibet illic
Ulciſci gnati mortem: nec fulmine ſtratus
Ipſe Jovis, fuerit mihi ſi fatale, recuſo,
Inter purpureo manantes ſanguine rivos,
Pulvere in immundo, mediaque in caede jacere.
  Haec effatus, equos curru ſubjungere juſſit
Terroremque, Metumque; armis fulgentibus ipſe
Interea ſeſe cingens in bella parabat.
  Heic ſuperis multo gravior majorque coorta
Ab Jove confeſtim ſummo foret iraque, & atrox
Flamma odii; metuens cunctis at ſede Minerva
Exſurgens ſubito e celſa, primum evolat extra
Veſtibulum; atque dei galeam de vertice ahenam,
Deque humeris clypeum detraxit; cuſpide & haſtam
Aerata dextraeque extorſit, limen ad altum
Sepoſitam & ſtatuit; verbiſque ita fatur acerbis:
  O veſane, excors, male perdite, num tibi fruſtra
Sunt aures? periitne omnis tibi menſque, pudorque?
Non audis, narrat quae Juno candida, ab ipſo
Illa recens digreſſa Jove? eheu triſtia, frater,
Tuque prior vis multa pati, ac remeare coactus
Vi dura caeli ad ſedes; & grandia nobis
Ferre mala, atque omnes ingenti perdere clade.
Confeſtim Danaos linquet Troaſque ſuperbos
Nam pater, ac veniet nobis iratus; Olympo
Et dabit ingentes turbas, ſonteſque furore

Per-

Percitus, inſonteſque una raptabit. ademptum
Ob gnatum iraſci nunc ergo deſine. multi
Longè illo manibus meliores vique, vel ante
Sunt caeſi, vel poſt caedentur; nec queat omne
Eximere humanum morti genus ulla poteſtas.
  Haec ait; ac Martem conſueta in ſede locavit.
Interea Juno tectis Phoebum evocat altis,
Atque Irin, ſuperum quae fert mandata per auras;
Compellanſque ambo celeri ſic ore profatur:
  Ad ſeſe in Phrygiam vos Juppiter ocyus Idam
Ire jubet, coramque audire, ac diſcere, mandet
Quid fieri. celerate viam, ac parete jubenti.
Heic ait ante fores: intro dehinc Juno reverſa,
Aurato ſedit ſolio. feſtinus Apollo,
Atque Iris celeri lapſu venere ferarum
Ad matrem, crebris manantem fontibus Idam.
Caelicolum hic nacti ſunt regem in Gargaro alto
Solum ſupremo reſidentem in vertice: cui ſe
Circum ſuaveolens fundebat candida nubes.
Huic ambo ſiſtunt ſeſe. quos mitis amico
Excepit vultu ſedata Juppiter ira:
Paruerant celeres nam juſſis, regia Juno
Quae tulit. affatur prius almam his vocibus Irin.
  Iri, agedum, celeri lapſu hinc i nuncia regi
Neptuno, & verax, quae mando, haec ipſa referto.
Actutum, triſti bello pugnaque relicta,
Aut abeat ſuperum ad coetus, aut ſub vada ponti.
Sin dictis parere negat. ſpernitque jubentem;
Quantumvis fortis, videat ne forte manere,
Si veniam, nequeat me contra; viribus illum

Digitized by Google

Qui vinco, & major ſum natu, ſit licet audax
Ille, parem & ſtulte ſeſe mihi jactitet. horrent
Omnes quem pavido tremefacti pectore divi.
  Juppiter haec: Iris paret; ventiſque vocatis,
Vertice ab Idaeo Trojanas tendit ad arces.
Ut quondam volitans aut nix, aut frigida grando
Raptim nubifugi Boreae vi concita fertur:
Sic medias fugit raptim levis illa per auras;
Neptunoque adſtans regi, ſic farier infit.
  O terras complexe omnes, o crine decore
Caeruleo Neptune, Jovis tibi nuncia miſſu
Advenio, dictura, jubet quae dicier ipſe.
Actutum, triſti bello pugnaque relicta,
I ſuperum longe ad coetus, aut ſub vada ponti.
Sin dictis parere negas, ſperniſque jubentem;
Huc ſe venturum dicit: verum admonet ante
Ut vites conferre manum. nam viribus ille
Te vincit longe, natuque eſt grandior, etſi
Eſſe parem jactas tu te illi ſcilicet, horrent
Omnes quem pavido tremefacti pectore divi.
  Indignans gemitu Neptunus talia reddit:
Nam quid ait? tantumne animis tumet ille ſuperbis,
Cogat ut invitum, ſibi, quamquam fortis, honore
Quem tamen eſſe parem novit? tres nam ſumus orti
Saturno fratres, Rhea quos veneranda creavit.
Ille, & ego, triſtes & Pluto qui regit umbras:
Tres rerum & ſummam in partes diviſimus omnem.
Cuique ſua obvenit pars aequa ſorte; profundi
Regna mihi pelagi, Plutoni horrenda ſub imis
Caligo terris, caeli domus aethere in alto

Ampla Jovi. tellus, tractusque ingentis Olympi
Nunc quoque communes post tempora longa supersunt
Ergo Jovi nil est cur vivam obnoxius: aequus
Me sinat; atque habeat placide, quae tertia cessit.
Tunc, sibi regnorum partem: nec robore quamquam
Magno est, ignavum veluti, me territet ille;
Sed natos dictis natasque minacibus ultro
Incessat potius, genuit quos ipse, jubentem
Queis audire patrem, dicto & parere necesse est.
Talia Neptunus; contra Iris talia: mene
Istaec dura jubes, Neptune, atque aspera fatu
Ferre Jovi responsa? an, verso pectore, mutas
Dictum aliquod? flecti non raro versa bonorum
Corda solent; nosti & , natu majoribus adstent
Ut Dirae, ac vocem faciles nutumque sequantur.
Tum sic caerulei rector maris: O dea, dicis
Vera istaec; bene habet res & se, mente sagaci,
Quid deceat quid non, cernit cum nuncius: atro
Sed mihi felle dolor subit in praecordia, natum
Sorte pari ac fato, verbis cum saevus acerbis
Increpat; imperitans aequali. at, percita quamvis
Fervent corda furore, placet nunc cedere fratri
Sponte mea. dicam ast aliud, veraxque minabor
Ex animo: si forte, invitis meque, Minerva
Et celeri, forti & Vulcano, Mercurioque,
Junone & magna, solusque pepercerit urbi
Pergameae, vastare volet nec moenia bello,
Argivaeque decus meritum concedere genti;
Triste sibi a nobis odiumque iramque paratam
Aeternum sciat esse. Haec fatus liquit Achaeam

Ultro aciem, atque mari genitor ſe condidit alto:
Abſentem optabant moerenti pectore Graji.
His Phoebum affari dictis tum Juppiter orſus:
Dulcis Phoebe, adeas mando nunc Hectora bello
Egregium. ponti Neptunus ceſſit in alti
Jam vada, formidans alto me corda furore
Flagrantem; quod ni ceſſiſſet ſponte, fragorem
Ipſi etiam audiſſent pugnae, quoſcumque ſub Orco
Ima deos circa Saturnum terra coercet.
Verum hoc ambobus multo eſt optatius, illi,
Atque mihi, pugnam vitans, iramque manuſque
Ipſe meas metuens longe quod ceſſit ab armis.
Nam ſudore foret perfectum non ſine multo
Certamen. Nunc, quod ſupereſt, age, nate, coruſcis
Horrendam villis cape turbidus aegida, & uſque
Concutiens, Grajas imple terrore phalanges.
Idem tu clari, arcitenens, mihi ſuſcipe curam
Hectoris, atque viro validum per membra vigorem
Aſpira, ingenteſque animos, dum, Graja carinas
Venerit ad curvas fugiens ac littora pubes.
Tum ſtatuam quod opus, rurſum ut recreata vigeſcat
Gens, defeſſa malis, & duro fracta labore.
Juppiter haec: patri non ſegnis paret Apollo.
Continuo ex altis mittit ſe montibus Idae,
Accipitri ſimilis rapido, per inane columbas
Qui ſequitur, vincitque alis genus omne volantum.
Ut venit, fortis Priami prolem, Hectora dium,
Jam non membra ſolo ſtratum, velut ante ſedentem
Corpore ſed flexo invenit. namque, excitus alto
Ceu ſomno, ſocios agnorat: anhelitus imum

Aeger nec pectus quaſſabat, frigidus ibat
Nec ſudor: Jovis auxilio ſibi redditus heros
At fuerat. pulchro quem juxta conſtitit arcu
Inſignis Phoebus, fuditque has pectore voces:
  Hector Priamide, longe ſemotus ab armis
Cur langues? mentem ſubiit quaenam anxia cura?
  Aegre animam ducens cui talia reddidit Hector:
Quis coram ſcitare iſtaec, divum optime? necdum
Audiſti naves propter bello acer Achaeas
Ut me Ajax, olli ſocios dum perdere leto
Non ceſſo, immani ſaxo male perculit ipſum
In pectus, pugnaque exegit, robur & omne
Solvit: ego hac certe manes me luce putavi,
Atque domos Orci viſurum, pectore dulcem
Jam jam animam exhalans. Haec Martius Hector: Apollo
Haec contra: Nunc fide animo; talem tibi magnus
Juppiter ex alta ſubmiſit providus Ida
Cuſtodem comitemque, aurato bella gerentem
Phoebum enſe; exitium tibi qui fatale nec ante
Ceſſavi prohibere ipſi, nec moenibus urbis.
Verum age, nunc denſos equites ad litora, curvas
Et puppes hortare, leves impellere currus:
Aſt ego praegrediens bijugiſque volantibus omnem
Ante viam ſternam, diro & terrore fugaque
Turbabo attonitis perculſum pectus Achivis.
  Sic ait; ac ſubitum afflavit per membra vigorem.
Ac velut in plenis praeſepibus hordea paſtus
Ille diu ſonipes, rupit ſi vincla, virentum
Planitiem & fugiens camporum eſt nactus apertam;
Inſultatque ſolo, celſum & caput arrigit alte

Luxurians, luduntque jubae per colla, nitentes
Perque armos; volat ante levis Zephyrumque Notumque
Arva secans; & nota petit vel pascua equarum,
Vel fluvium, adsuetus vitreas innare per undas:
Genua pedesque levis rapido sic incitus Hector
Jactabat cursu, exhortans ad praelia turmas,
Ut dulci divina sono vox impulit aures.
Cornigero veluti sublimem vertice duri
Agricolae in cervum, fida stipante canum vi,
Aut capream, cursu, vasto & clamore feruntur,
Ille quidem rupesve inter virgultave densa
Abditus occultat sese: verum excitus acri
Interea fremitu silva leo prodit ab alta,
Atque viam horrendus mediam tenet: haud mora cuncti
Perculsis cecidere animis; tremefactaque gressum
Turba refert: gelida pallent formidine vultus:
Sic Danai Teucros urgebant agmine denso,
Ancipiti & fero caedebant, ensibus, hastis
Et rigidis: magnum subito at videre maniplis
Hectora ut in mediis, turbato pectore cuncti
Intremuere; omnis excussa est pectore virtus.
  Hos inter, proles Andraemonis inclyta, coepit
Corde Thoas fari haec perculso, maximus ille
Aetolos inter bellator, telaque doctus
Missa manu torquere, manum & conferre; diserto
Ore idem cedens paucis, contendere verbis
Si quando in coetu pubes coepisset Achivum.
Hic Grajis est in mediis ita farier orsus;
  Pro superi! quale hoc percellit lumina monstrum!
Qua, fatum eluctans, vitae se Martius Hector

 Resti-

Restituit rursus? quem spes erat omnibus una
Sub Telamoniadae manibus cecidisse cruento
Perdomitum leto. Grajis male numen amicum
Nempe aliquod mortisque virum de faucibus atrae
Exemit, servatque; neci qui saevus Achivos
Ante dabat, dabit atque iterum. nec enim sine magno
Ille Jove exsultatque in primis, & furit acer
Ut nemo. Haec propter, mentes advertite, dicam
Quid sit opus: dictis nemo at parere recuset.
Hortemur vulgus procul hinc secedere celsas
Ad puppes: ipsi ante alios, qui dicimur esse
Egregii bello, stemus; si forte ruentem
Occursu primi valido cohibere queamus
Arrectis adversi hastis; nec, fortis & acer
Sit licet, audebit Danaum se immittere turbae.
  Haec ait: at Graji parent, ac dicta capessunt.
Continuo magnusque Ajax, rectorque virorum
Idomeneus,Teucerque,Magesque,atque inclytus armis
Meriones, ipso bellantum flore coacto,
Instruxere aciem adversi, pugnaeque parant se:
Turba retro interea ad naves, ut jussa, redibat.
  Incurrunt primi Troes denso agmine, gressu
Quos Hector magno torvus praeit. altus Apollo
Ante virum graditur, niveos circumdatus atra
Nube humeros, saevusque manu praeportat utraque
Aegida terrificam, villis horrentibus hirtam
Hinc atque hinc, late fulgentem; Mulciber olim
Quam fecit, donumque Jovi dedit ipse, virorum
Terreret pavidas diro ut gestamine mentes.
Hanc gestans manibus, Troas ducebat Apollo.

Quos

Quos Argiva phalanx adverſa fronte ruentes
Suſtinet. it caelo ſublatus clamor utrinque
Ingens; tela volant nervis propulſa, frequentes
Bellantum e manibus magno ſtridore feruntur
Uſque haſtae, ac juvenum florenti corpore ſeſe
Pars condit, pars magna ſolo defixa, priuſquam
Adverſum poſſet veniens attingere corpus,
In medio ſtabat, cupiens haurire cruorem.
Immotam donec geſtavit Phoebus Apollo
Aegida, tela pari certamine miſſa volabant
Hinc atque hinc, pubes & leto ſtrata cadebat:
Ille ſed Argivum poſtquam converſus ad agmen
Aegida terrificam concuſſit, voce ruentes
Et contra horrenda increpuit; vim protinus omnem
Infregit, mentes enervans: excidit omne
Continuo robur, dextraeque ad fortia torpent.
Ut geminae deprenſa boumve armenta, gregemve
Magnum ovium quandoque ferae,dum caeca,ſilet nox,
Incurſu turbant ſubito; procul inſcius inde
Paſtor abeſt: Danai magno ſic verſa tumultu
Terga dabant pavidi, enerves; foedam altus Apollo
Namque fugam injecit miſeris; magnumque ſecundus
Priamidae ſaevo ac Teucris indulſit honorem.
 Tum vir quiſque virum legit, quem mitteret Orco,
Ut rara eſt laxis acies disjecta maniplis.
Hector dat leto Stichiumque ac Arceſilaum,
Boeotae hunc gentis ductorem, fortis at illum
Ante alios fidum comitem per bella Meneſthei.
Aeneas telo premit Iaſon, atque Medonta
Ajacis fratrem, atque notham praeſtantis Oilei

Progeniem. hic celſam patria procul urbe colebat
Extorris Phylacen; irata mente, novercae
Confodit ferro quod fratrem Eriopidos, acer
Regali thalamo ſibi quam ſociarat Oileus:
Iaſus at, claro natus de Sanguine Spheli
Bucolidae, Actaeám pubem ductabat in arma.
Polydamas fortem fortis Meciſtea mactat;
Priamides Echium prima inter tela Polites;
At Clonium eximius morti demittit Agenor;
Deiocho in primis fugienti, pone ſagittam
Infra humerum dorſo fixit Paris, egit & alte
Horrendum ſtridens aerata cuſpide telum.
Interea, caeſos illi fulgentibus armis
Dum ſpoliant, curſu vallum foſſamque petebant
Praecipites trepido Graji, muroque ſubibant.
Hector at, inclamans altum, jubet ire carinas
Ocyus ad celſas, praeda ſpoliiſque relictis.
Nam procul Argivis a puppibus ire virum quem
Si videam, ipſe manu confoſſum protinus Orco
Demittam: nec erit, fratres caraeque ſorores
Exſtincto ut funus curent; ſed foeda jacebit
Eſca lacer canibus patriae ſub moenibus urbis.
Sic ait; ac bijugos, contingens terga flagello,
Egit equos, rapidoque volans obit omnia curru,
Hortaturque viros. regem clamore ſecuti
Horriſono, increpitant rapidos urgentque jugales,
Quiſque ſuos. gradiens prae cunctis Phoebus Apollo
Labra celer foſſae nullo ſubverſa labore
Proruit, in medium devolvens; ſtravit eunti
Et turmae longamque viam latamque, volantis

Quam

Quam longe teli jactus pertingit, adegit
Quod vir, firma ſuae tentat dum robora dextrae.
Hac ſe confertim denſi infudere; praeibat
Attollens ſacram deus aegida, ſeptaque muri
Sternebat; puer aequoream ceu parvus arenam.
Qui ſibi ludicrum ſtudio cum ſtruxit inani,
Ludo rurſus idem manibus pedibuſque ſolutum
Disjicit. ingentem Grajae curam atque laborem
Sic gentis tu, Phoebe, levi ſimul omnia miſcens
Impulſu, ad terram fudiſti; pectus & idem
Compleſti attonitum Danais terrore fugaque.
  Sic illi, ad naves compulſi, litore in arcto
Conſtiterant ſeſe hortantes, diſque omnibus alto
Cum gemitu ac votis tendebant lumina, & ambas
Suppliciter palmas. Neſtor queis talia princeps
In mediis fudit moerenti corde, ſupinas
Ille manus tollens caeli ad ſtellantia templa:
  Jupiter omnipotens, Argiva ſiquis in urbe,
Taurorumve oviumve imponens pinguia flammis
Viſcera, pro reditu dulci eſt tua magna precatus
Numina; tuque pias non averſatus amica es
Aure preces; mentem ſubeant nunc omnia; cladem
Nunc, pater, horrendam feſſis averte, nec omnes
Heic ſinito Grajos Phrygio ſub Marte domari.
  Talibus oravit Nelides: verba precantis
Audiit, ac tonitru caelum concuſſit ab Ida
Jupiter altiſono. pubes Trojana ſecundo
Freta Jove, incurritque audax, atque acrior inſtat
Ingens ut vaſti fluctus maris, alta carinae
Septa ſupergreditur, venti cum ſaeva tumentem

Ex alto impellunt veſano turbine flabra;
Sic Troes muro ſeſe infudere patenti,
Curribus & magno immiſſis clamore, cruentam
Protinus invadunt pugnam. ſtant curribus altis
Hi rigidas dextra quatientes cominus haſtas;
Puppibus in celſis ſtat contra obnixa juventus
Grajugenum, longos, quorum ingens copia, contos
Tela manu geſtans navalia, robore duro
Firma, aciem inducto ſummam fulgentia ferro.
  Patroclus, curvis dum longe a navibus acres
Praelia miſcebant Danai Troeſque, ſoluto
Eurypyli reſidens intra tentoria manſit
Uſque animo; atque aegrum vario ſermone levabat,
Inſpergens miti vulnus medicamine, duros
Paeonia relevans & ſedulus arte dolores.
Verum ubi tranſgreſſos muri ſepta ardua Troas
Senſit, & exortus fugientum eſt clamor Achivum;
Ingentemque dedit gemitum, percuſſit utrumque
Et pronis ululans manibus femur; inde, jacentem
Ad ſocium verſus, dedit has de pectore voces.
  Eurypyle, indigeas licet aeger me, tibi adeſſe
Amplius haud equidem poſſum. nam dura coorta
Pugna eſt. heic adſtans famulus te curet amice,
Soleturque: adeo Peliden ocyus ipſe,
Regem hortans ſi forte queam propellere in arma.
Forſitan admonitu, ſi quis Deus adjuvet orſus,
Ille meo tandem victus flectetur. amici
Nam ſaepe admonitu flectuntur corda bonorum.
  Haec ubi ſic fatus, celeri pede concitus ibat.
Interea Graji conſtanti pectore ſtabant

Adverſi

Adverſi Teucris, multi nec pellere paucos
Navibus a celſis quibant; Trojana juventus
Grajugenum objectas quibat nec denſa phalanges
Rumpere, & in medias tandem ſe immittere puppes.
Navale ut lignum recto cum limite norma
Dirigit in manibus fabri, quem numine multo
Afflavit, docuitque artes Tritonia Pallas:
Horum pugna aequo ſic ſe tendebat utrinque
Limite, nec partem vergens flectebat in ullam.
Pugnabant alias alii certamine magno
Ad naves; clarum contra proceſſerat Hector
Ajacem. his ingens ortus labor unius ergo
Puppis erat; nec Priamides Telamone creatum
Exigere, atque cavis ignes inferre carinis;
Nec Telamoniades quibat depellere ſaevum
Priamiden, deus ipſe virum poſtquam appulit illuc.
Tum, Clytii genus acre, Caletora maximus Ajax,
Ignem infert puppi dum turbidus, occupat haſta
Tranſadigens pectus; magno ruit ille fragore
Ad terram: excuſſus longe dextra excidit ignis.
Hector, ubi carum vidit ſibi morte propinquum
Proſtratum ante oculos jacuiſſe in pulvere, nigra
Haud procul a puppi, magno clamore ſuorum
Inceditque animos hortans, ac talia fatur:
O Troes, Lyciique, & pubes Dardana, bello
Clari omnes, ſpatio ne quis mihi ſegnis in arcto
Heic pugnet. Clytii gnato ſuccurrite, nudent
Ne ſtratum ad naves Danai fulgentibus armis.
Sic ait: atque ingens vibranti cuſpide telum
Ajacem in magnum torſit; nec figere pectus

Ille tamen potuit; vacuas petit haſta per auras
Ajacis famulum comitemque Lycophrona, pulſus
Olim qui patriis, patrata caede, Cytheris
Exſul magnanimi Telamonis tecta colebat.
Huic (prope nam regem ſtabat), rigido caput aere
Haſta volans laevam ſupra tranſverberat aurem.
Pronus humum petiit, puppi dejectus ab alta,
Collapſique artus nervis jacuere ſolutis.
  Horruit, affaturque his fratrem vocibus Ajax,
Carum Teucre caput, nobis bonus ecce ſodalis
Maſtorides leto domitus jacet; ille Cytheris
Qui pulſus, noſtraſque exſul ſuſceptus in aedes,
Carus erat nobis, aeque ac pater ipſe. peremit
Hunc Hector. Quo tela tibi letalia? quo nunc
Arcus, Teucre, abiit, tibi quem donavit Apollo?
  Haec Ajax: juſſis paret citus ille; propinquus
Adſtitit & fratri, geſtans arcumque ſonantem,
Atque gravem telis pharetram: raptimque ſagittas
Impiger Iliacum celeres mittebat in agmen.
Ille ſatum forti Clitum Piſenore fixit,
Panthoidae ſocium praeclari Polydamantis,
Docta lora manu dum concutit; atque volantes
Pellit equos turbam in mediam, qua plurima fervet
Pugna virum, ſeque oſtentat, magno ille placere
Priamidae, & Teucris cupiens: ſed triſte repente
Exitium miſero ſuper ingruit, arcuit olli
Quod nemo e ſociis optanti; cuſpis in ipſam
Venit enim averſo cervicem, vulnus & aegros
Apportans gemitus: curru moribundus ab alto
Corruit; at bijugi retro ceſſere, ſonore

Quaſ-

Quassantes bigam ingenti. quibus ocyus ipse
Objecit se Polydamas, tenuitque furentum
Fraena manu: Astynoo Protiaonis inde regendos
Tradit, multa monens, sese ut per bella sequatur
Observans, vacuoque legens vestigia curru:
Ipse autem primis rursum se immiscuit armis.
  Ast aliud telum interea depromsit in ipsum
Hectora magnanimus Teucer, quod dira frementi
Dulcem animam eripiens, pugnam sedasset Achaeas
Ingentem ad naves, dempto duce: sed Jovis alti
Haud latuit mentem, diuni qui providus omni
Hectora servabat cura, Teucroque repente
Eximiam Telamoniadae laudem abstulit ipse.
Namque arcu in valido nervum de more trahenti
Ad sese, nervum quem multa torserat arte
Bellator, subito rupit: detorta sagitta
Est alio, atque ingens laeva procul excidit arcus.
Horruit; ac fratrem his compellat vocibus heros:
  Eheu! consilium nobis deus, orsaque pugnae
Mente aliquis laeva praecidit, qui mihi & arcum
Excussit manibus validis, nervumque recentem
Rupit, ego quem primo hodie cum lumine solis
Aptavi cura ingenti, durare volantum
Posset ut impulsus telorum firmus ad omnes.
  Haec fratri Teucer: tum sic Telamonius Ajax:
Quin tu igitur flexosque arcus, volucresque sagittas,
Frater, mitte, tuis numen quando obstitit orsis,
Et laudem invidit Danais; scutum indue forti
Nunc humero, ingentemque manu tolle impiger hastam,
Et pugna in Teucros, turbamque hortare: carinas

Digitized by Google

Ne capiant ſaltem, quamvis victoribus eſſe
Contigerit, vacui cura ingentique labore.
Rumpe moras: ambo & pariter pugnemus in hoſtem.
Sic ait: ille abiit celſa in tentoria, & arcum
Seponit, ſcutumque humeris ingentibus aptat
Quadruplex; capitique habilem flammaſque vomentem
Induitur galeam, ſummo cui vertice equinae
Horrendum ſetae nutabant: corripit haſtam
Inde manu validam, fulgentem cuſpide acuta;
Evolat & rapido curſu, fratrique revertens
Adſtitit eximius gravibus bellator in armis.
Aſt Hector, poſtquam Teucri tela irrita vidit,
Sic Troas Lycioſque affatur voce ſuperba:
O Troes Lyciique, ac pubes Dardana, nunc o
Eſte viri, veſtramque alacres vim promite Grajas.
Certatim ad puppes. vidi namque irrita ab ipſo
Facta Jove, his oculis modo vidi, fortia primi
Tela viri. facilis noſci eſt mortalibus alti
Vis Jovis, aequus opem ſeu cum fert, ac decus auget;
Sive aliquem premit iraſcens, atque abjicit idem:
Argivos ut nunc certe premit, ac bonus ultro
Nos juvat. o fortes, denſo nunc agmine, ad ipſas
Nunc puppes pugnate, viri. quod cominus ictus,
Eminus aut ſiquis, fatalis venerit horae
Ad metas, leto domitus cadat; ac erit hoſtem
Arcenti dulci a patria cecidiſſe decorum;
Uxor & exſtincto incolumis, natique manebunt,
Et domus, & patrii cenſus, Argiva paternas
Hinc longe ad ſedes fugiat ſi denique claſſis.
Talibus incendit vires ac pectora dictis.

Parte

Parte alia hortari ſocios non deſinit Ajax:
Proh pudor! Argivi, praeſtat vel dura ſubire
Fata ſemel, Grajam vel rem ſervare, ſupremam
Et cladem, diroſque ignes arcere carinis.
An, miſeri, ſpes eſt, naves ubi ceperit Hector,
Poſſe domum pedibus trans caerula vaſta reverti?
Hectora non Teucros omnes clamore cientem
Auditis, furit igne cavas qui exurere puppes?
Non ciet ad choreas, at ſaeva in praelia pubem.
Nil melius nobis at quiſquam ſuaſerit, hoſti
Quam conferre manus, triſtique occurrere pugnae
Cominus. hoc certe praeſtat, ſemel ire ſub umbras,
Aut vitam pulſo dulcem ſervare periclo,
Quam longo implicitos angi ac tabeſcere bello
Paullatim, forteſque hoſti ſuccumbere inerti.
Sic fatus, pugnae cunctos incendit amore.
Tum Schedium, prolem Perimedei, perculit Hector,
Clarum Phocaeae rectorem pubis, at Ajax
Laodamanta, ſatus magno qui Antenore, agebat
Bellator peditum florentes aere catervas.
Durum Polydamas Otum, quem frigida miſit
Cyllane, ſocium Phylidae, gentis Epeae
Ductorem, ferro adveniens mactavit acuto.
Huic ruit adverſus, fatum ut conſpexit amici,
Phylides: telum vitavit corpore flexo
Polydamas; Panthi gnatum nec păſſus Apollo eſt,
Dum primos inter pugnat, demittier Orco.
Ergo Meges medium Croeſmi tranſverberat haſta
Ingenti pectus; ſonitum dedit ille cruenta
Stratus humo: exſtinctoque Meges jam pulchra trahebat

Arma humeris; sed tela Dolops tulit obvia contra
Lampetides, genuit quem maximus ille virorum
Laomedontiades, doctum bella omnia, Lampus.
Is tum Phylidae medium perfodit acuta
Scutum hasta adsiliens; at durus funera thorax
Aere cavo avertit. Phyleus hunc belliger alta
Ex Ephyra tulit olim a flumine Selleente;
Euphetes olli dederat quem regius hospes,
Ferre inter pugnas saevo tutamen ab hoste:
Hic tum illi gnati florenti a corpore letum
Arcuit, ac Dolopis telum fatale repressit.
At contra Dolopi Phylides cuspide acuta
Aeratae conum galeae percussit, equinam
Abstulit & ferro cristam, quae pulvere in atro
Fulgens purpureo dejecta colore jacebat.
Huic, Dolopem contra dum pugnat, vincere sperans
Posse virum, auxilio venit Menelaus, & hastam
Quassans obliquus Dolopi stetit, & grave telum
Inque humerum tergo fixit, pectusque per altum
Exegit: pronus moribundo corpore terram
Ille petit: lapsoque instant, fulgentiaque arma
Detrahere hi cupiunt humeris. at Martius Hector
Omnes ingenti fratres clamore vocabat
Increpitans, fortem ante alios, Hicetaonis alti
Egregiam prolem, Melanippum. paverat olim
Percota hic tauros in pingui, moenibus hostis
Donec erat longe a patriis: at, litus Achaea
Venit ubi ad Phrygium classis; rediitque paternas
Ad sedes, Troasque inter praestabat honore,
Par Priami & natis regalia tecta colebat.

Hunc

Hunc Hector primum increpitat, proprioque vocatum
Nomine ſic notis compellat vocibus ultro.
O, Menalippe ergo lenti ceſſabimus? ergo
Nil movet heu cari caedes indigna propinqui?
Nondum etiam correpta vides ut fortia Graji
Arma legunt Dolopis? quin tu per tela per hoſtes
Me ſequere. haud ultra tutis licet eminus hoſtem
Miſſilibus contra pugnare, at cernere ferro
Cominus, aut illi pereant, aut funditus omnis
Dum cadat alta ſuis cum civibus Ilios: Hector
Haec poſtquam effatus, greſſum tulit ante; ſecutus
Vir ſimul eſt ſuperis par forma & robore divis

Interea hortatur Grajos Telamonius Ajax:
Eſte viri, & mentem ſubeat pudor; atque ſodales
Quiſque ſuos veritus, conſtanti pectore pugnet.
Queis pudor eſt ceſſiſſe loco, caroſque verentur
Qui ſocios, vivunt plures, quam morte domantur:
Qui fugiunt, horum perit omnis viſque, decuſque.

Sic ait: illi, hoſtem cupidi prohibere carinis
Sponte ſua, condunt alto ſub pectore magni
Verba ducis, denſique armis fulgentibus adſtant,
Atque rates ſepto cinxerunt protinus aereo.
Iliacum in Danaos divum pater incitat agmen:
At minor Antilochum in Teucros inſtigat Atrides:

Antiloche, haud quiſquam Grajum florentior aevo,
Haud quiſquam eſt pedibus melior te, viribus aeque
Nec validis pugnare audax. age, figere ſiquem
Proſiliens poſſis, morti & demittere Teucrum.

Haec fatus medio ardentem ſermone reliquit
Abſcedens rurſum. Antilochus levis evolat ante
Primam aciem, telumque manu fatale coruſcat,

Digitized by Google

Huc atque huc vertens oculos. Trojana minantem
Turba tuens, greſſum retulit. non irrita fugit
Haſta manu e valida, gnatoque Hicetaonis, acer
Dum ruit in pugnam, juxta perlata papillam,
Tranſiit ingenti perfoſſum vulnere pectus.
Concidit: arma ſuper magno intonuere fragore.
Advolat Antilochus: celerem ſuper ut canis olim
Hinnuleum, nemorum e latebris, notoque cubili
Commotum, longe telo venator adacto
Quem fixit, nervoſque omnes ac robora ſolvit:
Sic te magne ſuper ſaevus Menalippe jacentem
Irruit Antilochus, cupiens fulgentia ferre
Arma ſibi victor: dium tamen Hectora currens
Haud latuit; qui tela inter, turbamque virorum
Per mediam curſu rapido fert ſe obvius. illum
Ut vidit contra venientem atque arma ferentem
Antilochus, quamquam bello impiger, haud tamen auſus
Stare loco, tremuitque artus, & palluit ora;
Ille ferae ſimilis, noxae quae conſcia, caeſo
Vel cane, vel tauros circa paſtore, prius quam
Turba virum raptis veniens ſuper ingruat armis,
Tuta petit, monteſque fuga ſeſe abdit in altos.
Talis Neſtorides tremefacto pectore fugit,
Hector ubi, ac Troes vaſto clamore ſecuti
Denſa manu valida coeperunt fundere tela.
At, poſtquam ſocium in turmam ſeſe abdidit heros,
Reſtitit, ac frontem rurſus convertit in hoſtem.
Interea Troes, praedantum ut ſaeva leonum
Turba, ruunt contra naves, ſummique faceſſunt
Magna Jovis mandata; viris per membra vigorem
Qui magis atque magis praeſenti numine dexter

Invi-

Invictum afflabat, Grajorum pectora contra
Enervans, partumque decus, laudemque paratam
Eripiens, donec magnus claresceret Hector
Unus supra omnes, flammamque inferret in ipsas
Indomitam victor puppes, Thetidisque nefastam
Parte precem ex omni compelleret. providus ergo
Flammam exspectabat, puppi ex ardente videndam
Se daret optanti clara dum luce, fugaret
Troas ut inde iterum, laudem & praeberet Achivis.
Haec versans, Danaum in puppes pater usque ciebat
Hectora Priamiden; furiato pectore saevus
Quamquam sponte sua ardebat; vesanus ut hastam
It quatiens Mavors; aut silvam ingressus opacam
Ignis edax furit aeriis in montibus olim.
Spumant labra, oculis ardentia fulgura torvis
Absistunt, galea alta viro cava tempora circum
Horrendum concussa tremit. rex ipse deorum
Bellanti auxilium caelo nam praebet ab alto,
Millibus in multis uni & largitur honorem
Eximium, atque decus: limes quippe ultimus aevi
Haud aberat longe misero, lucemque supremam
Magni sub manibus Pelidae inimica parabat,
Triste urgens juveni fatum, Tritonia Pallas.
Ille quidem cupiens aciem perrumpere, sese,
Qua turbam qua tela videt densissima, certat
Irruere in medios: sedenim frustra omnia tentat,
Nec potis est usquam durum pervadere septum.
Nam, turris validae in speciem, denso agmine stabant
Conferti. qualis procurvo in litore cautes
Vasta, horrens, canum procurrens edita in aequor,
Stridentum furias ventorum, undasque, fragorem

Inſanum & ponti perfert, ac mole ſua ſtat:
Tales Grajugenae ſtabant, Troumque catervam
Hectoraque obnixi contra. ferus inſilit ille
In medios igni fulgens unde unde coruſco.
Caerulea ſub nube ingens tumefactaque vento
Ut cadit unda ratem ſupra gravis: albet at illa
Spumigero candens fluctu perfuſa; ſuperne
Velum dira fremens niveum quatit aura: tremiſcunt
Nautis corda metu leti jam limine in ipſo:
Sic Danais micuere ſinus formidine, & anceps
Invaſit mentes turbataque pectora terror.
Adveniens ceu cum ſaevo leo dente juvencas
Invadit prato in viridi prope ſtagna, per herbam
Dum ſeſe innumerae denſant; ac ſervat euntes,
Neſcius ille feras contra pugnare magiſter
Cornipedum de caede boum; primaſque, vel inter
Extremas graditur; pernici ſed leo curſu
Inſilit in medias, ſtratamque ex omnibus unam
Devorat: armentum trepida formidine circum
Diffugit omne: omnes Danai ſic Hectora dium,
Atque patrem fugere Jovem; ſolum inclytus heros
Morte Mycenaeum ſubita ſtravit Peripheten.
Hunc genuit Copreus, Euryſtei juſſa ferebat
Qui magno Alcidae: non claro patre ſed ortus
Filius eſt longe melior, virtutibus ille
Omnigenis clarus, curſu bonus, acer ad arma,
Conſilii prudens auctor, procerumque Mycenes
Par primis. magno tum ſtratus ab Hectore laudem
Eximiam, atque decus victori praebuit ingens.
Nam, dum verſa fugae dat terga, offendit in oram
Ipſe ſui extremam clypei, Troum omnia contra
Quem

Quem tela oblongum talos geſtabat ad imos.
Huic temere impegitque pedem, retroque ſupinus
Concidit, afflictus terrae; galea alta recuſſo
Aere dedit ſonitum ingentem cava tempora circum.
Senſit, & accurrens lapſum ſuper adſtitit Hector,
Defixitque haſtam fulgentem in pectus, amicos
Inter & oppreſſum, leto dedit. obvius ire
Nemo auſus, nec opem deprenſo ferre ſodali;
Ipſe ſibi Hectoreis nam quiſque timebat ab armis.
Jamque adeo retulere gradum, & ceſſere carinas
Poſt primas, ſepti extremis, a litoris ora
Quae minus abſtabant. Troum denſo agmine pubes
Affudit ſeſe, certatimque ingruit hoſti:
Argivi primas puppes liquere (coactos
Urget enim res dura); alta ad tentoria crebri
Sed manſere tamen, nec ſe per caſtra ſolutis
Ordinibus paſſim fudere; pudorque, metuſque,
Continuit magnum clamantes, atque viciſſim
Mutua ſe hortantes. Quos prudens Neſtor, Achivae
Eximius gentis cuſtos, per tecta, parenteſque
Et gnatos lacrimis obteſtabatur obortis:
 Eſte viri, o ſocii: nunc famam quemque vereri,
Nunc meminiſſe decet natorum, conjugis, unde
Ortus & eſt, patriaeque domus, matriſque, patriſque,
Seu vivunt, ſeu jam ſunt paſſi extrema. per hoſce,
Qui longe hinc abſunt, obteſtor; ſtate, manete
Invicto fortes heic pectore, terga nec hoſti
Vertite. ſic animos incendit Neſtor, & acres
Admovit ſtimulos. nubem at caliginis atrae,
Offuſam late, diſcuſſit Pallas. obortum
Continuo eſt oculis jucundum lumen utrinque,

Digitized by Google

Litore ab extremo, pugnaeque a parte cruentae.
Apparet magnuſque Hector, ſociique, retrorſum
Quicunque abſtiterant pugna, & quicunque feroci
Obnixi ad curvas pugnabant Marte carinas.
  Magnanimo tunc Ajaci, quo caetera ſtabat
Grajum turba, loco haud placuit conſiſtere; obibat
Sed magno incedens greſſu tabulata; gravemque
Hac illac verſans contum quaſſabat, ahenis
Praefixum clavis, telum ad navalia factum
Bella, bis undenas protentum robur in ulnas.
Ac veluti quondam doctus deſultor, ut omni
Quatuor e numero praeſtantes corpore pulchro
Legit equos, campo admiſſos dehinc pellit ad urbem,
Ampla volans qua ſtrata viae ſe publica tendunt;
Mirantur dextra & laeva matreſque virique
Spectaclum attoniti; celer ille huc tranſilit atque huc,
Mutatoquo ſedet dorſo imperterritus; Eurum
Ante levem volucres curſu hi pernice feruntur:
Sic Ajax per crebra gradu tabulata ferebat
Se magno, inſiliens nunc hanc, nunc impiger illam
In puppim; tum miſſa viri vox ibat ad aſtra
Ingens, Argivos vaſto clamore jubentis
Tutari curvaſque rates, tentoria & alta.
Quippe audax Troum in turba non ſe tenet Hector;
Sed, veluti celeri lapſu Jovis involat ales
Anſeribus, gruibuſve, aut cycnis, agmine magno
Dum liquidum ripa in viridi paſcuntur ad amnem;
Caeruleam affectat puppem ſic maximus heros
Aſſiliens: dextra magnus quem Juppiter, ipſum,
Et ſocios ſimul horrendo clamore ſequentes,
Impulit ingenti. ſurgit pugna aſpera: nuſquam
Ceſſa-

Ceſſatur. credas nunc primum praelia inire
Integros, ullo nec feſſos membra labore;
Sic alacres in ſaeva ruunt certamina. nec ſpes
Pugnantum eſt eadem. non ullo evadere cladem
Poſſe modo Graji ſperabant, diraque fata;
Sperabant Teucri, curvas exurere puppes,
Et pubem penitus morti demittere Achaeam.
Talia verſabant animis, denſique premebant
Hinc atque hinc ſeſe magno certamine anheli.
  Adjecit dextram ſaevus tum denique puppi
Hector, ad Iliacum quae litus Proteſilaum
Pulchra tulit, ſed non & ſedes pulchra revexit
Incolumem ad patrias. hanc circum Troica pubes
Grajaque ſe duro caedebat mutua ferro
Cominus. haud etenim flexo volitantia ab arcu
Spicula, miſſa manu abſtantes nec tela manebant:
Fortia pectoribus prope juncti at pectora, acutis
Miſcebant horrenda ſecuribus, atque bipenni
Praelia certatim ferro, magnique micabant
Enſeſque, ancipiteſque haſtae; inſertique nigranti
Ingentes gladii capulo tellure jacebant,
Hi lapſi e manibus pugnantum, fortibus illi
Ex humeris; ſubterque ibat cruor undique rivis.
Hector ubi arripuit puppim ſemel, alta tenebat
Apluſtra, & Teucros magno clamore vocabat:
  Ignem ferte, viri, pugnamque intendite: lucem
Juppiter hanc nobis aequus dedit, una rependat
Tot moeſtos quae laeta dies; exurere puppes
Qua datur, iratis huc dis quaecunque profectae,
Intulerunt nobis tot triſtia damna, ſenatus
Iliaci culpa; qui me, obvia ferre volentem

Arma,

Arma, diu tenuit, pubemque in bella paratam,
Exire haud paſſus. noſtras at Juppiter olim
Si laevus mentes laeſit, nunc incitat idem
Hortator ductorque. Hector ſic fatus; at illi
Acrius incubuere, inſano & Marte ruebant:
Nec Telamoniades Ajax jam quibat eodem
Stare loco (obruitur ſic denſis undique telis);
At retro paullum ceſſit, fata ultima vitans,
Et liquit tabulata heros, ſeptemque pedali
Conſtitit in tranſtro, circum vigilantia volvens
Lumina, bellator conto & gravis uſque trabali
Inſtantes arcens Troas, flammamque ferentes,
Atque hortans magno ſocias clamore cohórtes.
  O ſocii, heroes Danai, Mavortia pubes,
Eſte viri, ac patrium memores expromite robur.
A tergo ne aliquem vobis, nunc eſſe putatis
Qui ferat auxilium pulſis? an firmior uſquam
Eſt aliquis murus, poſſit qui avertere cladem?
Urbſne aliqua eſt propius, praecinctam turribus altis
Quam liceat populi alterna ſervare corona?
Bellantum at campo in Teucrum, longeque remoti
A patria, & ponti concluſi degimus unda.
Ergo manus poterunt, non lenta ignavia lucem
Ferre aliquam tandem, & rebus ſuccurrere lapſis.
  Haec ait: ac torvus, furiata mente, petebat
Haſta omnes, quotquot ſe curvas igne ferebant
Accincti ad naves, quo ſaevus juſſerat Hector;
Biſſeni & magna perfoſſi cominus haſta,
Ante ipſas leto ſtrati jacuere carinas.

FINIS TOMI PRIMI.

84 f. 13.
VA1 1553759

Google

m
9
28

Digitized by Google